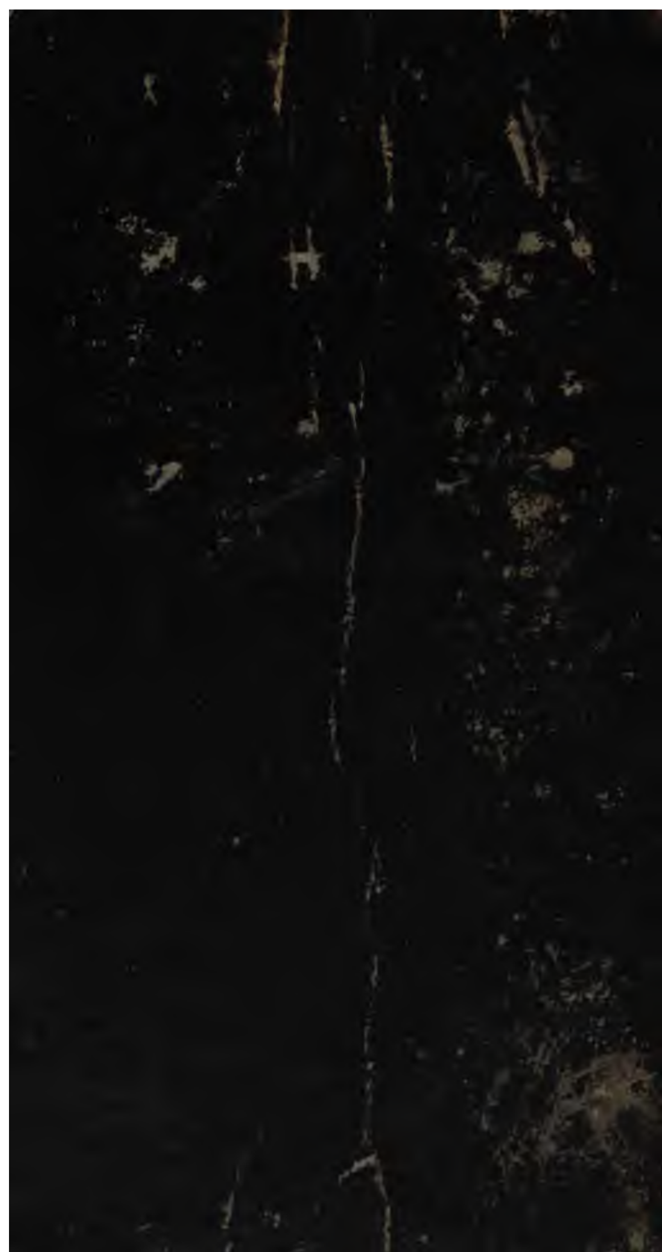
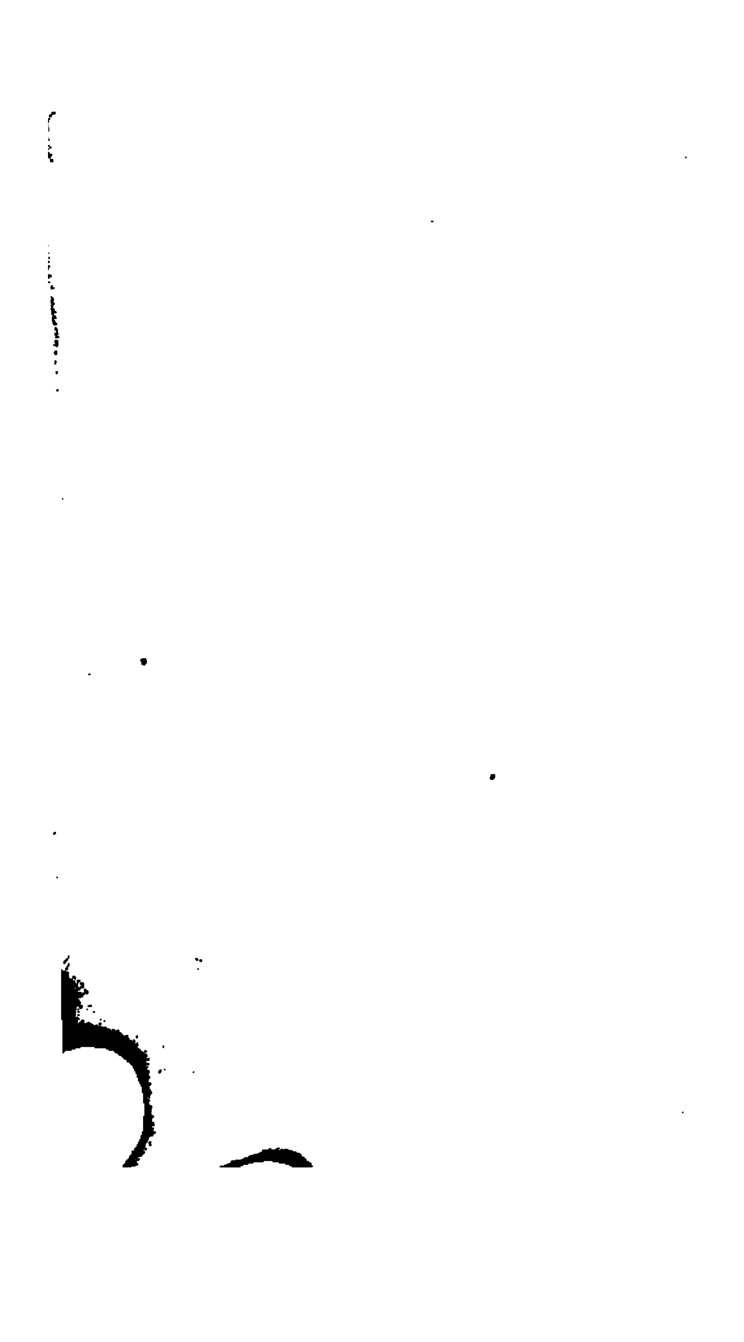

čís. 89.
Ž. Maiháčková.

317

čís. 89.

Ž. Marháčková.

317

SPOLEČENSKÝ

KRASOŘEČNÍK ČESKÝ.

OD

Dra J. BOJ. PICHLA.

DÍL TŘETÍ.

V PRAZE.

TISK A NÁKLAD JAROSLAVA POSPÍŠILA.

1853.

Anthologia.

A. Ruská.

Bůh.

Ty, prostranstvem světů bezkonečný,
Živý v hnutí všehomíra v prostorách,
Proudotokem časů věkověčný
Bez podoby ve třech božství podobách;
Duchu všudejsoučí, všejediný,
Trůne beze místa, bez příčiny,
Jehož nepostihne žádný tvora duch,
Jenžto všecko sebou naplňuje,
Oživuje, tvoří, ochraňuje,
Nepojatý, bytosti, Ty sluješ — Bůh!

Byťbys změřil oceanů víry,
Sčetl písek, sčeť paprsky slunci, hvězd:
Tobě není čísla, není míry —
Nejvyšší náš rozum slabý, temný jest.
Nelzeť ani duchům osvíceným,
Světlem veleby Tvé roznícenym,
Sledovati sudeb Tvojích tajný znik;
Jedva mysl k Tobě vznést se váží,
Již Tvá velikost ji v hanby sráží:
Pátráť ve věčnosti mizný jen jsa mžik.

Směsici Ty časem zamezenou
Z bezdna věčnosti k bytnosti's vyvolal;
Věčnost přede věky urozenou
V sobě samém's, Hospodine, osnoval.

V sobě, sebou sám Ty povůstáváš,
Sebou ze sebe svou záři dáváš;
  Světlo jsi Ty, odkud světla výtoky.
Všecko tvoříš, jediným jen slovem
V tvoření moc rozprostíráš novém;
  Ty jsi byl, Ty jsi, Ty budeš na věky!

Řetěz jestot v sobě uzavíráš,
  Ty je blahem krmíš, láskou pěstuješ,
Konec krásně se začátkem svíráš,
  A i smrti život věčný daruješ.
Jako jiskry sypou se a třesou,
Tako slunce z ruky tvé se nesou;
  Jako v dobu zimní jasnomrazivou
Pylénkem se jíní zhusta třpytí,
Vlnami tu, vírami tu svítí:
  Tako hvězdy v bezednostech pod Tebou!

Světel roznícených miliony
  V nesmírnostech běhy dálné konají,
Ustavené Tvoje na zákony,
  Životvorné paprsky vylévají.
Ohnivé těch lampad miriady,
Zářné kristaly vše dohromady,
  Buď vln zlatých nepřehlédné kypění,
Či-li v kupě svítící vše světy,
Všechen lesk a všecky blesků lety.
  Jako tmavá noc — Ty denní zjasnění!

Jako kapka v moři upuštěná
  Všaké slunce před Tebou se zaskvívá;
Než, co veškerost mnou dozračená,
  A co před Tvou velebností, Bože, já? —
V modrooceanu vzduchů šírém
Myslí vesmír stavě nad vším mírem,

Milionem světy množe, víc a víc,
Vše to, chci-li k Tobě přirovnati —
Jedva lze, že bude znamenati,
Já pak před Tebou i s veleslávou — nic.

Nic! — Než Ty co v oku blankyt nebe
Skvíš se ve mně nesmírností lásky své,
Tak Ty ve mně zobrazuješ sebe
Jako slunce v malé kapce rosové.
Nic! — než cítím života sladkosti,
Letem sebe vznáším po výsosti,
Nesyt hledám oněch nebes krásoty.
Tebe duše moje čije býti,
Mnívá, myslí, touží, může chtíti,
Já jsem — tedy, věčný Tvorce, jsiť i Ty!

Ty jsi! — Příroda to vypravuje,
Hlásá mi to srdce moje pálajíc,
Jasný mně to rozum dokazuje,
Ty jsi! — nejsem více, nejsem prach a nic.
Lepota jsem Tvojí veškerosti,
V lůně stojím její důstojnosti,
Zdá se, žeť i světy okolo mne jdou;
Kde jsi přestal tvořit pozemčanů,
Slavných kde jsi začal nebešťanů,
Tam Ty řetěz veškých jestot svázal mnou.

Svaz všech mírů jsem a všeho bytí,
Mnou se první stupeň vyšších duchů skví;
Trůním v centru veškerého žití,
Nástín, čára počáteční božeství,
Tělem v prach se tlivý rozpadávám,
Umem hromům cesty, meze dávám;

Velitel já světa — otrok — červ — a duch!
Já tak slavný div i budoucnosti,
Odkud jsem to pošel? — zatmělosti! —
Sám pak sebou nepočaltě můj ze duch?!

Tvé já stvoření jsem, Tvořiteli,
Tvojí přemoudrostí život jest mi dán;
Zdroji života, blah podateli,
Duše duši mé Ty, všemohoucí pán!
Tvá to pravda nutně způsobila,
Aby smrti bezdno překročila,
Jako vítěz, nesmrtelná duše má;
Aby časností se přiodila,
S palmou pak se tam zas navrátila,
Kde ji zajme blahověčnost, otče! Tvá.

Který duch, ký plamen výmluvnosti
Jediný jen paprslek dost zobrazí
Tvojí převelebné vznešenosti,
Ant i Serafa Tvé světlo zarazí?
Dlužno-li nám veleslavit Tebe,
Nelze jinak, vzdálenit jsme nebe,
Ničím nemůžem Tě na hrobech tu ctít —
Než k Tvé jedva vznést se velebnosti,
Již se tratit v nebes nesmírnosti —
To mi lze — a vroucí děky slze lít.

J. V. Kamarýt. *Z Deržavina.*

Husar.

Koníka on hřebelcoval,
A bručel, kroutě sobě kníry:
Zlý duch pro nás si zachoval
Ty zdejší proklaté kvartýry!

Zde člověka ti hlídají
Jak na turecké rozestavce;
Kysela sotva podají,
Ani se nezmiň o hořavce.

Tu hospodář, zlý kuřiplach,
Čelo mračí, a s hospodyní . . . .
Auba! ta ani krok za prah
Po zlém, po dobrém neučiní.

Jináč v Kyjevě bývalo!
Tam v ústa lítaly koláče,
Potom se vínko pívalo,
A děvčata — až srdce skáče!

Za pohled laskavý bys dal
Svou duši každé bez rozpaku;
Leč jedno ďas jim pošeptal . . . . .
— A cože? vypravuj vojáku! —

Husar si vousy přihladiv
Dí: Mlad a hlup jsi ještě, synku,
Však takòvou — buď sto let živ —
Co já, neuzříš čertovinku.

Nu slyš: náš pluk při Dněpru stál,
Hodnou a švarnou hospodyňku
Jsem měl — a muž — ten v hrobě spal —
To pamatuj si dobře, synku!

S ní brzo podružil se já;
Život náš plynul hladkým tokem:
A dej i sprask — Mařenka má
Se neposmoutí ani okem.

Jím, piju — byl i obyčej
Višňovku dáti na uspání;
A mrknu-li: kmotřičko, hej!
Hned kmoška běží bez zdrahání.

Což mohl ještě žádati,
Kdo takové si bydlo získal?
Však hle, já počal žehrati —
Sám satanáš mně to napískal.

Proč asi, tak přemýšlím já,
Před kuropěním v noci vstává?
Či laškuje Mařenka má?
Kdož tam ji z domu přivolává?

Jen počkej, vyčíhám! a tak
Ležím kdys oči zlehka mhouře —
Noc byla jeden čírý mrak,
A venku vztěkala se bouře.

Tu slyším, ano skočila
S kamen má kmoška polehoučku,
Hned v krbu uhlí zživila,
A zažhla na něm drobnou loučku.

Pak vzavši sklénku s police —
Dřív ale, zdali spím, přihledla —
Má čistonitá družice
Si před krbem na koště sedla.

Jedva si z baňky přihnula
Po třetí pekelného vína,
Již do výše se zdvihnula,
A mžikem vyfoukla z komína,

Ahá! pomyslím, husaří
Na tom koníčku má Mařenka!
Jen ať si duši nespaří! —
V tom s lože hup — a hle, tu sklénka.

Přičichnu — čpavo! ký to hrom!
Na zem vyšplýchnu — jaké dívy!
Hle, pohrabáč a necky v tom
Letí komínem jakby živy.

Spatřiv kocoura u kamen,
Jej také z lahvičky jsem skropil —
Frknul, a na tuž cestu ven
Za pohrabáčem hned se vzchopil.

To vida s chutí nemalou
Do všech všudy jsem koutů cákal;
An hrnce, lávky, stůl — alou!
Kus za kusem do krbu skákal.

Ha, prach a koule! buď co buď,
Teď já zkusím, jak se to hýří!
I přihnu do dna si, a tuť
Mne vznesl větřík jako chmýří.

I letím, letím bez kraje,
Sám nevím kam — vše kolotavo;
Jen hvězdičky potkávaje
Volám na ně: hej stranou, v pravo!

Až hora tu. Na hoře té
Pod kotly ohně; pějou, břenčí,
Peleší a při té mrzké hře
Židáka polní žabou věnčí.

Já plivnul, a cos říci chtěl ....
An tu Mařenka ke mně skokem:
— Domů! dokud jsi zdráv a cel;
I řku já po ní šlehna okem:

Domů? ba rád, jen opověz
Mi cestu! — Ach, on neupraven!
Zde hřeblo, chutě na ně vlez,
A kliď se, sice budeš zdáven.

Jak? já na hřeblo sedati?
Já, carský husar? O ty můro!
Jen palaš — chtěl bych rubati
Vám hlavy všem, i tobě, důro!

Dej koně! — Zde ho, bloude, vem! —
A v skutku oř přede mnou stojí,
Zem postýlaje ocasem,
A z nozder sypa plamen dvojí.

Vyšvihnu se. Kůň dal se v skok,
Přes dvacatero řek letíme,
A jízda šla jak hvězdy tok,
Až před krbem se zastavíme.

Hledím: táž byla světnice,
A pode mnou sem tam se kývá
Ne kůň — leč stará lavice:
Hle, co se druhdy přihází̇vá!

I opět vousy přihladiv,
Dí: Mlad a hlup jsi ještě, synku,
Však takovou — buď sto let živ —
Co já neuzříš čertovinku.

Čelakovský. *Puškin.*

Utopenec.

Děti úpadem a plaše
Do světnice vrazili:
„Táto! táto! sítě naše
Utopence zlovily!“ —
Eh, tlachejte mi, holomci!
Otec na ně zabručel,
Již vám zase, vy pitomci,
Ďas do mozku nafučel.

Kdyby předce? zdvihnou dotaz —
Zapletu se na věky;
Raděj s moudrým vezmu potaz,
Kouknu, co tam u řeky . . . . .
Nu, kdež on? — „Sem, táto, jíti . . . .!“
A skutečně při dolu
Viděti na písku v síti
Rozestřené mrtvolu.

Černá, spuchlá — uh užasný
Pohled na mrtvinu byl!
To-li zoufalec nešťastný
Hříšnou duši zahubil?
Vlny-li opilce strhly,
Stihla lovce bouře zlá?
Aneb lotři v proud uvrhli
Zloupeného — bůh to zná!

Což počíti tu rybáku?
Zlé se boje příhody
On za nohy bez rozpaku
Stáhnul tělo do vody;

A pak veslem v bok je bodal,
Odstrkoval od kraje,
Mrtvec znovu v tok se podal,
Kříž a hrob si hledaje.

Dlouho proudem se potácí
Vzhůru, dolů, jak by živ;
Rybolov domů se vrací,
Očima ho provodiv:
Za mnou, chlapci, dám koláčém
Doma vám na zamčenou;
Ceknete-li, karabáčem
Naučím vás mlčenou.

V noci vichry zahučely,
Řeka průvalem hrčí,
Dračky právě dohořely
V rybařově chatrči.
Děti spí, rybařka dřímá,
Na palandě muž leží,
V tom — až hrůza sluch dojímá —
Cos na okno udeří.

Kdo to? — „Vpusť mě, rybaříku!“ —
Ký ho čert sem přivolal —
Kdes ty se tu, Kováříku*),
Této strašné noci vzal? —
Zdali nevíš, že tvé hlavě
Síť se tady rozstírá? —
Takto mluvě on váhavě
Druhu okno otvírá.

---

*) V původním stojí „Kajin“, dobrodruh stejných skutků a stejné pověsti s naším Kováříkem. Týž Vaňka *Kajin* a *Stěnka* Ravin jsou ruští Kartušové.

Z mraku v tom se luna vine —
Což to? — Aihle, holý sám!
Z brady se mu voda line,
Oči v jevě sem ni tam
Se nehýbou — chmúrno čelo —
K zemi ruce mířily,
A v opuchlé, hnusné tělo
Černí raci se vpili.

Řinknul oknem rybák, zhledna
Utopence před sebou;
Jedva šepce, lekem bledna:
Zem proval se pod tebou! —
Klesnul — hrůza hrdlo stiská,
Kosti mu probíhá mráz;
A do rána tam to třiská
V okna, dvéře ráz a ráz.

Mezi lidem hlas ten stává,
Každoročně těchto dob
Mrtvec prý se dovolává
U rybárny o svůj hrob.
Přes den vítr dme, a bleskem
V noci nebe zahoří;
A pod okny strašným třeskem
Div chatrč se nezboří.

Čelakovský. *Puškin.*

Pomsta.

Nevěrný sluha paladina sklal
A šťastný hned se rytíř z chlapa stal.

Ta vražda v noční čas se stala,
A mrtvol řeka pochovala.

On v ostruhách, krunýři pána hned
Na kůň si bujný paladinův sed.

A když na koni mostem klusá
On vzepře se a vzpíná, dusá.

Pán ostruhou jej bodne krutě v bok
A v proud jej shodil lichý koňův skok.

On vyplout ze vší síly toužil,
Však těžký pancéř ho pohroužil.

Pichl. *Žukovský.*

Delibaš *).

Střelba slyšna za horami —
Tam jejich, zde tábor náš;
Harcuje před Kozákami
Vrchem pěkný Delibaš.

Delibašo! chraň se půtek,
Nepouštěj se k dolu níž:
Pohyne sic tvůj živůtek,
Hrotu kopí zakusíš!

Kroť, Kozáku, se v jarosti,
Viz křivou tu šavličku,
Delibaša bez milosti
Srubne bujnou hlavičku!

Darmo! — pádí v divém ryku —
Již boj končen krvavý!
Delibašu vzav na píku
Letí Kozák bezhlavý.

Čelakovský. *Puškin.*

---

*) Delibaš, neboli lépe Delibaša, jest plukovník *nad jízdným* tureckým vojskem.

Balada.

V podzimní večer doby strastné
Šla děva sama s svou mukou,
A tajný lásky plod nešťastné
Třesoucích měla na rukou.
Vše bylo ticho; lesů mraky
Se kryly v noční tišině,
Jen její boluplné zraky
Bloudily po vší krajině.

Na ubohé své nemluvňátko
Vzdychajíc upírala je . . . .
„Ty sladce spíš, mé nevinňátko,
A neznáš trápení moje;
Otevřeš očka v roztoužení,
Nepřilnouc k vřelé hrudi mé,
Oželíš zítra políbení
Ach přenešťastné matky své.

Nadarmo ty ji vábit budeš!
Nepovím vinu na sebe! . . .
Ty na mne věčně pozabudeš,
Já ale nikdy na tebe!
Pod krov tě cizí lidé vezmou
A chladně řeknou: „Nejsi náš!“
Tu budeš hledat rodinu svou,
Však příbuznosti neshledáš!

Ty budeš s myslí zarmoucenou
Ach mezi dětmi bloudívat,
A s duší želem skormoucenou
Na lásku matek hledívat.

Až budeš pak se plahočiti,
  Sám v posměch lidu, o synu!
A losu svému zlořečiti,
  Pak odpustiž mně mou vinu!

Ty dřímáš! pohov si nešťastný!
  Pojď k prsoum mým již naposled!
Přestupek můj, tvůj los úžasný,
  Přehořká muka na nás sveď!
Pokudže léta nezapudí
  Nevinné tvoje radosti,
Spi, drahý, ať tě nic nezbudí
  Ku srdcežravé žalosti.“

V tom pak na blízku ozářila
  Chaloupku luna za křovím,
Ona se třesouc přiblížila
  Až k samým dveřím borovým:
Tam polehounku položila
  Svou vlastní krev na práh cizí —
Pak hrůzou oči odvrátila —
  A ve tmě noční již mizí.

Líman. *Puškin.*

Mohyla *)

(Duma.)

Čípak je to mohyla? —
Tichá, osamělá,
Na ní kříž třtinový
A rov čerstvá zem,

*) *Hrob.*

A kol širé pole;
Vůkol beze cest?
Čí tu život dokonal se?
Čí tu skončila se pout?
Tatar-li ukrutný
Spáchal tady vraždu
V noční temnotě,
A znovu snad krví
Vřelou v hněvu zbarvil
Ze msty ruskou zem?
Nebo-li mladinká
Selka — osadnice
Andílka — synáčka
Na loktech chovajíc
Oplakala hořce
Jeho skonání —
A pod jasným nebem
V poli o samotě
Do chrpových květin
Položila ho?

Věje nad mohylou,
Věje bujný vítr
A šumí přes nivu
Okolo mohyly
Suchou travinou.
Valí ji po poli,
Budí volný vítr,
Budí, neprobudí
Divokou pustinu
Tichý sen mohyly!
A budí se zjevy
V duši osamělé . . . . —

Pichl. *Kolcov.*

Zimní večer.

Mrak a bouře nebe kryje,
  V poli vichr zběsilý
Jako zvěř tu děsně vyje,
  Tak jak dítě zakvílí;
Hned komínem strašně huče
  Krov provívá slaměný,
Hned zas nám v okénko tluče
  Jako poutník zpozděný.

Temna jest a nevesela
  Naše budka ubohá;
Cos ty tam se zamlčela
  Při okně, staruško má?
Zdaliže jsi poděšena
  Bouřlivou tou vichřicí?
Čili dřímeš unavena
  Nade vrčnou přeslicí?

Krušných dnů života mého
  Dobrá, věrná družko ty!
Přines žbánek zahořklého —
  Srdce zbude tesknoty!
Zazpívej mi, jak modruška
  Ticho za mořem žila,
Potom také — jak Annuška
  Pro vodu za jitra šla.

Mrak a bouře nebe kryje,
  V poli vichr zběsilý
Jako zvěř tu děsně vyje,
  Tam jak dítě zakvílí.

Krušných dnů života mého
Dobrá, věrná družko ty!
Přines žbánek nahořklého —
Srdce zbude tesknoty!

Čelakovský. *Puškin.*

Domový *).

Cos ty, Parašo, tak pobledla?
— Co, matko, jsem u okna zhledla!
Hle, domový tam proklatý,
Co medvěd černý, vousatý,
Mě vábí k sobě — hrůza z něho,
Jak po mně střílí očima!
— Kříž udělej, panenko má,
Zdaž tobě vidět domového?

---

*) Dle prostonárodní ruské pověry náleží *Domový* (též Děduška domovoj nazván) do třídy ne tak škodlivých, a spíše bouřlivých duchův. Bájí se o něm, že v každém žije obydlí, a že času nočního chodě po domu v postavě člověka, nejvíce s dobytkem se obírá, tak sice, že zalíbí-li se mu který kus, všemožnou má péči o něj, jej češe, hřívu zaplétá, seno do jeslí podkládá a t. d.; pakli ale naopak, tedy dobytče od něho chudne, až i pochází, a tu se říká, že *není ke dvoru*. Touž měrou také osobám některým v domě dává on svou líbost aneho nechuť všelijak na jevo, a kdo mu není v hod, toho straší, ledacíms po něm hází, ve spaní jej dusí, a modřiny, ač beze vší bolesti, na těle mu způsobuje. Přišel-li čas hospodáři umříti, oznamuje hodinku jeho velikým přes noc úpěním a bouřením.

Tys noc celou, Parašo, bděla.
— O matko, co jsem přetrpěla!
Jaký byl venku šum a buch,
Ze síně zlý se uhnul duch;
„Otevři!“ šeptal do bílého —
— Nu, a což ty? — Ni slova já.
— Daremný strach, děvečko má.
Zdaž tobě vidět domového?

Parašo, cos tak nevesela?
Ty opět těžkou noc jsi měla.
— O ne! já spala libým snem.
— A spala! slyšelatě jsem
To vrz, to šustot kroku tvého:
Tě ze sna bouřil zas ten běs!
— Ne, ne matinko, jistě dnes
Já neviděla domového!

Čelakovský. *Venevitinov.*

Válka.

Počíná válka! — prápory již vlají!
Čest uražená svaté zdvíhá zbroje!
Msty oslavení spatří oči moje,
Jen krev uvidím, mrtvoly po kraji,
A kolem mne déšť koulí sičet bude!

Zvuk strašný v duši mnohé teď zahude!
Tam v táboru vojíni se zdvíhají
Co moře zbouřené, a vůdců rozlehají
Se rozkazy, budící krvavé seče;
V sluneční záři jasné skví se meče,

Z úst děl se hromy zanášejí duté,
Zničení kolem zvěstujíce kruté.
Z rány smrtelné červená se řítí
Krev; v mnohé ruce zbraň se již netřpytí. —
Zde, pěvče, hlasně zpívej s mužností a zmuži-
lostí!
Chci pěti, ano — v harfě zvuků dosti!

Jak nový život vše mi tady vzchází!
Stráž volající temnem popochází;
Večerem tichým bubnů rachocení,
Pak vojska divé k boji popuzení,
Hluk střelby, chrabrých klesání vojínů,
Jež blízká smrt jímá v chlad věčných stínů!

Ai zdaliž toto krveprolití
I v prsou mých ctižádost roznítí?
Zda divým reka toužením po slávě
Se věnce octnou také na mé hlavě?
Či osudu mne neprozračná moc
Odešle z bitvy v tichou hrobu noc;
Má semnou vše, co mi kdy milé bylo,
Co doufal duch, po čem srdce toužilo,
Zajíti? Nezbyde zpomnění žádné
Na bratry, přátely? I mysl zchladne,
I lásko, ty, mých želů dítě vnadné?

Pryč myšlénky, a nevraťte se více,
By žalem v srdci nezbledly mé líce.
Válečný hřmote, probuď mě ze snění!
Hrdinskou drahou veď mne k oslavení.
Zahřměte děla! — či jste oněměly?
Rozsílejte své smrtonosné střely! —

Sabina. *Puškin.*

K básníku.

Proniklo-li tvou duši nadšení,
A tvé-li jím se mocně prsy dmou,
Vidíš-li před sebou své určení,
Poznávaje tu cestu přeblahou;
K tvým záměrům-li vše druží se,
V čem dar nebeský zde jeví se:
Na mysli světlo s teplotou,
A na rtech líbost s bystrotou —
Pak jmi se svět hlasem budit prorockým,
Leč vážně ve světě a svatě stůj!
Za marnou mzdu nesluž mravem otrockým.
Ni v medová kdy ústa hřích celuj.
Či jasně dnů tvých plane svíce,
Či mrakem obestrou tě losové?
Buď bez viny jak holubice,
Odvážný buď jak orlové!
S tvých strun pak sladké, skladné zvuky
Se k divné moci povznesou:
Při nich chudee své zapomene múky,
A Saulové se zatřesou;
Sám životem budeš ty žíti
Nekončeným, a v něm se skvíti
Bude tvé čelo cudlivé
I zraky hvězdozářivé!
Leč ty-li, rozkoši se vina
A liché chvále v objetí,
Chceš skládati před Hospodina
Svých rukotržných obětí,
Buď jist, žeť on milostivého
Od obrod oka odvrátí;
Je hrom a dým rozptýlí, a lstivého
Strach s hanbou dárce zachvátí.

Čelakovský. *Jazykov.*

Má vlast.

„Rci, pěvče mladý! kde tvá otčina?
Tam-li, kde proudí lazurová Rhóna; —
Tam-li, kde pěli pěvci Albióna; —
Či tam, kde válčil Armín hrdina!“
— Ne tam, kde bil se vnuk ten Tuiskona,
Za slávu, volnost rodu, kraje svého,
Ne tam, kde zníval Barda zpěv čilého;
Ne tam, kde proudí lazurová Rhóna. —
„Rci, pěvče mladý, kde tvá otčina?“ —
— Kde mohyl pásmo břehy řek pokrývá;
Kde Slovan válčil při zpěvech Bajána,
Kde jako moře Volhy proud šumívá: —
Tam hrdin matka, tam vlast milovaná!
Tam vše, co rád mám, vše co srdci drahé,
Tam to, kdy věštec, hrdosti blahé
Zápalem svatým sobě zapolítne:
V něm k zvuku struny genius procitne! —
„Koho mlaďounký pěvec můj proslaví?“ —
— Pěvce jen dědův statných vábí činy,
Miluješ vroucně slovanské hrdiny,
Jich zápal v boji, jejich prosté mravy,
Miluješ doly, kde se s vrahy třeli,
Planouce k vlasti ohněm lásky svaté,
Kde v prach zdrceno sídlo Ordy zlaté,
Kde písně války a svobody zněly. —
„Koho mlaďounký pěvec můj proslaví?“ —
K zvukům vlastenským s družinou svou brannou
Jak hvězdy, krásou skvíc se nevrovnanou
Z mrakův a stínův hrdinové vstanou:
Vy Řekům hrozní — náš Armíne drahý,
Mladý, než strašný v boji vítězi,

A ty, cos zdrtil Tatar řetězy,
A ty cos zmohl pustiny a vrahy. —
„Než kdo mladému pěvci to odmění?“
— On plane touhou odplaty vznešené,
S osudem smutným směle se potýká —
Jeť smělý, silný, na zlo nenaříká.
Tak, honěn bouří v noci zamračené
Plavec, když propast jícny své otvírá,
Pokojně k nebi děsnému pozírá,
I zrakem hledá tam světlo zpříbuzněné! —
„Než kdo mladému pěvci to odmění?“
— Po předcích volný hrdin slavných vnuk:
Věštec nezprzní duši blahorodnou
Úplatky mocných, pochvalou nehodnou:
V oslavu vlasti jeho strun zní zvuk.
A hrdý, smělý, nezlapen pověstí,
Netrpí pouta, neumí je nésti:
Čekaje slávu za věky dálnými
Zhlíží nadějně zraky veselými.

Štulc. *Jazykov.*

Vodopád.

Moře blesku — rachot hromu —
Pod ranami země stená,
Věčně celá v strašném lomu
Viz, jak sklenná
Zeď se řítí v dolinu!
Zdaž to Niagara valí
Lůnem potvorného skalí
Šířkou svou a hlubinu?

Hle plavec! jej ode břehu
Bystré proudění uneslo;
V modrou šíji vodoběhu
Pracně on zatíná veslo . . . .

Darmo! z valů náručí
Již se vyrvat není moci,
V dole tam ho zhoubné noci
Hnedle bouře zahlučí.

Vida nezbytí on smělo
Metnul veslo v peřeje;
Chladokrevně kloní čelo
Zbavené vší naděje,
K srázu klidným hledí okem . . . .
Až v propasti vln a skal
Vodopád osudným tokem
Schváceného pochoval.

Moře blesku — rachot hromu —
Pod ranami země stená,
Věčně celá v strašném lomu
Viz, jak sklenná
Zeď se řítí v dolinu!
Zdaž to Niagara valí
Lůnem potvorného skalí
Šířku svou a hlubinu?

Čelakovský. *Jazykov.*

Co máte dělat, až umru.

Až já vám umru, v tichosti odpravte
Po mně truchlivé pohřební obřadky,
Aniž mi mramor na hrob můj nestavte,
Ni rýmované nepište mi řádky!

Leč zde, kde naše společnost teď tiše
Veselí se epikursky rozumná,
Kde přeplněna, jak sváteční číše,
Duše v nás kypí po studentsku šumná —

Vůkol na pamět mou si připíjejte,
Mělnickým tokem plníc číše svoje;
Národní píseň k mé cti zazpívejte,
Valným toastem slavíc jmeno moje.

Vše jest prach a mžik! Blaze komu doma
S přátely mladost tráviti souzíno,
Kdo omženýma svět vidí zrakoma,
Milujíc život za písně a víno!

Koubek. *Jazykov.*

Klekání.

Zvonů večerních slavení
Jakéž to budí toužení!
Tu mnívám na mladosti ráje,
Na otcův dům, na rodné kraje,
Kde pachole večerní zvon
Přizýval k bohu na poklon.

Mně již pohasly světlé dny,
Zanikly jara libé sny,
I z těch mnozí se vyhostili,
Co tam se mnou se veselili,
Jich pevné spaní hrobové
Nepřervou světa hlukové.

V sirou tu lehnu zem i já,
Nade mnou píseň truchlivá
Zavzní, a na dolině zmizí;
A jda tu někdy pěvec cizí,
Snad místo mne pak bude on
V želu večerní pěti zvon.

Čelakovský. *Kozlov.*

Zpěv Čerkesů.

S b o r.

Sláva nám, smrt vrahu,
Alla — ha, Alla — hu!

První půlsbor.

Šumný — krátký jarný proud,
Krátký blesk — života pout.
Máti s Bohem nastokrát:
Zhasni oheň a jdi spat.
Nenapínej oko z dveří
A na prahu nesedej,
Syna svého už k večeři
Z dálky, dálky nečekej.
Nehledej ho, drahá ty!
Po skalách a v údolí:
On spí v prachu na stepi,
Meč i srdce do polí.

Druhý půlsbor.

Neplač matko! srdce vřelo
Láskou k tobě hluboko,
A v něm co krev lví kypělo
Mléko tvoje vysoko.
Nikdy v něm, ať byl kdekoli,
Oheň k horám neuchlad,
V bitvě on na cizém poli,
Stíhnut Asraelem pad.
Však krev moje vlasti k zdobě
Nevadnoucím květem pokvěte,
Dítky mějte slávu sobě,
Bratři, vy mne strašně pomstěte!

S b o r.

Bratři! modlitbu konejte
S kindžali se v boj vydejte,
Lamte je o ruskou hruď,
Zhouba vaší stopou buď!
Sláva nám, smrt vrahu,
Alla — ha, Alla — hu!!

Pichl. *Marlinský.*

Štika.

(Bájka.)

Na štiku v soud žaloba dána byla,
Že v řece vraždila a loupežila.
K lepšímu práva průchodu
Na fůru snesli důvodů,
A lapeného pak zločince blíže jezu
Před soud u velkém přinešeno střezu.
Z nedaleka hned přišli soudcové —
Nevím, či z pastvy, čili z chlívu,
Leč jména jich posud jsou v zvířecím archivu:
Byli dva oslové,
Staří dva valaši, a dva nebo tři kozlové;
Potom pro nestrannost slovutný pan orátor
Lišáček vrahu dán jakožto prokurátor.
Sic povídá se, že na půl
S ním zlosyn ten dělíval postní stůl,
Leč tentokráte
Tak byly lotrovství již míry vrchovaté,
Že spravedliví nebrali
Soudcové ohledu ani na masti zlaté,
A rozsudek ten vydali,
By štika zhoubkyně k obecné výstraze
Svůj život skončila na lněném provaze.

„Ctihodní soudcové! — tu liška promluvila —
Oběsit není dost; však já bych usoudila
Za vinu tu
Mnohem hroznější pokutu —
My utopíme ji.“ — Výborně!
Zvolali radní jednosvorně,
Svůj výrok rychle změnili,
A štiku v řeku hodili.

Čelakovský. *Krylov.*

Plachta.

Mořem plachta osamělá
Co holub se v mraku bělá . . .
Co ji vábí v dálnou končinu,
Proč opouští břeh i otčinu?

Na vlnách se člun kolíbá,
Větrem stežeň se ohýbá:
Ach! ten štěstí v dáli nehledá,
Ni na břehu, doma, jaké zná!

Pod ním hladina se třpytí,
Nad ním zlaté slunce svítí.
A on, bloud! mír, pokoj duši své
V dáli, v bouři mořské najít chce!

Pichl. *Lermontov.*

Měsíc.

Měsíci, měsíci! kolikrát
Vesele ty s nebe svítíš!
V jasných očích však se málokrát,
V uslzených často třpytíš.

Na tě teskně nečeká,
Kdo nezkusil s losem boje
A kdo skončiv práce svoje,
Večer k modlitbě kleká.
Však od vzchodu, pokuds nezašel,
Nesnímá své oko s tebe,
Koho život strast a žel,
Často kdo pláče pro sebe.
O měsíci jasný, plnoskvělý!
Mnohých slzí svědku ty!
Často jak se temné výsoty
Shlížels, hrůzy jak se děly!
Častokrát tvou září zjasněný
Lesk se ocel krví zbrocený.

O, zdas nemoh v čas ten skrýt se v mraku,
Zatmít se a zastřít chmurami,
Zalít krví se a skvrnami,
Uleklému pak se vraha zraku
Zjevit s hrůzami?
Aby viděl noční vražedník,
Když se jeho zločin děl,
Že naň s nebes nočních zřel
Neuprosný žalobník.
Však to sen! a v tento čas
Právě snad krev teče zas:
A tak jasný a tak studený
Zas na vraždu svítíš ty,
A na vraha s výsoty
Roníš pablesk příjemný . . . .

Pichl. *Podolínský.*

B. Maloruská.

Kozácká smrt.

Kde nedávno Kozák hlučel,
 Koněm se zatáčel,
Když v nejednom srdci polském
 Píku svou omáčel:
Tam se po stepi tichounko
 Mhla šerá prostírá,
Luna jedva z chmur vyšedši
 Zas se v ně ubírá.
Pustá půda krev dopíjí
 Cizí i domácí:
To-li nářek v sluch doráží,
 Či vichr burácí?
Oi, starý to Kozák s synem,
 Dny své dokonává,
Probodený s posekaným
 Tak se rozžehnává:

Otče! otče v útrobách mi žíří, peče,
 V hrdle zuří plamen!
— Synu, synu, jen vřelá krev vůkol teče,
 Nikde vody pramen.
Otče, otče! kdo v sirou zem pochová nás?
 Kdo pro nás zapláče?
— Slyšíš, synu? černý havran čenichá nás,
 Místo kněze kráče.

Otče! hrůza duši béře, srdce stydne,
Mráz probíhá kosti!
— Těly vrahů jen přikryj se, krví myj se,
Lehloť jich tu dosti!

Odzněla řeč, temně hlučí
Ston, chropot a lkání;
A pak mrtvé ticho ruší
Krve jen crkání.
Kde nedávno plesal Kozák
Na koníku skáče,
Havran lítá nad zbitými,
O svou loupež kráče.
Čemu vítr po okolí
Zdvihá se a sílí?
Po Kozácích, svých to bratřích,
Touží on a kvílí;
Kosti jejich v písku skrývá
A pohřební písně zpívá.

Čelakovský. *Metlinský.*

Odrodilec.

Kdo tebe, drahá vlasti, si neváží,
Nech lásky světlo nikdý neobráží
Se v srdci jeho; v plesu ni želi
Nebuď mu přáno
Přitouliti se k ňádrům příteli!

Kdo řeč tupí svých otcův, jí se rouhá,
Zhyň všecka v duši té po dobru touha,
Jazyk bezectný oněměj;
Buď zrádce ten jměn v lidstvu za holomka,
A v cizím kraji zemři bez potomka!

Blahost se mu ni ve snu nezamíhej,
Jen mrak a děsnost kroky jeho stíhej,
A kam obrátí pohled svůj,
Havran ho lačný obletuj!

„Raduj se, lačný havrane,
Lahůdka se ti dostane;
Tím háncem vlasti
Budeš se pásti!“

Čelakovský. *Metlinský.*

Hetman.

Prosvitly hvězdy ze mraků,
Měsíc se probrav z oblaků
Šeřil na les a příkré skalí,
Kde Dněpr jaré proudy valí.

Těch dob na zámku z bašty staré
Náš slavný hetman pohlídal:
Zdaž těšil se z té řeky jaré,
Či cos po noci vyzvídal?

On šedou hlavu schýliv jak bylinku,
Orlem se dívá na svou Ukrajinku.

„Bdí na stráži moje ucho;
Leč vše ticho i vše hlucho!
Zdaž Kozák vymřel i kůň?
Či nelítá více orel k nebi pyšno?
Zmlknul kraj: od moře k moři slyšno . . .

Zmizel-liž bojovný duch?
Mrtvol již vrahův nezříti,
Ani zbraň se naše svítí,
Všecko čas obrátil v puch!
Zmlknul kraj: od moře k moři slyšno...
Již nelítá náš orel tam k nebi pyšno,
Vymřel i Kozák i kůň;
Všude ticho, všude hlucho,
Darmo na stráži mé ucho!"

Poslouchal dlouho, teskně zřel po vlasti,
Až v hrobě zniknul vší pozemské strasti.

Patřím na hrad, na baštu starou,
Již neviděn tam hetman náš;
Neroní slzy v řeku jarou,
Ni v dálku pouští sluch na stráž,

Zapadly hvězdy ve mraky,
Měsíc se zastřel oblaky;
Déšť s vichrem seče holé skalí,
A Dněprem hněvný šum se valí.

Čelakovský. *Metlinský.*

Kůň.

Pročže ty koníku, letný můj vraníku,
Smutně hlavu k zemi nížíš?
Dost tě obstarávám, ovsa podsypávám,
Předc ty na mne nepohlížíš!

Z čerstvé ze studničky dám-li ti vodičky,
Nepiješ, a ledva chlepceš;
A tak mě mladého jezdce, pána svého,
Nijak zveseliti nechceš.

Ty-lis se uchvátil, neb nohu podvrátil,
  Či tak hrubě jsem tě ztrudil,
Přes rovy a vody s větrem o závody
  Když po noci jsem tě pudil?

Aneb tebe dáví, síly tvoje tráví
  Těžká ta kozácká zbraně?
Či tušíš neštěstí v lese u rozcestí,
  Když si přiskočíme k ráně?

Miň nás smutek, touha! ještě dosti dlouhá
  Života před námi nitka;
Nic, koni, neděs se, obroku najez se,
  Dobrá dnes bude pochytka.

Pán na kůň se vhoupl, ve třemeny vstoupl,
  Kůň však pod ním nepohrává;
Hřívu nerozptýliv, jen hlavu nachýliv
  Krokem se z dvora podává.

Ne svůj rod zastoupit, leč krajany loupit
  Tuto noc Kozák se chystá:
Blíž hory vysoké, v rokli přehluboké
  Zdá se číhaná mu jistá.

Tam kde k vrchu cesta, po trhu od města
  Štorcujou se vozy těžce:
S prázdnem kupci jeli, dobrý odbyt měli;
  Však plny při nich jsou měšce.

Hej koni, koníku, letný můj vraníku,
  Zhurta na ně ze tmy husté!
V mrak měsíc zaplývá, mhla šerá pokrývá
  Pláně široké a pusté.

Pán úsilnou prací koně k rokli zvrací,
A všemožně jej trmácí;
Pak bodat počíná, bič v tělo zatíná,
Až kůň heká a se spíná.

Pán mu svírá boky, kůn tu dal se v skoky,
Potknul o pahýl se v lese.
„Ej, pekelné plémě, nech zhltí tě země!“
Kůň zas hloup ve hvozd ho nese.

Již se rozednívá, zoře lesk vylívá,
Kupce vítá rodné sídlo.
Po vřesu za rána skáče kůň bez pána,
Hryze opěněn udidlo.

Čím to, že kůň vraný, smutný, zadychaný
Sám k tichému dvorci běží? —
Aj, protoť mu smutno, pán mladý ukrutno
Že zabit na hvozdě leží!

Leží rozhodiv se, v proudech ubrodiv se,
Jenž mu z těla se vypryskly . . .
Sup ze chmur vyvírá, v líce mu pozírá,
Kde se podkovy vytiskly.

Byl jinoch to statný, čestný a udatný,
Než cizímu statku zechtěl;
Byl to kůň služebný, rychlý, nešalebný,
Sloužit zbojníku jen nechtěl.

Čelakovský. *Kostomarov.*

C. Polská.

Národní písně slovanské.

(Předzpěv překladatele českého.)

Slabý ohlas zpěvu labutího
Časně zesnulého pobratřence,
Jenžto většího byl hoden věnce
Z nejkraššího kvítí domácího,
Ve slovanských sadech kvetoucího,
Vyslyšte vy drazí vlastencové!
Poslyšíce, bohdá zaplešete:
Že ten blud co rozkolnictvím slove,
Blud a svár, jenž slovanský mír hněte —
Nabývá svých moudrých protivníků
V zemi Lechů — hrdých rozkolníků!

Zdali „Kochajmy się!“ heslo svaté
Má mít platnost jenom v jedné části,
Která dílcem slovanské jest vlasti,
Dunajcem a Němnem neobňaté;
Tento spor, jenž bratry Lechy mate,
Lechy, sebe jenom milující,
Jako svůdná bludička hned zhasne
Před jitřenkou krásně vznikající
Rozsáhlejší lásky světospasné;
Tehdáž slovo věští v zpěvu smělém,
Bude učiněno Slávy tělem!

* * *

Písně slovanské, vy dcery matky ctěné,
Tváří svou a krojem *děvy* rozmanité,
Narozené v hloubi šedých věku skryté
Na podchlumí valném hory osněžené,
Odkud hrom i orel v dolinu se žene —
Národové zplodili vás činy svými,
Vaši tvárnost Sláva zřejmě odznačila,
S vašimi pak veleproudy hlubokými
Dílna dějův hřměla neb se utišila,
Písně! dennicí jste byly v denní době,
Nebožtíkům jasným kahánkem jsouc v hrobě! -

Bývalť druhdy čas, že u jediném sboře
Plemena jste shromáždily z blízka, z dálky,
Aby mysl, zachmouřenou mrakem války,
Vyjasnila veselosti blahá zoře,
Ta, co radost šlechtí, černé plaší hoře;
Vy jste byly živlem děvčí touhy tklivé,
Starců večerem a strážním domu skřítem.
Ořů bujných tryskem, letem střely mstivé,
V bitvách vítězných i ramenem i štítem,
Květem života i všeho blaha družbou,
V sněmu národem a v chrámě bohův službo

Písně slovanské, kde na pozemském kruhu
Člověk neuhostí vás? Kde v které straně
Odepře vám znalec slušné úcty daně,
Jižto Sláva dala jest vám za výsluhu?
Krásné poutnice! hle ode druha k druhu,
Tam, kde vstává, kde se klade slunko mrouc
Vlídnost hostinná vám cestu kvítím stele —
U všech dobrých zpěvomilců s duší vroucí
Všudy bratry najdete a hostitele.
Vás i děvy, vás i švarní besedníci,
Vás i pilní mile přijmou pracovníci.

V hudbě vaší vládne jako v prahovoru
Přírody jen jedna celost v změnách hlasův,
V ní jest slyšet proudů huk a šumot borů,
I ten větřík, jenžto sklání týmě klasův,
I co rozvál dívce z dlouhých vrkoč vlasův,
I co do praporců na bojišti duje,
I co na mohylách trávu rozčeřuje,
Dněpr do té hudby chorály své vlívá,
Lech a Mazur: „Dana, moje Dana!“ zpívá,*)
Slyším písně Čechův, mile laškující,
Ruské dumky, žežulky ty úpějící.

Slyším třepot orlích křídel s Černohoří,
Nářek slyším srbské sestry kukavice,
Jasných sokolů zřím v boji na tisíce,
Ohlas Dalmatův se ozval od pomoří,
Nad Kulpou zpěv ozývá re utěšený,
Pod Tatrami družné pějí vlašťovice,
V radovánkách domácích si libujíce,
Bratrů Bulharských hlas na půl udušený,
Výstražný hlas pozůstalých Lužičanů,
Na můj doráží sluch mile vyděšený
Z vlastí věrných pravnučatům Praslovanů —

Písně slovanské, vy jako jarní noci
Pod hvězdnatým nebem duši lahodíte,
Srdce silou jímajíce vyšší moci,
Do končin nás čarodějných uvodíte,
Do otčiny dějů minulých a věstí,
Kde se láska k Matce v prsou dítek městí.

---

*) Dana, moje Dana! jest častým úvodem a dokončením národních písní polských. Dle V. A. Vojćického znamená Dana tolik jako Dziewana t. j. Lada.

Šťastný věštec, kdo vás všecky v srdci měkkém
Uhostí a pojme vaši krásu nevěstí,
Nakrmiv se vaším tukem, vaším vděkem,
Písní svou jak mečem vítězným nám zachřestí,
Jestiť komu zpívať obrovských dav pověstí,
Jest kde zbudit mocný ohlas mocným hlasem,
Píseň nad oblakovým se pnoucí pasem,
Jak když nade chmuru pne se orel vzhůru,
Světa slovanského valnou zbudí stvůru:
Od Šumavy do zmrzlého Oceánu,
Od temene Uralského do Balkánu!

Koubek. *Jos. Dunin hr. Borkovský.*

Oda na mladost.

Bez ducha, srdce, kosti to člověka,
Křídla podej mi, mladosti!
Ať nad mrtvé vzletnu světy,
Kde vnad rajských kvetou nivy,
Kdežto zápal tvoří divy,
Kol novosti seje květy,
A naději ve roucho zlaté obléká.

Ať ten, co zahalen mrakem
K zemi čelo rozorané chýlí,
Také světů vidí síly,
Jaké sobě tupým skreslil zrakem.
Mladosti! vznes se nad země
A pronikni slunce okem
S konce v konec lidské plémě
Po tom světě přeširokém.

Patř dolů — kde kraj ve mze věčné, temné
Hnusným rmutem kolkol je zalit: To země!
Viz! jak na vod této krapce
Vznes se jakýs plaz v škořápce,
Sám sobě veslem, plavcem a korábem.
Viz! jak za drobnějšími plazy pádí chvatem,
Hned se vznese, hned pohříží:
Vlnám se nespírá, ony jej nesníží,
A v tom jak bublina se rozpryskne šmatem;
Nikdo neví, že pošel, ani že byl živý —
To soběc ziskuchtivý.
Mladosti! tobě dán nektar života,
Tenkrát jen sladký, kdy s jiným se dělí:
Srdce nebešťan nepojí veselí,
Pakli je rovně nespoutala cnota.
Rázem mladí přátelé!
Všechněch štěstí buďoučelem,
Svornost rozum náš veď k cíli;
Rázem mladí přátelé!
I tentě šťasten, kdo v osudné chvíli
Svatým zápalem cnostně umírá,
Neboť pakli pad i tělem,
Bratry na cestě ku slávě popírá.
Rázem, mladí přátelé!
Ač ta cesta příkrá, slizká,
Ač moc, slabost v chrám ten brání,
Moc ať mocí se odtiská,
Slabost zmizí, kde duch pevný má své stání.
Děcko v kolébce, kdo leb urval hydře,
Zadusí někdy Centaury,
Onť peklu oběti vydře,
A v nebe sáhne pro laury:
Tam sáhni, kam zrak nevysáhne,
Lam, čeho rozum nelámе,
Mladosti jak orla u výš peruť tě táhne,
A jak *hrom silné* tvé rámě.

Ajta ruku v ruce! Svazky mocnými
Zatáhněme zemskou kouli,
Ať se myslí, duchy svými
V citu jednom všecko toulí,
Dál z stěžejí, mrtvý světe,
Novou dráhou tisknem tebe;
Slož tu plíseň, kůru s sebe,
A ono v krásné jaro zkvěte.
A jak v krajích směsice a noci
Válkou živlů zkormoucených
Jedním „Staň se,“ z boží moci
Stal svět věcí utěšených:
Šumí větry, tekou moře,
Skví se hvězdy, vzchází zoře,
Blankyt jasný slunce oře:
Tak rovně nad lidstvem vládne noc hluchá,
Živlové chtíčí jsou ještě v boji,
Ale mladost ohněm plane;
Ze rmutu vyjde svět ducha,
Láskou jsa počat tu stane,
A přízeň jej věčně pevně spojí.
Tuť prasknou tuhé bez citu ledy,
Zajde mrak ten, co teď slunce kreje,
Vítej nám, blesku jitřenky bledý;
Aj, za tebou i spásy slunce spěje.

Štulc. *Mickěvič.*

Duma o Žulkovským.

Za šumným Dněstrem na cecorské pláni,
Kde Žulkovského potkal los ukrutný:
Tamto Seňavský, odvážný a smutný,
V lesknoucí zbroji na broni uhání.

Bylo to v máji, kdy se květ rozvíjel,
A v noci tiché měsíc vyjasněný,
O skvoucí křídla šišák se obíjel;
Než rytíř vzdychal želem obtížený.

Nebeské oči srdce mu ranily
A jej ukrutně pokoje zbavily.
Vzdychal; a broň se řídě myslí páně,
Kráčel povolně, hlavu k zemi skláně.

A v tom tu uzří jezdec zamyšlený
Lesknoucí ocel, na niž měsíc svítí:
Šišák to skvostný, a drahé kameny
V znaku Žulkovských dosavad se třpytí.

On jej pozdvíhne, na pohled naň tklivý
Slze bohatýr udatný vylívá;
Uzře pak místo, kde boj veden divý,
Sedne a píseň takou sobě zpívá:

Pole cecorské, i vy lesy, řeky,
Jenž na hřbetech svých větrů šum nosíte,
Těžké mé nářky všemu světu díte,
Nad vůdcem slavným po vše všudy věky.

Muži! cos lásku k slávě vyssál s mlékem,
Zamojský sám tvé předpovídal ctnosti;
Pod jeho znakem jsi v květu mladosti
Smrt kolkol metal, válče s vrahů vztekem.

Což, kdy tě v čele uzřeli rytíři,
An jsi se v správu nad pluky uvázal?
Tuť meze vlasti ruka tvoje šíří,
Moskvať upadla, jaks do boje kázal.

A kdy měst dávných v rum se věže řítí,
Meč tvůj odpůrců vojska kol rozpráší;
Mocný rod cárů v jarmu již se cítí,
Jež jim ruka tvá na šíje přináší.

O reku, plný nesmrtelné slávy!
Dni! co z srdcí těch nikdy nevyhyne,
Když jsi se vrátiv ze šťastné výpravy,
Brance před stavy přiveď shromážděné.

Sigmund na stolci skvoucím vesel seděl,
Do kola vážní seděli otcové,
Mladý Vladislav mile vůkol hleděl:
Vstoupil Žulkovský, a za ním cárové.

Králi! národe svobodný, udatný!
Vedu rod cárů, an se vám podává,
Přijmi ho mile, jest to důvod platný,
Jak s námi štěstí nestále zahrává.

Bodejž by nebe, dnes tak milostivé,
Vedlo vítězství za orli polskými:
Bodejž by vnuci způsoby krutými
Nikdy se ve mstě nekochali divé?

Ty Vladislave, bys zacelil rány,
Moskva se vzdává za věrné poddané;
Řeď ji, než pomni na národ oddaný,
Nechať milou vlast věčně — ti zůstane.

Tak mluvil vůdce; kdož by řek, že chvíle,
Tak slavné, v pády se změní ve smutné,
V nichž se nemoha Turkův opřít síle,
Klesnul Žulkovský v bitvě přeukrutné?

V táboru celém všickni vřele pláčí,
Lid hrob usypal, v němžto svleky *) schránil,
Na něm pak nápis smrt i ctnosti značí:
„On prsy svými vlast drahou obránil.“

Drahý šišáku! tys mu skráň věnčíval,
A vlasy v prácích pro vlast zšedivělé,
Tys v bitvách mladým vojínům svítíval,
Ty jsi šlechetné jizvy kryl na čele.

Přisáhám, že tě na hlavu nevložím,
Dokavad krví vrahů svůj nezmyju
A stínům vůdce oběti nesložím,
Pole cecorské trupy nepokryju.

A tak Seňavský chtěl ve každém boji
Neb zahynouti, neb proslynout činy.
Stálť pak ve slově; ověnčen vavříny,
V ohromné helmě přišel k milce svojí.

A oči modré přijaly jej mile,
Neboť jen ctnosti od dávna cenily;
Přišelť po válce sladké trávit chvíle,
V nichž se vavříny myrtem proměnily.

Štulc. *Němcevič.*

Pochvala Čech.

Znáš-li zemi českou,
  Krásnou vlast tu Jana?
Jenž Vltavy jest nebeskou
  Pásní přepásána:
V zeleném koberci polí
  Zvou tě města přívětivá,

*) Svleky = mrtvé těla.

A na ňádrech vlasti stolí
  Praha, slávy pamětlivá;
Viz to roucho její stkvělé,
  Tkané z kostelů a domů,
Viz ten hrad se pnoucí směle
  V stany hvězd a říši hromů!

Znáš-li luhy české?
  Po žitných kde přeširoko
  Plyne vlnách oko,
Kde lnu blankyt, šarlat máku
Zalahodí mile zraku;
  Višně na pšeničném láně
Sladkou šťávou se nalívá;
  A tam víska podlé stráně
Půl na jevě, půl se v sadech skrývá;
Dále vida hory české,
  Lem království bohatého,
Řekneš, že to jsou nebeské
  Rámy obrazu českého.

  Znáš-li národ Čechův statných,
  V boji mužných, v práci platných?
Mečem i moudrosti svící
  Slávu svou rosnášel světem,
Koho mocnou zbil pravicí,
  Zas jej vzkřísil Uměn květem;
Přes půl Evropy a dále
  On své šiřival praporce,
A vysílal svoje krále
  Na císařské stolce.

Znáš-li paní české,
  Znáš-li české děvy?
Ústa mají hezké,
  V ústech pěkné zpěvy;

Milé, krásné mají líce. —
Jak je nelíbati?
Ach, to naše příbuznice,
Jak jich chválu nezpívati?

Čelakovský. *Adam Gorczyński.*

Kořist Litvínova.

(Ballada z dávných časů Litvy.)

Hejže Leško, nechej lkání,
Pláče, mdlob a bědování!
Všickni již na koně vsedli,
Všickni zajatých odvedli.
Rychle ke mně, netrať času,
Ať dostihnem naši chasu,
Mám-liž tě zabit, a z bitvy
S prázdnem se vrátit do Litvy?

Ne tak, ne tak, zoufanlivá!
Se mnou musíš jíti živá;
Skoč jen honem, a tu vedle
Na slaměném sedni sedle!
Však tě bystrý kůň můj plavý
Poskokem svým neunaví,
A před větrů ostrým vánim
Vlčí burkou tě zachráním.

Rychle jen na koně mého —
Však tu nemáš plakat čeho.
Hle, tvůj pěkný dvorec bílý,
V plamenech se k zemi chýlí;
A onen tvůj Lešek švarný,
Co mi činil odpor marný,

Co životem tebe chránil,
A do krajních sil se bránil,
Věř mi, v studeném tu hrobě
Nezatouží víc po tobě.

Patři, hle jak zbledla rázem,
Jakby mrtva sklesla na zem.
Ba již lítost cítím skorem
S tímto bídným, pěkným tvorem!

Spamatujž se, přijď jen k sobě,
Chci tam býti otcem tobě.
Hučná Žejmiana kde běží,
Dřevěný můj zámek leží,
Hojnost úrod mám, a plny
Jsou komory lnu a vlny.
Nebudeš tam smutně lkáti,
Přes den můžeš plátno tkáti,
Večer když se sejdou děvy,
Předouc uslyšíš jich zpěvy;
A syn můj, až v krátkém čase
Z Prus se vrátí domů zase,
Snad ho krása tvoje dojme,
Snad i za ženu tě pojme.

Málotě mu rovných v Litvě
Jak na hodech, tak i v bitvě.
Neníť on hladké paňátko,
Jako tam to tvé Lešátko,
Jinoch jarý, jinoch smělý,
A obrostlý černě celý,
Jako Perkun okem střílí,
Běda, kdo zkusí té síly!
Zhyň můj jazyk, jestli klame —
Hůl železnou v rukou zláme.

Ho! již pláče ukojila,
Tvář její se rozohnila.
Prosby-li, či díky sbíráš,
Že na nebe zrak upíráš?
Divno, hle jak za úsměchem
Na kůň vsedá náhlým spěchem!

Tak, tak — jen se přitul ke mně,
Obviň ruce, drž se pevně,
Již na cestu se pustíme,
V Litvu ptákem poletíme.

Což to, že se znovu třeseš?
Na plameny pohled neseš?
V ohni dvory — co ti po nich?
Však já nehodím tě do nich.

Ha, stůj! stůjže, robo smělá!
S koně v útěk poletěla....
Neutečeš, a byť střela
Má tě dohoniti měla!

Kamže, kam tě bázeň žene?
Počkej, neleť do plamene!
Při sám Perkun! smysli sobě!
Nechci za to mstíti tobě!

Neposlouchá, bez paměti,
Vzpiavši ruce, dále letí.
Poskoč koni! v ohňů proudy
Spanilé než vrhne oudy!
Pospěš! kamže mi se skryla?

Ha! to sukně její bílá,
V rudém dýmu zašlehnula,
V plápolu již zatonula! —

Živ jsem Litvín! přál bych věru
Takovouto sobě dceru!
Byla pěkná a statečná —
Shořela — škoda jí věčná!

Čelakovský. *Odyniec.*

Chochlík.

Já jsem malý ďáblík, koho mohu, svodím,
Koho mohu škádlím, nikomu neškodím;
Nikoho nekochám, ani nenávidím,
Ač mne nikdo nezří, já co zachci, vidím;
Kdy chci, tu i tam,
Jak chci, vejdu sám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

Líbím velmi běhat večer nad jezerem,
Hledám, kde se děvy scházejí večerem;
Líbím, jak se smějíc jedna druhé stydí,
Jak se ohlédají, nikdo-li nevidí.
Mezi nimi sám
Já jen se kochám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

Přeměním se v rybku, kolo nožek těkám,
Mysli, že ji kousnu — k smíchu, jak je lekám;
Udělám se muškou, kol ust poletuje,
Smějí se, neb myslí, že je kdos celuje;
Však já jenom sám
Takou volnost mám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

Líbím také v noci, při světle měsíce,
Sedat u nich spících, hledět na jich líce;
Zřím, jak dýchají rty, — ňádra pěkně kynou;
Slyším jejich šepot, jak milostí hynou;
Pak uhodnu sám,
Tajně však chovám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

Když uzřím kochánka, jak se baví sněním,
Udělám mu bradu, v tváři ho proměním;
Dívka se tu diví a želem umírá,
Poznat ho nemůže, slzí a nabírá;
Tu já jí ho sám
Zase poznat dám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

Líbím také, líbím ráno v roušky stínu
Vidět mladou v lehkém obleku dívčinu!
Škádlit se s ní v ten čas, to je má potěcha,
Když se před zrcadlem strojí a usměchá.
A já s ní tu sám
Ve strojírně hrám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

A když se tu strojí, šaty bere pěkné,
Štípnu ji do tváře, až se hodně lekne,
Vpletu se u vrkoč, tu se ona mrzí,
Hněvá-li se dlouho, nepustím ji brzy;
Pak hřebenem sám
Pěkný zpravím šrám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

A do jich srdéčka mohu jako domů,
Však, co se tam děje, nepovím nikomu;

Snad by pochlebníci jim to pověděli,
Proto Chochlík nechce, aby co věděli;
Dost že se já sám
Za lepšího mám —
Tam, tam, tam, tam, tam.

Pichl. *Odyněc.*

Upír.

(Balada morlašská.)

V bahně nahá dopola
Leží na znak mrtvola;
Marinin to svoditel,
Našich dědin škoditel;
Týl mu koule sedřela,
V srdci vězí výstřela.
Třetí měsíc se již vleče,
Neschne krev, co barvená,
Teplá vždy a červená
Teče z jeho ran a teče.
Roste brada pazúry,
Oči hledí do hůry;
Nech, kdo žije, utíká,
Upír zrakem proniká.
Patř, jak kupa do kola
Vlků, supů i ptáků,
Co jsou kolem mrtvola!
Upíra však pomíjí,
Upír zrakem zabíjí.
Krev na ústech, ve tváři
Ústa šklebí povztekle,
Jak se smějou taškáři,
Když se jim zdá o pekle.

Jdi, Marino, požaluj,
Jdi, obejmi milého;
Siná ústa poceluj,
Vlast zradila's pro něho,
Dům's povrhla pro něho,
Líbej, láskej milého!

Umán. *Chodźko.*

Zamyšlená.

(Elegie perská.)

Jak pěkně patří zpod bledého čela,
Zpod temných hustých vlasů, zkadeřených
To dvoje oček zarosených,
Ta její tvář anjela!
Jak violka rosnou krůpějí
Hlava její smutkem schýlena;
Co haluzky spletené její
Vlasy v neladě a vděku
Jí po šíji rozsypaly se na ramena.
Vejdu nepostřehnut, přáno blízko sedět,
A nesmím — o ne! kdo by moh ji zbudit,
Vrátit ze snů rajských, z mysli klínu
Na svět ve zlý lid?
Ó ne! ať myslí — o mně myslí snad;
Budu ve tvář její pohlédat.
Pamatuju — miloval jsem někdy hledět
V nebe hned po západu, kochat se v tom stínu,
Půlstínu, těch barev změně nepočetné,
Jenž co na májové louce vlny květné,
Střídají se, planou, tlejou, hasnou v mrak
Na obloze skvělé.
Často v takém vzletu zapomněl jsem chladu
Noci zpozděné. I dnes ochotně tak

S takou rozkoší patřím, hledám jitra a západu
Myšlének na její tváři, jejím čele.
Jak ticho musí býti v její duši!
Jistě žádné trpění,
Žádné příkré zpomnění
Klidu blahého neruší.
Jistě mysl, jako včelka mladá lítá
S květu na květ přes zpomínek kraje,
A slast s vůní ssaje.
Neb tak libá a tak tichá
S tváře melankolie oddychá,
Taký v bledé tváři mír vykvítá!
A není to bledost neduživá,
Mrtvá, co pokrývá líce,
Když červ život, štěstí, zdraví poderývá:
Je to pablesk milosti měsíce,
Květ to duše božské, tklivé,
Ne sníh bouřlivé.

Leč odkud ta změna?
Ruměnec ledva viditelný včil —
Jak na nebi ranním půda ona růžená —
Vystoupil náhle na lící zrcadla,
A výraz žití do výrazu krásy vlil;
Živým, krásným rubínem
Zaplanuly ústa — a slza upadla.
Bouře srdce — krůpěj to z oblaku tvého?
Jak? v té duši čisté, v srdci tak nevinném,
V nejsvěžejší žití době,
Když svět jako louka májová
Otevírá štěstí, slasti zdroje —
Květů jarních králová,
Hyneš, růže moje?
Červ hlodavý tebe ruší?
Co ti? — — Procitnula ze zamyšlení

A tu ji vidět třeba bylo,
Jen tu po rozmluvě mysli s duší —
Jak libá nepřítomnost, půvab jak velebný! —
  Slzící, snivé z pohroužení
  Když povznesla oči.
Ach, tu ji slyšet třeba bylo,
Jak zněl každý výraz mile! —
S plným libých zvuků sluchem,
S plným jejích vděků duchem
Sem se vrátil, zapsat chtěl té chvíle —
Málo? chvil takých je v žití!
Stíhal jsem v duši rozprchlé obrazy,
Leč buď jich péro moje nedostihlo,
Buď skresleny svítily, co květ po rozvití;
Co vřelo v krvi, mozku, to v básni vystydlo:
  Ó vroucí srdce — ó chladné výrazy!

Pichl. *Chodžko.*

Hetman Kosinský.

Hop, hop! cválem, koni vraný!
Do domácí nes mne strany!
Krátké chvíle
K ženě milé
Do Stavišt mi služ!

Od Pjatihor, Pavoliči,
Lid náš chrabrý již se točí,
Nalevajky,
Lehké čajky
Plynou Dněprem již.

Regestroví *) k boji spěší,
Čehrynovci tím se těší,
Osvobodí
Je z nehody
Ukrajinský šturm.

Zahrá země pod kopyty,
Prach pomete sloupem zbitý,
Hurá! křiky,
Hláhol díky
Letí s hlasem surm **).

Ho, ho! darmo! nikdy v stepi
Vrahů lest mě neoslepí.
Jak se bijí?
Kde se kryjí?
Znám jak Murza ***) hord.

Až kozáci tam se válí,
Šavle sečí, z ručnic pálí,
S rázným plesem
Všudy nesem
Jen oheň i mord!

Věži mé se naskytají,
Hlučí střelby, trouby hrají,
Chrt můj štěká,
Komoň čeká,
Skví se moje zbraň.

---

*) Regestroví, totiž kozáci v regestry zapsaní.
**) Surma, tak nazván válečný roh kozáků.
***) Murza, vůdce tatarský.

Vidím drahou ženu svoji,
Jak pod stromem smutna stojí,
Oko v pláči
Jí se máčí,
Bílou lomí dlaň.

Nech neklesne tvoje síla,
Nech nesvadnou, ženo milá!
Tváří růže,
Bůh pomůže,
Vede k slávě nás!

Neplač, neplač, lásko moje!
Vítězem se vrátím z boje,
Horem, dolem
S psem, sokolem,
Přijdu v ranní čas.

Až tě probudí ze spaní
Vroucí moje celování,
Zbraň se blýští,
Zpěv se prýští,
Pak mě pozdravuj!

Neplač, neplač! čas nám mine,
Vrah mne volá, vlast mi kyne; —
Žehnej tebe
Bůh, Bůh s nebe! —
Dále, koni můj!

Rittersberg. *Záleský.*

Slza.

Má vděčná dceruško! ach kam pak jsi se děla?
Kam? v jakou stranu, v jaký kraj jsi od nás spěla?
Snad ňad nebesa vysoko jsi vynešena,
A k sboru andělíčků navždy přivtělena?

Snad v zemi blaženců dlíš v růžovém snad háji?
Snad odňatas mi jen, bys pomeškala v ráji?
Snad napivši se z Léthe, v člunu Charona se jevíš,
Na teskných vlnách o mém hoři novém ani nevíš?

Či snad shodivši lidskou tvář, má drahá dcera,
Na sebe vzala slavíkovou postavu a péra?
Snad v očistci jsi k nalezení, jestli dílem
Poskvrnka zůstala na tvém tělíčku bílém?

Snad po smrti jsi tam šla, kde jsi prve byla,
Než jsi se pro mou těžkou žalost narodila?
O jsi-li, kdekoli buď, slituj se v milosti,
A nemůžeš-li u předešlé své celosti —
Těš, jak ti možno, otce želem ztrápeného
Buď snem, buď úkazem, buď stínem vzhledu tvého.

Chmelenský. *Jan Kochanovský.*

Zrádcova smrt.

Tmavá byla noc a smutné mlčení
Pokoj vylívalo na vše stvoření —
V tom se měsíc zaskvěl mile,
Blížilať se chvíle,

Duchové, když v nebi skrytí
Po paprscích hvězdic plynou,
Zemskému pak živobití
Spánkem kynou!
Tam nad řeky břehem,
Která bystrým během
Kalné valí toky v dál,
Skvostný palác hrdě stál:
Tamto podlý vlasti zrádce,
V zlatém lůžku čekal roztažen,
By mu křídlem míru — vládce
Poškvrněné srdce ovál sen.
Oheň v skvostných lampách skrytý
Bledým světlem proskakoval,
Statek nepravostí vydobytý
V nočním stínu ukazoval.
Klenoty sem s pečlivostí
Snášel zrádce mnohá léta,
Poklady měl všeho světa,
Neměl jenom *snu a cnosti!*
Tímto časem
Zvučným hlasem
Dvanáctá se ozvala,
Doba duchů nastala;
Spánek ještě nepřicházel,
On se v nízkých domech sázel
A tam v utěšené době
Dobráky ty vinul k sobě,
Kteří před tím žili v statku
A vše dali za vlast — matku!
Darmo zlosyn oči mhouřil,
Darmo na spaní jest čekal,
Ohlas viny v duši bouřil
A ji pohrůžkami lekal.
Jako listí mrazem vadne,

Tak mu smutkem vadlo,
Výčitkami chřadlo
Jeho srdce zrádné.
Náhle z postele se vzchopil,
Skrýš svých pokladů odklopil,
Soudě, že mu zlato, drahé kamení
Strach a smutek v radost promění.
V mžiku tom
Zařval hrom,
Dvéře rozrazila vichřice,
Pod bledým pak světlem měsíce
Vážně jakás kráčí paní,
Černé roucho na ní,
Krvavý se pruh
Po ňádrech jí vine,
Hledí na ni zrádný druh,
Nevěří a strachem hyne!
Všecken se mu ježí vlas,
Křičí: „Ký to noční ďas
Pokoj ruší můj?
Zabiju tě, stůj!“
Postava však bledá
Odpovědi nedá,
Kráčí dále zticha,
Lká i vzdychá.
Zrádce maje víru
V sanytr a síru,
Ohnivou hned zbraní
Pálil na ni,
Zrádná koule rázem
Padla na zem,
Ženu neznámou když projela,
Ona ale volným krokem
U mlčení u hlubokém
Ještě blíže kráčela.

Na zlosyna ramenu se třesoucím
Loktem podepřena zeboucím
Odpočívá,
Z něho pot se leje,
An se chvěje
A zbraň druhou vydobývá.
Ona takovým se ozve hlasem,
Jakovým se potok ozývá,
Jakým kytara zní nočným časem,
Jakým hroby větřík ovívá:
„Stůj! mne koule nezabíje,
Můj byt nad světem se kryje;
Já jsem *tvoje vlast:* ta rána —
Ty víš, od koho je dána!
Synu! tys mne v tmavém složil hrobě—
Já pak přišla pomoci dát *tobě:*
Vidím já tvou duši smutkem hynout,
Pojď na věčnost sobě odpočinout!
Já ti, nešťastný můj synu,
Odpouštím tvou vinu,
Neníť matčiným to čincm:
Mstít se nad svým synem.“
Nastojte! v tom mžiku
S hrozným lomozem
Zatřásla se zem,
Že ze svého šiku
Palác chvěl se k smyku,
Že se od jednoho rázu
K nerázněmu chýlil srázu,
Jakby od paty až do temene
Závratí byl uchvácen,
Jakby od štítu až do kořene
Měl již býti vyvrácen.
I hned ohněm hromonosných blesků
Tmavou prorazila noc

Černoboha mstivá moc,
Jenžto v hrozném rachotu a třesku
Zařičel jest jako rykem hromu:
„Nebuď dána milost tomu,
Kdo svých bratří prolil krev,
K pomoci kdo vrahům vyšel v jev!
Před věčnou staň vládou,
Neomylnou, spravedlivou,
An jsi na sebe svou zradou
Ruku svalil mstivou
Přírodou práv vyměřených,
Tebou, bloude! povržených!"
Takto ďábel sebe ohlásil,
Zrádci duši z těla vytasil,
Prázdný na postel trup hodil,
I ve mračnou chmúru
Zrádnou duši porval zhůru
A s ní do pekel se brodil —
Blesk a hrom je doprovodil.

Koubek. *N.*

Rybička.

Z vísky pod lesem letěla
Smutná ze dvora děvice,
Kadeře své rozpouštěla,
Slzami kropila líce,
Pokraj luk se zastavila,
Kde v jezero proud se suje;
Bílé ručky zalomila
A žalostně hořekuje:
„Vy, co žijete u vodě,
Sestry moje Svítězanky,
Slyšte v ukrutné nehodě
Hlasu zražené kochanky!

Upřímně jsem milovala,
K sňatku jeho sliby vzala,
A teď s kněžnou jde k oltáři,
Mně nebohé štěstí maří.
Nechať šťastně žijou spolu,
Ať se zrádce s ní těšívá,
Jenom ať sem nechodívá
Rouhati se mému bolu. —
Pro opuštěnou kochanku
Kde na světě radost květe?
Přijměte mne Svítězanku —
Ach mé dítě — ach mé dítě!"

Hořekujíc bolem pláče,
Rukama zakrývá oči,
Teď do vody s břehu skáče —
Již se v bystrém víru točí.

A tu tam kde dvůr se bělí,
Zlatě zasvitnou kahance,
Hosté jedou na veselí,
Mnoho plesu, hudby, tance.
Ale podál skvostných plesů
Slyšet plakat dítě v lese,
Věrný sluha vyjda z lesů
Na rukou svých dítko nese,
K vodě obrací své kroky,
Kde se splítá husté proutí,
Co zakrývá řece boky,
Zátoka kde dál se kroutí.
Tam kde v stínech plyne voda,
S pláčem volá: Běda, běda!
Ach kdo dítěti prs podá,
Kde jsi Kryso, panno bledá?
„Tu jsem v řece, pohleď na dno!"
Tichý hlas mu odpovídá:

„Trnu celá, jak tu chladno,
Zmije oči mi vyjídá.
Přes křemení jako šídla
Násilím mne vlna nosí,
Z mušek, z koral jsou má jídla,
Nápoj můj je kapka rosy.“
Jako sluha na počátku
Tak vše volá: „Běda, běda!
Ach kdo podá prs děťátku,
Kde jsi Kryso, panno bledá?“
V tom se zlehka cos vyvalí,
Jasná hladina se hýbá,
Voda lehce se zakalí,
A nad vodu skočí ryba,
Jak kamínek s plochým bokem,
Když z lehkých ruk chlapce letí,
Tak rybička líbá skokem
Vlnku, když se k ní přívětí.
Na sebe šperk zlatý vzala,
Krásné perutí má v bočku,
Hlavička jak prstek malá
A kvězdička v každém očku.
Tu šupina rybce spadne,
Dívčím okem pokukuje,
Z hlavičky jdou vlásky ladné,
Šije tenounká se duje;
A na líčku růží krása,
Na prsíčkách běl jablíček,
Rybí plejtvou se opásá,
V proutí plyne jak větříček.
Béře dítě do ručinek,
Na svůj bílý klín je skládá,
„Dada,“ volá. „Tys můj synek,
„Dada synku, dada, dada!“
Jak usnulo dítko milé,

Zavěsí koš na větvičku,
Tu jí střelky z bočku skočí,
Zas se obláčí v šupinky,
Tleskajíc se v proudu točí,
Až se rozpuknou bublinky,
Tak když večer, jitro kyne
A v zákoutí sluha stojí,
Svítězanka hned vyplyne
A své děťátko nakojí.
Aj, proč dnes pod večer nejde
Nikdo k zelenému luhu?
Obyčejná doba přejde,
A nevidět s dítkem sluhu,
Dnes nemůže on tou stranou,
Musí čekat za pasekou,
Nebo s chotí milovanou
Prochází se pán nad řekou.
Vrátil se, čeká z daleka,
Teď se ukryl za křovinou,
Nadarmo však čeká — čeká,
Nikdo nejde tou pěšinou.
Vstana z dlaní trubku svinul,
K řece hledí předůvěrně,
Ale již den jasný minul,
Již i soumrak padal černě.
Dlouho čekal po západě,
Noc již hvězdičky rozžíhá,
Tu se lehce k vodě vkrade,
Bystrým okem z dáli stíhá.
Pro Bůh, div to, či moc pekla!?
V oči bije výjev nový,
Tam kde dříve řeka tekla —
Suchá písčina a rovy!
Na březích tu roztrhány
Zlaté šaty, zlaté přesky,

Ani paní, ani pána
Není tam a nikde stezky.
Jen u prostřed valné vody
Skalný vrchol vystupuje,
A budova divné shody
Dvou těl lidských představuje.
Zarmoutí se věrný sluha,
Smyslové se mu rozptýlí;
Přešla hodina i druhá
A on posléz bolně kvílí:
„Kryso, Kryso!“ žalně volá.
„Kryso!“ ozvěna odpoví;
On nadarmo zří dokola,
Nic nevidět nežli rovy.
Bloudí okem po hladině,
Lká jak osiřelé děcko,
Třikrát hlavou, třikrát kyne,
Jakoby řek: Už vím všecko!
A v náručí bera dítě
Divě, divoce se směje;
Otčenáš se modlí hbitě —
A pak s dítkem domů spěje.

Peška. *Mickievič.*

Duma o Štěpánu Potockém.

Poslyšte, rytířstvo jaré!
Smutného varyta žely;
Kéž zpomínky slávy staré
Znov by k ní vás probouzely!
Poslyšte, jak slávy věnec
V svatém pro vlast drahou boji
Získal odvážný mládenec,
A rekovně podleh' zbroji.

Již Podolí žízné kraje
Chmelnického houfy vzaly,
Pláč matek se rozlíhaje
Kol se odrážel o skály.
Prchal rolník pluh i roli,
Dívky vlekou do zajetí,
Pastýř raděj chlapstvo volí,
Než milenku opouštěti!

Věku syt i slávy lesku
Mikuláš byl vojska hlava,
An o vraždách, lidu stesku
K uším jeho došla zpráva.
Vzdychnul si, tvář jeho stará
Zalila se v slzí toku,
Pomněl věku svého jara,
I svých neužitých roků!

A když síla chuť mu sráží,
Když hrot těžký padá z dlaně,
Starost těžkou syn nahráží,
Statný na kůň i do zbraně.
S nechutí Potocký mladý
V pokoji dny svoje trávil,
Pln udatstva i pln vnady
Rád svou mysl bojem bavil.

„Synu,“ s pláčem hetman pravil,
„Vlast nebohá volá tebe,
Bys hruď svou za ni nastavil
A osvědčil rod i sebe.
Věz, že v každé žití době
Vlasti drahé jenom žiješ;
A já šťasten budu v hrobě,
Když ty slávou se okryješ!“

Žehná s ním se po té řeči
A vroucně ho k sobě tiská;
Štěpán i hned sáhá k meči,
Zlatá přilba již se blýská
A kadeře kryje černé.
Však než rytíř na kůň skočil,
Ještě svoje děvče věrné
V sboru panen ctnostných zočil.

Eliška to mladá, vnadná,
Plná lásky, plná chvály,
Tvář její co růže ladná
A rty nad korály plály.
Cíl žádoucí všeho mládí;
Ona tomu srdce vzdává,
Kdo do boje první pádí,
Komu drahá láska, sláva.

Stane rytíř v ozbrojení
Přede své milenky tváří,
Ty jsi pramen, řek' v nadšení,
Blahou žití mého záři:
Nechať na tě zpomenutí
Mne provází v boje davu,
Nech mé poslední dechnutí
Jest pro tebe a pro slávu!

Želem přísaha ustala,
Elišce pláč slova staví.
Bílou stužku s sebe sňala,
Jí ho opásavši praví:
„Jdi a dobuď, co nám vzato,
Zdoben tímto lásky znakem!
Budiž, jako láska tato,
Štěstí s tebou v boji všakém!“

Však již trub a kotlů vřava
Zevšad svolává rytíře,
Mračno prachu zhůru vstává,
Lesknou přilby se, krunýře;
V sídlo panské, do bran, věží,
Lidu kol se nahrnulo;
Padá most, co zámek střeží,
A vojsko ven vytrhnulo.

Než pod vody přišli *žluté* —
Po celou noc spěšně se šlo —
V den příhody této kruté
V rudých mracích slunce vzešlo.
Bohdan hotov s vojskem čekal,
Jak daleko oku zříti;
Množstvím Štěpán se nezlekal,
S hrstkou jal se udeřiti.

Vojska už se potkla v seči,
Smrtné výpaly se blýští,
Helm se ohýbá pod meči,
Ode střel povětří píští:
Však an vůdce nezlekaný
Válčí v davu nebezpečném,
Střelou do prsou prohnaný,
Klesá s koně ve snu věčném.

Jisté našich zvítězení
Smrt mladého vůdce zradí;
V těžký žel se chrabrost změní;
Vojsko kolem se shromadí,
Slzíc smáčí zbledlé líce,
Umyvše pak rány jeho,
Kladou tělo na sudlice,
Čáku vlasti, vojska, všeho.

V prostřed doubravy zelené
Mrtvol rytíře složili
A na stužce zkrvácené
Jeho zbroj mu zavěsili.
A ubohá, věrná panna
V slzách tráví žití rmutné,
Od večera až do rána
Opětujíc písně smutné.

Odpočívej, reku, mile
V tichém stromů oněch stínu;
Měsíc tiché tvé mohyle
Jasně sviť, o vlasti synu!
A když někdy rytíř statný
Octne tu se v té krajině,
Patřiv na tvůj hrob posvátný,
Jak ty, ať válčí a hyne! —

Pichl. *Němcevič.*

Z básně „Zámek Kaňovský“.

Tichou, pozdní nocí lampa sporá
Míhá v ložnici se vladařově:
Tak se kaple okna různovzorá
Od měsíce blyští na hřbitově.
Lože manželské v komnatě ztmělé,
Světlem, které prysklo a zas mdlelo,
Tak v půlstínech divě vyhlíželo,
Jako lože, kam se mrtvým stele.
Manžel pevně spí po denní správě;
Proč bdí žena s přimhouřeným okem?
Snad ho věrně střeží v snu hlubokém? —

Na hodinách bila půlnoc právě.
— Co to, kde to zvony udeřily?
Vytrhl se náhle vladař ze snu.
— Zvuk to hodin; zdálo se ti ve snu. —
Oči jeho znov se snem pokryly;
Ale přístrach, předtucha nešťastná,
Pod snu záclony se zrádně vkrádá
A bezděky duši tam ovládá
Stálý nepokoj a bázeň strastná.
— Co ty trouby náhle tak zazněly?
— I, chraň Pánbůh! svět, jak mrtev, celý;
To byl bzukot mouchy probuzené. —
A zas ztichly bdělých smyslů strázní
City zbuzené a pobouřené:
Tak slepičky kání poplašené
Se pod křídlo matky tulí bázní.
Usnul. Oko její pořád mžírá,
Jak vrch vzdechů jí to ňádra tlačí,
Srdce zmítá se a trapně svírá,
A trud těžký potem čelo máčí.
Co tak příkře oko její plane?
Proč pot smrtný po líci jí kane?
Jaká vražda ji na mysli tane?
Snad ve bdění satan ní pohrává?
Snad čin, který hruď prokletá rojí,
V jejích myšlénkách uzrává,
A za chvíli v jev vyjít se strojí?
Jasněji a jasněj zřenice se leskne,
A hned oko celé v klapkách bleskne;
Zdvíhla hlavu — výše, ještě výše —
A na muže kosmo hledla svého,
Pak se dívá, jak pokojně dýše,
Pozoruje s bázní hnutí jeho!
Srdce v prsou rukou mu ohledá —
Jedna hledá, druhá ruka čeká.

Hlédne v oči, vstane a si sedá,
Našla srdce, vstala a si kleká.
Lesklý ocel jí se v ruce kmitne,
V tom muž náhle ze spaní procitne.
— Jak mne to zas ve snu polekalo!
Jakoby se v zámku bylo zňalo,
Tak mi náhle zablesklo se v oči —
Proč tvé oko tak se divě točí?
Jistěť mým leknutím poděšeno.
Však to sen byl — arci že ne milý;
Mysle však, co za dne mne bavily,
Vrátily se. Spi už, milá ženo! —
Usnuli. Ach, běda tomu, běda!
Kdo spoléhá příliš na cnost lidí;
K srdci svému, v lože své nevěda
Srdce morem nakažené klade.
Usnul — dýka v ruce ženy mladé —
Bůh ví kdy a kde ráno uvidí!

Pichl. *Severin Goščinský.*

Vojvoda na čekání.

(Ballada ukrajinská.)

Vojevoda ze sadu
Zděšen kvapí do hradu,
Hněv i ztek mu z černých očí svítí,
K posteli své paní spěl;
Když ji prázdnou uviděl,
Třás se hrůzou jako větrem sítí.

Oči k zemi poklopil,
V myšlénkách se potopil,
I své šedé vousy zakrucoval,

Od lůžka se odvrátil,
Rukávy si převrátil,
I tak na kozáka zahromoval:

„Hej, ty čáme Hryhory!
Proč u panské obory
Není chlapa ani psa té noci?
Sejmi brašnu loveckou
I svou flintu tureckou
I mou dvojku vezmi ku pomoci!“

Vzali zbraň i vypadli,
Do sadu se přikradli
Ku besídce v prostřed husté hatě;
Zde na lávce seděla,
Ve stínu se zachvěla
Paní v bílém zahalena šatě.

Kadeří svou havranní
Oči kryla pod dlaní,
Ňádra rohem šátku zakrývala;
Unavenou levicí
Náruč po ní lovící
Klečícího smělce odrývala.

On ze vroucí milosti
Ve své pravil žalosti:
„Tedy na věky jsem všecko ztratil,
Tedy i tvůj libý zhled,
I tvé věno mladých let
Starý magnat na jednou ti splatil!

Já jsem lásky ohněm plál,
Ve slibu jsem věrně stál,
V něm chci věčně státi, pro tě lkáti;

On bez touhy, bez lásky
Dal jen zlato do sázky,
Tebe vyhrál, neuměje hráti.

V měkké tona posteli,
Starec mému anděli
Bude na lůně leb kolíbati,
Ze rtíků tvých cukrových,
Ze tváří těch růžových
Bude slast mi odepřenou ssáti.

Já jsem v noční temnotě,
V studenu i ve slotě
Na vraníku po necestách pádil,
Chtěje u tvých kolenou
Tužbu zjevit plamennou,
Aby sladký sen tvé noci vnadil."

Neslyší to její sluch,
Co jí věrný šepce druh,
Zdali nové prosby, nové lkání,
Až pak celá zmámena
Nachýlivši ramena
Jinochu se do náručí sklání!

Kozák nyní s magnátem
V křoví klekli košatém,
Zticha střelné chopíce se zbroje,
Při odblesku měsíce
Dle mušky se řídíce
Měli za dvojí terč hlavy dvoje.

Kozák sobě naříká:
„Pane, strach mě proniká,
Bych se nechybil té holubičky;

Když jsem natáh' kohoutek,
Chladný pot mi s čela stek',
Slze horká padla do pánvičky."

„„Tiše, plémě hajdučí,
Pán tě plakat naučí,
Rychle beze strachu podsyp prachu —
Na zrádnou tu svůdnici
Věrnou vypal ručnici,
Neb střel do své kotrby, psí brachu!

Hni se v pravo — pomalu,
Mého čekej výpalu,
Prvé ženicha má zdrtí rána!""
Kozák honem vyměřil,
Olovem pak udeřil
Do šedivé lebky — svého pána!

Koubek. *Mickievič.*

Výprava chotimská.

Třemi houfy táhnou Leší,
Kozáctvo se čtyrmi řítí;
Po páže jdou trávou pěší;
Pušky hřmí a zbraň se svítí;
Chlapík k chlapu, a oř k oři,
Div že zemi nepoboří.

Hody bratři! Den veselý!
Jak mravenců lidu jede;
Lid i koně všickni smělí!
Náš archanděl v boj nás vede!
Hody, hody! — Z boku, z čela
Píseň *pochodova* hřměla.

Tam — tam cválá jezdec mladý [1]);
— Kralevič sám v předu jede —
Černobrvky — s cesty všady,
V zajetí sic vás zavede:
Táhnou rysi a medvědi,
Běžte děti, sic vás snědí!

Při hetmanech mláď na koni
V rysích kožích — kdož ji nezná?
Mláď litevská, druhá po ní
Až od Vilna kdes a Hnězna!
A nad všecky pány značný
Náš přeslavný Sahajdačný [2]).

Pan Ataman v pěvců zvuky
Hrdě sobě hlavou kýval,
A pyšně se z jeho ruky
Malinový [3]) prápor vzchvíval;
Bílý anděl na atlase
Mile skvěl se ve své kráse.

„Sahajdačný, milý brate!
(Sám kralevič dvorně svědčí)
Vy psím čuchem Turky znáte,
Že vás nikdo v tom nepředčí!
Nuž do tance! — *Siudy, tudy* [4])
Po svojemu — no — v prisiudy!“

Pan Ataman se otočí;
Šmikne šavlí po kolpaku,
Kozačina — ta to zočí,
I rozumí tomu znaku;
Jakby vítr hvízdl do nich,
Znikli, že ni stopy po nich.

Těžko zem za nimi vzdychá;
Smutno — pusto — po záměti;
Ukrajina želem tichá.
Na mohylách děvy, děti:
Pláčou děti pro tatíky,
Pláčou děvy pro chlapíky.

Od neděle až k neděli
Letot nebem na dvě strany
Orlové z tud tam letěli,
Utíkaly z tamtud vrány:
A v pondělí valná rada,
Sokol zprávu jim vykládá.

„Pan Ataman, krev junácká,
Slavně naši mládež vodí!
Jak ta polská tak kozácká
Po třmeny se v krvi brodí:
Salhan [5]), bratři! neslýchaný,
Samé tlusté baše, chány!“

„Alla! dralla — hu [6])! z daleka
Strach — neb — strach se Turků chápe;
Vezír soptí a se vzteká
A co dchu přes Balkan drápe:
Chmúra stojí nad Chotimem;
Chotim, bratři — zašel dýmem!“

Děti běží ze vsi spěchem,
Křičí, jásaj': „Naši valí!“
Bratr s bratrem — Kozák s Lechem,
Zbroj se leskne, z ručnic pálí;
Hody, hody! V ryčném chvatu
Rozléhal se zpěv — *Návratu!*

Pichl. *Bohdan Zálesky.*

Poznamenání.

[1]) Kralevič tehdy a později král Vladislav IV.

[2]) Pod tím jmenem známý u lidu Petr Konaševič, ze sprostého kozáka hetman, muž v dějinách polských proslavený. Byv dlouhý čas šťastným bojovníkem dokonal život v klášteře. Výraz Sajdačný a po rusku Sahajdačný pochází od slova sajdak, t. j. luk, a tudy ataman sahajdačný značí vlastně vůdce lučníků. Za času Konaševiča měli skoro všickni kozáci již palnou zbraň, to jest ručnice, samopaly; ale Sahajdačným nazýval se tenkrát vůdce střelců pěších. Možno, že Konaševič kdys ve svém mládí s pěchotou se proslavil a tudy na věčnou památku příjmí Atamana Sahajdačného obdržel. Podnes jest ještě na ukrajině *šlach Sahajdačného.*

[3]) Prápor hetmanský kozácký býval vždy, jak oni jej nazývali, *malinový* čili tmavo laskavcový. Na něm byl obyčejně bílý anděl sv. Míchal na koni a ve zbroji.

[4]) Místní výraz maloruský, jejž lid opakuje při svých zábavách, čili při kozáčku.

[5]) Salhan zdá se býti výraz tatarský, znamená zabíjení celých stád ovcí, toliko na lůj, kterým kupčili kočující Tataři i Kozáci.

[6]) Kozácký posměch na pokřik váleční Bissurmancův.

Žel Poláka nad hrobem Sigmunda,

posledního krále polského z domu Jagajlův.

Ty spíš, Sigmunde! a sousedé tvoji
V tvém domě tebe navštívit se sjeli;
Ty spíš, a čeleď uvítat se strojí
Těch co tě ctili, tobě se klaněli.
Zpomínka hořká! štěstí když pomine,
Proč také pamět na ně nepohyne?

Tys nezůstavil syna na svém trůnu,
Tu na nás v hněvu Bůh uvalil bídu,

Jehož by vnuk dnes slavně nes' korunu,
Rozsíval bázeň, milostiv jsa lidu:
Po tobě na trh koruna je dána,
Ponížen trůn a rada pošlapána.

Má vlasti drahá! tys konečně padla,
Tak možná druhdy na slávu i sílu!
Ta, od moře jenž k moři zas až vládla,
Teď hrstky země nemá na mohylu!
Ten mrtvol velký, jakým plní želem —
On milionů duší býval tělem!

Hle! dítko matky, jak tu mrtvo leží!
Ve hrudi statné hluboká je rána;
Krev poslední mu ještě z prsou běží,
On neutíkal, neb mu zpředu dána —
Znát ještě v tváři, že je pomsty chtivý,
A jak se hněvá na los nepříznivý.

A poctivost tam, zbožnost v prach se boří,
Požárem celé vzplanuly osady,
V hořícím domě, majitel sám hoří!
Dřív vzavši všecky statky i poklady
Loupežnost všude ohněm, smrtí vládne,
Pláč, mrtvoly, žár, kamkoli zrak padne.

Nad tím lupičstvím jedni rozhorleni
Prchše v neznámém toulají se kraji,
A druzí hroznou bídou utištěni
V svých někdy domech chleba dnes žebrají:
Jiní rozdáni mezi nepřátely
Na roli otců svých vyhnanců želí.

Tožť krví pěknou země nasycená
Je krutým jezdcům i jich koňstvu k chuti!

A hladné děti matka donucená
Vládnoucí řeči učiti se nutí! —
Taktě, jak krutý výrok jistý kázal,
Že jiné popsal a Polsko vymazal.

Již, Vislo, Polák vodu tvou nepije,
Nebť již i jeho zahlazujou sledy,
On nyní přede svým se jmenem kryje
Tak proslaveným někdy jeho dědy!
Již bílým orlům a honci na koni
Jak bývalo kdys, svět se neukloní.

Sigmunde! zde na tvém hrobě,
Když nám již vítr nevěje,
Skládám neplatnou v té době
Šavli — radost, své naděje.
I tu lyru truchlivou
Na tvůj hrob schovávám,
Toliko své slzy
Si nechávám! —

Pichl. *Fr. Karpiňski.*

Guldja *) hetmanova.

Letné viděl jsem ptačátko v Černomorců kraji,
Pěkné poznal jsem děvčátko v bašovském seraji.

Slavný kůň byl v zlaté stroji u starého chána,
Však nebude, co svět stojí, nad Guldju hetmana.

Ta hlavička a to ouško! hříva hedváb celá,
Kde se nožka tkla lehoučko, rosy nesetřela.

---

*) Guldja = růže, zde kůň tak zvaný.

A když kozák ji pohladil, tu jak děvče měkla,
A když hetman jí povnadil, před výjezdem klekla.

A když vyjel z Záporože, vichry umlkaly,
A za Dněprem hasla zoře a tři moře hraly.

Proč ty, Dněpře, v světě sluješ, z lesu žes orlího,
An dnes již víc tak nepluješ, jak času dřevního.

Dnes už jenom Ukrajině mohyly hetmaní,
Galdja stepem nepoplyne, ni sokoli za ní.

Pichl. *V. Pohl.*

Útěk.

(Ballada.)

On vojuje — rok uplynul,
Nevrací se — snad už zhynul.
Panno, škoda plných vnad,
Od knížete jede svat.

Kníže slaví kvas na dvoře,
Panna pláče na komoře.

Její oči, ty hvězdice
Teď jak dvě cisterny kalné,
Její líce jak měsíce
V nově tvář teď blednou valně;
Běda vnadám, běda zdraví.
Matka pláče z velké tíže,
Na ohlášky dal už kníže.

Svatba jede hlučně, zvučně.
„Nepovezou mne k oltáři,
Povezou mne ku hrobaři,

Ustelou mi v černé zemi.
Já umru, když on nežije,
Tebe matko žel zabije.“

Kněz ve zpovědnici sedí —
Čas, o dcérko, ke zpovědi.

Přišla kmotra: Neměj strachu,
Vyžeň kněze, nevěř tlachu.
Bůh a víra, klam a snové,
Kmotra útěchy má nové.
Kmotra stará moudrost velká,
Má papročí květ a zelka,
Ty máš milencovy dary,
Přišla jsem na mocné čáry.

Vlasy jeho v hádě spleť,
Dva prsténky utvoř hned,
Z levé ruky krve dej
A hada ní polívej;
V prsténky to budem lít,
Musí přijít a tě vzít! —

Panna kvílí — jezdec pílí.
Proklínáno — pospícháno,
Již pokojík otevřel,
Panno, či máš strach a žel?

Ztichnul, usnul dvůr do kola,
Panna slouchá — zvon zazvoní,
Půlnoc bije — stráž nevolá,
Panna slyší — dupot koní,
Brytan jak by hlasu neměl,
Zavyl zticha a oněměl.

Zaskřípaly dveř' podvoje,
Někdo jde po síních dlouhých,
Otevrou se dvéře troje,
Jedny zavrou se po druhých.
Vkročí jezdec celý v běli
A usedá na posteli.

Čas utíká jako řeka,
V tom kůň řehtal, sova vyla,
Zvonec dozněl. — „Pojď, má milá,
Kůň zařehtal, kůň můj čeká,
Vstaň a sedni na kůň můj,
Věčně's má a já jsem tvůj.“

Měsíc svitne — jezdec lítne
Po dolinách, po horách,
Panno, panno máš-li strach?

V poli kůň se větrem nese,
Nese lesem — hlucho v lese;
Tu i onde povyhnaná
V suché jedli kráče vrána,
Vlkův zraky z tmavých slují
Jako světla prokmitují.

„Cválej koni, cválej dál,
Měsíc sestupuje s chmur,
Než sestoupí měsíc s chmur,
Máš přeletět deset skal,
Deset řek, devátý zvůr,
Za hodinu pěje kůr.“

— Kam mne vezeš? — „Aj kam? Domů;
Dům můj na hoře při háji,
Ve dne netěžko nikomu,
V noci jedeme potají.“

— Máš ty zámek? — „Hrad veliký,
Zavřený, ač nemá kliky.“
— Můj miláčku, jedem prudce,
Zastav na luze maličko. —
„Drž se sedla holubičko
Pravou rukou — co máš v ruce?
Či to měšek k práci vzatý?“
— Ne to jest oltářík zlatý.

„Nač to držet? Jízda běží,
Zem se třese na mém honě,
Již před koněm propast leží,
Zahoď knížku, pustím koně.“ —

Koník jakby prost břemene
Skokem deset sáhů žene.

Letí křivě přes bahnisko,
Kolkol pusto. Jen bludička
Před nimi co průvodnička
Letí z hrobu na hrobisko,
Kde přeletí jako kvítí,
Jasnomodře stopa svítí,
A tou stopou jezdec letí.

— Můj milý, jaká to cesta?
Tu není stop po člověku. —
„Dobrá cesta, kde nevěsta
Křivě jede na útěku.
K nám bez stopy přístup těžký
Nevstoupí kdo přijde pěšky,
Bohatého koně vezou,
Ubohého sluzi nesou.“

„Cválej koni, cválej jen,
Od východu blýská den,
Za hodinu bije zvon;
Než udeří ranní zvon,
Máme býti přes dvé skal,
Přes dvé řek a velký zvůr,
Za hodinu druhý kůr.“

— Drahý, stiskni uzdu v pěstě,
Kůň se leká, bokem sadí,
Plno skal i dřev na cestě,
Kůň o dřevo mnou zavadí. —
„Milá, co to za pletenec,
Jaké máš to v ruce strůnky?“
— Můj miláčku, to růženec,
Škapulíře a korunky. —

„Šňůrka prokletých oříšků
Koníkovi míhá v oči,
Jak se chvěje, bokem skočí,
Zahoď milá, zahoď hříčku.“
Kůň pak 'zbaven bázně letí,
Uběh pět mil do zápětí.

— Co to za hřbitov, můj milý? —
„To jsou zdě, co hrad můj střeží.“
— A ty kříže — ty mohyly? —
„Nejsou kříže, to jsou věže.
Přes zeď skokem přejdem prahy,
Tu na věky konce dráhy.“

„Stůj koníku, koni stůj,
Přebyl's, nežli zapěl kůr,
Tolik řek a skal i zvůr,
A tu's strnul, koni můj.
Vím, proč trneš, ty-li víš?
Mne i tebe bolí kříž.“

— Proč, můj milý, proč jsi stanul?
Zimní rosa mnou zachvěla,
Zimní vítr mne ovanul,
Kryj mně pláštěm, trnu celá. —
„Přitul hlavu, moje milá.“
— Na tvá ňádra hlavu kladu,
Hlava má se rozpálila,
Může ohřít kámen v chladu. —

„Jaký cvok to ocelový?“
— Křížek to co matka měla. —
„Křížek ostrý jako střela,
Čelo raní, tváře pálí.
Pryč s tím cvokem, zahoď v dáli.“

Padna na zem křížek zniknul,
Jezdec panu v půli tisknul,
Z očí, z úst mu oheň blysknul,
A kůň lidským smíchem hyknul.
Přeskočili zídku v hon,
Kůry pějou, bije zvon.
Než kněz přišel na mši z rána,
Zmizel kůň a s jezdcem panna.

Na hřbitově tuto temně
Stojí kříže dál a blíže,
Ale jeden hrob bez kříže,
Zanechána čerstvá země.

Kněz nad hrobem dlouho dlel
A mši za dvě duše měl.

Peška. *Mickievič.*

D. Jihoslovanská.

Bitva na Kosovu.

Car Lazar si zasedne k večeři,
Vedlé něho carice Milice;
Praví k němu carice Milice:
„Care Lazo, Srbská krůno zlatá! [1])
Ty potáhneš zejtra na Kosovo.
S sebou vodíš sluhy i vévody,
Ve dvoře nikoho neostavíš:
Care Lazo; žádné mužské hlavy,
By ti mohl psaní odnášeti
Na Kosovo a nazpět vrátiti;
Odvádíš mi devět milých bratří,
Devět bratří, devět Jugovičů;
Ostav aspoň mi jednoho bratra,
Jednoho bratra sestře pro přísahu.“ [2])
K ní hovoří Srbské kníže Lazar:
‚Paní moje, carice Milice!
Kteréhobys nejraděj volila,
Bych ti jej ostavil v bílém dvoře?‘
„Ostav mi zde Božka Jugoviče.“
Tedy praví Srbské kníže Lazar:
‚Paní moje, carice Milice!
Když se zejtra bílý den rozsvitne,
Den rozsvitne a rozhřeje slunce,
A vrata se otevrou na hradě,

Tu hned vyjdi přede městskou bránu,
Tudy půjde vojsko v krásných řadách,
Všichni jezdci pod bojovným kopím;
Před nimi je Božko Jugovičův,
A on nosí křížový praporec.
Vyřiď jemu ode mne žehnání,
Nechť dá praporce komu jen sám chce,
A nechť s tebou ve dvoře ostane.'
Když se ráno jitro rozsvitnulo,
I městské se otevřely brány,
Tu hned vyjde carice Milice.
Ona stojí blízko v městské bráně,
A hle tutě vojska v krásných řadách,
Před vojskem je Božko Jugovičův
Na ryzáku všecken v čistém zlatě.
Křížový jej praporec zakrýval,
Pobratřenče! [3]) do koně ryzáka;
Na praporci jest zlaté jablko,
Od jablka strmí zlaté kříže,
Od křížů pak zlaté třapce visí,
Ti klepají Božkovi po plecech.
Přiskočí tu carice Milice,
A uchvátí za uzdu ryzáka,
Ruce sepne Božku kolem hrdla,
Pak mu počne ticho hovořiti:
„O, můj bratře, Božko Jugoviči!
Car mi tebe darem obětoval,
Abys nešel na boj na Kosovo,
I tobě též žehnání zkazuje,
Bys dal praporec komu ti libo,
I bys ostal semnou na Kruševci,
Abych měla bratra pro přísahu."
Ale praví Božko Jugovičův:
,I jdi sestro zpět do bílé věže,
A já bych se ti již nenavrátil,

Ani z ruky praporec bych nedal,
Kdyby mi car daroval Kruševec;
Pakby řekla družina ostatní:
Hle strašivce Božka Jugoviče!
On se bojí jíti na Kosovo
Pro kříž čestný krve prolévati,
A pro víru svatou svou umříti!'
Pak zabodne koně přímo k bráně.
A hle Jugo starého Bohdana!
I za ním hned sedm Jugovičův;
Všech jich sedm zastavila řadou,
Ale ani jeden hleděť nechce.
Malou chvilku na to trvalo to,
A hle tu zas Vojna Jugoviče;
I on vodí carské krásné koně:
Pokryti jsou zcela ryzím zlatem;
Ona pod ním uchvátí hnědouše,
I sepne mu ruce vůkol hrdla;
Tu se k němu jme hned hovořiti:
„O, můj bratře, Jugoviči Vojne!
Car mi tebe darem obětoval,
I tobě též žehnání zkazuje,
Bys dal koně komu se ti líbí,
I bys ostal semnou na Kruševci,
Abych měla bratra pro přísahu."
Tu jí praví Jugovičův Vojen:
‚Jdižiž sestro do své bílé věže,
Já bych se ti jonák nenavrátil,
Ani carových koní nepustil,
Kdybych věděl, že tam hned zahynu;
Táhnu sestro na Kosovo přímo,
Pro kříž čestný krev svou prolévati,
I pro víru s bratřími umříti.'
Pak zabodne koně přímo k bráně.
Když to vidí carice Milice,

Ona padne na kámen studený,
Ona padne — tu ji smysly minou;
A hle tutě slavného Lazara!
Když tak vidí paní svou Milici,
Hrnou se mu slzy s oblíčeje,
Ohlíží se s pravice na levo
A zavolá sluhu Holubana:
„Holubane, ty můj věrný sluho!
Skoč hned dolů s koně Labutína,
Vezmi paní na své bílé ruce,
A odnes ji do vysoké věže;
Ode mne to dovoleno tobě,
Abys nešel na boj na Kosovo,
Ale ostaň raděj v bílém dvoře."
Když to zaslech sluha Holubanín,
Prolil slzy se svých bílých lící,
A tu skočí s koně Labutína,
Vezme paní na své bílé ruce,
Odnese ji na vysokou věži;
Ale srdci odolat nemůže,
Aby nešel na boj na Kosovo;
Vrátí se tu k Labutímu koni,
Vsedne naň, a jede na Kosovo.

* * *

Když se ráno jitro rozsvitnulo,
Přiletěli dva vraní havrani
Od Kosova pole širokého,
A tu padli tam do bílé věže,
Až do věže, slavného Lazara.
Jeden krakče, druhý předpovídá:
„Zdali to věž slavného Lazara,
Neb snad v věži nikde nikdo není?"
To pak v věži nikdo nezaslechl,
Leč slyšela carice Milice;

Na to tu vyjde před bílou věži,
Zeptá tyto dva vrany havrany *):
„Bůh buď s vámi dva vraní havrani!
Odkud pak jste sem dnes přiletěli?
Nejste-li vy od pole Kosova?
Viděli-li jste dvě silná vojska!
Zdali vojska na se udeřila?
A čí vojsko druhé porazilo?“
Na to káží dva vraní havrani:
‚Bůh buď s tebou, carice Milice!
Letíme dnes od Kosova přímo,
Viděli jsme ta dvě silná vojska,
Vojska na se včera udeřila,
Obadva carové zahynuli;
Od Turků pak něco jich ostalo,
A od Srbů, co jest pozůstalo,
Vše raněno i zakrvaveno.‘
O tom oni když tak hovořili,
A hle, tutě sluhy Milutína,
Nesa pravici v své levé ruce.
Na něm jest ran krutých sedmnácte,
Celý jeho kůň mu v krvi bředne.
Praví k němu tu paní Milice:
„Co tě bolí, sluho Milutíne!
Zradili snad cara na Kosovu?“
Hovoří pak sluha Milutínec:
‚Skyň mne paní s koně teď vítěze,
A umyj mne studenou vodičkou,
A červeným vínem rány zalej,
Těžké jsou mne rány osvojily.‘
Skyne jej tu carice Milice,
A umyje ho studenou vodou,
A zaleje ho červeným vínem.
Když se sluha málo zpamatoval,
Ptá se jeho carice Milice:

„Co se dálo sluho na Kosovu,
Kde zahynul slavný kníže Lazar?
Kde zahynul starý Juga Bohdan?
Kde zhynulo devět Jugovičů?
Kde zahynul Miloš Vojevoda?
Kde zahynul Vuko Brankovičův?
Kde zahynul Banovič Strachyňa?“
Tedy sluha počne povídati:
‚Všickni ostali tam na Kosově.
Kde zahynul slavný kníže Lazar,
Tu jest mnoho kopí polámáno,
Polámáno Tureckých i Srbských,
Ale více Srbských než Tureckých,
Bráníc, paní, svého hospodara [5]),
Hospodara slavného Lazara;
A Juga ti carice zahynul
Na počátku hned v tom prvním boji;
Zhynulo ti osm Jugovičův,
Bratr bratra kde zraditi nechtěl,
Dokud hodně jeden běžet mohl.
Ještě ostal Božko Jugovičův,
Křížník se mu po Kosovu věje,
Ještě Turky rozháněl po řadách
Jako sokol ptáky a holuby;
Kde se brodila krev do kolenou,
Tu zahyne Banovič Strachyňa;
Miloš pak ti carice zahynul
U Sitnice u vody studené,
Tam kde mnozí Turci zahynuli;
Miloš zhubil císaře Murata,
Turků pak jest zhubil dvanáct tisíc.
Bůh rač spasit, koho stvořit ráčil;
Zde jest památka Srbskému rodu,
By se příčil i by vypravoval.
Dokud lidí, dokud jest Kosova.

Co se ptáš na proklatého Vuka!
Ontě zradil cara na Kosovu,
I odvedl dvanácte tisíců,
Carice má, litých kyrisníků.‘

Hanka. *Ze Srbského.*

Poznamenání.

[1]) Krůno místo koruno ze Srbského k vůli verši vzato.

[2]) Největší přísaha Srbkyň jest: Tako mi živ bratec!

[3]) Srbové mají volené bratry; pobratření v kostele jistými církevními obřady se stává.

[4]) Srbové ve svých národních písních nemají žádných rovnoslohů, a přijde-li kdy který, hned slovo za slovem se srovnává; proto zde vrany za vrané.

[5]) Hospodar v Tureckých zemí jest vládař.

Králevič Marko a loupežník Musa.

Víno pije Musa Albanézský
V Carihradě [1]) v bílé krčmě sedě;
A když vínem osvítil se Musa,
Opilý tu počne hovořiti:
„Devět brzo roků odplynulo,
V Stambolu co cara obsluhuju,
A nedal mi koně, ani zbraně,
Oděv nový, ani obnošený.
Ale, jako pevná u mne víra,
K přímoří se vzdálím rovným krokem,

Kolem moře přívozy zastoupím,
I silnice k moři sahající;
Věž vystavím přímoří nablízku,
V ni narážím hřeby křivolaké,
Zvěsím caru kněze i poutníky.“ [2])
V opilství co Turek koli mluvil,
Vystřízlivěv skutkem vykonával:
K přímoří se rovnému oddálil,
Přívozy a silnice zastoupil,
Kudy vezli carovy poklady,
Na rok celý, málem tři sta břemen;
Ty zadržel sobě Musa všecky.
Věž vystaviv blízko na přímoří,
Kolem věže hřeby křivolaké,
Věšel caru kněze i poutníky.

Přemnohých se car žalob doslechna
Čupriliče naň vezíra vyslal,
A s vezírem tři tisíce vojska.
Jedva ale k přímoří přitáhli,
Všech rozprášil Musa po přímoří;
Čupriliče vezíra uchvátiv
Zavázal mu ruce na zad v tejlo,
A nohy mu zespod koně svázav,
Zas jej k caru v Carihrad odeslal.

Car svolávat káže bojovníky,
Přislibuje poklady nesmírné,
Kdo by zhubil loupežníka Musu.
Ale kdo se naň odhodlal koli,
Do Stambolu více se nevrátil.
Radí posléz Čupriličův Chodža,
Radí caru želem ztíženému:
„Velký Pane, Care nad Stambolem!
O by bylo královiče Marka,
Věř zhubilby loupežníka Musu.

Car nevolně popříč naň pohlédnul,
An na víčko slzy mu nastouply:
‚Jdi mi s očí, Chodžo Čupriličův;
Proč vzpomínáš královiče Marka?
Spráchnivělyť, ach, i kosti jeho!
Ouplně tři léta uplynuly,
Co jsem sám jej vrhnul do žaláře,
Do žaláře pevně zamknutého.‘
Odpoví mu Čupriličův Chodža:
„Hospodine, Care milostivý!
Čím jonáku odměnil by tomu,
Jenžby přivedl na živu ti Marka?“
Dí v odpověd car mu velemocný:
‚Odměnil bych na Bosně vezírstvem,
Bez proměny na celých let devět,
Ni haléře nebera v poplatné.‘
I vskočí na lehké nohy Chodža,
Otevírá od žaláře vrata,
Ven vyvádí královiče Marka,
Před slavného cara jej uvádí.
Vlasy visí do černé mu země,
Půlí stele, půlí se pokrývá.
Nehty jeho — orati by mohl.
Zhubila jej vlžina ode zdí,
Že počerněl, jako šedý kámen.
Mluví car ku královiči Marku:
‚Marku milý, tyli's to na živu?‘
„Jsem, můj care, a u velké bídě!“
Car mu na to řadem vypravuje,
Co již zlého natropil mu Musa;
Pak se táže královiče Marka:
‚Důvěříš-li v sebe, Marku milý!
Odebrav se na přímoří rovné
Zahubiti loupežníka Musu?
Odměním ti, jak jen koli ráčíš.‘

Odpovídá králevič mu Marko:
„Bopomozi! Care Hospodine;
Zhubila mne vlžina ode zdí,
Že nemohu na oči prohlédnout,
Jakž mně s Musou souboj nastoupiti?
Dřív mne usaď někde do hospody,
Počastuj mne pálenkou a vínem,
Dej do vůle tučné skopoviny,
A bílého chleba pšeničného,
Bych pohověl několik dní sobě,
Pak oznámím, souboj-li nastoupím.“
Car tři mladé zjednal lazebníky,
Jeden myje, druhý Marka břije,
A třetí mu nehty odřežuje;
Uhostí ho do hospody nové,
Velí dáti co se jemu líbí. —
Sedí Marko tři plné měsíce,
A když trochu život ponapravil,
Car se táže králeviče Marka:
‚Již-li Marku důvěřuješ v sebe,
Hroznáť bída k mým doráží uším,
Žalujíc na proklatého Musu.‘
Marok na to slavnému dí caru:
„Dej přinésti kus suchého dřínu,
Z podlahy kde devět let se sušil,
Ať se zkusím, stačuje-li síly.“
Podají mu kus vyschlého dřínu,
Smačkne Marko dřevo v pravé ruce;
Rozpukne se ve dvé, pukne ve tré,
Ale voda necedí se žádná.
„Bopomozi! Care, není času.“
I promine ještě měsíc celý,
A když Marko, zotaviv se málo
Cítil sebe k souboji statečna,
Zas požádal kus suchého dřínu.

Když dřín Marko v pravé ruce smačknul,
Praskne dřevo na dvé, praskne na tré,
A dvě kapky vody vyskočily.
Promluví tu k svému Marko caru:
„Přišla chvíle, souboj nastoupiti.“
Pak odejde k Nováku kováři:
„Kuj mi šavli, Nováku kováři,
Jakous nikdy posaváde nekul.“
Třicet podá kováři dukátů,
A odejde v hospodu zas novou.
Pije víno tři dny, pije čtyry,
Pak se staví zase u Nováka:
„Ukuta-liž šavle má, kováři?“
Když vynesl šavli nově kutou,
Jej se Marko králevič otáže:
„Je-liž dobrá, milý můj Nováku?“
Novák Marku směle odpovídá:
‚Zde ti šavle, zde ti kovadlina,
Sám si okus, šavlice-li dobrá.‘
Máchnul šavlí pravou Marko rukou,
A udeřiv ní na kovadlinu,
Kovadlinu na půle rozštípil,
Ptá se dále kováře Nováka:
„Zdař tě Bůh, můj kováři Nováku!
Koval-liž jsi někdy lepší této?“
Věrně jemu kovář odpovídá:
‚Ovšem lepší ukoval jsem šavli,
Lepší šavli, lepšímu jonáku;
Když odcházel Musa na přímoří,
Takovou jsem ukoval mu šavli,
Udeříš-li ní na kovadlinu,
Ani tříšťka zdravá nezůstane.‘
Tu rozlítiv králevič se Marko,
V hněvu vece k Nováku kováři:
„Vztáhni ruku, Nováku kováři,
Vztáhni ruku, ať ti šavli platím.“

Ošálence had potajmu uštknul,
Vztáhne pravou ošálenec ruku.
Švihna šavlí králevič tu Marko
Odťal jemu ruku po rameno.
„Zde plat tobě, kováři Nováku,
By nekoval horší, ani lepší,
Tuto vezmi sto kusů dukátů,
Těmi živ se za života svého.“
Darovav mu sto kusů dukátů,
Vsedne rychle na bujného Šarce,
Jede přímo k rovnému přímoří.
Kolem jezdě ptá se po Musovi.
Přiraní si Marko v jitro jedno,
An z Klisury pode Kačaníkem
Náhle Musa loupežník vyjíždí,
Na vraníku křížem nohy maje,
Buzikánem hází do oblaků,
Zas ho chytá rukama bělýma.
Přiblíživ se jeden ke druhému,
Marko vece k loupežníku Muse:
„Bloude Muso! ukloň mi se z dráhy,
Buď se ukloň, buďto se mi pokloň!“
Odpoví mu Musa Albanézský:
‚Projdi Marko, neponoukej k svádě,
Nebo sestup se mnou víno píti;
Věř, že tobě ještě se nevyhnu,
Ačkoli tě rodila královna
Na salaši na měkkém koberci,
V čisté hedbáví tě zavíjela,
A kalounem zlatým povíjela,
Odchovavši medem tě a cukrem.
Mne však bídná rodila Arnautka
Mezi stádem na železu chladném,
Do černé mne houně zavíjela,
Ostružinou drsnou povíjela,

Car nevolně popříč naň pohlédnul,
An na víčko slzy mu nastouply:
‚Jdi mi s očí, Chodžo Čupriličův;
Proč vzpomínáš královiče Marka?
Spráchnivělyť, ach, i kosti jeho!
Ouplně tři léta uplynuly,
Co jsem sám jej vrhnul do žaláře,
Do žaláře pevně zamknutého.‘
Odpoví mu Čupriličův Chodža:
„Hospodine, Care milostivý!
Čím jonáku odměnil by tomu,
Jenžby přivedl na živu ti Marka?“
Dí v odpověd car mu velemocný:
‚Odměnil bych na Bosně vezírstvem,
Bez proměny na celých let devět,
Ni haléře nebera v poplatné.‘
I vskočí na lehké nohy Chodža,
Otevírá od žaláře vrata,
Ven vyvádí královiče Marka,
Před slavného cara jej uvádí.
Vlasy visí do černé mu země,
Půlí stele, půlí se pokrývá.
Nehty jeho — orati by mohl.
Zhubila jej vlžina ode zdí,
Že počerněl, jako šedý kámen.
Mluví car ku královiči Marku:
‚Marku milý, tyli's to na živu?‘
„Jsem, můj care, a u velké bídě!“
Car mu na to řadem vypravuje,
Co již zlého natropil mu Musa;
Pak se táže královiče Marka:
‚Důvěříš-li v sebe, Marku milý!
Odebrav se na přímoří rovné
Zahubiti loupežníka Musu?
Odměním ti, jak jen koli ráčíš.‘

‚Vstaň!‘ volá naň loupežník tu Musa:
‚Vrhni stoje mnou, neb vrhnu tebou!‘
I jme se Marko ho porážeti,
A však nelze sklonit Musu k zemi;
Marka Musa loupežník uchopiv
Udeří ním do zelené trávy,
A na prsy mu klekne jonácké.
Vzúpí hlasem královič tu hrozným:
„Kdes v dni dnešním posestřině Vílo!
Kde jsi nyní, bodejž tě nestalo!
Ty mně křivě jsi se zapřisáhla,
Kdy se v těsnu se životem octnu,
Že mne vyrveš z hubitelských rukou.“
Aj tu Víla z oblaků se jeví:
‚Jakto bratře, králeviči Marku!
By v neděli svádu nepočínal?
Hanbať dvěma naproti jednomu,
Proti tobě kde hadi potajmo.‘
Hledí Musa k lesu a k oblaku,
Hlas ten, odkud, bádaje, pochází.
V tom vydobyv skrytě Marko nože,
Rozkůle ním Musu loupežníka
Od slabin až do bílého hrdla.
Umíraje Musa tiskne Marka,
Že se jedva vydobyl zpod něho,
A kdy Marko mrtvého prohlíží,
Hle! tu v těle tři jonácké srdce,
Trojí žebra, jedny za druhými.
Jedno mu se srdce umořilo,
A druhé, jakoby rozskočilo,
A na třetím litý had mu dřímá.
An ze spaní had se probuzoval,
Již po ladech mrtvý Musa skáče.
Promluví tu Markovi had takto:
‚*Děkuj* Bohu, králeviči Marku!

V čas že nebyl probuzen jsem ze sna,
Kdybyť Musy na životě stálo,
Víc než tři sta běd by tě napadlo.‘
To kdy Marko králevič byl spatřil,
Slzy lícech po bělých proléval:
„Oh! běda mně, pro Boha milého!
An jsem zhubil lepšího nad sebe!“
Usekne pak loupežníku hlavu,
A metnuv ji Šarcovi v picovník [5])
Do bílého Stambolu pospíchá.
Hodí hlavu před slavného Cara,
Car uleknut povskočí na nohy,
I dí Marko králevič zasmáv se:
„Nebojiž se, Care hospodine!
Jakž by chtěl jej živa dočekati,
Jenž od mrtvé hlavy odskakuješ?“
Car mu vydá tři břemena zlata,
S nimiž Marko do Přílipu odjel; —
Musa pohřben jest na Kačeníku.

Poznamenání.

[1]) Carohrad, lat. Constantinopolis, odtud turecky zkaženě a zkráceně Stambol.

[2]) V srbském: Chodže i Chadžije. Chadža, turecký duchovník; Chadžija poutník; buď křesťan do Jerusaléma, buď Turek do Mekky putující.

[3]) Šestiperný palcát (šestoperac) mající kolem hlavy šest železných na podlouhlo přibitých loukotek, jenž pera slujou.

[4]) Jonák zde v povýšeném smyslu, jako: hrdina, rek.

[5]) Pytel na píci.

Čelakovský. **Ze srbského.**

Hajduk Novák a tři sta Turkův.

Ráno přivstal starý Hajduk Novák [1]),
Ráno přivstal o neděli mladé,
Sebou nesl tykev a motyku;
Dobrý osud v ústrety mu přišel,
Anť ho tři sta potkalo Turčínův:
„Boží pomoc, hrdino neznámý!
V jakové jsi veliké nesnázi!
Že tak ráno u neděli vstáváš,
U neděli vinohrad vzdělávat?“
„Moje děti, tři sta vás Turčínův!
Jak bych nebyl u veliké tísni!
Kdyžto živím u svém dvoru bílém
Asi tři sta všelikých sirotkův;
Já je živím, i šatstvo jim dávám
K vůli Bohu i pro svoji duši,
I pro moje vlastní milé zdraví.“
Opět se ho vyptávají Turci:
„Na tvou věru, ty nebohý starče,
Uměl bys nás provésti junáče
Celou horou Romanijí [2]) černou?
Ať nás nyní nenavedeš, bratře,
Na hajduka starého Nováka;
Neboť jdeme pro děvici krásnou;
Jestli Bůh dá, projdeme-li šťastně
I se zdravím odvedeme dívku,
Tebe mužem učiníme šťastným.“
Pozasmál se starý hajduk Novák,
Načež Turkům takto odpovídá:
„Moje děti, tři sta vás Turčínův!
Koliko je v hoře této jedlí,
Rovněž takto já junák poznávám

U pohoří silnice Nováka;
Protož vás chci vyprovázet bratří,
Celou horou Romaniji černou,
Aniž stara hajduka potkáme.
Ale slyšte, oč vás budu žádat,
Moje děti, vy tři sta Turčínův,
Já jsem junák už příliš sestárl,
Protož pěšky choditi nemohu;
Dejte starou nějakou mi herku
I též šavli předlúho viseVší, *
Abych i já mohl se ubránit,
Kdybych někdy upadl do tísně.“
Pohlížejí janičáři Turci,
Pohlížejí jeden na druhého,
Potom takto mezi sebou mluví:
„Jen mu dejme ňákou starou herku.
Zaslechnul jsi ty, ubohý starče,
Dáme tobě i koně i šavli,
Vždyť se Turkův tři sta počítáme,
U každého okovaná šavle,
U každého bojovní je koník;
Vyber šavli, jakou tobě líbo!
Vezmi koně, kterého ti líbo!“
Ač je starý, předce velmi chytrý,
Hned byl všecky koně si prohlídl,
Uhlídal on tučného višňáka,
Višňáka to Baby Metkoviće,
Pokrytého hedbávím a červcem,
Zlatem mu je propletena hříva,
Za-uzdán je pozlacenou uzdou
I osedlán stříbrným je sedlem.
Ač jest stařec, přece velmi chytrý,
Také šavle brzy si prohlídnul,
Zahlídl on Osmanovu šavli,
Kterážto má z čista zlata jílec.

Pohlížejí janičáři Turci,
Vše mu dali, neřekli slovíčka.
Kéž je komu pohlednut popřáno,
Anto drak se vyšvihnul na ďábla,
Hajduk Novák na dobra višňáka,
Potom jezdil po zelených horách.
Když uź k svému přiblížil se stánu,
J[illegible] se Turkům hovořiti takto:
„D[illegible]je, vy tři sta Turčínův!
Ne[illegible]e, vám se poslechnouti trochu,
[illegible] hypí něco vám zazpíval,
Prozpěvoval i hlasno i tenko?“
Tři sta jemu odpovídá Turkův:
„Zazpívej nám, ty nebohý starče,
Zazpívej nám, pak řeči vyrážej,
Jaké spaní o nás se pokouš[illegible]
Snad dá Pán Bůh, potom bude lépe.“
Když byl starec k zpěvu si zavýskal,
Zazpíval jim, jako sokol sivý:
„Kde jste dneska, sokolové siví?
Už labutě přeletěly horu,
Pode křídly přinesly bohatství!“
Zaslechl to jinoch jarý Grujo,
A se Grujem Tatomír mladistvý,
Potom svému besedili strýci:
„O náš strýče, Radivoji chrabrý,
Rychle povstaň na noby junácké,
Pak oruží připněmež si světlé,
Bychom v horu Romanskou se brali,
V Romaniji na silnici zrovna;
Neb jsme hlasu otcova poznali,
Snad náš otec s Turky se byl potkal,
Neb s mladými srazil se kupčíky,
I do našich přivedl je skrýší,
Tamo budeť přemnoho bohatství.“

Sotva toho Radivoj byl dočkal,
Poskočili na nohy lehounké,
Oruží si připásali lesklé,
Pak se vlcky i hajducky brali,
Zaujali po horách své skrýše.
Právě Turci ubírali dál se;
Milý Bože, divu velikého!
Kéžby komu dívati se bylo,
Když s hajduky setkali se Turci.
Novák výská a Radivoj seče,
Synek Grujo na hromadu hází,
Tatòmír pak přes hromady skáče;
Dobře hlídá, by neušel hlásník [3]),
By nehlásal, co se svaty dálo,
Aneb jak se horami dostali.
Mnohé hlavy odsekali turské,
Velikého dobyli bohatství,
Vydobyli oruží a koňův;
Zanechali po sobě památku.
Nechť se pěvá, dokud světa stává,
Dokud stává slunce i měsíce.

Poznamenání.

[1]) Hajduk znamená vůbec loupežník; nejsou však hajduci loupežníci, jenom kořisti hledící, jsou oni též živoucí věčná Nemesis tureckých utlačovatelův a násilníkův, jakož i šidařských kupcův. Po všecky časy bylo takových hajdukův, jenžto s četami svými všelijaká dobrodružství vyváděli, začež pak památka jejich u lidu žila a žije. Mezi nimi byl kajduk Novák jeden z nejznamenitějších, jehožto jmeno, ač již v 15. století živ byl, ještě po dnes jak Srbům tak Turkům velmi známo jest. Nedaleko Sarajeva v Bosně ještě dosavád viděti po něm na skále památky. Rodivoj bratr jeho bojoval-

až do smrti s ním, jakož i Novákovi synové Grujo a Tatomír.

[2]) Romanija, hora, kdežto se hajduk Novák se svou družinou obyčejně zdržoval.

[3]) Hlásník znamená onoho, jemuž by se poštěstilo, z bitky vyváznouti, by pak o příběhu hlásati mohl.

Píseň.

Radostný mi den je dnešní!
Sedni, duše, ke mně tady,
Dej mi ruku milou svoji,
Abych z tvé si ruky čerpal
Sladký nápoj pro svou píseň.

Radostný mi den je dnešní!
U výšině jasna nebe,
Myslím, že jsem slunci blíže;
Myslím, že i hvězdy mohu
Svojí rukou uchopiti,
Že přenášeti je mohu,
Jako dítě hříčky svoje.

Radostný mi den je dnešní!
Duch můj letí jako ptáče
Mých myšlének vedrem vzdušným,
Kolem všeho běla světa
Pásmo svého letu víže,
Věše na ně vše radosti.

Radostný mi den je dnešní!
Srdce mé přes míru plno:
Všechny jeho pocity se

Jako v moře nekonečné
Rozlévají, rozšiřujou;
Vyplněny čáky vřelé; —
Všady ostrovy zelené.

Radostný mi den je dnešní!
Země ňádra otevřená
Všecko blaho své mi přejou:
Já přebírám stříbro, zlato,
Perly drahé i kameny,
Skvělé kuju žezla, věnce,
A se stolce své radosti
Zdílím carstva i království.

Radostný mi den je dnešní!
Siné moře lodí plno!
Lodi plné, naložené
Ku přístavu mému jedou;
Vše bohatstvo krajů cizích,
Všechny skvostnosti domácích
Skládají se na mém dvoře.

Radostný mi den je dnešní!
Budoucnosti divné kraje
Blízký ve kraj přítomnosti,
Myslím, že se proměnily:
Nic skrytého tamto není,
Otevřena, odekryta
Zlaté žatvy pole stojí.

Radostný mi den je dnešní!
Neboť, aj, dnes smím ponejprv
Tebe, duše, *mojí* zváti!

J. Jodl. *Preradović.*

K mladosti.

Mladosti léta, o jak bystrým letem
Dnů lepší půle s vámi uprchnula!
Ač nikdy hojně vonným vaším květem
Žití se mého dráha neposula;
Ač v mraku slunce stálo nad dítětem,
I v mládcovu loď vichřice jen dula:
Přec roztoužené srdce vzdychá dosti
Po temné zoři tvé — s bohem, mladosti!

Poznání náhle ovoce nejisté
Vás otrávilo, vy utěšní dnové!
Seznal jsem, cnost a svědomí že čisté
Svět za nic váží a sprostáctvím zove,
S úsvitem jitra zmizeli i vy jste
O věrné lásce líchotiví snové!
Nadarmo pravda a moudrost bez věnce
Chudá jak dívka si hledá snoubence.

Spatřil jsem, marně jak své síly kruší,
Čí hněvné štěstí člun po moři zmítá;
Jak od slzí své líce neosuší,
Žebrácká koho v svět kolébka vítá;
I jak šlechetnou nenadvážíš duší,
Kde rod, bohatství stupně tvé počítá.
Slyšel jsem často zváti zásluhami,
Co splétaly jsou chytrost, lež a klamy.

Ten pohled mrzký zpupné na zlosyny,
Jenž teď ranívá srdce přehluboko,
Jedno mladosti neznající viny
Se mysli netkne, nepokalí oko

Onať si kouzlí ráj i do pustiny,
Staví své hrady nad zemí vysoko;
O věku dětský, blahé šalby tvoje
Jsou prázdny smutku, prosty nepokoje.

Nedbá, její-li skvostně vystrojené
Zámky rozchvátí větřík nejprvnější,
Nemní na rány jedva zacelené,
Ni na škody a žaloby včerejší,
Až jitro spudiv posléz upomene
Na práci Danaid čas dospělejší;
Pak přece navzdychá se srdce dosti
Po temné zoři tvé — s bohem, mladosti!

Prešérn. *Čelakovský.*

Vojenská.

Střevíců pět mám, coulů pět,
S bohem, otče, matičko,
I ty zlatá Haničko!
Devatenáct prožil jsem let,
Střevíců pět mám, coulů pět,
Chlapík jsem řádné postavy
Od pat do hlavy.

Nech zbabělý si kuroplach
Domácí humna chválí,
A za pecí se válí;
Kdo chce, polykej školní prach,
Hrot, koule nečiní mi strach;
Leč k veselému plesu zvou
Bubny za sebou.

Stav učený jest nevděčen,
Nouze moří chudáka
Měšťáka i sedláka:

Stejně bohat a vesel jen
Voják žije na každý den;
Král se stará, co potřeba,
O šat, o chleba.

Všude a nikde hospodou
Svět zrejdí na vše strany,
O něj nejednou panny
Soud mívají a půtku zlou,
A když do pole pluky jdou,
Mnohá okénko otvírá,
Líčka utírá.

Předc jedna věrné pěstoty
U něho vždy nachází,
Však ta i jej provází
Do živlů děsné pustoty,
Do bojů zhoubné mrákoty,
Kde smrt svatební vesele
Lůžko ustele.

Vím, že tu skrovnou hrstku let
Čas nevidomky skrade,
Do jedné jámy pade
Sníh starcův i mládenců v květ!
Střevíců mám pět, coulů pět;
Buď sudba má v radosti žít
A hrdinsky mřít!

Prešérn. *Čelakovský.*

E. Lužická.

Navštívení hrobu.

(Národní píseň.)

„Dobrý večer, matinko,
Kde je vaše dceruška?“

‚Dcera má doma není,
Ona jest mi umřela!‘

Hoch zavrátí koníčka,
A ujíždí na hřbitov.

Třikrát hřbitov obejel,
Na hrobečku zastavil.

„Cos mi to učinila,
Žes mně milko umřela?“

‚Co na světě dělat mám,
An proti mne všickni jsou?‘

Hoch zavrátí koníčka,
A ujíždí zase dál.

Kůň vesele zaskákal,
Hošík smutně zaplakal.

„Neplač, neplač, milý můj!
Však je v světě holek dost.“

‚Holek ovšem v světě dost,
Ale žádná jako ty!‘

Doucha.

Pryč.

On.

Ach, kde jest můj ryzí kůň,
Na kterém jsem jezdíval?
A kde je ta holčina,
Kterou jsem já miloval?

Ryzáka jsem zajezdil,
A holčinku nedostal;
Koníčka jsem zajezdil,
Holčinku však nedostal!

Ona.

Ach, kde jsou ty noci mé,
Po které jsem nespala?
Ach kde jsou ty noci mé,
Po které jsem nespala?

Jednu tu jsem prošila
Na šátečkách hedvábných,
Druhou tu jsem provila
Na věnečkách routových.

Doucha.

F. Litevská.

Písně.

I.

Slunečko již dávno vyšlo,
Svítí skrze stromy;
Moje milá ještě dřímá,
V slaďounkém spaníčku.

Zameťte jen pomalounku,
By se neprášilo;
Aby moje znejmilejší
Bílá z lůžka vstala.

Střevíčky si mažte mýdlem,
By necupal žádný,
By jen moje nejmilejší
Vyspala se hezky.

Nožičky si vyzdvihujte,
Tichounko jen choďte,
Aby moje nejmilejši
Veselounká vstala.

II.

Co pak chmelíček povídal,
Když ze země vylezl?
Érá ritamda faladróti kumferta.

„Jestli ty mne nepřivážeš,
Musím v blátě ležet.“
Érá ritamda faladróti kumferta.

Co pak chmelíček povídal
Přivázán na tyčku?
Érá ritamda faladróti kumferta.

„Jestli ty mě neutrháš,
Musím se rozprášit.“
Érá ritamda a t. d.

Co pak chmelíček povídal,
Když na půdě ležel?
Érá ritamda a t. d.

„Jestli ty mě nezapaříš,
Musím plesnivěti.“
Érá ritamda a t. d.

Co pak chmelíček povídal,
Když se vařil v kotli?
Érá ritamda a t. d.

„Jestli ty mě neukryješ,
Musím vypáchnouti.“
Érá ritamda a t. d.

Co pak chmelíček povídal,
Když on byl ve bečce?
Érá ritamda a t. d.

„Jestli ty mě nezabedníš,
Nebudu ti chutnat.“
Érá ritamda a t. d.

Což chmelíček povídal,
Když byl ve sklenici?
Érá ritamda a t. d.

„Jestli ty mě nepřemůžeš,
Já povalím tebe.“
Érá ritamda a t. d.

Prof. A. Schleicher.

Pohrdání vdovcem.

Neřekla jak živa
  jsem, co nyní povím:
Vykvétá oliva
  pod oknem otcovým.

Kvete a vykvétá,
  listím pozachvívá,
Černými oblita
  olivkami bývá.

A olivky její,
  zrnka začernalá,
Co víno vonějí
  rejnské, když jsou zralá.

Ach, kdybych věděla,
  že bude mládenec —
Jak bych ráda měla —
  jednou můj milenec:

Nové bych mu šaty
  šila, vyšívala,
Od hlavy do paty
  stříbrem kvítkovala.

Ach, kdybych věděla,
  že vdovce dostanu,
Kteréhož umřela
  láska tatam v Pánu:

Pouta bych já jemu
  těžká připravila —
Opovážlivému! —
  Až by hrůza byla.

Nohy bych sepnouti
  mu ručo kázala,
Do věže vrhnouti
  na vždycky ho dala.

Aby tam nezvěděl,
  kdy dnové, kdy noci,
V zimě v létě seděl
  beze vší pomoci.

Aby se pro lásku
  čest míti naučil,
Byť se pro urážku
  její i umučil.

Brandejs V.

G. Vlaská.

Osvobozený Jerusalem.

Zpěv první.

1.

Boj zpívám zbožný, zpívám o vévodě
Jenž posvátný hrob Kristův osvobodil,
Myslí i paží velké práce plodě,
Než zisk přeslavný dostal za svůj podíl.
Ač peklo zpouzelo se k jeho škodě,
Afrik mu vzdor se s Asiatem svodil,
Přec nebes přízní druzi rozplašeni
Pod svatou korúhev jsou shromážděni.

2.

O Muso! jenž své skráně nezdobuješ
Marnými ratolestmi Helikona,
Jen hvězdověnce sobě oblibuješ,
Sedíc u prostřed nebešťanův lóna,
Tyť ohněm božským srdce rozpaluješ,
Ty znítíš zpěv můj! Buď okrasa ona,
Jíž pravdu líčím, nenelibá Tobě,
Přej též i cizí, jíž jsem zvolil, zdobě.

3.

Jeť tobě známo, svět že tam se žene,
Kde Parnas lichotný svou radost roní,
Že pravdy světlo básní ohalené
I zlobu půvabem svým k sobě kloní.

Chorému tak se dítku oslazené
Nádoby ústí dá i léku do ní;
Toť ošáleno hořkou šťávu pije
A šalbou tou zas okřívá a žije.

4.

Alfonse velkoduchý! jenž's plachého
Cizince mne uchvátil zuřícímu
Proti mně osudu, i popřál svého
Mně přístavu, již v bouřích tonoucímu,
Přikloň mi, žádám, čela milostného,
Zpěv ten, co svaté věno, nesoucímu.
Snad přijdou dni, co básní nastíněno,
Že v skutek Tebou bude uvedeno.

5.

Snad v míru společném kdys uvidíme
Náš dobrodušný lid křesťanský žíti,
Pak mořem i zemí se pokusíme
O lup bezprávný, co nám Thrák směl vzít
Tenkrát ať vojsko vladařství tvé přijme,
Aneb snad loďstvem zvolíš vévoditi.
Gotfridovým jsa nástupníkem v boji
Poslyš mé písně při vojenském stroji!

6.

Rok šestý minul již, co ku východu
Křesťanské vojsko bylo vypraveno,
Nicea útokem, ne bez podvodu
Antiochia město podmaněno,
Pak od návalu Perských pronárodů
V veřejném poli byvši obráněno,
Tortosa padlo též. Teď voj si hoví,
Až nečas přejde čekaje rok nový.

7.

Již deštivé se konec blíží zimy,
Jenž přítrž byla učinila boji.
Tu Otec věčný všepronikavými
Pohlédl zraky se stolice svojí.
(Co hvězdy nad propastmi pekelnými,
Tak nad hvězdami boží sídlo stojí.)
S tad spustil zřetel sejmuv v jedné době,
Co prostor všehomíra chová v sobě.

8.

Proniknuv bezkonečnost v Syrské kraje,
Na vévody křesťanské vrátil zření,
A skoumajícím okem prohlédaje
Lidského srdce nejtajnější chvění,
Spatřilť Gotfrida, anť pohanské laje
Zahnat se snaží od posvátných zdění.
Rozhorlen, ničehož co smysly jímá,
Pozemské slávy, zlata si nevšímá.

9.

Vzezřelť i Pán na vášně Balduina
Jak snažně po pozemské výši touží,
Jak Tankred zoufanlivě si počíná,
Jejž marná láska kormoutí a souží;
Též Boemunda sobě připomíná,
Jak říši Antiošské základ krouží,
Jak dává zákony, mrav ušlechťuje,
Umám i náboženství vyučuje.

10.

V Antiochii přísně tak se navě
Jiných si výprav zdánlivě nevšímá.
Rinald pak, pouze vojnu maje v hlavě
Neklidnou mysl sotva v uzdě třímá.

Tenť po cti plápolá jen a po slávě,
Jej zlato ani vláda nezajímá.
Vidnoť jej slouchat Velfu věhlasnému,
Anť předkův učí příkladu slavnému.

11.

Vševládce vévod těch, i celých sborů
Vyskoumav pomyšlení nejtajnější,
Zve k sobě Gabriela z duchův chóru,
Anť první řadou stojí v nebes výši,
Onť blahověstem světa po oboru,
Tlumočník vůle boží nejvěrnější,
Onť nebeská roznáší povelení,
Vroucná pak zas odnáší pomodlení.

12.

Bůh poslu takto: „Spěšiž! a v mém jmenu
Domluv Gotfridu, pročže ještě váží
Provádět vojnu mužně obnovenu,
Vyprostit svatou zemi z ruky vraží?
Ať svolá sbor, ať zbádá na vznešenu
Tu výpravu, ať po vůdcovství baží;
Játť sám jej vůdcem zovu; pakť i druzi,
S ním posud stejní, nechť jsou jeho sluzi.“

13.

Tak dí. I Gabriel hned hnul se z místa
Vyřídit rychle poručené zprávy.
Halíť se vzduchem bytnost jeho čistá:
Jen takť se ona lidským smyslům staví.
Onť ve člověčí podobu se chystá,
Kterouž nebeské oslnujou slávy,
Prvního junošství se věkem krásí,
Září si přiodív bělounké vlasy.

14.

Bílá mu křídla s koncemi zlatými
Hbitosti nedostihlé v poletění.
Rozpoltiv vzduch i oblakové dýmy,
Vzlétá nad zemstvo, mořské nad vlnění.
Takť vystrojen nebeský posel, zpřímí
Svůj vlét k nižšímu světa položení.
Však dřív se nad Libanskou horou baví
A v rovnováze chvílemi se staví.

15.

Pak létem přímo ku Tortose žene
Dolův se do propasti vrhnuv s výše.
Tamť slunce na východu probuzené
Jeví se, anebo se skrývá spíše.
Tamť Gotfrid dávným zvykem posvěcené
Modlitby božstvu vzdává v jitřním tiše.
Tu s sluncem zároveň, je přezařuje,
Od východu se angel vyjevuje.

16.

„Gotfride, vece, část se roku blíží,
Co nejvhodnější válku vypraviti,
Proč tvá tě váhavost tak dlouho tíží,
Jerusalem že váháš vyprostiti?
Nechť vévodové v sněm se rychle sblíží,
Před koncem váhavé hleď povzbuditi.
Bůh sám tě vůdcem volí! rádi oni
I ochotně pod žezlo tvé se skloní.“

17.

„Jsemť posel boží, božské povelení
Ve jmenu svatém tobě vyjevuji.
Naděj se vítězství, měj slušné bdění
Nad vojskem, jež ti k správě poručuji.“

Umlknuv, prudkém zmizel v uletění
K hvězdám, kde nejjasněji probleskují.
Gotfrid pak zůstal s omračenou tváří,
Mluvou i rajskou zaražen jsa září.

18.

Však hned se zase vzchopil, rozjímaje,
Co posel boží velel, cože pravil.
Chtíč mírný dřív, se v plápol rozevlaje,
By skončil boj, jehož se vůdcem slavil.
Ač v nebi nad jinými přednost maje,
Nicméně marnou ctí se nezabavil.
Svou vůli zná jen božskou, roznícenu,
Tak jako tlící popel ve plamenu.

19.

I hned pozváni věrní služebníci
V sněm, jenž porůznu v dáli, v blízce dleli.
List listem, stíhají se návěštníci,
A s příkazy též prosby pojit velí.
Co urozenost vábí samochtící,
Co k popuzení váhavosti čelí,
Vše použito spůsobem jest činným,
Těch nutí, zalíbit se snaží jiným.

20.

Sejdouť se vůdcové i s druhy svými:
Jen Bohemund se tenkrát nedostavil.
Vně města díl, díl mezi sousedními,
Díl po hostincích Tortosských se bavil.
Až v určený den pány velmožnými
Celého vojska, sněm se valný slavil:
Tu Gotfrid, an se velebností svítí,
Se zpřímiv, jme se takto hovořiti:

21.

„Vojíni boží! vás nebeský vládce
Zvolil své svaté víře za podporu,
Onť ve válkách vás chránil, v různém zmatce,
Po zemstvu střehl, mořském po prostoru.
Co národů, hle! po nedlouhé hádce
Jsmé podmanili jsoucích na odporu!
I všude, co jen krajů přemoženo,
Tomť kříže znamení jest vystaveno.“

22.

„Či proto jen jsme kraj náš, naše vlasti
I vše co milo nám snad opustili,
Bychom dajíce v mořské se propasti
Ve válkách dálných život nasadili?
By snad neladnou zemí mohli vlásti,
I krátkým hlukem oslaveni byli?
Jak těsný cíl to, odměna jak špatná,
A k spáse našich duší málo platná!“

23.

„Ovšemť byl vašich myslí účel dávný
Dobyti vznešené Sionské hrady,
Křesťanských vrahů řetěz přeohavný
Zrozrážet, zničit jich porobné rady,
Vyzdvihnout v Judě stolec veleslavný,
By bezpečné tam zbožnost vedla vlády,
Nebráněno poutníkům v žádnou dobu
Slib vykonávat, klaněti se hrobu.“

24.

„Však ustaneme-li, k jiné-li straně
Obrátíme svých snah, pak jistě vele
Se namáhaly zbrojné naše dlaně
Bez slávy, marné bude dílo celé.

A načže Evropské se shlukly zbraně,
Nač Asii ovládlo vojsko směle:
Takého hnutí není-li cíl jiný,
Než místo říší nových, zříceniny?“

25.

„Tenť špatný stavitel, kdo novou vládu
Na světských základech chce zbudovati,
V nesčíslném kde pohan bydlí stádu,
Kde počet křesťanů jen málo platí,
Našincův málo, pomoc od západu
Žádná, Řekům neradno víry dáti.
Toť rumů jen by navršení bylo,
Co staviče by koncem pohrobilo.“

26.

„Že Turci, Peršané jsou naši maňi,
Antiochia (veleslavné jmeno!)
Že vzata, darové to nebem daní,
Vítězství také divem upraveno.
Převrácené-li bude nakládání,
Ne jak od dárce bylo poručeno:
Bojím se, bůh že nás ho náhle zprostí,
A v báj se změní sláva našich ctností.“

27.

„Ať, probůh! mezi vámi nikdo není,
Jenž milostí tou směl by pohrdati!
Jaké to dílo mělo založení,
Podobný konec jemu dlužno bráti!
Teď když nám volných drah jest otevření,
Zlých počasí když nic se není báti,
Proč k cíli trudů svých a zrovna k městu
Se neženeme? co nám brání cestu?“

28.

„Zaklínám vás vévody! (klatbu mojí,
Ať slyší nynějšek i věk budoucí
I všickni, jež v nebeském kůru stojí)
Považte časy k zralosti své jdoucí:
Co meškáme, zdar déle nepostojí.
Změní se podoba nám v přízni jsoucí,
Věštím, že, nepřichvátíme-li v skoře,
Egypťan Syrsku přijde ku podpoře.“

29.

Tak dí: i krátké šeptání se stalo. —
Tu Petr poustevník se pozdvihuje —
Prosták, však panské mu se místo dalo.
Onť původem velkého tahu sluje.
„Nač Gotfrid zve, i mně se dobré zdálo,
Takť v pravdě jest, i víry zasluhuje.
Jest známo všem, co svými tvrdil slovy,
Vy schválili, já důvod přidám nový.“

30.

„Považte všechny spory, všechny hany,
Co o závod jste činili i vzali,
Odbojná zdání, překažené plány,
Jichž výkony se k cíli zbližovaly!
Vidímť jen z jedné pocházeti brány,
Vše váhání a sváry co se dály,
Totiž že prvovláda pohyblivá
Po různých hlavách sem a tam se kývá.“

31.

„Kde není správce, od něhožto soudy
A odměny i tresty závisejí,
Jemuž pořádat dlužnosti a trudy,
Tam rozkazy jen placho přecházejí.

Vystavte hlavu nad zpřízněné údy,
Pod vůdce ať se postaviti spějí,
Ať berli jeho naše vzdá se zvůle,
Důstojnost královskou měj jeho vůle!“

32.

Tu stařec přestal. — Tobě svatý duchu
Lidské jsou mysle přístupné i city,
Ty do rytířův vnitřního jsi sluchu
Ta vážná slova vetknul eremity!
Ty sám ctižádost držel od výbuchu,
Chtíč vlády, zvůli, jež jsou v srdce vryty!
I hle! Vilím i Volf ač přednost měli,
Gotfrida za vůdce vyhlásit spěli.

33.

Toť chváleno. Hned jemu dána práva
Vše rozhodovat, k poslušenství zváti;
Nechť zákony sám podmaněným dává;
Boj ať sám vypoví neb pokoj vrátí.
Onť ostatních, ač jemu rovných, hlava,
Jimť dlužno jemu vždycky k službě státi.
Uzavřeno. Hned o tom věst se vznáší,
Od rtou ke rtům po vojště se roznáší.

34.

Ukázalť se před vojskem. Důstojenství
Vzdaného mu všem hoden být se vidí.
Vítání přijmuv celého vojenství,
Sám k zjevu vlídnosti tvář přísnou sklidí:
Tak úkazům všem lásky, poslušenství
Se popřav záhy vévodám nařídí,
Že veškerého vojska v šikách v pláni
Hned ráno zjitra bude přehlídání.

35.

Již slunce ranní na východě plálo,
Dadouc světlejší než kdy jindy záři,
S ní pak se vojsko se všad shrnovalo,
Vojín se každý k své korouhvi páří:
Před vůdcem, anť to šíré pole přálo,
V ozdobné zbrani rejdě s jasnou tváří.
On peven stanul, hledě, jak se pěší
I jezdec před ním vystaviti těší.

36.

Dejž Ume! zhoubce časů nepaměti,
Ty chraniteli, zvěste minulosti,
Dej světla, abych uměl pověděti,
Co plukův se po pláni tam rozhostí
I s vůdci, znal jich dávní slávu pěti,
Jenž v hluché tmě již tajila se dosti.
Z tvých pokladův mně sděl, já přidám krásu,
Ať slyne pověst věčně navzdor času.

37.

První se jeví Frankové: jich míval
Brat krále, Hugo, někdy ku průvodu:
Pluk tento v Isle de France sídlem býval,
Tamť ráj, kde čtvero řek svou řine vodu.
Co Hugo zemřel, lilie nosíval
Na praporu, veden jsa do pochodu.
Jich vůdcem Klotar, královské má zření
I ctnosti, jenom krále jmeno není.

38.

Tisíc jich bylo, všickni v těžké zbrani. —
Jim stejný počet jiných nastupuje,
Jenž se ni ozdobou, ni zbrojí, ani
Statností od prvních neodličuje;

Normani jsou, Robertem spravovaní,
Jenž, rodné kníže, vévodou jim sluje,
Vilím pak s Ademarem správci lidů
Své roty v pláni vystavili k vidu.

39.

Oba jsouc v službě boží dosaváde
Žití posvátné trávili pokojně:
Teď pod helm vlnící se kladeř klade,
Cvičí se rámě v půtce lidobojné.
Onen vojínem Orleanským vlade,
Čtyr set k té válce zvolil chasy zbrojné;
Druhý pak s Puy de Domským statným hejnem
Po táboru se šíří v počtu stejném.

40.

Pak Balduin statečný vchází vůči,
Vedouc Bononské tlupy s bratrovými.
Tenť jemu lid svůj k správě odporúčí,
Teď pánem jsa nad pány ostatními.
Zas po něm v radě moudrý v bitvě ručí
Karnutský hrabě stoupá s pluky svými,
Těch čtyry sta; však bylo trojnásobně
Jezdců, co přivedl Balduin osobně.

41.

Těm blízko Velf udatný polem kráčí
Jenž zásluhou se rovná rodu výši,
Estenských předků dlouhý řád jej značí
Římského otce spřízněním se pýši;
V dům Velfův však se počítati ráčí
Přijmím i panstvím v německé to říši.
Jej Korutan, jej Rhet, a po Dunaji,
Kde sídlel, též i Svev co pána znají.

42.

Toť dědictvím mu bylo po mateři,
Sám přidal jiné panství širovládné.
Od tamtud statné muže béře, kteří
S smrtí si hrají, pán kdy jimi vládne,
Teplým se búdám v zimě rádi svěří,
Kde hodování, pití bývá řádné.
Pět tisíc z vlasti táhlo, avšak v boji
Jen třetina jich ušla Perské zbroji.

43.

Pak národ vlasů pleti bílé vchází,
S nímž Němec, Frank a moře pomezují,
Kde Mosly, kde se Rýnu oustí plazí,
Žatvou i tučným skotem pláně bují,
Tam ostrované jdou, již valné hráze
Oceanu žravému nastavují,
Jenž lid a lodi vede do záhuby,
Ba města, kraje pohrouží v své hlubi.

44.

Tisícero jich v jednom řadě kráčí
Robertem druhým jsouce vévoděni.
Tam pluk zas valný Britův se zatáčí,
Jsouť královci mladšímu podřízeni,
Vilímu, ti se šípů střelbou značí;
U nich jsou lidé s pólem ssouseděni,
Ty z hustých lesin, hor, i pustin metá
Irlandský ostrov, až na konci světa.

45.

Přichází Tankred. Tentě mezi svými,
Rinalda vyjma, bitec nejpřednější,
Jej nikdo krásou, mravy dvořanskými
Nepředčí, nikdo nad něj srdnatější,

Na slávě-li jakási vina klímí,
Jest šílení to lásky nejvroucnější:
Tať láska zranivši jej v samém boji
Vojnou jen více sílí se i kojí.

46.

Jest pověst, že dne toho, když se pluky
Franků̊v porážkou Peršan oslavily,
Posléz vítězné Tankredovy ruky,
Bitím, stíháním vrahů sklesly síly,
Že ke svěží studánce mezi buky
Jej letním vedrem stíny přivábily:
Tamť zpráhlým ústům hledal občerstvení,
Ustálým údům sladké pohovení.

47.

Tehdáž mu z nenadání dívka krásná
Po tvář ve zbrani před oči se staví.
Pohanka byla. Žížeň neuhasná
Do těchže loudí míst a plapol žhavý.
Jímáť jej obdivením sličnost jasná!
Již ohněm, krásu oblíbiv, se tráví.
O dive! sotva že se milost rodí,
Již vzniká silně, ve vítězství chodí.

48.

Ta hurtem přílbicí přikryvši hlavu
V souboj se hnala: však že lid se blíží,
A lásky otroka nejsouci v stavu
Hned sama zbiti, k outěku se sníží.
Její však obraz v svém vojenském mravu
Jak živoucí, v hloub srdce mu se vhříží.
Onť místo ladné, děvu, ač jsa vzdálen,
Vždy v mysli chová, ohněm lásky pálen.

49.

Mohlť v tváři jeho každý zběhlý čísti,
Že vnitř milostí hoří bez naděje.
Povzdechy časté, oko vpadlé jistí,
Že utajený smutek v něm se kreje.
Osm set mu jízdy stranou bylo čísti,
Ta ť od kampanských lodních krajin spěje,
Div přírody! z nich část, též táhnouc v vojnu,
Tyrrhenskou oslavila půdu hojnú.

50.

Jezdců zas dvě stě táhne lehkým skokem,
Ty téměř cele železa jsou prosti,
Okrouhlé šavle visí jim nad bokem,
Po šírých plécech touly, luky chlostí:
Jimť koně, sporým krmeni obrokem,
Jouť k běhu zrozeni, divné hbitosti.
Ti nápad, outěk činí, v okamžení,
Couvnouce bitvu vedou v rozptýlení.

51.

Tatin jich vůdce. Jedinýť on z Řeků
Vojska Romanskám následovat volí.
O hana tobě do budoucí věků,
Že nedbáš Řecko, sousedův co bolí,
Jen na divadle sedělos v rozvleku,
Až došla naše zkáza do vrcholí:
Teď jestli v nízkém kvílíš povržení,
Nermuť se, právné jest tvé porobení.

52.

Poslední teď vojenský houf se jeví,
Však chválou první, zběhlou udatností,
Strach Asie, Marsovy hromohněvy,
Nezmožni v hrdinné dobrodružnosti.

Mlč Argos o Minyech, mlčte zpěvy
Pějící Artuše i jeho hosti.
Jich slávou nikne všechna sláva dávní!
A kdož jest reků těchto vůdce hlavní?

53.

Pan Dudon z Konsy správcem jich se zove,
Statnosti vzácné, vysokého rodu.
Podvolni jsou mu všickni hrdinové,
Vědíť, že znatel vojenského chodu.
Ač vážný mrav a zralí jeho dnové,
Jun jde bodrost stáří do průvodu,
Nehanobící jízvy zříti jesti
Ran dávných v tváři, význaky co čestí.

54.

Též Evstath tady viděn v počtu pánů,
Bratrem Bullionem ctěn i vlastní cenou.
Též Gernand, kralevic Norvegský v stanu,
Ku vládě hlavu maje posvěcenou.
Tu Rogier z Balnavilly z Engerlanou
Stkví rodinou se z dávných věků ctěnou.
Zde Genton, Rambald, Gerardové oba,
Slavných rytířů neposlední zdoba.

55.

Též Ubald, Rosmond vidíny jsou v sboru,
Linkastru vláda jím jest zdědičena.
Obic Toskánský, rek to bez úkoru,
Na vrchol sláva jeho vynešena.
Lombardšti též tam bratři při táboru,
Achilles, Sforca, Palamed jich jmena:
Tam statný Otto, kterýž štítu dobyl,
Jenž hadem dítě rodícím se zdobil.

56.

Ridolfa Guaska nelze zamlčeti,
Ni Guidův obou sláva dovoluje.
Gerniera, Eberarda jmena pěti
Duch vděčnosti mně přísně přikazuje.
Kam sečtem znaveného dále spěti
Gildippo s Odoardem vyluzuje
Ta láska vaše? Zasnoubenci v boji,
Vás osud někdy smrtí jednou spojí!

57.

Coš by se v Milka škole nezučilo?
Statnosť se ona válečnicí stala.
Obou se žití sudbou sjednotilo,
Stan ona svůj po staně jeho vzala.
Ni tnutí, co by oba nezranilo,
Bolesti, jež by oba nezajala.
Ráz veden proti ní, jej stejně skruší,
Když on krvácí, ona pouští duši.

58.

Však ze všech, co se stkvějí na přehledu,
Rinaldo bodrý mládec prvním sluje.
Všech vzhled tkví v jeho tváře libostředu,
An královské z ní čelo vystupuje.
On nad věk, nad nadění spěchá k předu,
Květ ledva vzešel, plod již nastupuje.
Když válkou hřímá, hlavu pod přílbicí,
Mars zdá se býti; Milek, odkryv lící.

59.

Nad Adigou jej šťastně porodila
Sofia krásná Bertholdovi ctnému,
I záhy od prsou si vyprosila
Mathilda, k pěstování šetrnému.

U ní vždy meškal, tať jej poučila
Uměním vlády, zvyku královskému.
Až od vzchodu proniklo trouby zvání
Junošskou statnou mysl z nenadání.

60.

Tři lustry sotva stár, hned na outěky
Sám samoten se dal v neznámou dráhu,
Řeckem; jej nehrozily moře jeky,
Směr střídiv k vojně dálné svému tahu.
Hle útěk krásný! ať příštími věky
Potomci za vzor vezmou jeho snahu!
Tři léta v boji dlí, ač ledva mladá
Pejřím se měkkým osněžila brada.

61.

Za jízdou pěší pluk si vykračuje,
Rajmonda v předu ředitelem maje,
Talosy vládce, lid ten obytuje
Garonny nivy, Pyrenejské kraje;
Pluk čtyr tisíců, cvičným v zbrani sluje,
Klopotných prací nic si nevšímaje.
Voj výborný! ba však i v branní návce
I v udatenství vyznačen jich správce.

62.

Štěpán Ambojský pět tisíců zbrojných
Z Turon i z Bless s sebou přivádí k voji;
Malátný lid, sil pracím nedostojných,
Ač celý lskne se ocelovou zbrojí.
V rozkošných bydlí krajinách i hojných,
I mravem vlasti podoben jsa svojí.
Z počátku bitvy útok jejich krutý,
Však v brzce mdlejí, pak jde nazpět hnutí.

63.

Tu Alkest, z něhož v zraky strach se vrací!
Jest Kapaneos před Thebanskými zděmi.
Šest tisíc Helvetův, statní to mládci,
V Alpách je sebral v neladné to zemi.
Ti železo, jímž orou, stromy kácí,
Teď přetvořili v šavle, piky, šlemy.
Dřív páže nad skotem co vládu měla,
Teď krále samé v souboj zváti směla.

64.

Hle! tam korouhev vysoká se míhá!
Máť Petrův klíč i vínek za ozdobu,
Sedm tisíc pěších za vůdcem se sbíhá
Kamillem, lesklá zbroj jich prsa zdobí.
Onť v ouřadě svém vesele se zdvihá,
Chtě oslaviti jasných předků hroby,
Aneb chce světu dokázati rázně,
Že Latiníkům nechybí než kázně.

65.

Tak na okázce zpupní zástupové
Přecházeli: tenť pak ukončil řady.
Tu Gotfrid výtečnějších vůdců zove
Přistoupit, aby jim své zjevil rady.
„Co zjitra, praví, vzejde ráno nové,
Nesmíť již vojsko déle dlíti tady:
K svatému městu bez dlení ať táhne,
Než břinkot naší zbraní tam dosáhne.“

66.

„Připravte tedy všecko ku pochodu,
Vše k válce, ano k vítězství jistému!“
Hlas mocný vůdce slouží ku pobodu,
K smělosti stejné vojsku veškerému.

Vše čeká s netrpností slunce vzchodu,
Jsouc k vypravení hotovi čestnému.
Však přece Boulliona moudrého útlá
Zanímá péče, ač ji v srdci tutlá.

67.

Nebť zprávy jisté se mu donosily,
Že král egyptský proti Gúze čelí,
S překrásným, valným vojskem, tam že si
Shromáždil, snad že Syrsko zajmout velí.
I jistě nepomešká v zdárnou chvíli,
Muž do výprav vždy hotový i smělý.
Co zatím králův outok očekává,
Tenť rozkaz poslu Jindřichovi dává.

68.

„Na lehké lodce v Řecko velím jíti,
Nechej se přepraviti bez meškání;
Tamť najdeš (zvědač-li, jejž správným bý
Od dávna znám, vše vzkázal beze lhání)
Mládence, rodemť královským se svítí.
Ten v oučasť s námi v boji sem se shání,
Jest kníže Danské, vede kolikeru
Statečnou rotu až tam od severu.“

69.

„Obávám však se, žeby lichotivě
Cár Řecký zvyklými to opletkami
Jej odvrátit chtěl, s vojskem odvážlivě
K nám táhnoucího svésti svými klamy;
Hleď, věrný posle, přemluvit jej živě
Ve jmenu mém, by štěstí sdělil s námi.
Ať spěchá, řekni, semhle k naší straně,
Že prodlévání bylo by mu k haně.“

70.

„Ty však se nevrať: zůstaň při vladaři
Řeckého cárstva, pomoc přislíbenu
Hleď obstarati; ať se nepromaří
Slib daný, víra zachová svou cenu!“
Tak dí, pak ouvěrním jej listem daří
I dává rozkazy na poručenů.
Pak rozžehnav se, Gotfrid k spěchu zbádá:
Konečně v pokoj myšlénky ukládá.

71.

Nazejtří jak se brány otevřely
Na stkvoucím vzchodě slunečnímu vozu,
Tu trouby zavzněly, tu bubny hřměly,
Čím známě dáno k hnutí po oboru.
Jak krajina se v létě rozveselí,
Když čeká vláhu hromu po lomozu,
Tak libě zněly tenkrát hudby stroje
Vojínům statným, zvoucí v tuhé boje.

72.

Hned každý, povzbuzen jsa vnitřním pudem
Obláčí zvyklým oružím své tělo.
Vše k svému místu pod vojenským cudem
Za vládou vůdců hbitě poletělo.
Již voj spořádám, větrným pak prúdem
Nesmírné množství korúhví se chvělo.
A na vladařském práporu se dviže
Posvátný znak již vítězného kříže.

73.

A slunce, ježto po nebeské skláni
Obloukem výš a výše postupuje,
Obráží paprsky své po vší zbrani,
Až leskot jasný oko zaslepuje;

Po obloze kol kolem plápolání,
Jak když se zážeh mocný rozšiřuje.
V řihání koňstva, břinkot zbrojí buší
Vespol o závod, div že neohluší.

74.

Nejvyšší vůdce chtěje od nápadů
Nepřátel válečné své pluky stříci
Vysílá lehkou jízdu k předu k zadu,
Vyskoumat pilně všechno po hranici.
Hradkopův předesláno bez odkladu
Proklestit vojsku pochod po silnici,
Navážit jámy, vršky pobořiti,
A průchodiště těsná otevříti.

75.

Darmoť se národ sbíhá do odpory:
Ni hradby s příkopy i s zásekami,
Ni proudy vodní, nejvyšší ni hory,
Jim lesy husté nejsou zástavami.
Tak řek královna překážkám navzdory,
Když zpupný proud žlab přeplňuje známý,
Násilně bouří břehův přes obruby,
Nic nemůž tokův stavět nával hrubý.

76.

Snad z Tripoli král městské za ohrady
Se skryv, lid maje, poklady a zbroje,
Mohl tenkrát Frankům jíti na závady:
Však neodvážil se je zváti v boje.
I poslav dary táhnoucímu tady
Vojsku, otvírá jemu země svoje.
Výmínkám míru podrobit se žádá,
Jakých mu koliv Gotfrid sám ukládá.

77.

Blíž města hora Seir tam na východu
Se královitě pne; z té do planiny
Dav pravověrců bral se všeho rodu,
Matičky s dcerami, otcové s syny,
Nesouce dary slavném ve průvodu
Gotfridu, jemu úklon vzdát povinný.
Zbraň cizokrajnou skoumati je blaží;
Obstoupen Gotfrid takou mírnou stráží.

78.

Podél se břehů drže pluky vodí
Na blízku moře, toť ne bez ohledu,
Nebť dobře ví, že přátelské tam lodí
V povzdálí příbřeží mu spějí v sledu,
Odkudž si zásobit, an břehem chodí,
Svůj oboz může; víť on, že mu vedú
Žeň již, co řecká ostroví požíná,
Což Kreta, Skio skalná plodí vína.

79.

Stenáť okolní moře valnou tíží
Velkých korábů, množstvým lodí malých:
Po středomoří sotva kde se zhlíží
Mezerka lodím vrahů půtky dbalých.
Benátský Marek, slalť Ligurský Jiří
Korábův nával statných, okázalých,
Jiných tam slaly Briti, Hollandové,
Sicilské loďstvo též tam s Franským plove.

80.

Ty lodě všechny jsouce sjednoceny
Pevnými svazky k jedinému cíli,
Vším, pící, zbraní byly zásobeny,
Co zemské vojsko žádá každou chvíli.

Voj hranice pak vida otevřeny,
Že úžiny vše opuštěny byly,
Během se prudkým žene v svatá místa
Co oslavena smrtí Jezu Krista.

81.

Předbíhá pověst, poselkyně švarná
Rozprávek pravdivých i také lživých,
Že voj se blíží, zpoura tam že marná,
Takáť kde svornost myslí slávy chtivých,
Jak četní plukové, jak síla zdárná!
Vyčítá jmena reků odvážlivých,
Jich skutky s tváří vyhroživou hlásá,
Až srdcem pánův Sionských potřásá.

82.

Zle očekávat vzdálené, hůř bývá,
Než kdy již přítomné máš přetrpěti.
Odkudkoliv se lichý hlas ozývá,
Tam všickni pílí sluchu obraceti.
Šeptání temné, slova pobuřlivá,
Po smutném městě, po kraji též letí.
A starý král, když pohroma se blíží,
V plachém se srdci po radách ohlíží.

83.

Jest Aladin to pohan. Vlády nové
Jsa správcem, v péči ustavičné vězí.
Bylť ukrutníkem někdy, zralí dnové
Rodnou v něm krutost často převítězí.
Ten slyšev Románští že hrdinové,
By město stékli, již jsou na pomezí,
Jak nepřátel tak poddaných se bojí,
Strach starý s novou nedůvěrou pojí.

84.

Neb v těchže hradbách bydlí pomíšeni
Rozliční vyznávači, z nižto kteří,
Ač menšina, jsou Kristu posvěceni,
Silnější část pak v Mahometa věří.
Co svaté město přišlo v podmanění,
Zde král své sídlo upevniti měří.
Svým pohanům ulehčil břímě sice,
Však je přitížil křesťanům tím více.

85.

To vědomí ukrutnost přirozenou,
Co stářím ochládla i zpitoměla,
Pobádá, ostří zášti obnovenou,
Tímž stará krvežížeň oživěla.
Tak had, měv zimou mysl ukrocenou,
Svou zlobu v létě zas nabývá zcela;
Tak lev, když jej popouzí někdy v hněvy,
Ač ukrocen, svou dávní krutost jeví.

86.

„Zřím, dí, jak tajené radosti znaky
Nevěrná luza znovu prozrazuje,
Jak smích provádí, z nás kdy smuten však ý
Pro blízké zlé, jak tím se potěšuje.
Pokradmo již se vlekou zrády šlaky,
Za zády snad i vraždu kdos mi kuje,
Obmýšlí snad, jak přátelům by brány,
Vrahům to naším, byly zotvírány."

87.

„Toť jim se nepodaří! Bez překážky
Jich účel zničím, pomstu svou nasytím,
Perné jim v brzce ustrojím porážky;
I *dítě v matce* zaplatí svým žitím,

Jich domy, chrámy, světu na ukázky
Nad jejich mrtvolami ohněm znítím!
A v hrobě povšechném ať jejich kněží
Co první žertva pohřbení pak leží.“

88.

To myšlení zloboh přemítá v sobě,
Ač k vykonání nemá síly dosti;
Však nevinných-li šetří v této době,
Přičtiž to bázni, ne pak lidmilnosti;
Neb jestli tam jej strach pohání k zlobě,
Tu podezřivost zbádá k ukrutnosti.
Všech k příměří cest zrušiti se boje,
Neméně vítězné se hrozí zbroje.

89.

Tak bezbožník své hněvy pošetilé
Zkrotiv, jim jinde hledá nasycení.
Obrací v pouště kraje roztomilé,
Chaloupky selské boří, ohněm plení.
Nic nezbývá po záhubném tom díle,
Kde Frank by píci vzal neb pohovení.
V řekách, ve zřídlech čistou vodu kazí,
I v studně jedy smrtonosné hází.

90.

Účinný v zlomyslnosti rozvážlivé,
Jerusalem dopevnit hledí pilně.
Z třech stran již dosti utvrzen byl dříve,
Jen na půlnoci ještě méně silně.
Což když zpostřehlo oko podezřivé,
Tam hradby káže zřídit bezpochvilně;
Tamť nachvat shání množství pracovníkův,
Žoldnéřův z části, z části bojovníkův.

J. E. Purkyně. *Torquato Tasso.*

Znělky.

1.

Se lamentar augelli, o verdi fronde.

Kdy ptáčků dumy slýchám, nebo tmavé
Jak větve zefyr suslivý provívá,
Aneb jak sviží bublem se ozývá
Potůček, vlaže kvítky modrohlavé:

Tu ještě sedě v lásce rozjímavé,
Ten nebe div, jejž nyní země skrývá,
Ji samu vidím, slyším; mé vinívá
Útrpně, jakby živa, zdechy lkavé:

O, proč tvá darmo krásná léta hynou?
Dí ona, čemu slzí potokové
Z unylých očí neustále plynou?

Pro mne ty neplač; nebo moji dnové
Jsou věční, a mé oči zbyvše lesku
Tam věčnému se odemknuly blesku.

2.

Quel rosignuol che sì soave piagne.

Onen slavíček, co jemnými steny
Pro dítky, nebo snad družici svou běduje,
A slasti okolí i nebe naplňuje,
Milostné a žalobné loudě na proměny, —

Celou tu noc i se mnou souzvukuje
Mně připomíná mých osudů změny,
A darmo že mé srdce smrti podrobeny
Nemněvši bohyně být, jiné obviňuje.

O jak oklamliv ten, kdo bezpečna sebe mní,
Ona dvě krásná světla nad slunce jasnější,
Kdož by pomyslil, že zemi zatemní?

Znám nyní vůli mé sudby nejlítější,
An chce, by pláčové mě učili tajemní,
Jak zhola nejsou stálé rozkoše vezdejší.

3.

Or' hai fatto l'estremo di tua possa.

Již rána tvoje padla nejlítější,
Ukrutná smrti! jižtě na porobě
Vší lásky ráj, co skryty v úzkém hrobě
Ty zemské krásy květy nejskvělejší.

I život náš vší oslavy vezdejší
Zbaven tebou tu chudne ve žalobě:
Leč měj ty oudy oloupené sobě,
Sláva a cena její tebe jsou mocnější.

Část lepší nebe chová, velebno-vesele
Jak sluncem zářic se jejími vděky;
I zde však pamět její projde dlouhé věky.

O nech, by skroušenost má, nový ty anděle,
V tvém vítězství tak tebe naklonila,
Jak tu tvá krása mne si podmanila.

Čelakovský. *Petrarka.*

1.

Era 'l giorno ch' al Sol si scoloraro.

Bylo to právě ten den, když jest líce svoje
Slunce, truchlíc pro Tvůrce, smutkem zahalilo,
An jsem v osidlách byl jat, a se přihodilo,
Že mě spoutaly, Paní, krásné oči tvoje.

Nezdál mi se čas býti, vésti s Milkem boje:
Šel jsem, prost podezření, aniž, žeby bylo
Nějaké nebezpečí, srdce pomyslilo:
Tak se v žalu obecném začala strast moje.

Tak mě zastihl Milek prostého vší zbroje,
Otevřenou očima k srdci maje bránu,
Z nichž jsou se od té doby staly slzí zdroje.

Protož zdá mi se, že cti nedošel tím žádné,
Mně bezbrannému že vryl šípem v srdce ránu,
Tobě zbrojné ukázav jen lučistě zrádné.

2.

Quando fra 'l altre donne ad ora ad ora.

U prostřed paní jiných když se kolikráte
V zpanilém octne Milek jejím obličeji,
Jak tratí všech se krása před lepostí její,
Tak toužení mé roste, mou co mysl mate.

Blahoslavím tu dobu, i to místo zlaté,
V takové že výsosti zřít mé oči smějí,
Řka: děkuj za to, srdce, nebi nejvroucněji,
Hodno žes takové cti, být k ní láskou jaté!

Přicházíť tobě od ní sladké lásky vlání,
Jenž dovede tě šťastně k nejvyššímu blahu,
Tím pohrdajíc, po čemž mnohý tak se shání.

Od ní přichází tobě krásné počínání,
Jenž ukáže ti rovnou ku nebesům dráhu;
Kráčím hrdě, naděje provázíť mou snahu.

3.

Piovommi amare lagrime dal viso.

Z očí hned mi na líce horké slzy kanou,
Vzdychání ouzkostlivé z prsou se prodírá,
Kdykolivěk mé oko na tebe pozírá,
Skrze kterouž jediné jdu před lidmi stranou.

Ovšem, že tvé usmání, z něhož slasti vanou,
Ukojí mé toužení, jenž mi ňádra svírá,
A uhasí ten plamen, co mé srdce zžírá,
Když na tebe mé oči patřit neustanou.

Než tu brzy mou mysl zase mráz probíhá,
Když při odchodu vidím, jak zpanilost tvoje
Zlobu osudu mého nade mnou rozptýlí.

Puštěná lásky klíčem potom duše moje
Z mého vylétne srdce, a jen tebe stíhá;
V myšlénkách pohřížená odtud dále pílí.

4.

Vergognando talor, ch' ancor si taccia.

Zardívaje se, Paní, že jsem tvoje vnady
Posaváde neslavil v žádném chvalopění,
Ten čas si připomínám, když u vytržení
Ponejprv jsem tě zočil v kráse, prosté vady.

Vidím však být to těžké pro mé rámě sklady
Dílo, jehož mé prosté péro hodno není;
Protož duch můj, kterýž svou při tom sílu cení,
Podnikaje tu práci neví sobě rady.

Kolikráte již chtěl jsem volnost rtům svým dáti,
An u prostřed mých prsou uvázla mi slova;
Než čí by se kdy zvuky tak vysoko vznesly?

Již kolikráte chtěl jsem verše ladné psáti,
Péro však, ruka i duch počnouce vždy znova
Při prvním již outoku přemoženi klesli.

5.

Mille fiate o dolce mia guerrera.

Tisíckráte, ó sladká ty má bojovnice,
Chtěje žíti v pokoji s krásotou tvých očí,
Dával jsem své ti srdce; tvá však neotočí
Ke mně se, tak nízkému, hrdá zřetelnice.

V naději marné jiná žije milovnice,
Jestliže o mé srdce horlí snad a sočí;
Co nelíbí se tobě, z mé též přízně kročí,
Pročež mým to jak prvé nemůže být více.

Jestliže je vyhostím, ono pak se k tobě
V nešťastném svém vyhnanství nebude smít blížit,
Samo nemůže býti, jinde nezůstane;

Tuť zblouditi by mohlo snadno v také době,
Jaká bude pak vina na nás obou tížit,
A na tobě tím více, čím víc pro tě plane.

6.

Quest' anima gentil, che si diparte.

Ta ušlechtilá duše, jenž se tam ubírá
Před časem povolána, kde se volně dýše,
O jak vítána bude do nadhvězdné říše,
Nejlepší dáť jí částku tam Pán všehomíra.

Potom-li tam se octne, kde se rozprostírá
Jasná Smrtonoše a Krásopaní říše,
Slunce zahalí svou tvář, sbor ctných duší tiše
Takovou s podivením krásu tam uzírá.

Jestliže do čtvrtého se povznese kruhu,
Tři první na svém blesku mnoho před ní ztratí,
Podržíť ona sama krásy všeho druhu.

V pátém nebes okresu ona nezasedne:
Než mám za to, kdyby se výše chtěla bráti,
S ostatními Králomoc hvězdami že zbledne.

7.

Occhi miei, oscurato è 'l nostro Sole.

Mé oči, naše slunce již jest zakaleno;
Zhůru k nebi se vzneslo, a tam svítí jasně;
Tam zas je uvidíme, čekáť na nás šťastné
A nad naším prodlením jest snad zasmušeno.

Mé uši, andělskými tam je ústy pěno,
Kde jestiť, jenž rozumí řeči její krásné.
Mé nohy, vaše právo zcela tamo hasne,
Kdež procházíť se ona, jíž vás trmáceno.

Nuže, proč tyto se mnou boje vésti chcete?
  Věztež, žeť nejsem vinen velké ztráty vaší;
  Vidět, slyšet a najít že jí nemůžete!

Smrti lajte, než tomu chvála ať se vznáší,
  Jenž otvírá i zavře, víže i rozplete,
  Po pláči dá veselost, smutek rozeplaší.

8.

Discolorato hai, morte, il più bel volto.

Tebou, smrti, jsou zbledly nejsilnější líce,
  Jichž kdy viděl svět; tebou zhasly oči krásné;
  Tebou duch, v němž zářilo cností světlo jasné,
  Odloučil se od těla; dohořelať svíce.

Tebou mi náhle vzato slastí na tisíce,
  Tebou umlkly věčně její rty věhlasné;
  Pročež běduju stále; srdce v těle žasne,
  A co vidím, co slyším, netěší mne více.

Ovšem aby mým žalostem poulevila,
  Madonna přicházívá, jata útrpností:
  Mimo to však nemívám jiné nápomoci.

Jak mluví a jak skví se u své velebnosti,
  Kdybych měl ještě říci: tuťby rozpálila
  Láska srdce — ne lidské — tygří! slov těch mocí.

9.

Gli occhi, di ch'io parlai si caldamente.

Oči, ó nichžto jsem pěl s takou horlivostí,
  A ramena a ruce, a nohy a líce,
  Jenž od sebe samého mě odlučujíce
  Ode všech mě vzdalujou lidských pospolností,

Vinoucí se kadeře zlaté u skvělosti,
Andělká usmívání, co lesk večernice,
Z údolí slzavého ráj mi čarujíce
Jsou jen trocha popele bez vší citelnosti:

A já posavad jsem živ; což mi žalost plodí;
Již nehoříť mi více pochodeň milosti
U velké nepohodě na bezveslé lodí.

Buď navždy nyní konec zpěvům toužebnosti:
Již vyschlá ducha žíla nic víc nevyvodí
A ve slzy má lyra změnila své cnosti.

J. Vacek K. *Petrarka.*

Estremadurský kůň.

Půdu Estremadury tepe
Kůň, co posud neosedlán;
Žel zemi, neb se naň netroufá
Vojvoda, ni rytiř, ni pán.

Kdožkoli dá naň uzdu, sedlo,
Pakliže věrcem Kristovým,
Bude zasnouben Isabelle,
Stane se zetěm královým.

Z vlasti do vlasti jda, ta slova
Všem provolává hlasatel:
Již ale šestý měsíc minul,
Rek koněkrotný nepřišel.

Slavnou Granadu navštívil
Též i Kastilců hrdý rod,
Nese tu věsť v Sevillu, Cadix,
Přes vody Taja, Durův brod.

Zří Ovieda i Pamplony,
Střídy nadarmo lidnaté;
Murcii prošel, Aragonu,
Kraj Katalonie květnaté.

Ai hle, tu matný muž z Biskaje,
Však ale s duchem vysokým,
Hlásí se, že ten boj podstoupí
Sám jeden s ořem divokým.

Odvaze té se diví páni,
Řeči mu mluví rouhavé:
„Ty jen hřebelcem na kůň sáhej,
Tak se pozná řemeslo tvé.“

Neodpovídá, spravedlivou
Zlost svoji zkrotiv tiše stál,
Mlčky čekal, až jej uvedli
V síň, kde ve své slávě sídlí král.

Stane před trůnem, vážně praví,
Odkryje hlavu s poklonou:
„Pravda-li, králi, hlavo svatá,
Co provoláno říší tvou?

Dá-li kdo koni sedlo, uzdu,
Svládne-li ořem divokým:
Bude zasnouben Isabelle,
Stane se zetěm královým?!“

‚Tak je můj rozkaz,‘ praví král, ‚a
Kdožkoli usedne na oři,
Dceř moje odměnou buď reku,
Pakli se Kristu jen koří.‘

Sotva dořek', rek čacký spěchá
Tam, kde u volné přírodě
Kůň neukrotný vídán bývá,
Buje v bezuzdné svobodě.

Málo popojda slyší smělec,
Jak se řehtáním třese vzduch;
Strach lidi pojme, vše utíká,
Boj ale dočká dobrodruh.

K západu již se slunce kloní,
Tam na pavláně stojí král,
Jemu po boku Isabella,
K nížto se takto mluvit jal:

„S rána svítáním ten Biskajic
Na boj odvážný odešel;
Slunce klesá, a nevrací se,
Víš-li, jaký as osud měl?"

Dceř na to odsloví mu sličná:
‚Tím není duch můj zlekaný;
Soudíc po tváři, k velkým skutkům
Jest povolán muž neznámý.'

Sotva dořekla, již jásání
Ohlas jim k sluchu dorazil:
Rek se vrací, na uzdě veda
Koně, jejž silou ukrotil.

Lid ho provází v hlučném davu,
Sílu a statný čin slaví;
On ale přímo k hradu kráčí,
Králi se s ořem představí.

„Již, hle, ten oř má uzdu, sedlo,
Mou to rukou jest osedlán,
Mou teda jesti Isabella,
Sám pak ty králi jsi můj tchán.“

Král těmi slovy zarazí se,
Žluč se mu v prsou rozlívá;
Však ale postrach udolá jej,
Slova mu radí smířlivá.

Takto mluví: ‚Smělá to žádost,
Již tě Biskajče vznést slyším;
Předně mi stav a rod svůj oznam,
Ať také poznám, s kým mluvím.‘

„Proč jsi se neptal, když jsem přišel
O tvoji dceru bojovat?
Stav můj a předci jsou mé skutky,
Ti mi musí svědectví dát.

Buď tobě dosti, když oznámím,
Ježíše Krista též že ctím,
Ostatek o mně Bohu známo,
Jenž mne posílil duchem svým.“

Však ale král zas dí mu na to:
‚Darmo Biskajče řeči tvé;
Nebude snouben dceři moji,
Kdo není z krve královské.

Klenoty žádej, skvostné šaty,
Všecko ti dám po vůli tvé;
Jen mi nežádej Isabellu,
Nejsi-li z krve královské.‘

„Klenoty nechci, ani šatstvo,
Úmluvu znáš i slib, co's dal:
Tvá bude dceř má Isabella!
Tak jsi se Bohem zavázal."

‚Než si vyžádej jinou krásku,
I věno slavné — vše ti dám:
Však ale ruku Isabelly
Dostane jen, kdo králem sám.'

„Nic mi o jiných kráskách nemluv,
O věno jsem tě nežádal;
Pro Isabellu boj jsem vážil:
Splň slovo, co's mi svatě dal."

‚Nuž teda, dobrodruhu drzý,
Již se mi z této síně kliď,
Aniž se dej víc v zemi spatřit,
Pakli si žádáš dlouho žít.'

Rek pomlčel, zraků zlostných
Blesky na krále mrštil jen;
Pak se obrátiv s sebou odved
Oře, co ním byl ukrocen.

Zmizel — aniž víc jaká zpráva
O něm a koni slyšána;
Však ale krásná Isabella
V smutku sedí zamyšlená.

Rok-tě minul již, an král mocný
O její ruku požádá:
Neprotiví se, nesvoluje,
Mlčení vždy jen zachová.

Král ale otec k sňatku svolil,
Svatba se chystá na hradu,
Páni se scházej' se všech končin,
Svědci svatého obřadu.

Více a víc se hrne, shání
Lid v katedrální chrám;
Na hlavě mitru, v ruce berlu,
Již arcibiskup kráčí tam.

U dveří chrámu s hledem přísným
Služba a branní drábové
Lůzu odhánějí, by průchod
Měli do dómu pánové.

Trouby se ozvou, král se blíží,
Svatba a s ní dvořanstvo vše,
Každý na místě svém dle stavu;
Již se počíná slavná mše.

Slavně je oltář ozdoben věnci,
Světla v nich nesčetná planou;
V rouše je bílém Isabella,
Otec a ženich po stranou.

V tom se slyší hlas temný, temný
Do kola chrámem zvuk ten jde;
Lid si Biskajce připomíná,
Dí se: Což kdyby rek byl zde.

Však ale strašný, svatý obřad
Sotva že biskup započal,
Náhle z jakéhos kouta chrámu
Hřmot se tu hrozný slyšet dal.

V tom vyrazí hlas divný z varhan,
Jak by je zázračný prst hral:
Všecka tu světla rázem shasnou,
Hrom zahučí až v širou dál.

Lid se tu hrůzou kácí, klesá,
Krypta se náhle otvírá:
Vzhůru z propasti oř se zvedá,
V úžasu vše naň pozírá.

Kůň to, jemužto uzdu, sedlo
Dal neznámý ten dobrodruh;
Což asi zjev ten tajný značí,
Což to as bude — pomoz Bůh!

Při zjevu tomto hrůzoplodném
Srdce každému odpadá,
Třas lidu houfy z chrámu žene,
Král i ženich se v útěk dá.

Dívka jenom, jenž přišla ve chrám
Bez svolení a odporu,
Zůstala na svém místě pevně,
An lid utíká ve sboru.

Kůň ale rychle k ní se zblíživ
Začne se k dívce hned vinout,
Ji zove laskavě, pokorně,
Na jeho zádech usednout.

Panna se důvěřuje oři,
Naň usadí se, uzdu jme:
Kůň se pozvedne, dívku v sedle,
S blesku ručestí odletne.

Jak mile z chrámu ven vycválá,
Město ven koncem projede,
Do pole pak se cestou dává —
Zmizne a nikdo neví kde.

Strach lidí se zas poznenáhla
Více a více utišil;
Král ale darmo pokoj hledá,
Ten klidu víc již nenabyl.

V chrámu pokaždé v službách božích
Svíce že hasnou, zdá se mu,
Vezdy slyší dupání mocné,
Klusu podobné konskému.

Každého, s kým se potká, ptá se
Jen po cizince návratu;
Sotva že odpověd doslechnul,
Již zas otázku dává tu.

Takto je živ bez jasna smyslů;
Žil asi rok, pak dokonal,
Příteli svému nejbližšímu
Korunu svoji zanechal.

Více již věstí neslyšáno
O bohatýru neznámém,
Ani o Isabelle prchlé
Na koni divém, podivném.

Rieger. *L. Carrer.*

Písně.

1.

Železný čas mi zedral
Před časem všecko kvítí!
Proč tedy slunce svítí
Mně na mou zahradu?

Což platno seschlým křovím,
Že slzy je napájí?
Kdož minulost ohájí?
Kdož jí dá náhradu?

Čas minul můj! — Jakž medle
Mám vít svatební věnce
Pro ženicha mládence?
Vše zkvítá — jen ne já!

Naučte mne mladnouti,
Pohádce této věčné:
A moje srdce vděčné
Mnohé vám kytky dá.

2.

Ji těžká nemoc svírá,
Ta krása vadne zcela!
Ach ona oněměla,
Co ptactvo za šera.

Tak růže opadává,
Již vedro utlačuje,
Již ani nesvlažuje
Rosička z večera.

A já! — Já sklíčen bloudím
Tam kobkou háje temnou,
Tak, že by se nade mnou
I kámen slitoval.

Jí, přírodo, si šetři!
Muž není v zemi žádné,
Jenž by tak oudy ladné
Nám v odiv sosnoval.

3.

Já ji viděl — o plese! —
Tu čarovnici lásky,
An s tílkem této krásky
Šat modrý svodně hrál.

Jí koř se, svíží růže,
I čistá perlo ráda!
Jí nově živne Láda:
By svět celý se smál!

Řeč na mne obrátila;
Co řekla as! — To nevím! —
Zničen tím kouzlem děvím,
Já, ach! div neklesal.

Zdaž ústa sladla — hořkla?
Mluv ty — má duše vadla!
Ach, kdyby byla sladla —
Vždyť bych byl zaplesal.

4.

Strojí se Běla zpívat! —
Nu tedy pozor dejte!
Vy se ni nehýbejte
Květiny, křoviny.

Umlkni, ty slavíčku!
Ba přírodo ty celá
Spusť svoje křídla smělá;
Slyš píseň neviny.

Aj! vlny ty Vltavské
Jakž kadeří se tiše!
Keř vůní sotvy dýše,
Sad skví se nadějí.

Věř, pravda jsou ty bájky
O žázracích milosti,
Tam běda — kde v radosti
Ty písně neznějí.

5.

Měsíček jasně svítí,
Setřásnulť roucho z mráčků,
Utichnulť hovor ptáčků,
Jich všecken ples i hněv.

Jen laskavý slavíček
Teď sem, teď tam si sedá,
Ach, on milenku hledá!
Slyš ten žalostný zpěv.

Ta sotvy to zaslechnouc
Mzdu nese zpěvné kráse;
Zde jsem! — Proč kvílíš? ptá se
Samička uznalá.

Ten šťastný — jemu tekou
Tak hojně lásky zdroje;
Tak jsi se, Bělo moje,
Mne nikdy neptala.

J. K. Chmelenský. *Vittorelli.*

Sultan.

Tys pánem na sta národů,
Sta žen tvůj harem hostí;
Co plave v moři Kaspickém,
Co plodný Taurus rostí,
Se koří moci tvé.

Ty na assirských poduškách,
Když kol se číše pění,
Se kocháš v žhoucí rozkoši;
Milostné líry znění
Ke sladkým snům tě zve.

Ty nejsi šťasten: trápí tě
Vždy péče neúklonná;
Ta s ozdob zlatých na tě zří
A s lůžka libovonna
I s pestra sklepení.

Ta často pyšném na čele
Ti smutné rodí vrásky,
Ta sny tvé v koltrách nachových
Na ňádrách luzné krásky
Ve hrůzy zjev mění.

Viz krásné břehy byzantské!
Lesk luny v jasnotemně
Tam na azurném Bosporu
Hlaď vody stříbří jemně
Co ocel kalenou.

An v záři jemné s věncemi
Tu v kole tančí děvy,
Tam rybák thrácký zpívá si
Milostné předků zpěvy
Nad sítí opuštěnou.

Jen vyjdi; větry lehounké
Hle s vlnkami si hrají,
Tu šeptá cypřiš s pinií
Ve blažèném tom kraji,
A slavík žaluje.

Když ti Serajlu nádhera
Na útěchu tak skoupá,
Jdi ven — snad tichá noc neb háj
Neb loď, již zefýr houpá,
Ti podá pokoje.

Již spí kleštěnci žvástaví,
Serajl jak oněmělý,
Vše čeleď dříme zženilá:
Jen Sultan nespí velý,
S ním otrok, jejž má rád.

Omar to, jejž z Arabie
Šťastné unesli mládce;
On bádá bouře ukryté
Ve srdci svého vládce,
Než nesmí se ho ptát.

Na pokyn chopí pochodeň
A tajnou stezkou kráčí,
A vrhá světlo na cestu,
Kde za ním brát se ráčí
Povážně Sultan sám.

Tak projdou šíré komnaty:
Svůj krok nejistý, vrátký
Pak v tiché chodby obrací,
Vyjdouc tajnými vrátky
Ve modra nebe chrám.

Sám na nesmírných nebesích —
Tam velký měsíc plyne;
Své světlo metá na báně,
Po minarétech line,
Po jíní stříbřitém.

Tu shasnou; světlo zbytečno,
Kde luna záře hází
Na noční stezky zahrady,
V níž Sultan se prochází
S dověrným Omarem.

Tam v části sadu odlehlé,
Kam vede skrytá stezka,
Se ve zelenu černá bor;
Na blízku pramen pleská,
Spěchá co potok dál.

„Zde stůj — a nehni se, dokud
Tě nevolám.“ Tak velí
Se hrozbou Sultan — vejda v háj,
Kde husté větve rukou dělí. —
Již zmizel. — Klid se stal.

A podél břehu sluha sám
Co věrná stráže kráčí,
Na vlny hledě šeptavé,
Jež v trávě se zatáčí;
Zpomíná prošlých let:

Když ještě v rodné chaloupce
Se v soumrak v libém chladu
Kochával sladkým zápachem
Medinských růžosadů,
K nimž nemá cesty zpět!

V tom divné jakés' úpění
Se z loubí ven vydírá,
Stenání slyšet přervané,
Jak člověk když umírá,
Zde z ňáder ouzkostných.

Co počít? Zákaz překročit?
Či zůstat? Snad pán zhyne?
Poslechne lásky: vrazí v háj,
Jehožto větve rychle skyne,
Meč nahý v rukou svých.

V střed loubí tam pod myrtami
Se bělá mramor skvělý,
Jenž hrobu obraz podává:
Tu prostřen Sultan velý,
A mrtvolou se zdá.

Však náhle vstana kalný zrak
Co blesk na smělce zvrátí;
Ten ruce k prsoum skřížené,
Zlekán, neví či státi,
Či na zem padnout má.

„Přec se's odvážil?“ — „Pane můj,
Můj život je v tvé moci,
Probodni svého otroka,
Přišelť ti ku pomoci,
Jsem vinen věrností.“

„Nuž vstaň a slyš!“ řka v pochvě zas
Dá spočinout své dýce;
Pak v pohnutí se zadumá —
Až hrdá vládce líce
Se zardí lítostí.

„Věz ubohý! teď poznat máš
Žal nesmírný v mé zprávě:
Já králů král — pán východu,
Já miloval jsem žhavě,
Já lásky zločin zděl!

O jak jsi byla spanilá,
Zorajdo! co den skvělá,
Nad perskou růži ruměná,
Nad syrskou lilji bělá —
Té krásy svět nezřel!

Jí vlasy černé bohaté
Co zefýr vály vonně,
Po kvítkách slinul její krok
Ni hlav jim neukloně,
Co ptáče nad vodou,

Co cherubin tak milostná
V usmání, pozdravení,
A hlas její byl líbezný
Co sladké loutny pění,
Když zazní v noc tichou.

A já ji zabil. Lítostný!
Ty pláčeš — klneš pána?
Však nemůž pojmout lidský duch
Ten bol, jímž hruď mi kláma
A srdce žárlivé.

Fanore, ty má utěcho,
S nímž květů věk mi minul,
Fanore, druhu plesů mých,
Tys rukou mojí zhynul
Pro lásku dívky.

Fanor Zorajdu miluje,
Též ona po něm touží;
Oni se v lásce kochají,
Mne pomsty žížeň souží,
Již meč můj vykoná.

Ten vlastní rukou pohroužím
V to srdce druha zrádné;
Až v proud co milců pod stanem
Po skalí hučí, padne. —
Tam chladný hrob svůj má. —

Nadarmo ždá ta nešťastná,
An úmor soka nezná,
Naň s vroucím lásky objetím. —
Ples vod, noc přelíbezná
Ji na ven lákají.

A s věžky zraky žádoucí
Vysílá v moře dáli,
Zdaž milán již se neblíží,
Člun jeho nečeká-li
Již v stínu potají.

Tak ždajíc větrům svěřuj
Své naděje a touhy,
Pak nyvou píseň zapěje
Mu známou již čas dlouhý:
„Veď ke mně loďku svou!“

„Pojď sem! Zde chladné na okno
Opírám ňádra žhoucí,
Kochám se v hvězdách, v obloze;
Ač líbezná a skvoucí,
Přec znikne krásou tvou.

O přijď! A péro bílé, jež
Ti na turbanu hraje
Tak zvolna — ať se podobá
Mé lásce, jenž mi vlaje
Tak proudně v srdci teď.

O přijď, meč skvoucí po boku,
V své síly bujné kráse!‘ —
Tu zmlkne, slouchá dychtivě,
Zda s břehu slyšet dá se
Milána odpověď.

Tu já jak smyslu minulý,
Jenž hanbou, vztekem pálá,
Vyskočím na věž; v myšlénkách
Zrak k nebi vznášíc stála
Vší krásy v oslavě.

Snad právě žhoucích pocelů
Nejvyšší rozkoš snila
Ve hříšné páji šílené —
Na ráz mé ruky síla
Ji skácí po hlavě.

Když s výše dolů padala,
Jí sletěl s táhlé šíje
Ten bílý závoj, kterýž teď
Má bolná prsa kryje
Co dárek bezděčný.

Vzduch pod tím náhlým břemenem
Jak se vzdechem ustoupí —
Já bídný! Posud jej slyším
Ten pád do vln — kdež zaúpí
Hlas vodou zdušený! — —

Tak's slyšel. — Ty snad slzami
Chceš králi dáti těchu?
S to nejsi — vzpláčiž nad sebou,
Zlý duch tvůj sveď tě k spěchu,
Ti příliš ohně dal.

Věz, tento žár nezbadaný,
Co jak pod zemí hoří,
A kamkoli se vyrojí,
Vše hubí, pustí, boří —
Vždy v taji měl tvůj král.

Všem lidem posud tajené,
Jen těmto stínům zjevné;
Tys *první*, jemuž odkryty
Mé strasti neúlevné —
Však z *tvých* úst nevyjdou."

To dořek ocel blýskavou
Svou vytasiv, ji vhloubí
Ve srdce věrna Araba —
A tak jej nechá v hloubi
Vystenat duši svou.

F. L. R. *L. Car.*

Znělky.

1.

Jak se zrodí člověk strastný, otevírá
Oči své v tom světě, plném trápení,
Pláči dřív než den, a tuhé vězení
Z odětek zplozenci outlé tělko svírá.

Když odvyknuv mléku u věk se ubírá
Jinošský, dni jsou mu metlou zkaleni;
Pak v jařejších létech v rukou Štěstěny
Nebo Milka rodí se a zas umírá.

Jaké práce potom v nouzi bídně nese!
Umdlen skloní k zemi šíji shrbenou,
Nad slabou se holí choré tělo třese.

Posléz klesnou zbytky v schránu studenou
A vše kvapně tak, že s tichým vzdechnutím
Mezi kolébkou a hrobem krok je, dím.

2.

Kudy chodí, a kde nôha stojí
V slunných lukách, v stinné dolině,
Vždy mne moje ladná vrahkyně
Stíhá, tak že klesám v smrtném boji.

Tužba vroucí, co mne láskou kojí,
Staví k nové ráně jediné
Ji mně v oči, řkoucí nevinně:
Co tě bez mne ještě s světem pojí?

Zatím cedě hojných slzí toky
K trávě, kvítkům, zřídlům, jeskyním
Mluvě, bloudím nejistými kroky.

Přijda k sobě: Nešťastníče, dím,
Kdo tě slyší, kdože lká s tebou?
Ach to stromy, a to skály jsou.

Pilnáček. *Marino.*

H. Španělská a portugalská.

Lusiady.

(Zpěv III. v. 118—136.)

Když se po šťastném války dokonání
Navrátil Alfons v lusitanské vlasti,
Po slavném aby nyní bojování
Dostojně moh' požívat míru slasti;
Nehoda smutná, hodná zpomínání,
Jenž s to je, mrtvé ze sna vztřásti,
Se s jednou dívkou neblahou udála
A v hrobě až jí královnou být přála.

Ty, lásko čistá, v jejížto ukrutné
Jest darmo srdcím úpěti porobě,
Jsi byla původ smrti její smutné,
Jakoby liše odpírala tobě;
Praví se, lásko zlá, že nemohútné
Jsou slzy zhastit žížeň tvou ve zlobě,
An žádáš, nelítostná ukrutnice,
Své lidskou krví smývat obětnice.

Ignacio, tys žila dny pokojné
Sladkým se kojíc ovocem mladosti
V té srdcí šalbě liché a opojné,
Již osud dlouhé nepřeje stálosti;

Na květných březích Mondega, jejž hojné
Tvých slzí toky chránily suchosti *),
Po úvalech a horách zvěstovalas
To jméno, jež ve srdce své zapsalas.

Tvůj kněžic tobě zase odpovídal
Zpomínkami, co v duši jeho žily;
Po tobě stále jenom se ohlídal,
Když tváři tvou od něho oddálili;
I za dne, i kdy 's jevem sen se střídal,
Myšlénky letné tebou se bavily;
A posléz, co kdy myslil nebo zíral,
V pomnění milém tebou se obíral.

On krásným se vyhýbá kněžnám, paním,
A sňatkem žadoucím vždy povrhuje;
Všímť zhrdáš, lásko čistá, když usmáním
Milostným libá tvář tě očaruje.
Udíven tímto divným počínáním
Kmet otec, an věhlasně pozoruje
Lid reptavý i synův záměr marný,
Že vstoupit nechce v sňatek blahodárný:

Ignacii umíní zahladiti,
A získat syna děvou zajatého;
Nevinnou krví soudí zahasiti
Plamene láskou mocně rozňatého.
Jakáže zlost jej hnala obnažiti
Meč, který síle vzteku maurického
Vždy znal odpírat, veden rukou statnou,
Na tuto děvu útlou, neudatnou?

*) Řeka Mondego za parných dnův letních zcela prý vysýchá.

Vlékou ji katův ruce nemilostné
Před krále, an se kloní k ustrnutí;
Však rozsápané luzy křiky zlostné
Na smrt okropnou ji vydati nutí.
Prosebné počne řeči a žalostné,
Avšak ji jenom žel a touha rmútí,
Že s kněžicem a dítkami ji dělí,
Jichž ztráty nade smrt svou více želí.

Krystalovým k nebesům povznesouci
Milostných očí, celých uplakaných —
Jen očí, nebo sepial ruce skvoucí
Ze drábův jeden zlých a rozsápaných:
A potom svých si dítek zpomenouci,
Tak srdci drahých a tak milovaných,
Jichž siroby co máti se hrozila,
K nemilostnému dědu promluvila:

„An již i šelmy, které jenom dravým
Od přírody jsou srdcem obdařené,
A ptactvo divé, jenžto pudem žravým
Po loupeži jen povětřím se žene,
Nevinňat citem šetřily laskavým,
Což často zřelo lidstvo udivené,
I jak Ninově matce daly důvod,
I bratrům, jenž jsou byli Rómy původ:

O ty, jenž srdce lidské máš, podobu
Máš — lidské-li to, kázat zavražditi
Bezmocnou, slabou jenom proto robu,
Že mohla jedno srdce si dobyti?
An volíš zaslat mne do temna hrobu,
Na tyto dítky račiž ohled vzíti,
Rač láskou rodičův se ustrnouti,
An mé nevině nelzelo tě hnouti.

A pakli, vítěz nade Maurem zlostným
Smrt ohněm a železem umíš síti,
Rač šetřit života, i buď milostným,
An někdo bez viny ho má pozbyti.
Však hodna-li jsem toho žitím ctnostným,
Kaž na vždy v bídné pouště mi zajíti
V Skythii mraznou, Lybii horoucí,
Kde stále žít budu v slzách tonoucí.

Kde divost panuje, tam mě vyhosti;
Ke lvům a tigrům, dej mi to zvěděti,
Zda tam naleznu tolik útrpnosti,
Co v srdcích lidských nelze mi najíti.
Tam v lásce vroucí a ve oddanosti
K onomu, pro něhož umírám, bdíti
O tyto budu jeho pozůstatky,
Jenž budou útěchami siré matky.“

Král v srdci pohnut, již odpustit chce jí,
A slova ta jej velmi zarmoutily:
Svévolná luza však a sudba její,
Jenž tak to chtěly, jí neodpustily.
Ai meče ocelové již tasejí
Ti, kteří dříve k činu poradili;
Se slabou děvou, duše vy surové,
Tak krutě nakládáte, ó rekové!

Jak druhdy se na Polyxenu krásnou,
Poslední těchu matky opuštěné,
Již stín Achillův dal na smrt úžasnou,
S ocelí tvrdou mstivý Pyrrhus žene;
Však ona tváři jako slunce jasnou
(Na vzdor ovečky tiché, ponížené)
Na matku zoufající obracuje,
A hroznou oběť volně podstupuje.

Tak proti Ignacii vrazi lítí;
Na šíji, vzporu alabastrovou
Těch strojův, jimiž Milek usmrtiti
Chtěl děvu, pak učinit královou,
Braň svoji kalíce i čisté kvítí,
Jež zvlažovala vlahou perlovou,
Ukrutně kati zlostní se vztěkali,
A trestu budoucího nelekali.

O slunce, od tohoto pohledu
Odvrátit mělos obličeje svého,
Jak ode Thyestova obědu,
Když jedl své dítky z rukou bratra zlého.
Vy duté úvaly, jimž k posledu
Zvuk přáno slyšet ze rtu ustydlého,
Drahého Pedra jmeno jste pojaly
A dlouhý čas je sobě zvěstovaly.

Jako květinka časně utržená,
Tak krásná dříve a tak roztomilá,
Svévolnou děvou byvši usmrcená,
By pěkně kadeře své jí provila,
Hned vůni ztratí, barvy je zbavena:
Tak děva mrtvá jí podobna byla —
Usvadly růže, s životem zmizela
I barvy živost s děvinného těla.

Mondega dcérky dlouho želným stenem
Na vraždu tuto sobě zpomínaly,
A slzy její čistotným pramenem
K památce učinivše, jej nadaly
Až po tu dobu trvajícím jmenem:
Dle krásné Ignacie jej nazvaly.
Jest vidět, pramen květy ovlažuje,
Jsou slzy vodou, pramení Lásky sluje.

Neušlo času mnoho, přišla doba,
Že tyto rány Pedro mohl pomstíti;
Neb jak byl trónu došel, jeho zloba
Hned skrytých vrahův hleděla najíti:
Zlý Pedro mu je vydal, nebo oba
Ti škůdcové lidského živobytí
Se k ukrutnostem zlostně sjednotili,
Jak druzi Augustovi učinili.

Pichl. — *Camoens.*

Píseň.

Viděl jsem jaro přemilostné,
  Ve vínek kvítky jsem si vil,
Slavíka slyše klokotání
  Ze rtů děvy jsem nektar pil.

Ach vesna zmizela radostná,
  Darů tu Flory víc není;
Ve hrobu klesla má milenka,
  Umlklo slavičí pění.

Až Vesna zase k nám se vrátí,
  Okrášlí tvář i země květ,
Slavík své zapěje zas písně:
  Mou víc neuzří děvu svět!

Jar. Kalina. *Freir de Andrada.*

Romance.

1.

Anto pestré ptactvo ještě
Ticho mlčí, a pozorně
Zem přislouchá řekám šumným,
Moři daň nesoucím:
Za sporého jasu hvězdy
Nemnohé svítící,
A tou hrůzyplnou tíší
Smutně jen se kmitající —
Ustrojen jsa ve kroj prostý,
A však jemu bezpečnější,
Nežli koruna střežená
A bohatství záviděné —
Beze skvostu královského
A nádhery panovnické,
Láska jež a bázeň smrti
Nechala na Quadaletu —
Jinak než jak druhdy býval,
Chodil do boje, jsa odín
Poklady, vítěznou Gota
Rukou dobytými —
Zbroj celá zbrocena krví
Dílem jeho, dílem cizí.
Na všech částech zohébána,
A na mnoze porouchána.
Hlava prosta, bez přilbice,
Tvář zkálena celá prachem,
Obraz dávné jeho slávy,
Jenžto ve prach jest upadla.

Na svém oři, Orelii,
Tak zondaném, že již ledva
Těžce jest mu oddýchati,
A začasté k zemi klesá,
Po krajině pojereské —
Gelboe to smutná, nová —
Na útěku král Rodrigo
Prchá horou, dolem, lesem.
Truchlivé mu upomínky
Před očima poletujou,
A do sluchů uděšených
Z dáli války hluk zaráží.
Neví, kamby měl pohlédnout,
Zevšad strach a hrůza hledí;
K nebi-li — bojí se hněvu,
Neb jím nebe uraženo;
K zemi-li — již není jeho,
Již na půdě stojí cizé.
Pak když sám se v sebe zavře
A k svým žpomínkám uchýlí,
Větší, než bojiště, pole
Duši jeho se otvírá,
A se vzdechy a se pláčem
Takto Gotů král naříká:
„Ach! ty nešťastný Rodrigo,
Kdybys druhdy byl tak činil,
A utíkal vášni hříšné,
Krokem jako nyní prcháš,
A náběhům lásky nebyl
By okázal nehodnou tak
Slabost Gota udatného,
A tím více Gotů krále:
V slávě Spanie by stála
Se vší mocnou zbraní svojí,
Žel! již bídně roztříštěnou.

A povadlou jako bejlí.
Má milostná nepřítelko,
Španěl druhá ty Heleno!
O bych se byl zrodil slepým,
Neb ty bez krásy zrodila!
Křemen byla láska tvoje,
A já ocel i troud spolu
Vnímající v sebe jiskry,
Jimiž, co se zňalo, zplane;
Násilí jsem učinil ti:
Mělas ale považiti,
Že i mocná krása tvoje
Násilí mně učinila.
Ty jsi byla bouřné moře,
A já seznal tebe Kavau;
Však obojí pro mne bylas,
An mne mučíš a utrápíš.
Kleta budiž doba, v níž mě
Hvězda má na svět přinesla;
Prsy, jenž mne ukájely,
Kéž mne byly otrávily.
Daň bych dal byl zemi dlužnou,
A ve klínu jejím zdřímal
S vojvody, s jejími králi
Podle prosté, chudé laje.
Byl bych ušel skvělé dráze,
Již mi osud byl uchystal,
Bych se na ni pro Španěly
Původem stal takých želů.
Zrádný hrabě Juliane,
Jediný té bídy strůjce,
Proč jsi tak neprávě svalil
Pomstu svou na celý národ?
Kdybys mne byl mečem proklal —
To jsi mohl a měl právo!

Ale lichá zráda nikdy
Trestu svému neucházi!
Ty jsi vyzval Afrikána,
Aby krutě pomstil tebe;
Kéžby ostrá dýka tato
Liché žíly tvé zedrala!" —
Ještě dál Rodrigo mluvil,
Však polovic jeho řeči
Strastná tíseň zachvácela
A v zubech ji polámala.
Klesl kůň a podle něho
Rodrigo, a: *S Bohem vlasti*
Mnou v nepřátel ruce padlá!!
Vzdech byl sledni Gotů krále.

Pichl. *Flor de Romances.*

Poznamenání.

Don Rodrigo, pětatřicátý král Gotů španělských, jehož panování rokem 711 po Kristu začíná, všeho druhu rozkošem, jako jeho předchůdce Vitiza, byl oddán, an zatím jeho ohlíbenci místo něho vládli. Jeden z nich byl *hrabě Don Julian*, muž pevné a obrátné povahy. Tenkráte panoval obyčej, dítky nejprvnějších manů na svůj dvůr bráti, dílem aby tam vychovány byly, dílem věrnost svých otců pojistily. Don Julian jest k africkému králi Ulitu Miramamolinu vyslán. Za jeho nepřítomnosti zamiloval se Don Rodrigo do jeho dcery Florindy, jenž byla na dvoře zůstala. Nalezl více odporu, než byl se nadál. On jí učinil násilí. Dívka oznámila otci svou hanbu. On zuřil; aby ale svou mstu tím lépe ukojiti mohl, dělal se jako nevěda; a vrátiv se zase ke dvoru Rodrigrovu, uměl více než kdy jindy jeho důvěru a přízeň si získati. Záhy dovedl to, že neobmezeně vládnul. Don Roderigo netušil nic zlého, an nepřátelé se všech stran do Španěl vtrhli. Pod jakousi záminkou

odešel hrabě ode dvora a dceru svou s sebou vzal, udávaje, že umírající matka s ní chce mluviti. Jistý Don Sancho jest proti nepříteli na čelo vojska postaven. Byl to sice člověk udatný, ale málo zkušený, a když přišlo k bitvě, jest gotské vojsko poraženo. Afrikané vtrhli dále do země. Nedaleko Jevesu na řece Guadaletu nová bitva svedena; Španělé opět poraženi. Aby nepřátelům do rukou nepadl, dal se Roderigo na útěk a zahynul, aniž se ví kde a jak. Někteří praví, že ve Guadeletu utonul, což pravdě podobno, ježto kůň jeho Aurelia několik dní nato na břehu řeky té jest nalezen. Dcera hraběte Juliana také v dějepisu *Cava* se nazývá. To ale jest toliko příjmí. Cava má v arabském zlou ženskou znamenati.

2.

Deo gratias! velební páni,
Dejte mnicha nám Ramira;
Neb král Alfons, bratr jeho,
Bez dědice trůnu zemřel.
Navarští a Aragonci
Svadili se mezi sebou,
A jen ze královské krve
Poslouchati budou pána.
Každí žádají z nich vládnout;
A lepší to služba Bohu,
Spokojiti země svoje,
Nežli býti zbožným mnichem.
Dobrý Ramiro odmlouvá,
Však výmluva nepomohla,
An potřeba tomu velí
A je národ bez zákona.
I vzali jej ze kláštera,
Aniže kdo jim překážel:

V Guescaru odpřísáhal,
A za krále jej zvolili.
Král již hoří dychtivostí
Konati svůj úřad velký
A pohanským proti Mórům
Vévoditi statným plukům.
Kázal sebrat četné vojsko,
Aby sám je v pole vedl,
Dychtě mocně na bojišti
Býti první přede všemi.
Na kůň v sedlo vyšinuv se,
A svým mečem se opásav,
Z pošvy mocně jej vytasil
A ve způsob tento pravil:
„Má-li meč se vytasiti
A ve vrahů krvi brodit,
Ať již v ruce obnažen jest,
By čas drahý nemařil se.
Nelze jedné ruce vlásti
Uzdou též i štítem spolu,
Aby nepřekáželo se,
Buď oboje odděleno."
Na to uzdu pojav do úst,
A štít dobře si uchystav
V bitvu tuhou tak se vrhnul,
A všickni jsou se ho báli.

Pichl. *Flor de Romances.*

Poznamenání.

Předmět této Romance jest ze španělského dějepisu a sice 12. století obrán. Don Ramiro, byv 40 roků v klášteře v Sahaguně mnichem, jest na trůn svého bratra povýšen. Panování jeho nebylo ale ani šťastné ani slavné; lid ho nazýval Cogulla, kapuce.

Oda.

Na Taju tam Rodrigo král
Se sličnou Kavou sám se baví,
Však řeka, slyš! se opodál
V svém toku staví
A králi v tato slova praví:

Teď nevhodný je k lásce čas,
Ty svůdce mrzký! nebo hluky
Již slyšeti a vojska hlas
I zbraně zvuky:
Jižť blízké jsou nepřátel pluky!

Ach tato bídná spíle tvá
Co nářku zbudí! a ta žena
V den nešťastný jsouc narozena —
Druhá Helena —
Jest k žalu Gotů usouzena.

Požáry, války, břemena,
Zoufalství, smrt a všecku bídu
Tvá objímají ramena —
V ní vtělená
Tvá smrt a zhouba tvého lidu.

Od Konstantiny, pilný pluh
Kde oře role, kde napájí
Se z Ebra vod úrodný luh,
I po všem kraji,
Kde Španěly se prostírají,

Již od Kadizu vyzývá
Na pomstu spiklý hrabě vraha;
Ačť kletbou sám se pokrývá,
  Msta jeho snaha —
A ovšemť nepřítel neváhá.

Již slyším, jak tam polnice
Vřesk strašný k obloze zaznívá,
Jak po divoké Africe
  Mór prápor zdvíhá,
Jenž volně povětřím zavívá.

Hle! v dáli kopí blyští se,
Jímž krutý Arab větrem mává,
A na boj pohan těší se;
  Jak vichr vstává
Vrah, lačný lupu, zvěř co dravá.

Zem celá lidem pokryta,
A pod plachtami ledva moře
Zde onde jenom prosvítá,
  A tam na hoře
Pro prach jen svítí slunce spoře.

Ai! chvatem jest naplněno
Vše loďstvo, a již každé chytá
Se vesla hbitě rameno,
  A vlna bitá
Co jiskry zhůru z moře lítá.

A běda, ty zde posud dlíš,
V rozkoši hříšné! Zlořečený,
Zda k lidu svému pospíšíš?
  Hle! obsazený
Již přístav Herkulu svěcený.

Spěš, vzchop se, leť
Přes hory, doly, k ctnému boji
Udatně svého oře veď,
A v ruce tvojí
Ať meče tvého vše se bojí.

Ach, což to den klopotný jest!
Proud potu z každého se roní,
Hav údům ledva že je nésť',
Kdo pěšky honí,
I jezdec umdlen na svém koni.

A Betise, ty posvátný!
V svých vlnách krví zakalených
Cos v moře pohřbil sousední
Přilb rozdrcených
I mrtvol lidí urozených?!

Mars vzteklý takto po dní pět
Rozdouval mocně požár boje,
A nikdo z nich necouval zpět,
Až šíje tvoje
V jho cizí klesla — Vlasti moje.

Pichl. *Luis de Leon.*

Romance.

Sloužil králi ve Oraně
Jeden Španěl kopím dvojím,
A svou duší a životem
Jedné sličné Afrikánce,

Tak šlechetné jako krásné,
Milující jako milované.
I dlel u ní noci jedné,
Ano k zbrani vyzýváno.

Tři sta Arabův-tě bylo
Původ náhlý ryku toho,
Nebo luny pableskové
Štíty jejich odhalili.

Štíty tyto daly zprávu
O tom němotichým hlídkám;
Hlídky zapálily ohně,
Ohně krajem zprávu nesly.

A tam došla milovníka,
Který v náruči milenky
Zaslech vojenského hlasu
Polnic, bubnův zvuku.

Cti ostruha pryč jej bodá,
Milosti jej uzda drží;
Nejíti jest bojácností,
Nevděkem ji opustiti.

Kolem krku se mu vrhne,
Zříc jej pásati se mečem,
A ve slzách ve žalostných
Štká taková jemu slova:

„Jeďte v pole, jeďte, pane,
V slzách ať mé tone lůžko;
Neboť ono pro mne bude
Bez vás také bojoviskem.

Ozbrojte se, jeďte záhy,
Již vás vůdce očekává;
A já vám jsem velmi nazbyt,
On vás nutně potřebuje.

Však můžete jeti neoděný,
An pláč můj vás neobměkčí;
Nebo máte srdce azurové,
A netřeba vám je zbraně.“

Vida Španěl veleduchý,
Jak jej drží a přemlouvá,
Praví takto: ‚Paní moje,
Jak milostná, tak i hněvná!

Abych se ctí a milostí
Mohl zůstat, též i jeti:
Tělo pojede na Móry,
A zůstane s vámi duše.

Račte mi, ó paní moje,
Povoliti, abych vaším
Jmenem k útoku směl hnáti
A bojovat vaším jmenem.‘

Pichl. *Gongora.*

Znělky.

O dulces prendas etc.

Sladké vnady, příčino mé strasti,
Sladké, žel! a libé jste se zdály;
Smysly moje, jež jste upoutaly,
I můj život počíná se másti.

Kdož by tušil byl, ty znaje slasti,
Jimiž srdce mé jste oblévaly,
Že jste jenom licho se mnou hraly,
Byste vrhly pak mne do propasti?

Jednou dobou odňaly jste štěstí,
Jež po částech jste mi udělily;
Nenechte mne dále bolest nésti;

Nebo lkáti budu, že jste byly
Dřív mi přály, byste pak bolestí
Smutných zpomínek mne usmrtily.

Hermosas Ninfas, que etc.

Víly krásné, v řece té jenž máte
Stánky svoje, klidné, utěšené,
Z kamení drahého vystavené,
A na sloupech démantových spiaté,

Buď si útlorukých prací dbáte,
Aneb tkáte roucha drahocenné,
Buď si jedna s druhou ustraněné
O svých láskách tajně povídáte:

Nechte na čas svého zaměstnání,
Dajíc hlavám rusým povyčněti,
Byste poslechly mé žalování:

Nebude vám, vězte, dlouho dleti,
Nebo z útrpnosti ode lkání
Musely byste se uslzeti.

Pichl. *Garcilaso de la Vega.*

Na Vlast.

O vlasti má, ty milená!
Že pak tě opět zřím! Tvou zemi krásnou,
Tvá pole úrodná, utěšená,
Tvé slunce vroucí, oblohu tvou jasnou!
Ha vidím! — Velebně se rozprostírá
Od hory k hoře, tam na pláni,
To slávné město! Na sta bání
Ze věčně svížích sadů zírá,
Zdi jeho proudy křišťálové celujou
Kol úval hory vzneslé lemujou,
A Siera, na níž sněhy posud neroztály,
Tam věnčí obzor v jasné dáli.

Ne darmo mne památka tvoje
Na pouti dlouhé stíhala,
Mou kalíc slávu, mír a blaho moje,
Mé srdce, ducha mého poutala!
Od Temže i od Sény
Jsem břehů chladných tam pospíchal
Na břeh Genila, Daura utěšený,
Ach smutně vzdychal;
A jal-li jsem se k dobré písni,
Hlas mi váznul v plačné tísni.

Arno lahodný
Volně mi podával břeh svůj úrodný,
Květy protkávaný,
Lásky, míru byl úchranný!
„Květnější však je to břeh,
Tam kde tichý Genil má svůj běh;

Rozkošnější jsou to sady
Kolem slavné tam Granady!“
Taková to bolná slova
Štkal jsem v smutné strasti;
Zpomínaje otců drahé vlasti,
Truchlý zrak jsem k nebi vznesl znova.

A jak často v tomto boli
Liboval jsem sobě v pustém poli,
A z měst prchal omrzelých,
Úzkostliv tam ku vrcholi
Alp do nebe vystrmělých:
Avšak o jich sněžná čela
Ne tak jasně, čistě odrážela
Se sluneční záře,
Jak od Siery Nevady,
Když se jeho jasná tváře
Krásně zaskví na báních Granady.

Pompeji rumy nedostupné
A její ulice posupné,
A kobky její osamělé,
Po nichž se tráva s mechem stele,
Ve hoři hlubokém mi hověly,
A těžká rozjímání
U bouřné duši zbouzely:
Co platna marná síla
A bídné lidstva namáhání?
Tu jeho snahy, jeho slávy díla,
Los mocný zvrací;
A čemu člověk stálost soudil věčnou,
To dechem zkácí;
Tu na Tiberu v prachu, rumu,
Teď hledá čilý syn ciziny
Jovišova města zříceniny,

A půda, již pluh orný rozedírá,
Co rakev smutná,
Herkulana svaté zbytky uzavírá.

Tak já druhdy v mládí hrdé báně
Alhamberské vídal padat,
A své pyšné, slavné skráně
Do vln Daura šumných skládat!
Každé žití mého okamžení
K novému jim bylo zahubení;
A kde Alkazar kdys stával dávný,
Onen pomník Mórů druhdy slavný,
Sotva nyní zraky shlídnou
Po něm stopu bídnou.
Ach, tu nad obrazem smutným
Srdce usedalo v těle!
Rozplývaje pláčem smutným,
Skles' jsem na ty hroby osamělé.

Jak tvé kouzlo, čárné vnady,
Sladké jmeno, drahá vlasti!
Napájí člověka slastí!
Osuhlý Afrikán z dáli
Po své rodné poušti touží;
Cizí nebe prsaouží,
Touha věčná srdce pálí;
A Lap sirý, v době kdy bezděčné
Vzdálen od své vlasti žije,
Pláče pro ty noci věčné,
Pro poušť, již led věčný kryje!
A já, jemuž dalo dobré nebe,
Nazývati matkou tebe,
Granado ty utěšená,
Požehnaně obdařená!

Ubožátko, moh' bych zdálen býti
A na tebe zapomníti?
Na Afriky břehách divých,
Nešťastníku nepříznivých,
Já tvé svaté jmeno vzýval;
Vlny větrem nadúvané
Nesly je ke vlasti milované;
Na točně, tam v pusté dáli,
Bouřné vlny je slouchaly,
Slyšel Rýn je, Rhodan siný,
Pyreneje, Apeniny,
A s Vesuvu plamenného,
V ohněrodné jeho báni,
Ozýval se ohlas jeho!

Pichl. *Fr. Martinez de la Rosa.*

I. Francouzská.

Hvězdičky padající.

Pastoušku, pravíš, nám věk zdejší
Že jasná hvězda určívá.
—Tak jest, však zrakům ji temnější
Záclona noci zakrývá.
Pastoušku, tobě tajnost ráda
Jeví se v nebes planině;
Která to hvězda nyní padá
A padající zahyne?

Můj drahý! smrtelník umírá,
Hvězdičky jeho zhasnul žár
Z druhů, jimž radost z očí zírá,
To ten, co vypil teď pohár.
Blahý, s nímž sklenka vína ráda
V poslední bývá hodině . . . .
— Hvězdička jedna ještě padá
A padající zahyne.

Můj synu! jak je čistá, krásná,
Jen k milování stvořena,
Milenka věrná, dcera šťastná,
Věrnému mládci určena.
Na čelo jí se věnec skládá,
K sňatku se chystá svatyně . . . .
Hvězdička jedna ještě padá
A padající zahyne.

Můj synu! hvězda náhle padlá
Je mladistvého velmože;
Bohatství kytice mu svadla,
On zlaté opustil lože.
Jedy, jež lichotnost mu střádá,
Mu byly jídlo jediné . . . .
— Hvězdička jedna ještě padá
A padající zahyne.

Můj synu! co tam licho svítí.
Dvorského milce hvězda jest,
Jenž sám se mní vladařem býti,
Když na nás kuje smích a lest.
Družina sloužívší mu ráda,
Podobu jeho již mine . . . .
— Hvězdička jedna ještě padá
A padající zahyne.

Můj synu! slyš ty žalné hlasy!
Ach! zhynul dobrodinec nám!
U jiných nouze sbírá klasy,
A on jí žeň připravil sám.
A jeho střecha dala ráda
Ochranu večer chudině . . . .
— Hvězdička jedna ještě padá
A padající zahyne.

B. P. *Beranger.*

Vlaštovičky.

Zajatý ve žalářní sluji
V africké zemi daleké
Zvolal: „Vás opět pozdravuji
Vlaštovky zimou vyhnané.

Sem naděje vás, vlaštovinky,
  Přivádí v kraje plamenné,
Zajisté z francouzské dědinky.
  Proč nemluvíte mi o vlasti mé?

Tři léta prosím s horoucností,
  Přineste jedné zpomínky
Z dolů, kde k šťastné budoucnosti
  Temné mne nesly hodinky.
Nad čistou vodou zamodralý
  Kde zkvítá bez za potokem,
Viděly jste náš domek malý.
  Proč nemluvíte mi o dolu mém?

Snad jedna z vás je narozena
  Pod krovem, kde jsem spatřil svět;
Kde pláče matka opuštěná
  A vy jste plakaly s ní hned;
A mroucí doufá každou chvíli,
  Že uslyší zas kroky mé;
Poslouchá a pak pláče, kvílí.
  Proč nemluvíte mi o matce mé?

A sestra má, tu snad již vdali?
  Viděly jste mladíků pluk,
Jež na veselku jsou pozvali,
  Slyšely jste jich zpěvů hluk?
A mladosti druhové milí,
  Co se mnou stávali v bojích,
Všichni se domů navrátili?
  Proč nemluvíte mi o přátelích?

Přes jejich těla snad si klestí
  Cizinec cestu v otčinu,
Snad vrhá na mou vlast neštěstí
  A na sestřinu rodinu?

Za mne se modlí dech matinky,
A přece stenám v železích,
Vy drahé naše vlaštovinky,
Proč nemluvíte mi o bolu jich?

B. P. *Beranger.*

Umírající křesťan.

Co slyším? kolem mne svatého zvonu zvuk!
Ký davu nábožna mne klíčí pláče hluk?
Pro koho plamen ten bledý, zpěv pohřební?
O smrti! naráží tvůj na sluch můj to hlas
Již naposled? Aj což! vždyť já procitnu zas
Ve hrobu sklepení!

O jiskro předrahá božského plamenu!
V tom těle nesmrtelná bydlící smrtelnu,
Ty rozplaš hrůzy: smrt tě na svobodu dát
Jde! Nes se letem, pout se pozbav, duše má!
Lidského neštěstí složiti břemena,
To snad jest umírat?

Čas ano přestal již měřiti hodin mých. —
O posli třpytící se bydel nebeských,
Kých bytův do nových mne chcete unésti?
Již plovu ve vlnách světla; tuť vyrůstá
Nade mnou prostor, a již pod nohama zdá
Se zem mi prchati!

Co slyším však? Když teď procitne duše má,
Povzdechy naráží můj na sluch! kdo to lká?
Mé smrti pláčete, vyhnanství druzi vy!
Vy pláčete! an já z poháru svěcena
Požitím zapomněl bol, duše blažená
V nebeské kráčí přístavy.

Gust. Bol. K—ský. *Alf. Lamartine.*

Babička.

To die, — to sleep.
Shakespeare.

„Spíš? . . . naší matky již matičko proctni jen!
Dle zvyku utichla ve spánku ústa tvá;
Neb tvůj se modlitbě i často rovná sen;
Však dnes je kamenu tvůj obraz podoben;
Tvůj ret jest nepohnut, tvá ústa mlčiva.

Proč níž, než's uvykla, skráň skláníš visící?
Že nás víc nekocháš, co provinili jsme?
Viz lampa bledne, krb shasíná kouřící;
Ty nepromluvíš-li, tu oheň trávící
A lampa a též my radš všecky umřeme!

Nás mrtvy nalezneš, an lampa hasnoucí;
Až ze snu procitneš, co řekneš tomu as?
Tvé dítky ohluchnou pro tebe plačící.
Nás oživnouti zas poprosíš světici,
Však třeba dlouhý čas, v svou náruč tulit nás!

Své ruce v naše dej, bychom je ohřili,
Pěj o trubadúru nám píseň o chudém,
Nás o rytířích zprav, jimž Víly sloužily,
Pro kytky milkám co svou kořist nosili,
A jimž křik válečný byl lásky názevem.

Nám okaž obrázky ve bibli dělané,
I nebe zlaťoučké, světice klečící,
Ježíška, jesličky, mudrce vyslané;
Vysvětli prstem nám na stránkách napsané
To písmo od Boha k nám mile mluvící.

Matinko! . . . světlo hle posloupně umírá,
Kol krbu černého stín tančí veselíc;
A vítr v chaloupku se sotva prodírá . . . .
Přetrhni modlitbu, ze snu se probudíc!
Co? chceš nás lekati, vždycky dřív chlácholíc?

Bože! jak studená's! otevři oči zas . . .
O světu, o nebi, kam řídíme krok teď,
O hrobu, o krátkém životě mluvila's,
I také o smrti, zprav matinko nás,
Co je to přec ta smrt — ty nemáš odpověď? . . ."

Jich dlouho lkavý hlas žaloval samotně;
I zora zjeví se, babička mrtva je.
Již vzduchem hrany zvon též zvonil hlučící;
A večer u knihy zří svaté ve dveřích
U pusté postele tam polotevřených
Dvě na kolenou se dětičky modlící.

Gust. Bol. K—ský. *Vikt. Hugo.*

Mojžíš z vody uchráněn.

„Vzhůru sestry! svitá! teď voda chladívá,
Pojďte! žnec v domu svém tiše si spočívá,
Posud v samotě jsou břehy moře!
V Memfis matně jen hluk sotva se pozvedá,
V houšti cudný náš ples nikdo neuhlédá,
Svědkem nám jen bude sama Zoře.

V zámku otcově tam skví se jen umění,
A však mé oči výš' břeh květitý cení
Než vodojem ze zlata neb porfýru;
Tento zpěv vzduchový, hudba mi milená;
Nad kadidla drahá v klenbách zapálená
Je vždy vonný dech mi zefýrů.

Pojďte! voda tichá, obloha jasna je,
Nechte šat na křoví, větrem ať zavlaje
  Blanky pasů našich prozorných.
Dolů s mou korunou, s závojem žárlivým;
S vámi svévolit chci dnes plesem jásavým
  V lůně lahodném vln hovorných.

Spěšme! — Než co to tam spatřuji v jitra mhách?
Hleďte pak! vida tam v obzoru končinách —
  Sestry, nehrozte se tím, co tu shlídám:
Snad že z pouště to kdes z palmy je starý kmen,
Jenž jsa proudně vodou v dál moře unášen
  Přišel návštěvou k Pyramidám.

Nevím, zrak-li mi jist — klam to či jistina —
Je to Hermova loď — lastura Isina,
  Jížto lehký vítr pohrává? —
Ne však: člun to — a v něm zřím ženy outlý plod,
Dítko — v míru blahém spí tu na lůně vod,
  Jak se jen v lůně matčinu spává.

Dřímeť! Z dálky vidouc lůžko to houpavé,
Zdá se, proud že lichý v hnízdečku svém plave
  To holubičku nejbělejší.
Dítko v lůžku malém hračka jen větru je,
Proud jím houpe, propast, jež spolu s ním pluje,
  Zdá se že v vlastním je hrobě konejší.

Procitl! hleďteže jen, ó panny Memfické!
Pláče! může-liž mít srdce tak nelidské
  Matka, že dá syna zvůli vod lehkých!
Vztáhnul ručku! ach proud s každé zuří strany —
Ztraceně již ubohý, nemaje ochrany
  Leč tu kolébku ze třtin křehkých!

Spasmež dítě to! snad je z dětí Israel,
Na něž klatba dána; tak‘ otec můj velel,
   Krutě v záhubu dav nevinenství.
Robě mé nebohé! k lásce mi pohnul hruď
Žel, že matky nemáš. Můj jsi! za život buď
   Mně povinen, byť i ne za rozenství.“

Tak dí Faraova naděje jediná,
An ku Nilu za ní druž její nevinná,
   Panny po stopě plaché se berou.
I těm kráskám mladým, ježto zastínila
Ifis králova dceř, závoj kdy spustila,
   Zdála se být pěny mořské dcerou.

Útlou nožkou její již vlna zachvěla,
Lítost táhne ji tam, pláč kde je slyšela,
   Ten vede bázlivé chod poludný —
Stihla člun! jak hrdát ze svého břemena,
Ná krásném čele jí nejprv tu vmíšena
   Hrdost ve studu, zápal cudný.

Rozdělíc řeky proud, zlomila rákosí,
Robě z vln spasené zvolna teď přinosí,
   Na břehu je klade přelaskavě.
Střídně sestry její novorozenci hned
Úsměv svůj věnují; když vyjeven jich shleď,
   Líbají jej v čelo ostýchavě.

Sem pojď, matko! co tam stíhalas bárky běh,
Strachy pro syna mrouc, jejžto, hle, Bůh sám střeh’,
   Pojď — co cizá — konat péči sladkou.
Nestrachuj se! Vinouc Mojžíše k ňádrům svým,
Pláč a záchvat blahý nebude zrádcem tvým,
   Vždyť Ifis není posud matkou.

Když pak dceř blažená v rozkoši vítězné
Krutu králi podá dítko to líbezné,
  Zrosené slzami matky vděčné:
Ozve shůry se hlas; nad hvězdnou oblohu
Vznešen andělů sbor, slávu činí Bohu,
  Prozpěvujíc zpěvy díky věčné:

„Neroň více slze své v Nilu tok nečistý,
Uzříš, Jakube, zas kraj brzo otčistý,
  Jordan zas luhy své ti otvírá.
Aj, již blíží se den, kdež k zemi slíbené
Z Jemen z poroby své plémě mé zvolené
  Vzdor svých nepřátel se ubírá.

Věztež, dítě, co tam puštěno vlnami,
Božíť to zvolenec — vládce nad ranami,
  Jejž vychvátila z vln panna čistá.
Smrtelný! co Boha's v pychu svém zapomněl,
Klekni: v kolébce té spása pro Israel;
  Dát kdys kolébka lidstvu i Krista."

F. L. Rieger. *Viktor Hugo.*

Rov a růže.

Tak k růži rov zahovoří:
  „Ze slz, jimiž tvé nitro
  Kropívá krásné jitro,
Co tvoje láska utvoří?" —
Rovu se táže růže:
  „Ze všech, co ve tvou padli moc,
  Co věčně tajemná tvá moc,
Rci, utvořiti může?"

A dále růže praví:
„Ty hrobe, hrobe tmavý!
Já v chládku činím z slzí těch
Co med a ambru vonný dech.“
Než hrob k ní tmavý vece:
„Tys kvítko slabé přece,
Z každé dušinky udělá
Hrob tmavý nebes anděla.“

Benoni. *Viktor Hugo.*

Nová píseň.

Je-li krásný trávníček,
Rosou jenž okřívá,
Kterýž množstvím kytiček
Každý čas oplývá;
Tam přes pestrou lučinu
Z lilií a jasminu
Cestičku ti uvinu
Pro tvé nožky čilé.

Jsou-li ňádra milostná,
V nichž se stud ukrývá
A veselost radostná
S věrností přebývá;
Pakli každý ňáder díl
Pro šlechetný bije cíl,
Jaký by to polštář byl
Pro tvé čílko bílé!

Je-li krásný lásky sen
Vonný jako růže,
Jímž se srdce každý den
Potěšiti může;

Kde si cnosti libují,
Dvě se duše celují,
Hnízdečko ti zbudují
Pro tvé srdce milé.

Benoni. *Viktor Hugo.*

Ve světnici temné.

Krásný svěží, usměvavý na ten
Život trpký. Sainte-Beuve.

Ve světnici temné
Poblíž oltáře
Spí děťátko jemné
V krytu polštáře;
Teď an mile dřímá,
Očinkama svýma,
Zemi zavřenýma,
Nebes brány zře.

Krásnéť jeho zdání:
V poušti plamenu
Vidí bez ustání
Drahých kamenů,
A slunéček jasy,
A matinek krásy,
Jenž drží své spásy
V útlém ramenu.

O čem teď as snívá?
Vidí studnice,
A jak kdosi zpívá
Z chladné vodice.
Vidí jasná zřídla,
Věčné krásy sídla,
Za sebou však křídla
Dobré matice.

A co jiných věcí,
Bledé lilje stín,
Růže putující
Samy v jeho klín.
V rybník pozíraje
S rybičkou si hraje,
Kvítí s břehu kraje
Metá do bublin.

Dřímej, dítě, dřímej!
Krásnýť tvůj je sen;
Nic tě nezajímej
Jasný žití den.
V spánku tichém hrobě
Což je, drahé robě,
Po životě tobě?
Dřímej, dřímej jen!

Spi jen, blahý snílku!
Zlatým snem se koj;
Na tvém bílém čílku
Krutý nepokoj
Bolestí a mukou
Chladnou nepsal rukou
Známku mnohozvukou:
Příští den a boj.

Spi, o neviňátko!
Blahé dušičky
Na tě, pacholátko,
Kropí slzičky,
Tobě pokynujou,
Tebou pohybujou,
A tobě celujou
Malé ručičky.

Ai, teď rtové jejich
Na tvé slctěli,
A ty lekna se jich
Veceš: Anděli!
Anděl však rozkáže,
Prstem ústa váže,
Druhým ti ukáže
Ku Veliteli.

Zatím starostlivá
Máť tě ovívá,
Mníc, že můra chtivá
Sěn ti plašívá;
Hrda na své dítě
Krásy na úsvitě
Mžikem políbí tě
Matka citlivá.

Benoni. *V. Hugo.*

Mladá vězená.

„Bezpečný před srpy mladý dozrává klas;
Bez strachu před lisem réva po letní čas
Ozdobuje přírody chrám.
Já krásou, mladostí jak ona milostna,
Ač mne krutě stíhá sudba nelítostná,
Přece neráda umírám.“

„Nech stoik s chladností hrdou vítává hrob,
Já pláču doufajíc. Ve hrůze smutných dob
Duše má v Boha důvěří.
Stává-li smutných dnů, též veselých stává.
Nastojte, který med vždy sladce chutnává?
Které se moře nečeří?“

„Budí se v srdci mém klamy povždy nové,
Mne darmo svírají stěny žalářové,
Létám na křídlech naděje;
Takto čižbářových osidel zniknuvši
A k modré obloze opět se vymknuvši
S novými ptáče vděky pěje.“

„Umříti nastává? klidna v sen upadám,
Klidna pociťuju; dobréť svědomí mám:
A tak bezpečně spím i bdím.
Mne ráno s úsměchem každé oko vítá,
A v brlohách, kde smrt své žertvy počítá,
Všude utěšení budím.“

„Ach krásnou dráhu mou losy ukracujou,
Již pryč musím! z jilmů, jenž dráhu lemujou,
Sotva první jsem minula.
Ty hody života jsou pro mne zmařené,
A číše radostí vrchem naplněné
Se ústa ledva dotknula.“

„Teprv jen květy znám, uzříti chci klasy,
A jak na obloze čtverými počasy
Svůj slunce běh roční plní:
Skvělá v rozkvětu svém, sadu jsouc k ozdobě,
Znajíc slunéčko jen v červánku způsobě,
Chci zplniti běh svůj denní.“

„Odstoupiž, poshověj o smrti ukrutná!
Potěš ty, jež tráví beznadějnost rmutná;
Já s touhou v život pozírám;
Milostenek a Mus těší mne lahoda,
Vesnou a Jesení těší mne příroda,
Nerada ještě umírám!“

Pokaždé lyra má se takto budila,
Kdykoli mladice v žaláři tesknila,
Viníc krutost losů zlostných;
I zapomínaje na své těžké muky
Sladkou vazbou veršů poutával jsem zvuky
Jejích rtů něžných, milostných.

Ty zpěvy, svědkové žaláře mého,
Učiní snad tě zvědavého,
Poznati, kdo ta kráska byla?
Lepost zdobila řeči jí a čelo,
I komuž by se jako jí žít nezachtělo,
Když ona vedle něho žila!

V. Vojáček. *Chénier.*

Bůžek lásky.

Pojďte dívky, pojďte krásky,
Kupte Mílka, bůžka lásky,
Hle tu držím za křídlátko
Rozmilé to pacholátko!
„Snadně-li se učí?“ Jako děti!
„Umí pěkně vyhověti?“
Každinkému pomyšlení!
„Jest způsobný?“ Nad něj není!
„Jest ochotný?“ Bez ustání!
„Rychlý?“ Jako větru vání!
„Věrný?“ Jako vy a vaše hledy!
„Nechte si ho tedy!“

F.

K. Anglická.

O s s i a n.

Fingal.

U kamene na Lubaru stojí král,
Třikrát zavolal hrozným hlasem svým;
Zvěř užásla u pramenů Kromlských,
Na kopcích třásly se skály.
Jako jekot stoterých bystřin,
Jenž se valí, hučí a pění;
Jako mračna, jenž se shloučí v bouřku
Na blankytné oblohy líci: tak vyhrnuly se
Synové pustinští na hrozný Fingalův hlas.
Vezdy býval příjemný hlas krále Morvenského
Bojovníkům končiny své;
Mnohokráte je vedl do boje
A vracel se s kořistí nepřátelskou.
„Do boje!“ zvolal král, „vy synové Selmy ohlasné!
„Pojďte na smrť tisíců! Konhalovič chce viděti boj!
Mečem budu máchati na kopci
K obraně bojovného národa mého;
Ale nebude vám ho potřeba,
Proto že Morniovič bojovati bude,
Mocných mužů náčelník!
On bude říditi bitvu mou,
By sláva jeho vyvstala ve zpěvu!
O vy duchové hrdinů padlých,
Vy jízdcové na búře Kromlské,
Přijměte rádi padlý lid můj,

A doveďte ho na vrchy své!
Vítr Lenský přenesši je přes moře,
Aby přišli ve snu tichém,
A potěšili mou duši v odpočinutí! —
Fillane, Oskare hnědovlasý,
Rusý Ryno s ocelem ostrým!
Spějte do boje chrabrosti,
A vzevzřete k Mornioviči;
Nech meči jeho vaše se rovnají v půtce,
Hleďte na děla paží jeho!
Ochraňujte přítele otců svých,
Zpomeňte si na knížata stará!
Dítky moje, já vás zase uvidím!
Padnete-li v Erinu, potkají se brzo
Naši studení, bledí duchové
V oblacích na Kony větrech vířících!“
Tudy jako tmavý, siný oblak
Obrouben blesky žhavými nebes,
Kdy jde na západ od paprsku východního,
Král Selmský povstal.
Hrozný leskot zbrani jeho! dvé kopí má v ruce,
Šediny poletujou ve větru; často se ohlíží na bitvu.
Tři bardové povstali se synem slávy,
Rozkazy donášet vládykům.
Vysoko na Kromlské stráni seděl,
Blýskavým mečem mával;
Jak pokynul, tak jsme táhli.
Vyvstala radost na oblíčeji Oskarovu,
Tvář jeho červená, oči slze ronily,
Meč — pramen ohně — v ruce jeho!
Přišed s úsměchem promluvil k Ossianovi:
„Ty veliteli v boji ocelovém, otče můj,
Slyš syna svého! odtáhni s knížetem Morvena mocným,
Ustup mi Ossianovu slávu,

A padnu-li zde, vládyko,
Pamatuj na sněžitá ňádra,
Na jas osamělý lásky mé,
Na bělorukou Toskarovu dceru,
Nebo s tváří červenou přes proud se skály hledí,
Kštici hebounkou má rozpuštěnou po ňádrách,
Ana po Oskarovi povzdychává.
Řekni jí, že jsem na svých vrších,
Lehkoskočný větra syn, řekni jí,
Že ve chmuře někdy snad potkám
Milenou Toskarovu dívku!
  Vzdělej Oskare, vzdělej ty mi mohylu;
Já ti půtku neustoupím,
Nejprvé a nejkrvavěji
Mé rámě boji tě naučí.
Než pamatuj, synu můj,
Bys tento meč, luk a paroh
Vložil do oné tmavé, úzké chyžice,
Kterou šedý označuje kámen.
Oskare, já nemám milenku,
Jíž bych poručil starosti syna svého.
Everalliny není již více,
Milené Brannovy dcery.“
  Takový byl hovor náš, kdy Gaula
Hlas vysoký zavzněl v povětří.
Na výšce zamáchal mečem otců svých,
My se vyrútili na rány a smrt.
  Jako vlny běloproudé hlubinami
Dmou a trou se jekotem,
Jako skály se potkávají se zbouřenými valy,
Tak těkal na nás, tak bojoval nepřítel!
Muž proti muži, ocel proti oceli,
Štíty zvučely, bojovníci padali!
Jako kladiva sterá nad červeným výhně synem,
Tak vyvstávaly a padaly meče!

Gaul se vyřítil jako v Ardveně vítr,
Hrdinů zkáza byla na meči jeho.
Svaran byl jako pustiny oheň
Na ohlasném Gormalském ladě!
Kterak by možná bylo zpívati smrt
Všech oštěpy prudkými padlých?
Meč můj se vznášel,
Plápol v boji krvavém.
Oskare, nejlepší, největší synu můj, tys byl strašliv;
Radoval jsem se v duši soukromě,
Án se míhal meč tvůj nade vrahy.
Rychle utíkali přes rovinu Lenskou;
My za nimi se hnali, zabíjíce je.
Jako se kameny odráží od skály na skálu,
Jako sekery v lesích ohlasných,
Jako bouřka táhne s kopce na kopec
S hrozným, rozervaným rachotem,
Tak šla rána po ráně, smrt po smrti
Z ruky Oskarovy a mojí.

Hollmann. *Macpherson.*

Darthula.

Dolů s oblakův svých,
Dolů se skloňte duchové otcovští!
Složte žhavou hrůzu letu svého,
Přijměte reka skonalého,
Buďto z kraje dalekého,
Buď z moře vlnivého přichází.
Oděv mlhový jemu uchystejte,
Oštěp udělaný z oblaků,
Ohnivý přízrak, polo-uhaslý mu dejte k boku,

Podobný meči hrdincovu!
Tvář jeho nechte ať je přívětiva,
Aby nad jevícím se zaplesali přátelé.
Dolů s oblakóv svých,
Dolů se skloňte duchové otcovští!

* * *

Takový byl zpěv můj v Selmě při rokotavé harfě. —
Na pomoří Erinském Nathos nocí byl obklopen,
Slyšel v jekotě hučivých vln — vraha křik,
Tiše poslouchal podpíraje se o oštěp.
Přišlo jitro s paprsky svými, syni Erinští se pokázali;
Jako šedé skály se stromovím svým, táhli podlé pomoří,
V postředu Kairbar stál, hrozně se usmíval uviděv nepřítele.
Nathos se vyřítil v síle své, nemožno Darthule zůstati na zadu!
Vyšla s hrdinou máchajíc kopím blyskavým.
Kdože jsou ti ozbrojenci v pýše mladosti?
Kdo, než Usnothovičové, Althos a hnědovlasý Ardan!
„Vystup, kníže Temory vysoké!“ dí Nathos,
„Budem se potýkati o věno, o děvu běloňádrou!
Nejsou sbory s Nathosem, jsou daleko za vlavým mořem;
Proč vedeš tisíce své proti knížeti Ethskému?
Utekl bys před ním z boje, kdyby druhové kol oštěpu jeho byli!“
„Jinochu, srdce pyšného má-li s tebou se potýkati Erinský král?
Otcové tvoji nebyli slovutnými ani králi mužů.

Zda mají v kobkách svých zbraně nepřátelské,
nebo štíty starověké?
Kairbar slovútný v Temoře, nebude se potýkati
s neslovutnými!"
Uronil slzu Nathos vozojízdný,
Obrátil zraky na bratry své;
Pojednou hodili dřevcemi svými,
A tři hrdinové na zem se skotili.
Pak světlo jich mečův u výši se třpytilo,
Řadové Erinských ustupovali,
Jako prouhy černých mračen, větrem odvívaných.
Tu povelel Kairbar sborům svým
Napřáhnout tisíc lukův; —
Tisíc střel vyletělo, Usnothovičové klesli v krvi,
Klesli jako tři duby mladistvé,
O samotě stojecí na kopci.
Poutník uviděv milé stromy
Divil se, že tak o samotě zrostly;
V noci zabouřil vítr z pustiny,
Srazil jejich zelené vršky.
Druhý den vracuje se poutník —
Svadlé byly, a lado pusto!
Darthula stála v tichém hoři, vidouci je padati.
Není slzy v oku jejím; ale pohled divoce smutný,
Líce bledé, trnou rtové,
Slova necelá na nich váznou.
Kštice černá poletuje ve větru.
Přišel k ní škaredivý Kaibar.
„Kde-že teď milenec tvůj, vozojízdný kníže Ethský?
Uzřela-lis Usnothovy koby?
Nebo tmavé Fingalovy hory?
Válka má bylaby burácela v Morveně,
Kdyby byli větrové nezadrželi Darthulu!
Sám Fingal bylby padl,
A zármutek by v Selmě bydlel!" —

Vypadl štít z Darthuliny ruky,
Zjevila se sněžitá nádra, zjevila, no zbrocena krví!
Střela tkvěla v boku jejím!
Klesla na Nathosa padlého, jako pruh sněhový,
Černá kštíce její pokryla oblíčej jeho,
Krev jejich spojená se proudila;
A sto bardův Kairbarových počalo ve slova tato:
Dcero Kollova! tu ležíš bezcitna,
Siní potokové Selamští umlkli,
Vymřel rod Truthilův!
Kdyže povstaneš ve kráse své,
Ty první z dívek Erinských?
Dlouhý sen tvůj je v rově,
Jitro daleké! —
Slunce nepřijde k loži tvému,
Řkouci: Procitni Darthulo,
Procitni, ty první z pleti ženské!
Větříkové jarní vanou všady,
Květin vrcholky se klátějí,
Na zelených horách
Vlajou hájové
S vybujelým lupením!
Odejdi slunce!
Usnula dcera Kollova!
Již nevyjde v kráse své,
Kráčeti nebude
Kroky vnadnými!

* * *

Takový byl zpěv bardův hrob jí chystajících,
Po čase i já jsem zpíval na hrobě jejím,
Když král Morvenský do Erina zeleného táhl,
Bojovat s Kairbarem vozojízdným.

Hollmann. *Macpherson.*

Elegie na hrobkách veských.

Den dokonává, na klekání zvoní,
  Brav bečí, k stáji tihna povlovně;
Mdlý rolník s pole k domovu se kloní,
  A zůstavuje svět ten tmám a mně.

Kraj stkvoucí soumrakem se zasmušuje,
  A v hoře ticho slavné přebývá:
Jen bzučný chrobák vážně poletuje
  A ospanlivou ovčín zavznívá;

Jen z oné pusté mechovaté věže
  Tam děsná sova strašně běduje,
Že pozdní chodec, při měsíci těže,
  Ji v starém, hrozném sídle burcuje.

V tom smutném jilmoví a smrčí stínu,
  Kdež suchopární strmí rovové,
Tu věčně, v ouzkém chladné země klínu,
  Spí dědiny té sprostí otcové.

Jich povonného jitra hlahol zvučný,
  Zpěv lašťovičí s střechy slaměné,
Kur pění jasné, ohlas trouby hlučný,
  Víc nevyvolá z chyše prstěnné.

Jim v plápolavém prsku pilná žena
  Víc neostará jídla k večerou,
Ni ditky, obsypané o kolena,
  K jich celování víc se poderou.

Jak mnoho sijí srpem zprostírali,
Co potřeli hrud zpurných rozvorem;
Jak vesele svůj potah v pole hnali,
Co padlo lesů pod jich toporem!

O, važ jich sobě práce, pejcho tvrdá!
Cti klidné štěstí stavu nízkého.
A ty, ačť skrovný, prostý, velkost hrdá!
Slyš, bez posměchu, život chudého.

Pych rodu zpupný, moc i povýšení,
Čest, bohatství i sličnou podobu
Své jisté čeká jednou porušení;
Krok slávy vede přímo do hrobu.

Ty chloubo! odpusť, že jich nízké rovy
Jsou bez vítězných, slavných znamení,
Že nevzní chvála výtečnými slovy
Skrz valná, zvučná chrámu sklepení.

Popelník skvostný, socha oživená,
Zdaž opět ducha tělu navrátí?
Zda prachu život čest dá roztroubená,
A pochlebenstvím smrt se odvrátí?

Snad mnohé srdce v tyto hroby kleslo,
Jenž božským ohněm druhdy hořelo,
A rámě hodno, jenžby berlu neslo;
Neb líře rozkoš plodit velelo.

Než před nimi svůj Musa poklad zlatý,
List dávní zkušenosti skrývala,
Jich oheň nouze udusila svatý,
A vtipu znikat zima nedala.

Jak mnohý kámen, jako hvězda skvoucí,
Se oku tají v mořské hlubině,
Jak mnohý kvítek, nadarmo se pstroucí,
Svou ambrou dýchá v pusté krajině!

Tu mnohý, jehož blažší vedla strana,
Thurn obce odpočívá hrdinný;
Tu mnohý leží němý Rokycana,
A Žižka, krví Českou nevinný.

Jim osud nedal soudy v uzdu bráti,
Skrz oheň téci na nepřátele.
Svou správou blahé obce vidět zráti,
A vládu svou číst lidu na čele.

A však, jak skrovné byly jejich cnosti,
Tak malé jejich byly ouhony;
Hruď nezavírali svou outrpností,
A netřeli se mečem na trony.

Jich srdce tajná pravda nesvírala,
Tvář nezhrzela studu ličidlem,
Jich rozkoši a pejše nedýmala
K své hanbě Musa žádným kadidlem.

Než, podál od měst bláznového zvyku,
Vždy skrovné v srdci tužby chovali,
A v chladném stranném dolu, bez povyku,
Pout žití svého tiše konali.

Teď chatrní, míjející obrazové
Jich kostí od svévole hlídají,
A neučení, sprostní náhrobkové
Slz daně na pocestném žádají.

Jen věk a jmena (chválu pomlčeci).
Tu neumělá Musa napsala,
A umírat jich syny poučeci,
Text mnohý svatý z písma přidala.

Kdož rád, jsa v loupež němé nepaměti,
Ten sladký, teskný život postrádá,
Kdož maje s světa toho vycházeti,
Dél krásy jeho zříti nežádá?

Duch z těla jdoucí hledá utrpení,
A oko, v sloupu, slzí přítele;
V svém ještě hrobu volá přirození,
A oheň náš v svém žije popele. —

Ty, jehož lýra v žádné ctěným době
Tu sprostnou píseň mrtvým vydala,
Snad kdyby, kdo jsi? při tvém trudná hrobě,
Se která's duše dobrá optala,

Dí pastýř šedivý tak o tvém losu:
„Hned za šera ho bylo vídati,
An rychlým krokem potíraje rosu
Tam na vrch kvapil slunce vítati."

„Tam, kde se buk ten kejvá nahrbený,
Své staré dvorně vina kořeny,
Se chladívával vedrem umrtvený,
A na ty stříbrné shlídal prameny."

„Teď s hrdým bloudil usmíváním v lese,
Cos z obraznosti tvorné šeptaje,
Teď smutný, bledý, těžkou hlavu svěse,
Chřad, nad psotou neb láskou zoufaje."

„Dne jednoho se u milého bučku
  Mé po něm oko darmo točilo,
I druhý den ho více u potůčku
  Ni na vrchu, ni v háji nebylo.“

„Pak z jitra, upějíce zarmouceně,
  Ho nesli k hrobkám naší dědiny.
Čti sobě jeho nápis na kameně,
  Tam u té věkovité trniny:“

„Tu, jehož štěstí, sláva nepoznala,
  Spí v tmavém země lůnu mládenec;
Jím, ač byl sprostý, Musa nezhrdala,
  A melancholie byl milenec.“

„Měl dobré srdce, ducha upřímého,
  A za to Boha odplatitele;
Dal chudým, co měl — slzu oka svého,
  Dal jemu Bůh, co žádal — přítele.“

„V tu svatou skrýši nenahlédej mnoho,
  Co jeho křehkost, a co byla čest —
Toť obé trna složil před trůn toho,
  Jenž milým jemu otcem, Bohem jest.“

J. Jungmann. *Gray.*

Poustevník.

„Veď, poustevníčku laskavý,
  Mne skrze pustinu,
Tam kde ten oheň blyskavý
  Těší tu dolinu.

Já blondím tuto sám a sám,
  Již všecek umdlený:
Čím dál, tím delší nalezám
  Les tento zmatený."

„„O nechoď synu po tmavém
  Odvážně po lese,
To světlo v lesku klamavém
  Ti zkázu přinese.

Přijímám ve svůj příbytek
  Pocestné častokrát,
A skrovný s nimi nábytek
  Zděluju mile rád.

Beř, poustevník co chudičký
  Ti v nouzi poskytne!
Měj se mnou pokrm střídmičký
  A lůžko rokytné.

Živůčka k jídlu pro sebe
  Jsem nikdá nezabil;
Milosti této od nebe
  Dobrého jsem nabyl.

Mně travná hora bez viny
  Pokrmu dodává,
Vždy mi se chutné byliny
  I vody dostává.

Ach, člověk mnoho lopotu
  Má pro svůj denní kvas!
A málo třeba k životu,
  I to ne dlouhý čas.""

Jak sladce nebe déšť roní,
  Tak jeho výmluvnost:
A zticha jemu se kloní
  I následuje host.

Ve tmavé poušti jeskyně
  Jeho se skrývala;
Však ráda bludné chudině
  Se vždy otvírala.

K té pusté skrýši naměří,
  Tam v krátce přibyli;
Zacvakla skoba u dveří,
  A oni vstoupili.

Když v soumrak pilný dělníček
  Na lůžko chodívá,
Poustevník kutí ohníček
  A hosta zabývá.

A krměmi bylinnými
  Jej vlídně čestuje,
I slovy boholibými
  Mu chvíli zkracuje.

Koťátko spolu cítící
  Vesele skákalo;
Tu roždí plálo chřestící,
  Tu cvrče cvrkalo.

Radosti ty však odtuchu
  Mládenci nedaly;
On sevřen byl ve svém duchu,
  Slzy mu kapaly.

To poustevníka zle bodá,
  Že jemu pláče host:
„„Jaká žalost tebe hlodá?
  Neb znamenám žalost.

Jsi z vlasti vypověděný,
  A bloudíš sem a tam?
Či od přátel opuštěný?
  Trápí tě lásky klam? —

Co štěstí dává, darové,
  Jsouc marní, neblaží;
Marnější pak ti bloudové,
  Kteří po nich baží.

Přátelství? — jmeno větrné,
  Co sen, neostojí:
Bohatstva, slávy — šetrné,
  Však bídy se bojí.

A láska? — ta ť je prázdný hlas,
  Hra pouhá milíčkám:
Ta jenom hnízda tento čas
  Zahřívá hrdličkám.

Mládenče! zapomeň starost,
  Ženy i všechen trud. —““
V tom náhle projevil se host,
  An ruměnil jej stud.

Ve tváři jeho zkvítaly
  Přelíbé slíčnosti,
A ranní záři rovnaly
  Se v pěkné krátkosti.

Prs zedmutý, zrak sklopený,
  A tělo ztepilé —
Již poutník jest prozrazený,
  Jsa děvče spanilé.

„Ach odpusť, pane, děvčeti,
  Jenž rušilo tvůj klid,
A smělo semo kráčeti,
  Kde máš s Bohem ty byt.

Polituj, prosím, stvoření,
  Jež láska zavedla,
A chtějící utěšení
  Do smutku uvedla.

Byl slavný někdy otec můj,
  A bohatstvím se stkvěl,
Mně chystal všechen statek svůj,
  Mne jedinou-tě měl.

Mnohý jinoch z ruk otcových
  Mne vzít usiloval,
A oheň ke mně v prsech svých
  Buď cítil nebo lhal.

Vždy s připovědí příjemnou
  Prodajný hluk tu byl;
I Litmír stál o lásku mou,
  Však mně nepochlebil.

Měl on jen prostočistý šat,
  A žádnou mohútnost;
Na ctnost a rozum však bohat,
  A to mi bylo dost.

Jej krůpě rosy přečisté,
Květ rajské zahrady
By u rovnání zajisté
Nalezly bez vady.

Na kvítku rosa, květu běl
Nestálou krásu má;
Jich krásu Litmír dobrý měl,
Jich stálost měla já.

Za jeho jsem umílení
Nelásku chovala,
A smíchem jenom trápení
Mu odměňovala.

Až mne konečně zanechal
Hrdosti a vině,
Na poušti obývat se jal,
Kde umřel v tišině.

Však za ty jeho tesknoty
Můj život splácet má:
Hledám i já té samoty,
Kde on byl, budu já.

Tu v zámutek se cele svůj
Umrouci zavynu:
Tak zhynul pro mne Litmír můj,
Tak já proň zahynu.“

„„Chraň bůh!““ — on obejma ji, dí,
Uleklou velice:
Chce lát, však před sebou vidí,
Litmíra děvice.

„„O Anjelino! vrácený
Mé duši anjele!
Aj, žive Litmír ztracený!
Pusť dívko od žele.

Nech na smutek a vzdychání
Nastoupí veselí;
Po tomto sladkém shledání,
Nic nás nerozdělí.

V té lásce blahé mnoho let
Kéž živi budeme!
Když ty povzdechneš naposled,
Tu pukne srdce mé.““

J. Jungmann. — *Goldsmith.*

Ztracený ráj.

Spadlý cherube, jest bídno, čiň neb trp,
Slabým býti! Toho však buď jist, že se
V dobrém více nebudeme kochati,
Ale v zlém, v té naší jedné potěše,
Jelikož to zpupné vůli odpůrce
Čelí na odpor. Ať hledí opatrnost
Jeho sobě ze zla dobro vyvésti,
Naše snaha buď, mu překážeti v tom,
Nacházet i v dobrém cestu ke zlému;
Někdy se to podaří, a zjitří jej,
Tuším, náramně, a jeho nejlepší
Rady zvrátí od cíle. Aj! povolal
Prchlý vítěz poslů hněvu a msty své
K branám nebeským, a sirný přehnal se,
Jenžto střílel po nás v bouři, ledovec,

Ulehly ty vlny ohnivé, co nás
Padající s srazu nebes chytily:
Sám ten rudokřídlý hrom, jenž bouřlivým
Třískal vztekem, vychrlev snad všechny své
Střely, ustal buče ve propasti té
Hloubi bezedné. Nuž tedy užívme
Doby nám buď z nedby, nebo z sytosti
Hněvu přáné od vraha. Zříš onyno
Plané, vypráhlé a pusté roviny,
Sídlo zkázy, bezsvětlé, krom sinalých
Mihot toho bledého a strašného
Plamene? Tam pojďme z jeku ohnivých
Těchto vln, a jestliže tam oddechu,
Oddechněme sobě: tam svá ubitá
Shromáždivše vojska porokujeme,
Kterak bychom vrahu svému napotom
Ublížili nejvíce, jak ztráty své
Nabyli, a znikli této ukrutné
Psoty; jaké pookřání v naději,
A kdy nic, co zbývá rady v zoufání?
Takto mluvil Satan k druhu blízkému
Vzdvihna hlavu nad vlny, a očima
Plaje jiskřícíma; těla ostatkem
Plyna ležel, rozprostřený v šíř a dél,
S mnohá jitra: velkosti tak náramné,
Jako, o nichž, líčí bájka, potvorní
Titanové zemorodci válčivší
S Jovem, Briarej a Tyfon, bydlitel
Sluje Tarsu starého, neb jako ta
Mořská, Leviatan, potvora, ten tvor
Nejhrubší všech mořských děl, co v moři jich
Proudném plove koli: jej kdy náhodou
Na půlnočních pěnách najde spícího
Plavec, v přepadeném od tmy korábu,
Má, prý, za ostrov, a vmetav do kory

Kotvu lupinaté, mešká za větrem
Jeho u boku, dokavad vody noc
Okrývá, a jitro váhá žádoucí.
Takto zdélí hrozný ležel arcivrah,
Spiatý v moři horoucím; i nebylby
Nikdy odtud vstal, ni vzdvihl hlavu svou,
Leč že boha vševládného byla v tom
Vůle, kteráž tmavým jeho úmyslům
Uzdu pustila, by opětovanou
Zlostí, jiným chtěje zlého, na sebe
Zatracení uvalil, a uviděl
Vzteklec, kterak z jeho zloby vyplývá
Láska nesmírná a milosrdenství
Na zavedený jím lid, než na něho
Trojnásobný padá stud a hněv a msta.
Nyní z hloubi náramnou svou postavu
Zpřímí vzhůru; šlehne plamen z obou stran
Ostrým pyrámem, a uprostřed valův
Rozšklebí se otvor dolu strašného.
Potom rozpiav křídla, letmo vynikne,
Nalehna pak na mrákotné povětří,
Letí, břímě nezvyklé, až na suché
Stane zemi, země-li, co ohněm žže
Tuhým, jako moře pálá tekutým;
V barvě rovna pahoru, jejž podzemních
Větrů od Peloru urve násilí,
Neb kdy hřmící Etny pukne hrozný bok,
An se zňavše střeva její palčivá
Vzhůru vztekle vyrazí a zsílíce
Bouři, ztráví zážehem a zůstaví
V popele a kouři všecku krajinu.
Také postání se jeho dostalo
Nohoum proklatým. S ním přistal jeho druh.
Obadva se honosí, že z horoucích
Vyrvali se vln, co mocní bohové

Vlastní svou silou, ne z vůle věčného.
To-li jest ta země, to ta krajina,
Pravil strastný archangel, to jest ten byt,
Kterýž nyní vzíti máme za nebe?
Za nebeské světlo tento smutný mrak?
Budiž tak, když on, vládnoucí nyní sám,
Kázat smí, co právem býti má: čím dál
Od něho, tím lép; jejž rozum vyrovnal
Druhým, nad rovné jen síla vypiala.
Žehnám vás, vy pole věčně blažená!
Vítej hrůzo! vítej světe pekelný!
A ty peklo nejhlubší, aj, nový tvůj
Bydlitel, jenž tobě mysl přináší
Ani časem ani místem nezměnnou.
Jeho mysl jest mu příbytkem, a v ní
Nebe z pekla, peklo z nebe tvořit můž
Sobě. Což mi na tom, kde jsem, vždycky jsa,
Kdo jsem byl, a kdo mám býti, jeho jen
Menší! jejžto hrom byl zvýšil nade mne?
Tu mám aspoň volno; nic tu nestvořil,
Čeho nám by závidět moh všemocný;
Odtud nevypudí nás: tu bezpečně
Panovat budeme; a mním, že jest
Panovati i v pekle hodno žádosti:
Lepší v pekle pán, než sluha v nebesích.
Však proč necháváme věrných přátel svých,
Spolníků a druhů toho osudu
Ležet užaslých v tom kalu bezsmyslném,
Proč jich nevoláme k vzetí podílu
Svého v tomto přenešťastném obytu,
Nebo v zkoušce poslední, zdaž možno co
V nebi získati, či v pekle potratit?
Dořekl Satan; odpověděl Belzebub:
Vůdce stkvoucích těch pluků, jichž přemoci
Nemohl nižádný hrom všemohoucího!

Jak jen uslyší tvůj hlas, to svědectví
Živé sladké jejich druhdy naděje
V úzkostech, to heslo, které v nejtužší
Nesnázi a v davu bitvy vražedlné
Slýchali, to jisté v každém útoku
Znamení, hned oživou, hned odvahy
Nové pocítí, ač povaleni teď
Leží na tvářích v tom moři horoucím,
Kdež i nás ten úžas prvé uchvátil,
Není divu! spadlé s také výsosti.
  Ledva dokonal, i pílí úhlavní
K břehu jíti vrah, svou těžkou pavézu
Z větrných částek, valnou kola šíř i tíž,
Uvrh za se; okruh její prostranný
Visí jemu na plécech, co v náplňku
Měsíc, jehož kouli mudřec Toskanský
Ve Fesolách z hlídky prohledacím sklem
Noční zpytá dobou, nových hledaje
Hor a řek a krajů v jeho peřestém
Kruhu. Kopím, proti němuž nejhrubší
Sosna, v horách uroubena Norvegských
K stežni lodi válečné, by útlou se
Zdála třtinou, podpíraje trudné své
Kroky, po horoucí kráčí celině;
Ne tak po lazurném nebi kráčíval!
Vřelé povětří naň vtírá odevšad,
Obklopen jest plápolem. I vytrvá
Vždy a u jezera u plamenného
Stana, volá na své pluky, způsoby
Angelské . . .

J. Jungmann. **Milton**

Bouře.

(Z Počasů.)

Hle! kterako žlutavým nad hájem temno nevšední
Zvolna se spustivši těhotí: aj! v postupu rostouc
Rozkládá se nebem, břemenem jsouc tíženo hmotným
Par drze pohrozivých, z tajného to lůžka vyvázlých,
Kde schované tiše podřimujou odrůdy nerostův.
Síra, ledek bubivý, napotom pěna v ohni kypící,
Tučné smůly také, co po den vystoupily k výši,
Prouhami pestrými plamene zticha doutnajecího
Blankyt poškvrňujou; ve onom, aj! oblaku hrozném
Temnu o červenavém, jenž je smrti zbrojnice děsná,
Již se kvasí: až pak jen lehkou éthera důtkou,
Nebť oblaků do sebe vrazením, neb k posledu válkou
Zpupnou rozběsených vichrů zbuzené (dole poklid
An panujeť) se poroztrhujou. Děsivé ticho vládne,
Rozložené přes kraj smutný; jen slýchati z dálky
Temně hukot, jenž od čeřenů přes půdu dunící,
Bouře jsa předchůdcem, rachotí. Již i vlnky se víří,
A chvůj rovně lesův bez průvanu mocně se zmítá;
Již poděšen v skrejš nejhlubší sklumený vzduchu národ
Se snáší, ba aniž krkavec, sice bouře-milovný,
V temno si netroufá klamavé; hle, v úžasu žalném
Sklíčen skot tu stojí, k nebi hustě pozamračenému
Zrak żvedaje smutný, zcela od pastevce opuštěn,
Jenž všecek ustrašený k přeplné již chýžce ubíhá,
Neb sluji ve hluboké se po mocné ochraně pídí.

Vše strachy naslouchá, v teskný pohrouženo úžas,
Když v oko péči-plné z nenadání od jihu plápol
Co střela prudce bijeť, se deroucí z oblaku rázem,
A spolu volněji následujíc o praskotu pádném
Rázný hrom s hora hrůzyplným rachotem se ozývá:
Nad bání nebe rozklenutou zprva pouze velebně
Bouře z temna hučí; a však čím více se blíží,
Břímě i zkázyplné po povolném vichru kotálí,
Blesky se tím větším kmitají v kruhu, praskot i více
Ohlušujeť: široká až posléz přes hlavu prouha
Temně-žlutých tu zeje plamenův, tu hned se uvírá,
Ve mraku rychle myzíc; hned zas plane; hned zase hasne;
Zas se novem šíří, vhalujíc nebe v plápol obecný.
Následuje zmnožený i rachot, již z vazby uvolněn,
V šířku i hloubku porozvedený, an v pohluku pohluk
Roste davem, vše drtíc, až vesmír praskotem oupí.

Teď se valem potopa krupobitná v třeskotu řítí,
Neb lijavec kolmý; ztrhaná nebť oblaka rázem
Přímo cedí povodeň! Na vzdor tomu nezhasitelným
Přec plamenem se derou nezmožné blesky ve outok
Zoubcích hned ve divých, hned červenavých ve kotoučích,
A vztekem obnoveným žířící ve chlumy pálí.
Hle! klínem hromovým znícen smrk se shora černý
(Souš cele rozdrcená) tu stojí, ano spáleno pod ním
Stádo leží sklumené, bezdušná naskrze kupka:
Zdeťko ovečky tiché, o pokojném pohledu rovně,
Jak kdyby ještě žilyť, ba vidí oko obrazivosti
Je žvejkat posavád! — tamo zas býk, an se kabouší,

S ním i volek, polopozvedlý! Na skále strmící
Hrad podrtěn je tytýž, a velebná báň i korouhev
Povětrná z věčité svlečeny jsou slávy! I hvozdy
Zasmušilé plamenem žasnou, a ze skrejše zarostlé,
Šíře planouce, plaší své nájemníčky malátné.
V prostředu hor Karnarvonských se vztekle ozývá
Pohluk strašlivo odražený; o praskotu hrozném
V tůni plápolavou s divopustých přímo vrcholkův
Příkřiny Penmanmaur (k nebi jenž směle lebky vypíná)
Řítí se skaliny ztřepené, an k posledu týmě
Snowdenské, zplaveno, prosté zimního je jarma.
V dálce vidět, kterakož Cheviotská pouština žíří,
V ostrovech an dalekých nejzazší Thúle i houká!

Naslouchá vina ustrašená, hruď jí trne hrůzou!
Však jediné v hříšnou smrtonosný ve hlavu hrotným
Klínem blesk nemetá! — *Celadón* a *Amélia* něžná,
Milka jeho spanilá, byli jsou dvé, ouhony prosté,
Jsouce v cnosti také, jako ve vděku sobě podobni,
Ve všem sobě roveň, v pohlaví jenom od sebe různi:
Jí za podíl zásvit květný byl jitra čilého,
Leč jemu v jasnu čilém jiskřící lesklota denní.

Láska oba spojilať: byla pak bez poškvrny, čistá
Tak, jako dob za prvých jímávala utrobu mravnou,
Přímé pravdě pozasvěcenou, též bezvině rajské;
Přátelství to byloť, vzájemným zvýšeno přáním,
Kouzedlnou nadějí, soucitným zníceno ohněm,
Jenž obapolně planul v jich očích. Věnovavše milosti
Všecko tudíž, každý si druhého i nad sebe vážil,
Šťastni jsouce na vrch, žeť jim mocnosti podáno

K oblažení sebe na vzájem. Ve stínu ukryvném
Trávili jsou napořád o svorném obchodu pospol
Čas v klidu venkovském; sdělujíce si srdce kypící,
Neb vzdychajíce, okoušeli slast, již vypsati nelze.

Tak plynuly dny jejich, spojený jasný co potůček
Péčemi nezkalený; až pak za chvíle nešťastné
Bouře je překvapila slastné na pochůzce milostné.
Nevšimlif si toho, dálná kam cesta je svádí,
Neb v blahu jsou tonuli, tvorná an láska neklamná
Věčně tu usměvavý blaho-ráj rozkládala vůkol.
Pohrozivým osudem sevřených povysílala z ňáder
Dívčina povzdechy nezvyklé, ano chvílemi kradmo
Temnoty od děsivé k Celadónu pohlížela mutná;
Zrak zakalivši slzou, ubledlé mokřila líčko.
Darmoť láska ubezpečivá, ba i naděje pevná,
Se v nebe důvěřujíc, bázeň pozaháněly kypnou;
Strach zabral ve hruď se její! Znamenaltě miláček
Boj ten hrůzyplný! Jak strážný od hora anjel
Shlíží na světici mroucí: takť o rmutu pohled
Svědčil, v lásce tona vznešené. „I neboj se, dušinko
Bezvinná!“ ji těšil, „všeliké jenž ouhony pros
Zpupné utroby bouře neznáš! Ten, jenž nebe ja
V hněvná mračna halí, na tebe vlídný se usmí
V pohledu zálibném! Vždyť přes tebe střelka jemn
Jenžto za oudní rovně hubí, jak o půlnoci tra
Smekne se bezškodná; a onen hlas hrůzo-podě
Přístrachy jenžto hromem vrážívá v utrobu hří
Tvou čistou jazykem Serafa hruď v poklid
Bezpečnoť, poblíž tebe býti a jímati takto

Vlokte tvor spanilý!" — A však (pomilujte tajemná
Ach nebesa!) v tu dobu z ledové jeho náruči
prázdné
Mrtvola co zsinalá k zemi klesla mu dívka mi-
lostná! —
Ach, kdož bědstvo tudy zděšeného milence po-
píše,
Jak hořem úžásným proklán stál, promluvy pozbyv,
Rozmrzelý na život, smrtnými žalostmi usevřen!
Takť (obraz to slabý!) nad hrobkou, z marvanu
rydlem
Zúplna nápodoben, truchlec stoje mutně se sklání,
Zmlknuv na věky již, na věčnost mysli zamútiv!

Když potom oblaka roztrhaná od tváře nebeské
V útěku hrůzodivém se klidí, tuť bez meze blankyt
Zas se do výše klene, přes svět prostíraje modro
Čistější. Daleká již příroda poznovu bouřkou
Omlazená se skví; v lehčejším povzduchu vyšší
Lesklota širokolem, jasnějši rovněž i poklid
Se chvěje; neb jako na znamení, žeť zúplna prchla
Všecka nebezpečnost, zlatolesklé roucho radosti,
Jsouc v hojnosti plavým okrášleno něžně paprskem,
Teď role mílo šatí, od přítrapu ještě slzící.

Krásou všecko planeť, a v prozpěvu díky vylévá,
An skotu vhodně bukot v to padá, mečení i be-
ránkův,
Jenž o kupách hlodají jetelíček v ouvalu křehký.
A chvalořeč spojenou zhanobil by člověka nevděk,
Jenž, nejvíce poobdařený, nižšímu by tvorstvu
Svým hlasem ústrojným měl vůdcem v pochvale
býti?
On jediný (na onuť ruku hned tak rychle zapo-
mněv,

Jenž utišivsi rachot hromu, blankyt poznovu jasní)
Jiskru by měl udusit, již slavná rozdula bouře?
On by na moc, jím vládnaucí, již naskrze nedbal,
Sotva že pozbaveno strachu jest jeho srdce málátné? —

Fr. Doucha. *Thomson.*

K Bohu.

(Z Počasů.)

Přírodo slyš! a duše v jedno spoj všecky živoucí
Pod šiře rozsáhlým blankytné oblohy chrámem
K pokloně povšechné, by k výši v plápolu stoupal
Prozpěv pospolitý! Vy hudební vějte zefyrci,
Vějte lahodně, neboť Jeho dech vám dýše lahodnost;
Tam hovorem si rokujte o Něm v rozsedlině pusté,
Křivě kudyť semotam nad skálou smrk se kolíbá,
A stín nahnědlý k zbožnému tu úžasu šíří.
Vy směleji-zvuční, jichž z dálky je slýchati nápěv,
Jež světem ustrašeným třásáte, ku výši zaveďte
Zpěv svůj bouřeplný, mluvtež, Kým takto zuříte.
Chválu Jemu vzdejte, krutinou se potůčky čeřící,
Chvály ty bych se chopil, poblíž vám mysle kdy kráčím.
Vy hluboké řeky prudko-toké, střemhlav se ženoucí; —
Mírnější potoci, zvlhlým se točíce bludištěm
Tam dolinou; ty zvlášť pak velmoře hrůzovelebné,
Ježto o sobě světem podivů jsi plným a tajemstva,
Ozvěte rozhlasnou vy Jeho chválou se, Jehožto
Větší bouřiti hlas tu velí, tu ukončiti bouři.
Zápachu hojně vydej s ovocem ty kvítku, bylinko

Též směsicí Jemu, slunce Jehož vám zrůstu udílí,
Vůni Jehož dech vám daroval, Jenž vás i pobarvil
Svým štětcem. Klaňtež se Mu háje i vy plody rolní
Rozvlněné a šumem svým nadchněte žence pošepmým,
Kdy k domovu vracejí veselé za blesku se luny.
Hvězdy vy, jež na nebi bdíte, kdy v spánku tichounkém
Mrtvá země o sobě neví, ó lejte paprsky
Světla vy, anjelský jichž zbor struny ladně probírá
Lýry stříbrozvuké, kdy v plápolu obloha září.
Velký dne zdroji ty! — věrný nám obraze vezde
Tvůrce svého, anoť nevyvážné stále vyléváš
Přes světy šírokolem živné ono velmoře světla—
Slunce! na přírodu piš každým Jeho chválu paprskem! — —
Bouře z temna hučí, světe rozsáhlý tu utichni,
Anto nad oblakami slavnou teď slýchati hymnu.—
Bečte pahrbky opět, ty jejich pak v ohlasu pozvuk
Měšná skálo zadrž! hloubným bukotem skotu hučte
V odpověd doliny! vždyť velký vládne tu Pastýř,
A blíží se Jeho království, úhony prosté.
Pak v plesu nastuptež lesy; bezmezný se vylévej
Zpěv z houštin! Když den pracný unaven jsa umírá
A v spánek klade svět, v hlučné jenž trampotě umdlel:
Ptáčku ty roztomilý, něžný ty slavíčku okouzli
Stíny tu poslušné, a nauč noc chváliti Tvůrce!
Žvlášť ale vy, k nimž v úsměchu všecko tvorstvo se toulí,

Jež hlava, srdce, jazyk šírého jste všehomíra,
Zvlášť vy *lidé!* korunu slavnou té hymně doložte
Ve zboru měst valných; světo-varhany hlučně doplňte
Dlouho-zvukým hlaholem, jenž často basem se dujícím
V přestávkách slavných se ozývaje, hlasně vyráží; —
A, plápol kmitavý každým an vzroste plamínkem,
Vroucností sdruženou ku nebes povzneste se výši!
Neb-li raděj luzné venkovské stíny volíte,
Chrám kdež posvátný v každém vídáte lesíčku:
Ať pastýře tady trestinka i děvčete píseň,
Rozhořalý tu seraf, s ním pak básníkova lýra
Ročních, an kolujou, počasů Boha ve plesu chválí! —
Pakli milý předmět ten já bych z mysli vyloučil,
Kdy z jara kvítky pučí, neb když letním ve paprsku
Stráně se červenají, neb skví podzim se dojemný,
Neb kdy zima mrazivá blíží se na východě temném:
Ať oněmí mně jazyk, nemaluj víc obrazotvornost,
Mrtvo radosti nechať mé srdce přestane bíti!

Byť pak osud surový v nejzazší mne kraje zahnal
Země milé zelené, divochů dalekého do pásma,
K nezpěvným až někde řekám, kde na východu slunce
Indie svršky zlatí, nebo západní kde paprslek
V ostrovech Atlantských plamená: aj všecko mi jedno,
Ješto Boha všude přítomnost poznávati možno,
V pustině tak prázdné, hlučném jako ve zboru města;

A kde život jest On vyvodil, hojnost je radostí.—
I kdy jedenkrát poslední mi hodinka zacinká,
A v světy pak mne nové okřídlí k pouti tajemné:
Poslechnu hlasu rád, a nabyv pak tam zvovu síly
Zpívati zas chci nové divy; vždyť pak nelze mi jíti,
Leč jediná láska kdežť opět v úsměchu vládne,
Jenž ony okruhy tamť, i jejich syny pěstuje stále,
Ze všeho, zlým co mníme, jenom nám dobro vyvádí,
A z toho zas lepší, tím pak bez přítrže lepší
V stálém rozmnožení. — Než sám v tom světle se trácím,
Jež lidským jazykem popsat důstojně nemožno!——
Výmluvným mlčením chci Jehoť rozjímati slávu!

Fr. Doucha. *Thomson.*

Zpěv na jaro.

Lahodný čas, jímž květů pučí sklad,
V šat zelený halí chlum, údolí;
Slavík omladlý hlásá písní řad,
Hrdlička choti svému blaholí.

Je zde již podletí: mladí se sad,
Jelen věší paroh nad zástolí,
Svou srst odkládá srnka v houští chlad,
V mladém se rouchu rybka batolí.

Mění svůj šat i novolesklý had,
Vlašťovka zas honí po vůkolí,
Pilná si včelka staví medný hrad,
Se zimou kvítko zlou nezápolí!

Byť celý svět se jařil, znovu mlad,
Mé srdce strastmi rváno dosavad.

Fr. Doucha. *Hr. Surrey.*

Pastýř ke kvítkům.

Fialky něžné! lásky blahý ráj
Lahodnou vůni (skrytou v milý klam
Na vaší tváři prosté)
Roznáší po větérku křídlení,
Jež hraje planinou.

Zdaří-li vám se šťastné hvězdy hodinou
Na drahých milky prsou mít své bydlení,
Svým stánkem se honoste! —
Když její vřelost vůni zmnoží vám,
Dechem celujte něžný tílka kraj!

K vám, chloubě lučin, dcerám spanilým
Země i Jasona, jde prosba má:
Dechem žalujte jí svým přemilým
Vzdech trpký, jímž mi srdce usedá.

Fr. Doucha. *W. Raleigh.*

Tu noc před smrtí.

Tak vládne čas, že v úchvatu
Blaho, mladost, vše loupí nám,
A dává prach jen v odplatu!
A když ku hrobu temnotám
Jsme dokonali výpravu,
Končí dnů našich zábavu. —
Však doufám, že Bůh v odplatu
Mne vezme z hrobky záchvatu.

Fr. Doucha. *W. Raleigh.*

Světa putovníci.

Pověz mi, *hvězdo*, jejíž let
Perutí lesklou měří svět:
V kterémto noci koutku zpět
Ukládáš křídla svá?

Ty *luno*, bledá chodkyně
Po nebes dálné pustině:
V které dne, noci hlubině
Máš tichá sídla svá?

Větříčku, poutí unaven,
Co host ze světa vybaven,
Ve vlnku-li či v stromu kmen
Skrýváš hnízdečka svá?

Fr. Doucha. *P. B. Shelley.*

Nestálost.

Jsme *mrak*, jímž halen měsíc v půlnoci; —
Jak rychle chvátá v záři kmitavé,
Probleskna tmou! — však, hyna bez moci,
Tratí se na vždy v noci černavé.

Jsme *lyra* v poušti, strun svých neladem
Různo-zvuká dle větru proměny:
Ten, hne-li *znovu* křehkým základem,
Předešlé nezbudí víc ozvěny.

Leháme — spánek pokažen je snem;
Vstáváme — matné rmoutí myšlení;
V dumání, smíchu, citu slzavém
Tvoříme slast si nebo zničení:

I buď jak buď! — *ať slast* je nebo *žal*,
K jich *odchodu* vždy bývá cesty dost;
Co včera, zejtra bys již nesbledal:
Nic není stálé, nežli *vrtkavost*.

Fr. Doucha. *P. B. Shelley.*

Č a s.

O *moře*, jehož vlny *léta* jsou!
O *čase*, v něžto slzí lidských sůl
Se vžírá žaluplnou hlubinou!
Bez končin *toku*, proudný vzhůru, v důl!
Jenž křehký smrtelnosti svíráš val,
A lupem sytý, chtěje nový zas,

V břeh pustý vrháš trosek zbitých kvas;
V tichosti zrádce, v bouři lítý ďas!
Kdo, *hlubné moře!* žal
Svůj by ti svěřoval?

Fr. Doucha. *P. B. Shelley.*

Nešporný zpěv ruský.

Slyš! večerní zpěv zaznívá
Jemno-hlasně hladinou;
Blíž a blíže se ozývá
Plnou zvukův hlubinou:
„Jubilate! Amen."
Dále zas a dál odznívá,
Až se ztrácí hladinou:
„Jubilate! Amen."

Již jak vlnky lunojasné
Mrou na břehu, tichne zpěv;
Teď zas, jako proudy hlasné
Hlučí zpěvný sboru jev:
„Jubilate! Amen."
A zas, jako vlnky jasné
Mrou na břehu, tichne zpěv:
„Jubilate! Amen."

Fr. Doucha. *Tomáš Moore.*

Poslední růže.

Zkvetla poslední růže
Ach! osamělá
Kolem povadly družky
Vše, co jich měla;

Ni kvítko ani poupě
Po boku nemá
Soucitné, když se zardí,
Když bolně vzdychá.

Mám-li osiřelou tě
Zde v smutku nechat?
Kde sestry tvé spějí,
Tam jdi také spat.
Tvým lupením postru
Tu hrobku tichou,
Kde družičky květné
Teď bezvonné mrou.

Též já rychle půjdu,
Až druzi zesnou,
Z lásky vonného věnce
Až květy zprchnou;
Až pomine věrnost
A láska zhyne:
O! kdo by chtěl bydlet
Sám v té pustině? . .

Č. *T. Moore.*

Přec koluj číše!

O nevěřte, duch můj že vždy se v jasnu směje,
Že prost je bolestí, jak nyní vám se zdá;
Nemnite, usmání, co se dnes na rtech chvěje,
Že se na čele mém i zítra vidět dá.

Tenť život truchlivých pln chvílí, stezka pustá,
Se zřídka okrášlen radostnou růží skví,
A srdce, kloníc se, kde květina vyrůstá,
Ji vítajíc nejdřív o jejím trní zví.

Přec koluj číše! — dnes pociťte blaženosti!
I pout nic horšího nechť neposkytuje,
Než slzu množíc nám při úsměchu radosti,
A úsměch soucitný, an slzu zhojuje.

Jakž cesta života by smutnou se značila,
By láska, přátelství neovinuly svou
Ji páskou! Přál bych, by mne zem v poklid vložila,
Až sny drahými býti mně přestanou.

Však ale všickni vroucně, věrně milující
Sen dávno zavátý, ach, již oplakali!
A srdce, v objetí přátelství mile snící,
Jsouť blaženy, nikdy-li se nezklamaly. —

Přec koluj číše! — pokud jenom nezahyne
U žen i mužů věrnost — toť modlitba má!
Nechť slunce lásky blahem mladost nám ovine,
A luna přátelství nám stáří ochvívá!

Sabina. *T. Moore.*

Člun.

S břehu zočil jsem u jitra zasvítání
Člun sem tam se pyšně vlnou houpající;
Přišed zas při slunce za břehy klesání,
Člun jsem zřel — však jiné vlnky se vlající.

Ai, toť sliby jsou i osud živobytí;
Takž i prchá jaro blaha poznaného;
Tok-li vln se z rána v slunci třpytí,
Večer tě nechají s břehem samotného.

Nemluvte o jasném večera vzniknutí,
Svatém o poklidu, jakýž noc dopřeje;
Vraťte mi jen divé jitra procitnutí,
Slzy, mrak — za růžné večera šlépěje.

Ai, kdož by si nepřál ony chvíle žhoucí,
Když poprvé vášeň mysl roznítila?
Tehdáž duše, jako v ohni strom se skvoucí
Ve plápolu lásky vše své vnady slila!

Sabina. *T. Moore*

Utvoření harfy.

Ta harfa, k tvé co slávě tak často znívala,
Pějící v moři nymfou překrásnou bývala;
Co nymfa každoročně z vln vystupovala,
By spatřila jinocha, jejž v srdci chovala.

Však v hoři opouštíval on nymfu milovanou
Jenž v slzích kryla hlavu kadeřmi ochvívan
Zaslechloť dobré nebe, co dívku mořilo,
A v krásnou harfu krásnou nymfu přetvořil

Nymfino srdce ještě ve harfě se tají,
I dechy její libě nad vlnkami vlají;
Kadeře zlatolesklé slzami poseté
***Se s bílých* ramen linou co struny navité.**

Protož se také v harfě s radostí bol pojí,
I ode zvuku lásky zvuk želu nedvojí;
Jen tys je rozdělila, že nyní se mění,
Na blízku tvém mi láskou, a v dálce žalem zní.

Sabina. *T. Moore.*

T m a.

Sen měl jsem; však nebyl to pouhý sen.
Osvětné slunce zhaslo; hvězdy běh
Temný prostranstvím věčným konaly
Bez dráhy lesklé; zem pak ledná, tmou
Slepá, v bezlunném vzduchu visela:
Den přišel, odešel — vždy bez úsvitu.
Všech vášní lidé z mysli pustili
V té děsné zpoustě; srdce zkřehla všem
V modlitbu zištnou, *světla* dychtivou;
I žili jen při strážních ohněch: trůny,
Paláce králů slavných korunou,
I chyžky — *všechny* byty shořely
Již palem nuzným. Města zhynula:
Lid tísnil se u bytův pálených,
Si v tvář pohlídnout ještě v posledy,
A šťasten, kdož u hledu sopky dlel,
U její svíce, horou vznášené!
Měl vesmír bázliv *jednu* čáku jen:
Lesy zapáleny; — ty rychle však
Zhynuvše klesly — kmeny praskavé
Uhasly s třeskem — a vše černo zas!
Zrak lidský při tom světle zoufalém
Příšerný byl, když plápol chvílemi

Naň zašlehl: ležíce někteří
Hled kryli slzavý, jiní sedíce
Pod bradu kladli ruce zaťaté
V poděsný smích, jiní pak sem a tam
Běžíce a v pohřební hranici
Kladouce palivo, pohlíželi
S ouzkostí šílenou na nebe mračné,
Co příkrov světa zhynulého; pak
Do prachu, zlořečíc se vrhali
A zubama, kvílíce, skřípěli.
S poděsným skřekem ptactvo divoké
Hrůzou se plašíc k zemi lítalo,
Neplatným křídlem třepajíc; i dravci
Nejkrutší přišli, strachem skroceni;
Plazné se zmije k davu tulily,
Syčíc bez uštknutí — a v potravu
Hned zabity. Boj, chvíli ustalý,
Zas hltal: — pokrm za krev kupován,
A každý zasmušen tu seděl sám,
Hořem se hryza. Láska zmizela;
Vší zemí vládlo *jedno* myšlení,
To „náhlá bídná smrt“; a hladu strast
V celou se vrhla hruď. — Umíral lid,
Však těla pochována nebyla
Ni kosti: hubený požírán byl
Od hubených. Ba psi popadli též
Své pány; kromě *jednoho*, jenž věrně
Trup hlídal, — ptactvo, dravce sápavé
I lidi hladové odháněje,
Až hladem seschli, aneb skleslá smrt
Jich dásním chřadlým dala návnadu
Zas novou; — nehledalť on potravy;
Jen s útrpným a stálým skučením
A s prudkožalným lízal pokřikem
Tu ruku, jež mu milým hlazením

Neodpovídala — až pošel sám.
Vše hladem zvolna zhynulo, jen *dva*
Z hlučného města druhé přečkali —
Dva *protivníci!* Ti se setkali
Při doutnavém oltáře popeli,
Kde spoušť posvátných věcí skupena
K nesvatým potřebám; zde hrabali
A chvějně škrábali vyzáblou rukou,
Ukřehlou popel slabý; jejich dech
Umdlen rozdmýchal jiskru života
I zkřísil plamen šklebný; zvedli oči
Při vzešlé záři, hlídli na sebe,
A na ten pohled vzkřikli — skonali:
Vzájemným sobě hnusem zhynuli,
Nic nevědouc, kdo to, na jehož čelo
Hlad vepsal jmeno „Běs“.— —Bylť pustý svět
Ten mocný, lidnatý jen spoustou byl,
Bez doby, rostlin, lidstva, života,
Jen smrti trupel, hrouda hlinatá.
Vše řeky stály, moře, jezera,
V jichž tiché tůni nic se nehnulo;
Bez plavců lodi hnily na mořích,
A stežně po kusech se padali:
Jak sklesli, dřímali ve hlubinách
Bezproudných. Vlny byly zmrtvělé,
Ve hrobě dlely přítok s odtokem,
Měsíc, jich vládce, dřív již dokonal,
V močálném vzduchu schřadli větrové,
I všechen oblak zhynul; byl on *tmě*
Nepotřeben: — tať byla *sama* svět!

Doucha. *L. Byron.*

Loučení Childe Harolda.

Můj rodný břehu, Bůh tě chraň!
  Již vln tě halí mrak,
Zde stená bouř, řve vodní pláň,
  A křičí mořský pták;
Kde v proud se hrouží slunce, tam
  Nás žene tajná moc,
V ten čas jdu k dálným krajinám,
  Ó vlasti — dobrou noc!

Jen krátký čas, až mine mrak,
  A ranní vstane zář,
Pláň vodní zří a nebe zrak,
  Ne matky vlasti tvář.
Teď pustý už můj starý hrad,
  Krb můj opustil ples,
A koukol bují odevšad,
  Jen u vrat vyje pes.

„Můj panošíku, dál jen dál!
  Co pláčeš, běduješ?
Či vln tě leká prudký val,
  Či bouří se třeseš?
Pryč s slzou tou, již v oku máš,
  Loď prudká jako šíp,
Že nejprudčejší sokol náš
  Neletěl by ti líp.“

‚Nechť vítr řve, jde vlna v výš,
  Což z vln a bouření?
Jen, pane, duši mou-li zříš,
  Nediv se, v truchlení;

Neb tamo v dálce otce mám
A milovanou máť,
Ni druha mi, mým můžeš sám
Krom Boha ty se zváť.'

‚Mne otec žehnal spokojen,
Ni pláč ni smutný hlas,
Leč smutná máť chce vědět jen,
Kdy as se vrátím zas.' —
„Ó hochu můj, už dost, už dost,
Ta slza krášlí tak,
Ó kdybych měl tu nevinnost,
Such nebyl můj by zrak!"

„Jen dál, jen dál! zbrojnošku mluv,
Proč jsi tak náhle zbled?
Či bázeň franckých lupičův,
Či bouř ti rmoutí hled?" —
‚Strach o život, myslíš, že mám?
Ba neznám bázlivost;
Leč myslím na svou žínku tam,
Té tváře nevinnost.'

‚Tam u jezera hrad kde tvůj,
Choť s dětmi si hoví,
Když hoch se ptá: kde otec můj,
Což as mu odpoví?' —
„Můj zbrojnošíku dost, ach dost,
Tys slusně žaloval,
Leč já jsem mnohem lehčí host,
Mne smích provádí v dál."

„Kdož v sten by věřil zdánlivý
Žen aneb milenek?
Zrak modrý utře plačtivý
Zas nový kochánek.

Že pro rozkoše neželím,
  Ni pro nehody cest;
Však nejtrudněji, že nevím
  Co slzí hodno jest.“

A teď po světě bloudím sám
  Po moři širokém:
Zdaž pro jiné já stenat mám,
  Jenž neoplakán jsem?
Jen pes si darmo tam štěká,
  An cizím krmen jest,
I ten mne divě poleká,
  Až když se vrátím z cest.

Již s tebou, lodi, poletím,
  Tím proudem divokým;
Nechť kamkoli se poplavím,
  Jen ne ke břehům svým.
Aj vítejž modrá, vodní pláň!
  Až přejdu její moc,
Pak vítej poušť, jeskyně, stráň! —
  Má vlasti, dobrou noc!

E. B. K. *L. Byron.*

Píseň.

Čarovnější mezi krásy
Není žádná dcerami!
Tvé slaďounké jsou mi hlasy
Hudbou nade vodami,
Když — jak její by tíšil zvuk
Okouzleného moře hluk,

Pokojné vlnky blýskají se
A větry uspány zdají se, —
Jasnými luna půlnoční
Hlubinu obvinuje pouty,
Lehounce ňádra zřít kynouti.
Tak duch poslouchaje se k Tobě sklání
Ku božské pocty vzdání,
V plném však útlém hnutí —
Letního moře dmutí.

J. Malý. *L. Byron.*

Z Parisiny.

Znějítě kláštera zvony
Volně a posupně;
V šedé věži houpají se
Hlubým hlaholem sem a tam,
A k srdci žalobně jdou!
Slyš! jak se hymna zpívá —
To píseň za *duši*, která
Se rozžehnává s životem,
Odbírajíc se na věčnost;
Jí zní ta píseň pohřební
I zvonů pusté hučení.
Je blízek cíle smrtného,
Dle mnichova kleče kolena;
Mutnoť to slyšet, těžko zřít; —
Klečí na půdě holé, chladné,
Před ním je špalek, vůkol stráž. —
Kat s ramenem nahým hotov,
By ráz rychlý, pevný byl, zří

Ostrý-li a věrný posud
Topor, jejž nově nabrousil:
An dav němý kolem stojí
Zřít syna padnout soudem otcovým.

Libosvětlá to právě hodina,
Slunéčko než letní zajíti má,
Které nad tímto trudným dnem vzešlé
Nejstálejším paprskem z něho zří,
A line večerní poblesky své
Plně strastnou na hlavu Hugovu,
An plyne zpověd jeho poslední
Ku mnichu, jejž osud jeho bolí;
Se skroušenou kloní se zbožností,
By vnímal žehnající jeho hlas
S rozhřešením, kteréžto má jeho
Poškvrny smrtelné vymazati.
Slunéčko hlavu mu ozářilo,
Kdy se nachýlil jest nasléchavý —
Vlnící kadeře hnědých vlasův
Nahou mu šije běl ochvívaly.
Leč jasněji paprslek se metal
Po toporu, co blýskal blíže něho
Jasným a přehrozným tu leskotem —
O! doba loučení hořká byląť!
Nejsurovější hrůzou ztrnuli:
Černý zločin, spravedlivý je soud —
Přec úžas chápe jich se, an to zří.

Doříkányť modlitby odpravní
Nad nepravým synem, milcem drzím!
A růženec a hříchy sečtěny;
V svou dobu poslední dospěl mu čas —
A plášť kryjící jej mu sňat byl již,
Teď kadeř mu hnědá se stříhat má.

Staloť se — v krátce vše ustřižena.
Oděv, co až do chvíle té nosil,
Opasní stuha, dar Parisinin —
Nesmí ho krášliti až do hrobu.
I ta musí nyní se odhodit,
A kol očí obvázat šátek mu,
Leč ne — to poslední znevážení
Hrdému oku zblížit se nemá.
Vše city, zdánlivě utlačené,
Hlubou pýchou se znov zanítily,
Kdy se odpravce vázat hotoví
Oči, co snésti slepě to nechtí,
Jakby netroufaly si zřít na smrt.
„Ne — vám krví, životem propadl jsem;
Spoutányť ruce ty: nech umru však
S volným posléze aspoň okem!
Udeř!“ — a toto slovo řka již, aj,
Nachýlil svoji hlavu na špalek!
Hlahol to poslední, co Hugo vyřk:
„Udeř!“ — a tuť zableskna se pad ráz —
Kulí se hlava — stříkaje klesá
Nazpátek zbrocený a těžký trup
Do prachu, jejž hlubá žíla všaká
Hojným kropí svým deštěm krvavým.
Rtové a oči chvílku se chvějí
Drhavě, rychle — navždy pak ztrnou.
Umřel, jak zbloudilec umříti má,
Bez nářků všech a beze přepychu;
Pokorně klaněl se a modlil jest,
Nepohrdal kněžskou ni pomocí,
Ni zoufal nad vší v nebe nadějí;
I byl také před duchovním klečel. — —
Zemským citům odvyklo srdce mu;
Otec hněven — milenka jeho též —
Což byli oni v hodině také?

Nepomněl výtky víc, ni zoufalství,
Jen nebe; slova jeho modlitbou —,
Krom málo těch, co couvla nazpět veň,
Když obnažen se katu dal na ráz
S volnýma očma umřít žádaje; —
Jen vůkolním zní jeho loučení.

Jak rty, co v smrti se zavírají,
Diváků prsa dech utajila;
A přec od muže k muži, daleko,
Mlunem drhnoucí mráz vše obešel,
Kdy spadla rána smrtící na něj,
An takto láska zašla s životem:
A přitlumen hlasem tichounkým, vzdech
Se v prsa všem opáčně vztetelil.
Nezní však více hluk pronikavý,
Než rázná rána ta, která v špalek
Naskrz pronikla rázem mohútným.
A však — co přerývá tichý větřík,
Tak šíleně vřesknouc, předivě tak,
Jako když matčin nade dítkem žal,
Kteréžto náhlým pádem dáno v smrt?!
Ku oblakům se vznášel hlahol ten,
V neskončené jak bídě duše lká.
Mříží paláce Azova puzen,
Strašný ten hlas ku nebesům vznikal,
Každé pak oko tam obráceno;
Leč hlas a pohled rovně jsou ty tam!
To byltě *ženy* skřek, — ni hlaholem
Kdy lítějším úpěla zoufalost;
Kdo slyšeli to, an mizí, přejou
By naposled to bylo, v lítosti.

Padltě Hugo; od té doby pak
Již ni v palácu, síni, v besedách

Parisinu bylo slyšet, ni zřít:
Její jmě — jakby nikdy neživší —
Vyhoštěnoť z každého ucha, rtu,
Co jmeno svévole neb přístrachu.
Ni z úst kdy zmínku Azových slyšet
O choti bylo neb o synovi.
Hrobovce ni pomníku neměli;
Pohřbíni v půdě neposvěcené;
Aspoň rytíř, co umřel toho dne.
Než skryt leží Parisin osud,
Co prach temným pod rakve příkrovem:
Či vstoupila-tě snad do kláštera,
Ku nebi dráhy získati mutné,
Krušnými léty ve kajicnosti,
Mrskáním, postem, pláčem bezesným?
Neb padla-li jedem či ocelí,
Tajnou pro lásku, jižto směla čít?
Či v dobu tu trestána-li byvši
Krutšími mukami jest umřela,
Jak onen, jejž na špalku viděla
Se srdcem, jež roztulil ráz katův,
Že ruče rozpuklo se lítostí
Osnovou nad rozrušenou svojí? —
Nikdoť neví aniž vědět kdo může. —
Jakýkoliv ji pak osud potkal,
Bídou začat, jí skončil se život!

Kalina. *L. Byron.*

Z Korsára.

Na jasné hloubi moře temnomodrého
Nám mysl bezbázná, bují volnost duch;
Kam dověje větřík a vlny se pění,

Nesmírnou naši říši, náš domov je zřít!
Panství to naše, moc jehož tu bez hranic —
A žezlem loďstva i vod je žezlo nav našich!
A náš divý život: vždy v hluku toulat se,
Od práce spočinout, z každé změny plesat.
O kdož pojmouti můž, ty ne, vilný rabe,
Jehož by chořel duch na vlně nadmuté;
Ty ne marníče, živ v hojnosti, v pohodlí,
Sen jejžto nekojí, potěcha netěší!
Kdož můž pojmout (leč ten, čí srdce zkusilo,
A dálinou vodní jásavě plesalo
Rozkochaným smyslem, varem žil rozhralých),
Co plavce proniká, na dráze bezsledné? — —
Co pouze přiměti ku blízké půtce můž
A v slast měnit, co mní jiní nebezpečím:
My toužebně hledáme! Sketu co děsí,
A čím slabí mdlejí, my jediní žijem.
Žijem; neb srdce plesá i dviže se v prsou,
Budí se naděje a duch se náš zmáhá!
Ne smrti strach nám, náš-li s námi vrah skoná;
Přijď, kdy chce — jen s žitím schvátíme-li život.
Co na tom, kdy zhynout, bojem či nemocí?
Nech se plazí, kdo v své si zkáze libuje
A k lůžku se tulí i drahně let choří;
Nech dušně dech lapá, potřásá svou hlavou.
Náš trávník zelený, ne lůžko zimničné.
Sten za stenem kdy svou on duši vyblblá,
Nám ráz a bol jeden — a naše moc mizí.
Nech mrtvolu slaví mu urna nad hrobem,
Kdo jej nenáviděl v žití, pomník mu zlať:
Upřímně slzy nám, ač krátko jen, plynou,
Kdy kryje a pohřbí nás mrtvy moře hloub';
Ba v kole besedním pro nás něžné hoře
Rosí slzy v jiskřící paměti pohár.
A v den nebezpečí krátkým co náhrobkem

(Když vítězové svůj dělí po boji lup)
Každý volá s truchlým na tváři promněním:
„Škoda statného, jak by plesal též nyní!“
Kalina. *L. Byron.*

Bídná smrt.

Zda žije kdo, jenž tak by podlou duši měl,
A sobě s potěšením někdy nezpomněl:
Toť země má, to moje vlasti je?
Neb aby nezaplálo srdce tomu,
Jenž po létech zas jednou domů
Od břehů cizích nese kroky své?
A pak-li žije, tak hle pamatujte sobě,
Na jeho nikdo z pěvců nezapěje hrobě,
Měj velké důstojenství, měj i pyšné jmeno,
Buď bohatství mu vedle přání naděleno!
Ai marnéť důstojenství, moc a jmění!
Ten bídák od celého světa povržený,
Za živa slávy mít nebude žádné,
A jakby dvojnásobně umřel, vpadne
Do mrtvé hlíny, z nížto Bohem utvořen,
Od pěvců nebyv plakán, chválen ani ctěn!
Hollmann. *Walter Skott.*

Skotská píseň.

Anglická byla krásná panice,
(Na zdi Karlýlské slunce jasně svítí)
Skotského vzít si chtěla šlechtice;
Neb láska touží všeho pánem býti.

Vycházet v kráse slunce viděli,
  (Na zdě Karlýlské slunce jasně svítí)
Však dřív než přišel večer smutněli;
  Neb láska touží všeho pánem býti.

Od otce měla drahou truhlici
  (Na zdě Karlýlské slunce jasně svítí)
A bratr dal jí vína láhvici,
  Ze zlosti, že chce láska nad vším býti.

Neb měla hrady, pole, lučiny,
  (Tam, kde na zdě Karlýlské slunce svítí)
A přisáhal jí smrt, té krajiny
  Že skotský rytíř měltě pánem býti.

Však vína trochu sotva pozřela,
  (Na zdě Karlýlské slunce jasně svítí)
Hned v náruči miláčka zemřela;
  Neb láska touží všeho pánem býti.

On v hněvu proklal srdce bratrovo;
  (Tam, kde na zdě Karlýlské slunce svítí)
Na důkaz takto všecko zhynulo,
  Že láska touží všeho pánem býti.

Kříž svatý pak na bedra sám tě vzal
  (Tam kdež na zdě Karlýlské slunce svítí)
A v Palestýně pro ni dokonal;
  Neb láska touží všeho pánem býti.

Ai milencové, jenžto věrni jste,
  (Na zdě Karlýlské slunce jasně svítí)
Za duše jejich pomodlete se;
  Neb láska touží nad vším pánem býti!

H. *W. Skott.*

Žely.

Již odpočíváš věčným objat chladem,
  Jenž mír jsi na své, na vrahy strach líval,
Ty, který kmene Alpínského hradem
  A Bredalbanu okrasou jsi býval.
Ach! nikdo tobě nevzdychá: spi v pánu!
  Tobě — cos písní hlahol v úctě míval,
Cos věrně hojil Bethvelovu ránu,
A nevinným výhostkům dával schránu:
  V žaláři těsném lkáti jen počíná
  Můj hlas pro sosnu spanilou Alpína.

O, jaký nářek tam doly osedne,
  Jakým želem ozvou se hory tvoje,
Jak mnohé líce pod slzami zbledne,
  A kmen tvůj sklíčí rozbroj, nepokoje!
Tak tvůj pád blahost horalskou zařítil,
  An meč odpásán před začetím boje;
An v mraku bitvy blesk tvůj nezastítil.
Kterýž kmenovec by radost necítil,
  By možná sebe dáti, nebo syna
  V obět za sosnu spanilou Alpína.

Nesnesná losů tvých tu byla tíže,
  Drozd kleci zvykna touhu upokojí,
Orel své žití vyzuří na mříže.
  O slavný duchu, nezhrz písní mojí!
Brzoť i ona s harfou obuzenou
  Nad sudbou tvojí hlas lítostný spojí,
Ona — kterous ty sobě nesouzenou
Tu věrně kochal láskou neodměnnou;
  I ní bude v krásných slzách slavína
  Památka sosny spanilé Alpína.

Čelakovský. *V. Skott.*

Zpěv uvězněného lovce.

Trudí se můj sokol na bidle,
Mé smečky touží po lovech,
Můj kůň tam prahne po udidle,
A já vzdychám tu v okovech.
Jak radostnější čas to býval,
Kdy zvěř po hvozdu jsem honíval;
Lovec tu jen se oblaží,
Kdy napne luk, psy rozvlaží.

Poslouchat mrzutý za mříží
Tikot hodin, a po stěnách
Měřit, jak stínové se plíží:
V těch den mi plyne proměnách.
Tam zjitra mě skřivan budíval,
Na sen hlas havrana dozíval;
Ach! lovce ty zdi neblaží,
Ač královské tu popraží.

Svit jitra víc mne neostkvívá,
Ni líbý pohled Elleny,
Mé srdce honbou neokřívá,
Ni večer chystá odměny
V jejím radostném uvítání,
Ve spíli, nevinném plesání;
Těch dnů blahost je skrácená,
Ach, snad i láska ztracená.

Čelakovský. *V. Skott.*

Richard Lev na pahorku svatojirském
a
Boj u Diamantu na poušti.

I.

V plné zbroji, s vůlí pevnou přišly
Pluky knížat evropejských v kraje
Kolébky i hrobu Božího;
Svatá místa přišli dobývat, kde
Slovo znělo Spasitelovo.
Mnohá bitva mezi věřícími
Korouhvemi strhla se a lesknÿm
Půlměsícem saracénskÿm — posléz
Na třicet dní uzavřeno příměří.
Zbraně odpočívaly, a k novÿm
Ranám sílila se ramena.
Krásnÿ umíraltě den a líbé
Červánky mu k hrobu svítily.
V tichém stanu odpočíval Richard Lev,
Chlouba Angličanů — hlava vůdců
Křižáckÿch; tu po nemoci hověl
Oudům zemdlenÿm.
„Slyš, jakÿ hluk to
Letí táborem?“ dí náhle statnÿ
Rek a do pola se vztÿčí. V tom již
Ve stan vběhne uhlazenÿ Monferrat.
„Co se děje, Vlachu?“ Lev naň. „Kníže
Leopold, od hlučného kvasu povstav,
Vínem rozpálenÿ s čeledí svou
Na pahorek svatojirskÿ vyběh,
Prápor anglickÿ, jenž nad jinÿmi
Vál tam povÿšenÿ, smělou rukou
Strhnul a svůj na to místo vztyčil!“

Hoi! jak pravý lev, to rozkacený,
Třesoucí se vztekem, skočí Richard,
Roucho na se hodí — v pěsti pádnou
Sekeru a šumí k pahorku. —
„Kdo se opovážil," zařve, „prápor
Strhnout Richardův?" — ‚To já!' se na to
Ozve Leopold. ‚Můž' i můj tak váti
Vysoko, jak tvůj; my stejných dílů
V dobývání svaté země máme!' —
Leč co blesk již opět v prachu leží
Leopoldova korouhev — a prápor
Anglický se znova větrem rozpial,
Na znamení vlády ve křižáckém
Vojště.

Strašný křik tu s obou stran; — již pluky
Anglické se kolem krále staví —
Meče z pochvy, strašlivý to blеskot.
Všude křik — jen šašek Leopoldův
S kmotrem stranou vtipy prohazuje;
Jenom chytrý Vlach rce ticho k vůdci
Templářů: To já jsem dokázal — však
Richard pojde přec!

Ai, tu Filip krásný, výmluvný to
Franků král, se zjeví u prostřed, a
Mnohým slovem káže mír a kárá
Obě strany — až je smíří obě;
Ale na pahorku svatojirském
Prápor anglický jen věje, a kol
Hlasy zkřiknou: „Zdráv buď vůdce
Richard Lev!"

„Kennethe, ty tělo udatné, ty
Ostříhej mi počest anglickou a
U práporu pobuď na stráži.
Běžíť o mou hanu — nebo hlavu

Tvou!" — tak vece Richard a s ním celý
Shon se rozptýlí. —
I stojí Kenneth,
Tělo údatné — tu stojí sám a
V duchu letí k milované Editě.
Dvě ho vážou u práporu pásky,
Slávy veřejnost a tajnost lásky!

II.

Strážníku, kde jsi? — noc kolem jasná,
Jako první po stvoření hvězdná;
Prápor o samotě na pahorku
Věje, — věrný hlídá ho jen pes!
Rytíř svodným šeptem lásky klamán
Vábivé, ach, prápor opustil.
Nad hvězdy té noci jasné skvěla
Dívčina se v stanech královského
Richarda — to dcera bratrova, a
Jejím jmenem vymyšlena lest, že
Rytíř prápor opustil.
„Pse! — můj věrný Rosvalle!" tak volá
Rytíř, an se vrací na pahorek
Opuštěný — okem zoufanlivým
Do kola se točí — běda! prápor
Zmizel anglický, a věrný Rosvall
Kopím probodený skučí opodál.
Soudil Richard nad rytířem — kat již
Ostřil meč — tu soudu propadlého
Darem dal král Saracénu, svému
Lékaři, a ten ho vedl v zajetí.
Slovem rytíř neprozradil, co jej
Od práporce odvábilo; věrná
Láska, vroucí úcta rty mu vázala.
Ale pozdravil se věrný pes a
Skokem, mezi tisícemi, s koně

Strhnul vraha svého — hraběte to
Vlacha Montferrata.
„Ha, ty prápor
Zneuctil jsi anglický!“ hřmí Richard Lev.
„Lež to!“ brání se mu Vlach, a darmo!
Prosby knížat spojených — Lev žádá
Očištění poskvrny, a stavit
Bojovníka slibuje; sámť nesmí
Proti sjednocené vůli vojska
V zápas jíti smrtný s křižákem.
Podál stanů vojska křesťanského,
V poušti, stínu cedrů, při prameně,
Ješto diamantem pouště slove,
Tam, hle k boji místo určeno!!
Saladina žádal Richard, pána
Východu, to jmeno přepověstné
V žhavých krajinách — a sultán místo
K boji vykázal, i bojovníka
Poslal Richardu.
Hle, tam Montferrat sám za sebe; — tu
Rytíř neznámý, to statný věci
Richardovy zástupce; sto mužů
S každé strany — kolem pět set kopí
Tureckých a skvělých turbanů; — tam
Na zad Richardova choť, i hvězda
Nešťastného rytíře.
Rázi a ráz — je krutý boj a tuhé
S každé strany čekání; — tu Vlach se
Valí na zemi! — a vítěz meč mu
Vtiská na srdce! — „Ai, znej se k hanbě!
Zneuctil jsi prápor?“ — „Zneuctil — ten
Ale semnou!“ skuší raněný, a
Na velmistra kyne Templářů.
Rozlítí se zástup — Saladin sám
Ve šlechetném hněvu rukou vlastní

Soudí zrádce jmena královského,
Skvrnu křesťanstva.
„Zdráv buď vítěz!“ letí kolem hlasy,
A, hle! — nešťastný to Kenneth — šťastný
Kenneth! — Ze zajetí Saladina,
Lékaře to zakukleného, an
V nové nyní padá zajetí —
V blahé dívčích ramen objetí.
A takž nová obvine ho páska
Králův dík, a věrné choti láska.

Tyl. *Dle V. Skotta.*

Vzdálenost.

Není to ztráta lásky zjevů,
Ni strach o ráj věrnosti tvé —
Jen *vzdálí* tvé, čímž osud hněvu
Spoušť vrhá v žalné srdce mé.

City dvou duší, k sobě vroucí,
V samotství k pláči nuceny,
Jsou — v poušti ovoce hynoucí,
Jsou — poklad v moři hozený.

Když prsa, prostá žehravosti,
Dodechla strastí žíravou:
Srdce, urváno toužebností,
Umírá smrtí zdlouhavou.

To *vzdálí!!* zda nesvírá více,
Než ztráta světla, života?
To smrti jest jen *trapné* líce,
V němž nedlí smrti *klidnota.*

Doucha. *Campbell.*

Láhev a věrný přítel.

Zde *láhev, přítel* věrný jest:
Při nich tvé přání stůj,
Kdo ví, kde strasti číhá lest,
Než dojde život tvůj.

Ať proto chvíle prchavé
Tvá ruka ulapí,
Věř, blaho bývá vrtkavé;
Hledáno — odkvapí.

Doucha. *Robert Burns.*

Strast.

V dech trapný zuřících osudů
Mé listí se sklátilo!
V dech bouřný protivných osudů
Mé listí se schvátilo!!

Kmen stkvěl se, a poupě zelené
I kvítí mne vnadilo;
S rosičkou čerstvou slunce jaré
Mé větvice mladilo! —

Však v bouři mých pohrom kazivých
Mé kvítí se sklátilo!
Ach v bouři mých strastí mrazivých
Mé kvítí se schvátilo!!

Doucha. *Robert Burns.*

Zima života.

Nedávno háj,
Vesel co ráj,
Stál plesem zelený;
Deštíčků zdroj
Dal květu kroj
Na pohled milený.
Ach, již tu rozkoš nám
Dech zimy zahladí! —
Než v krátký čas
Máj nový zas
Ji hojně nahradí.

Však hlavu mou
Osněženou
Rosa nezotaví;
Můj starý kmen
Nepodepřen
V čas klesne sichravý.
Přetrapná starci noc
Ach, síly podvrací!
Mladosti vděk,
Ó zlatý věk,
Ach, ten se nevrací!!

Doucha. *Robert Burns.*

Anna.

Anno, tvou krásou ňádra hoří,
A duši svírá žal.
Co získá, kdo se tobě koří?
Odsouzený — by zoufal! —

Vidět tvou líbeznost a doufat,
To není žádný hřích.
Hřích byl by proti Bohu, zoufat
Na prahu v nebesích.

Č. *Robert Burns.*

Monolog z Macbetha.

Ha! Dýka to, co vidím před sebou,
S nachýleným k mé ruce jílcem? — Pojď,
Lapit se dej! — Nemám tě sic, přec stále
Vidím tě před sebou! — Osudný zjeve!
Nedotklivý tys hmatu, dotklivý
Jen zraku? — Čili s dýka obraznosti,
Rozkvašeného mozku klamný tvor? —
Vidím tě posud v tvaru makavém
Jak tu, již nyní tasím.
Na cestu kážeš, kterouž chtěl jsem kráčet,
A tentýž nástroj chtěl jsem použít.
Zrak můj jest bloudem smyslů ostatních,
Aneb jim všem roven. — Vidím tě stále, —
A na čepeli tvém a rukověti
Krev kapavou, co jsem prv neviděl. —
Není to nic. — Můj záměr krvavý
Na oči přízrak ten mi postavil. —
V jedné teď polovici světa, zdá se
Jak mrtva příroda. Zlí snové trou
O záclonu se spánku, čarodějství
Žertvu slaví Hekaty zsinalé,
Vražda sivá, vybouřena svým strážcem,
Tož vlkem vyjícím, — tajně se plíží
Tarkvínův loupeživým krokem jde ku práci
Jak strašidlo. — Jistá, přepevná zemí

Neslyš můj krok, kudy a kam se béře,
Tož z bázně, by samo tvé kamení
Mé počínání nevyštěbetalo,
A nezplašilo hrůzy doby té
Tak příznivé. — Co zde hrozím, on žije,
Hovor, horoucnost skutku mrazem zryje.

(Zvonění.)

Již jdu, a stalo se. Zvon mě volá.
Neslyš jej Dunkane. Neb jeho hlas
Zove tě do nebe, neb na pekelný kvas!

J. J. Kolár. *Shakespeare.*

Monolog z Hamleta.

Být či nebýt, o to se tu jedná:
Zda to šlechetněji mysli, snášet
Praky, střely ukrutné štěstěny,
Či se zbrojíc proti mnuk návalům,
Odporem je skončit? — Umřít — usnout —
Nic to více — říci, že končíme
Srdce bol a ústrkův tisíce,
Jimž podáno tělo naše — konec
Žádosti to hodný. Umřít — usnout —
Usnout! — snad sny míti: zde závada;
Jaké sny být v onom spání mohou,
Když vyváznem z té smrtelné bouře,
To zarazit musí. Toť ten zřetel,
Který bídu činí dlouhověkou!
Kdožby snášel bič a hanu časův,
Nátisk moci, potupení pýchy,
Pohrdání lásky, práv protahy,
Svévolí popravců a urážky,

Jež zásluha tichá od nehodných
Béře, by mohl sobě pokoj zjednat
Ostřím jehly? Kdo by břímě nosil,
Lkal, potil se pod života tíží;
Leč že ústrach něčeho po smrti —
Kraj neznámý, odkudž žádný poutník
Nevrací se — vůli mate, tak že
Zloby, kteréž máme, raděe nesem
Než bychom se utekli k neznámým.
Tak svědomost z nás všech baby činí,
A tak barva vrozená udatstvu
Oslabena rudne pomyšlením,
Předsevzetí úsilná a pracná
Tím ohledem vyšinouc se v běhu
Tratí jmeno skutkův. Ticho nyní!
Krásná Ofelie! — Dívko zpomeň
V svých modlitbách všecky moje hříchy.

J. J. Kolár. *Shakespeare.*

Píseň.

Již ta ústa odchyluj
Spiklá sladce na mé hoře;
I ta očka odvracuj,
Světla-klamy ranní zoře:
Navrať jen hubičky mé,
Pečet lásky zmařené!

Zahaluj ten sněžný ráj
Na chladných se ňádrech dmoucí,
I poupátka jakby v máj
Na vrcholcích těch kynoucí:
Dříve však — o sprosti tvých
Pout mé srdce ledových!

Čelakovský. *Shakespeare.*

Hymnus „moravských jeptišek“,

když prápor Pulaského byl zasvěcen.

Západního slunce zář
Hledí mřížkou před oltář.
Blysknou svíce vzdálené
V „sester“ hlavy halené;
A kadidla vonný dech
Stoupá k místu v libý spěch,
Kde teď prápor zasvěcen
Modlitbou ve slavný den.
A jemný jeptišek tu zazněl zpěv —
Z tajemných síní svatověstný zjev:

„Vezmi prápor! Ať bez vad
Vlaje přes udatných řad,
Když se vmísí války hluk
V klidný našich zpěvů zvuk;
Válečné když hudby sbor
Našich tichých dojde hor;
Když u bitvy úžasu
Tříští hrot se v zápasu.“

„Vezmi prápor! Dálky mrak
Když mu květný zhalí znak:
Chraň ho — k vlasti hájení,
Chraň ho — Bůh ti odmění!
Až se v době zkoušky voj
V děsný bude splítat roj,
Dusotem se půda chvít:
Bůh tvůj mocný bude štít.“

„Vezmi prápor! V tichou noc
Až se války vkončí moc:

Mírný buď k porážkou jatým,
Tak prosíme, slibem svatým;
Slzí našich vřelý stesk
V tobě zbuď *milosti* lesk;
Ať se k *nim* též láska sklání,
Sám jak žádáš slitování!“

„Vezmi prápor! Smrti dech
Schvátí-li tvůj žití běh,
V smuteční-li bubnů zvuk
Provodí tě truchlý pluk:
Rudý *prápor* nad rovem
Stroj tě slavným *příkrovem!*“
A statný bojovník *ten prápor* vzal —
A pluk ho s *příkrovem tím* pochoval.

Doucha. *H. V. Long-Fellow.*

K. Německá.

Lenora.

Lenora lekem za šera
Se ze sna vyrazila:
„Vilíme, kde jsi? — nevěra,
Či smrt tě uchvátila?“
On v ryčné pluků ve draze
S Fridrichem táhnul ku Praze,
A nepsal milé k zprávě,
Zda z bitvy vyšel zdravě.

Když pak i král i královna
Se války nabažili,
A udobření zpovlovna
Mír svatý učinili:
Tu vznikne ples a zpěvu hluk,
A bubnů chřest, a cinků zvuk,
A listím ozdobené
Se vojsko domů žene.

A převšudy a odevšad
Jde valem vše a stéží;
A buď on stár, a buď on mlád,
Vstříc plukům ryčným běží;

Tam slyšet otce, manžela,
Tu chotě vítat z vesela:
Lenora čeká mnoho,
Ach! vítat nemá koho.

I ptá se tam zde každého,
A zbíhá celé řady;
Než nikdo nezná milého,
A nikdo neví rady.
A když pak přejdou plukové,
Tu vrané vlasy sobě rve,
Tu hrozné ryky plodí,
A vztekle sebou hodí.

I běží matka k děvčeti,
„Kýž Pánbůh smiluje se!
Mé milé dítě, co je ti?“
A od země ji vznese.
„„Co pryč je matko, to je tam!
Pryč s světa, pryč, je lest a klam!
Bůh nezná smilování,
Ach běda mého lkání!““

„Bůh, Bůh se smiluj, otec náš!
Onť dobře dělá námi.
Ach pomodliž se otčenáš,
Bůh, Bůh sám bude s námi.“ —
„„O matko, matko, klam a lest!
Ne mnou co dělá, dobré jest:
Dost jsem se namodlila;
O načby prosba byla?““ —

„Bůh, Bůh, ten otec uslyší,
Kdy dítě se mu koří.
Jdi, přijmi svátost nejvyšší,
Ta žalost v tobě zmoří.“ —

„„O matko, co zde zahoří,
To svátost žádná nezmoří,
Ach žádná svátost, máti,
Znik mrtvým nemůž dáti.““ —

„Což, ať ten svodník šalebný
Kams do Turek se pustil?
Pro nový sňatek svatebný
Snad své se víry spustil?
Nech, dítě, muže vrtkého,
On zisku dojde špatného,
Kdy duše těla zbude,
Ten klam ho pálit bude.“

„„Co pryč je, matko, to je tam,
Co pryč je, po tom veta!
Smrt, smrt je zisk můj, svět je klam. —
Kýž neznala jsem světa!
Zmiz, zmiz ty tělo v hrob a prach,
Krej, krej tě hrůza, noc a strach!
Bůh nezná smilování,
Ach, běda mého lkání!““

„Ach, nesuď z toho bezpráví
To strastné, Bože, robě!
Co slína kane, rozpráví,
Ach, nebuď vinno tobě!
O dítě, zanech kvílení,
A pomni na své spasení,
Ať duše aspoň svého
Má chotě nebeského.“

„„O matko! co je spasení?
O matko, co je peklo?
S ním, s ním je v pekle spasení,
A bez Vilíma peklo! —

Zmiz, zmiz ty tělo v hrob a prach,
Krej, krej tě hrůza, noc a strach!
  Tam, kde ho není, žíti,
  Ni v nebi nechci býti.““ —

Tak zoufalost se vztěkala
  Skrz její mozk a žíly,
A proti Bohu reptala
  Hůř, hůře každou chvíli;
A tloukla prsy zavilé,
Až zašlo slunce spanilé,
  A v zlatém po obloze
  Až jely hvězdy voze.

A venku, slyš! to dupdupdup!
  Co koňský cupe dusot;
A chřestem ssedne v domu vstup,
  A staví jezdec klusot.
Pak u vrat počne kruh a hřeb
Jen zticha, zlehka klep a klep!
  A skrze vrata na to —
  Je slyšet slova tato:

„Vpusť, pusť mě milá milenko!
  I bděla-lis, či spala?
Máš smích, či hoře panenko?
  I zdalis o mne dbala?“ —
„„Vilíme, ty? — tak pozdě k nám? —
Ba hoře, milý, hoře mám,
  A kvílím bez pomoci.
  I odkud jedeš v noci?““ —

„My sedláme jen v půlnoci,
  Ze Slovan jedu k tobě;
Dřív jsem ti nemoh zpomoci,
  Teď vezmu tebe k sobě.“ —

„„Ach, pojď sem dítě medové,
Skrz chrastí fičí větrové,
Pojď, pojď sem zlatý milku,
V mých rukou okřej chvilku!““ —

„Ať fičí bouře větrova,
Ať fičí, fouká, věje;
Kůň hrabe, břinká podkova,
Tu nedobře se děje:
Pojď, kasej, zchop, a na mého
Se za mne všvihni vraného:
Sto mil tě v ryčném plesu
Dnes v chotí lůže vnesu.“ —

„„Ach, dnes sto mil? — dnes nabyla
Bych lůže nevěstina?
Aj, jedenáctá odbila,
Co hučí zvonovina.““ —
„Hle měsíc svítí, jasno-tě!
My s duchy jedem v klopotě:
Oč že ty za hodinu
Jsi v lůži nevěstinu?“ —

„„Kde ložnice, kde, jaká tvá?
Kde jaké lůžko tvoje?““ —
„Malá, tichounká, daleká;
Šest desk, a desky dvoje!“ —
„„Dost volná?““ — „Dost! ty rychle pojď,
Zchop, kasej se, a na kůň vhoď!“
Host k hosti hned se sběře,
A do kořen jsou dvéře.

Kasá, zchopí a všvihne se
Hop! holka na kůň prudce,
A vůkol jezdce obnese
Své liliové ruce.

A rykem, rykem, hop a hop! /
Kůň cválá mžikem na sta stop,
A jezdce dál unáší,
Až zem se ohněm práší.

A v pravo, v levo valem vzad
Vše míjelo, kde jeli;
Jak letěl les, a sad a hrad!
Jak duté mosty hřměly!
„Strach dívčině?“ — „„I jasno-tě!““
„My s duchy jedem v klopotě.
Strach dívčině-li z duchů?“ —
„„O, nech v pokoji duchů!““ —

Nač medle jest ten hluk a zvuk?
Co vyje sejc tu dobu?
Slyš zvonu zvuk, a zpěvu hluk:
„To tělo nesme k hrobu.“ —
A nesa rakev na márách,
K nim průvod s tělem blíže táh;
Zpěv jeho k poslouchání,
Co žabí křehotání.

„V půl noci tělo pohřbete
Vy v zvuku, hluku, plesu;
Ať sobě tělo děvčete
Já v chotí lůže vnesu.
Pojď zpěvče s kůrem! přitřešti!
A svatebnou mi zavřešti!
Spoj, pope, s ženou muže,
Než lehnem v chotí lůže!“

Dost zvuku! — máry zaletí —
A jedva okem kyne,
Hned rykem, rykem v zápětí
Se vše to za ním line.

A dál a dále hop a hop!
Kůň cválá, mžikem na sta stop,
A jezdce dál unáší,
Až zem se ohněm práší.

Jak letí v pravo, na levo,
Aj pole, role, sady!
A v levo, pravo, na levo
Vsi, zámky, města, hrady!
„Strach dívčině?“ — „„I jasno-tě!““ —
„My s duchy jedem v klopotě;
Strach dívčině-li z duchů?“ —
„„O, nech v pokoji duchů!““ —

A hle! a hle! tu na kole
Půlzjevná v záři bledé
Ta luza vůkol dozvole
Si ryčný tanec vede.
„Sem, sem ty luzo! zamnou pojď!
Sem, skokem pojď, a sebou hoď!
A když se sňatky počnou,
Hop! tancuj rykem skočnou!“

A luza s kola prask a prask!
Se hrne za ním chřestem,
Jak kdyby chrastím vichr třask,
A šustěl suchým klestem.
A dál a dále hop a hop!
Kůň cválá mžikem na sta stop,
A jezdce dál unáší,
Až zem se ohněm práší.

Jak letí všecko stranami,
Co pod hvězdnou je září;
I samo nebe s hvězdami
Jak letí před jich tváří! —

„Strach dívčině?“ — „„I jasně-tě!““ —
„My s duchy jedem v klopotě!
Strach dívčině-li z duchů?“ —
„„Ach, v pokoji nech duchů!““ —

„Ha, vraný! pějou kourové —
Čas kvapí neustále —
Již vanou ranní větrové —
Ha, vraný! cválej dále!“
Tu, tu se dráha skončila,
Tu dívka chotě nabyla!
A s duchy pádem jeli.
„Hle, tu jsme, kde jsme chtěli!“

Pak přímo k vratům klopotá
Co přes závodní hony,
A švižným prutem ztroskotá
I závory i spony.
Desky břinkotem se rozletí;
On pojav koně v zápětí,
Se po hřbitově řítí,
An jasně měsíc svítí.

A hle! a hle! tu na droby,
Ha, strachem tělo trne!
Co troud jsa, s jezdce podoby
Se kyrys dolů hrne;
V leb nahý hlava zmizela,
A zplchala a zlysela,
Jest kostlivec jen z něho,
A kosa v ruce jeho.

A zpíná se a supá kůň,
Z úst plamenem mu hoří;
A pod nimi se v černou tůň
Zem propadne a zboří.

Hluk hučí horem bouřlivý,
Jek ječí dolem strašlivý,
Smrt napíná svou kuši,
Lenora pouští duši.

Hu hu! teď vůkol duchové
Hop! tančí kolem skočnou;
A tancujíce, takové
Jí zpěvy huhlat počnou:
„Trp, trp! byť srdce ustalo,
Lép, než by Bohu reptalo;
Duch ušel tělu svému,
Bůh milostiv buď jemu!“

J. Jungmann. *Bürger.*

Ú n o s.

„Panoši, sedlo na oře,
Ať hradu těsna zbudu,
Chci ven a pryč, ať v prostoře
Se zbavím svého trudu!“
To káže Lubor v spěšení
Pln ouzkosti, pln tušení;
I žralo-tě cos jeho
Co vraha potajného.

A hned, až jiskry pršely,
Jel dolů s hradu pády;
A než se oči ozřely —
Hle! služka Líbky tady!
Ha! bohatýr se zarazil,
Co Třas by jej byl obrazil;
A mráz prolil mu žíly,
I pozbyl všechny síly.

„Bůh s vámi, čackým jinochem,
Klid vám a štěstí mnohé!
Vyslána k vám na pospěch jsem
Od slečny, od ubohé!
Tatam jest ruka Libčina,
Již Bezduchovi z Němína
Ji, všem na podivení,
Dal otec v zasnoubení.“

„Hu! vraždu, meč a kopí! — klel —
Jen k Luboru se blíží,
Tě vmeci v sklepy, do pekel,
Kde ještěři se plíží;
Dnem nocí já neustanu,
Až mečem mým ho proklanu,
I srdce mu vytrhnu
A za tebou je vrhnu!“

„Teď úpí choti v komoře,
A pláč a lkání vede,
A v želu ždá, až ze hoře
Ji sama smrt vyvede.
Ach! Bůh se brzy smiluje —
Ant k úlevě se schyluje —
Až zvonit uslyšíte,
Co znamená to, víte.“

„Jdi, zvěstuj mé umučení,
Tak uslzená štkala —
Nes poslední pozdravení,
Jež nyní mu jsem dala!
Jdi s Bohem! tento prstýnek,
Ten vyšívaný řemínek,
By ještě chtěl přijíti,
A v paměti mne míti.“

To v uchu jeho jako hrom,
Ty hrozné zprávy zněly;
A skály, hory mizly v tom,
A smyslové míjeli.
Než náhle jako vichrové,
Kdy sloupy vzválí prachové,
Jej odvaha pojala,
Mu srdce lvové dala.

„O díka tobě, díka ti!
Ty služko věrnomilá!
Kéž Bůh sám tobě odplatí,
Že tos mi oznámila.
S potěšením a honem jdi!
Leť honem zpět a slečně di:
I poutu tisíceru
Že Libu svou vyderu.“

„S potěšením a honem leť,
Leť honem, nechtěj dlíti!
Ha! obrům padna v seč a mleť
Ji chtěl bych vydobyti.
Rci: o hvězdnaté půlnoci
Že před oknem tam býti chci:
Ať dobře mi se děje!
Ať věčně se mnou zle je!“

I zvedla se a letěla
Co šíp ta dívka věrná.
Teď oddechna třel se čela
A s oka mračna černá.
Tak oře sem tam prohánčl,
Že pot a pěny vyháněl,
Až smyslil posléz rady
A vše podnikl pády.

Tu trubka zavzní s pavlače
  A s věží hradu jeho,
A přes hájiny přiskáče
  Pluk hrabstva zbrojeného.
On zvlášť každého zavítá,
A v uchu cos mu našpitá:
  „Ej! nuže, vzhůru stůjte,
  Mé trubky pozorujte.“ —

Když hory, doly v hlubokém
  Se černu pohřížely,
A lampy v Hradě Vysokém
  Již byly dohořely,
A všecko tvrdém ve spaní,
Jen slečna v strašném čekání,
  U velké touze bděla,
  A Bora v mysli měla.

Aj poslyš! hlásek líbezen,
  Tu vzlítne do komnaty:
„He, Libko, Libkò! již zde jsem,
  Jen hbitě na se šaty!
Tvůj Lubor jsem, jen pospěchej!
Jen chvatně, nic se nelekej.
  Hle! řebřík tebe svede,
  A kůň můj dobře jede.“ —

„„Ach ne, kochánku, nikoli!
  Mlč, prosím pro vše cnosti!
By sami dva jsme odjeli,
  Toť po mé poctivosti!
To jediné políbení
Buď poslední nám skusení,
  Než svadne usto némé,
  A my se rozejdeme.““ —

„Ha, dítě! na mou počestnost
Zem můžeš založiti;
Přisámbůh! tělo, poctivost
Mi směle usvěřiti.
Kvapem k mé máti jedeme,
Tam svátostí se svížeme,
Pojď, pojď, co bát se není,
Jen v Bůh a mne spolehni!“ —

„„Můj otec! — Běda! vládyka! —
Tak hrdý, z rodu ctného!
Ach, ustaň! ustaň! uleká
Se dcera hněvu jeho!
Dnem nocí on neustane,
Až mečem tebe proklane,
I srdce ti vytrhne,
A přede mne je vrhne.““ —

„Ha, dítě! jen než sedneme,
Pak nemám žádné péče. —
Pak světem jisti jedeme,
O, nedli, noc uteče.
Slyš, Libko, slyš! — Co hnulo se?
Pro Bůh! kéž jsme již na lese!
O, pojď! pojď! noc má uši,
Sic pojdem s tělem, s duší.“

A slečna v strachu — stojí — dlí —
Tělem se hrůza lila,
On pojme rámě labutí,
A mžikem dole byla.
Ach! jaká srdce, lepety,
A strast a slast, nejistoty
Teď hvězdy s nebes dálí
Pozorně ozíraly.

Svou Libku zvolna vyšvihnuv
Posadil na poláka;
Sám trubku kol se ovinuv
Vyskočil na daňáka.
Pohůnka hnala běloně,
Za ní ostruha černoně,
A Vysokého Hradu
Pozůstavili v zadu.

Ach, tenké půlnoc uši má,
A všecko vyslyšela;
Na blízkém loži zbuzená
Pěstounka slečny bděla.
Ta hnána lakem po zlatě,
Hned vyskočí jak z opratě,
By pánu vyzradila,
Co noc ta učinila.

„Alou, alou! spí vládyka?
Ven z hradu! nechte lůže!
Slečénka Liba utíká,
Uprchá k hanbě, k hrůze!
Již cválá Lubor z Oruže
S ní po dolu a po luze.
Nu, nu, nesmíte dlíti,
Jeť co jich zdohoniti.“

Co blesk hned zhůru, venku je,
I zbraní hned oděný,
A síní, dvorem burcuje,
Až všeoken lid zbuzený.
„Ven, Bezducha! můj synu, ven!
Na kůň! a meč a kopí vem!
Choť tobě unesena,
Pryč, pryč, ať dostižena!“

Dvé k svitu již klopotalo,
  Slyš hluboké volání —
A slyš! — na blízce hřímalo
  Již koňské dupotání.
„Pr!“ divě Zducha přijechá,
Ba daleko svých zanechá,
  A větrem kopí mikne,
  Že hrůzou Libka skřikne.

„Stůj! stůj! ty zectilupiči
  S tvým lupem prázdným ctnoty.
Tu zkus na mém se na meči,
  Pak unášej zas choti.
Stůj, záletnice běhlá, stůj!
Ať snoubí si tě lotr tvůj
  Na lože pokrvené
  A hanbou přioděné!“ —

„„Ha, lež jest, na mou čest! ta řeč,
  U Boha a u víře!
Stup dolů! sem, ať tento meč
  Tě učí v řeči míře. —
Drž, Libko, podrž černoně!
Sem, dolů! hrubo s šedoně! —
  Sem, dolů! ať tvou hlavu
  Můj meč naučí mravu!““

Ach! strachy Libku stiskaly
  A ouzkosti a péče,
An v zoře zhůru blýskaly
  Dva Demascenské meče!
Tu břink a sek, a třesk a hek
Na vůkol ohlas ze sna lek,
  A dupem jejich paty
  Zevzněl i les i traty.

Co Perun srazil Borův meč
Netesaného k zemi,
Rek Libčin zdráv podstoupil seč,
A Zducha věčně němý. —
Teď, běda! běda, nebesa!
Tam hrůzonosný od lesa
Dusot a cvál se žene —
Lidi pozůstavené. —

Trara! trara! zní přes luhy
Tu trubka Orušského,
A hle, horem ze zálohy
Hop, hop voje zbrojného. —
„Teď vládo stůj, a slovo slyš!
Tam vzhlédni! nic-li nevidíš?
Ti v sráz se již hotujou,
A mžiku pozorujou.“

„Ha stůj! a slovo poslechni,
Ať neželíš té chyby!
Mně dávno Libka, já zas jí
Jsem srdce dal a sliby.
Chceš srdcí těchto trhati,
Má o mstu k Bohu volati
Jich krev, jich hořká muka?
Ej! tu můj meč i ruka!“

„Však zdrž, pro Bůh, se, kleju tě!
Nežby to politoval.
Vždy ve cti jen a v čistotě
Tu slečnu jsem miloval.
Dej, otče! dej mi Libiny! —
Bůh přál mi zlato, zeminy,
Můj rod a rekosláva,
Chvalbůh! je všemu práva.“

Ach! Libce plné ouzkostí
  Co smrtí zbledlý tváře,
Vřel vláda celý pod zlostí,
  Rděl se co výhně záře.
A Libka padnouc na zemi,
Tu pláče, prosí s slzemi,
  A sněžné ruce vine,
  Ach! zlost ho nepomine.

„Ach, otče! vizte s lítostí
  Tu u noh vlastní dítě!
I vám Bůh viny odpustí,
  Když vy nám odpustíte!
Můj otče! věřte, nebyla
Bych v outěk ten se pustila,
  Než Bezduchovy ruky
  Jsem bála se co muky.“

„Tak často jste mne na klíně,
  Na rukou kolíbával!
Tak často mi: Mé jediné!
  Má potěcho! říkával.
O otče! otče! zpomeňte!
Ach, dítěte se ujměte,
  Jenž nezná štěstí jiné,
  Sic najednou s ním zhyne.“

Pryč vládyka se otočí,
  Nezdáť se míti sluchu.
Něm tře si bradu, pokročí,
  A hloubně vzeje vzduchu.
Tu srdce bol i oko jal,
Než pých tok slzí stavoval:
  Neb otcovsky kdo slzí,
  Tím bohatýři zhrzí.

Již bouř a hněv byl pominul,
   Cit rodiče se prolil.
Tok jasných slzí vyplynul,
   A hrdé oči polil. —
Své dítě vznese v objetí,
Dá srdce citům obětí,
   A v bolu plném slasti
   Pozapomene strasti.

„Nužť odpusť Bůh mi vinu mou,
   I jáť odpouštím tobě!
A přijmi lásku otcovskou,
   Ji přijmi zase v nově!
Tak Bůh ať k tomu štěstí dá!“ —
Teď na Bora se ohlédá —
   „Nu, má být Libka tvoje
   I požehnání moje.“

„Pojď! vezmi ji, a buď můj syn,
   I já tvým otcem budu!
Jest odpuštěn ti všechen čin,
   A zapomněl jsem trudu.
S tvým otcem v odporu jsem stál,
An, zášť na srdci, zle mi přál,
   Chtě dohnati mne k zhynu;
   Mu lál jsem ještě v synu.“

„Můj synu, sprav to všecko zas,
   Sprav na mně a mé robě,
Ať vzejde potěšný nám čas,
   Ať náhradu mám v tobě.
Tak žehnejž, an to vidí nás,
Až do posleda rodu vás!
   Nuž! prsteny si dejte!
   Mé vlasti blahodějte!“

J. V. Kamarýt. *Bürger.*

Kůň z hory.

Pěkně lskne se oku zlato, stříbro:
Zlato, slunce; stříbro, luna země:
Skvostná ozdoba i cena všeho,
Všeho, jen ne života a zdraví.
Mocněť vábí leskem; smí jen chudý
Jimi pohrdnouti; než bohatý
Víc jich maje, více po nich touží.

Bohatý byl kníže Křezomysl.
Země jeho u prostřed hor krušných,
Rostly jemu stromy, stříbro, zlato,
Zlatá zrna vylévaly řeky,
Prali mu je chudí ryžovníci.
Ale on hlouběji v horách kopal,
Dobývaje z lůna matky země
Zlaté pliky, těžší než on sám byl,
Klada hory v oběť svému bohu.
Než čím víc má, tím mu více chybí.
Ladem leží nezorané rolí,
Národ zaklený v hlubiny hrozné
Ryje zem, a vzdychá k svému pánu.
Pán neslyší vzdechu z hloubi země,
Slyší nebe, zatvrzené nebe,
Jako srdce železné jich pána.
Sucho bylo. Ze země vyprahlé
Vstane hlad, vyzáblý hlad a bledý,
Udavuje smutnou, nebohou chudinu,
A pohřbívá do hlubiny země
Valem, valem hladná i chřadnoucí.

Ku knížeti hrne se chudina:
Otče! dej nám chleba, umíráme;
Dej nám chleba, nám i dětem našim.
Nech kopáme rolí místo hory,
Nech bydlíme v chatách místo dolů.
Otče slyš, ach slyš svých dětí hlasy!

I slyšel jich hlasy otec jiný,
Dávno bydlející ve své hoře,
Kde žel jemu často bídy lidu.

Slyšte pověsť divnou! — Jednou večer,
Lech, pro nářek země bolestící,
Často prosiv, darmo prosiv pána,
Chudým pomoc, ve tmách hvězda jasná,
An poslední skyvu rozdal druhům,
Horymír, v pustině smutný chodil:
„Kam mi jíti?“ takto k sobě vece,
Mám se vrátit do domu žalosti,
Nyní hladu a smrti obydlí:
Čili —“ Ajta, muž tu náhle stojí,
Stár a vysok; koně v uzdě drží.
Koni zraky jiskřily se bleskem,
Chřípě jeho soptaly mu ohněm;
Kůň byl bílý. Starý muž ten vece:
„Horymíře dobrý, vezmi koně,
Šemík jméno jeho. Jeho jméno
V nouzi volej, bude ti pomocno.
Ale nyní chvátej, zapěň doly;
Z dolů dým se valí, mor to chudým.“
Takto muž, a zjevně před očima
Vešel v horu; zavřela se hora,
Stál kůň očima svítě, rže a hrabe.
S bázní Horymír ho ujme, hladí:
„Šemíku, muž jménem zove tebe,

Ty mně pomoz!“ To řka, zhůru na kůň;
Kůň co vítr letí k zlatým dolům,
Řehce, dupá, tisíc horních duchů,
Mužíčků a šetků vyjde v pomoc.
S hrozným hlukem zapění se zmrsky
V polu noci, luna jasně svítí,
Komoň šipkou letí, nese jeho
Na dvůr světlý, na dvůr Křezomyslův.

Svítá. Horymír zde, pánu slouží.
Jeho vrazi zprávu přinesouce
Druhého dne teprv přichvátají.
Běda, běda pustošitelovi,
Jenž knížeti svému srdce srazil!
Za něho přátelé věrní prosí:
„Pane, zdali on tu nebyl včera?
Kdo můž letmo tam i tuto býti?
Která za noc ruka zmrsk zapění?“
Všecko darmo. „Umři! zítra umři!“
Svitne jitro, smrti čeká chrabrý;
Svitne v mysli slovo muže z hory:
Šemík jméno jeho. Jeho jméno
V nouzi volej, bude ti pomocno.
„Kníže, vece, dříve nežli umru,
Malou radost učiň mi a prosbu.
Nech ať na svém koni, milém druhu,
Projedu se ještě v tomto dvoře.“
Smál se kníže; zamčeny vše brány.
Užij prosby blázen pustošitel.
Ouzkostně Horymír pojde k stáji;
Smutně stojí komoň ohňozraký,
Jakby mluvil: „Zapomněl jsi na mne?“
Zařehotá, vsísti na se dá je:
Šemíku můj, Šemíku pomoz mi!

Sotva proněšeno tiché slovo,
U větru jest Šemík; jezdce nesa
Přes závory, tamo k jeho hradu,
Tamo, kde ho tisíc chrabrých vítá,
Tisíc včel se rojí vůkol matky,
Ale Šemík hlavu kloní smutný,
Mdleje, zraky mu se temně lesknou,
A, o divu! hlas povýše, vece:
„Umřít jest mi, býti v loupež vlkům,
V pokrm býti psům a supům žravým,
Leč mne doprovodíš tamo k hoře
Bez odtahu. Dílo mé skonáno.“

I vede jej bez odtahu k hoře,
Otevře se hora, muž tu stojí:
Vesele zařehce ohňozraký,
Omlazený komoň. Muž pak vece:
„Blaze tobě, žes učinil právě!
Synům tvým se bude dobře vésti,
Ty slynouti země vyprostitel.
Přemysl mi jmeno, já jsem Čechům
Prvorodič, první jejich kníže.
Tento komoň jest komoň Libušin,
Na něm ona jezdívá k svým dětem
Pomáhat jim v nouzi.“ To pověděv
Ujal koně, i zašel do hory.

J. Jungmann. *Herder.*

Půtka s ještěrem.

Což taký hluk a lidu chvat
Má po ulici znamenat?
Zdaž Rhodus v plamenu se boří?
Ai, rytíř na vysokém oři

Ční z sterých vůkol sebe hlav
Nad shloučený ten lidu dav,
A za ním, nepodobno k věci!
Potvoru vidět strašnou vléci.
Drak zdá se být dle ocasu
S širokou krokodila tlamou,
A všecko trne v úžasu
Nad jezdcem i nad šelmou samou.

I stero hlasů volá naň:
Hle, nastojte div! totě saň!
Co skot i sluhy naše žrala,
To jest ten rek, jímž za své vzala!
Již mnohé smělce na vraha
Vybídla před ním odvaha,
Než nikdo neušel své zhouby,
Jen statný rek ten hoden chlouby;
A k klášteru jdou průvodem,
Kdež rychle špitálského řádu
Rytíři svatojanští sněm
Jsou obsadili k tomu pádu.

A jinoch skromně přikročí
Teď svému mistru před oči,
Lid hrkem za ním pádí kupně,
A obklopuje síněni stupně.
A onen ujav slovo, dí:
„Já konal dlužnost rytířství.
Drak, který plenil pole, luka,
Zde leží, má ho zbila ruka;
Již chodci není k úrazu,
A pastýř volně stádo žene,
Pouť k zázračnému obrazu
Se koná v hoře zasvěcené.“

A kníže přísně vzhlédna řek':
„Tys sobě počínal co rek,
Máť statnost rytíř ku ozdobě,
Tys smělou duši jevil v sobě;
No, rci té cnosti výslovu,
Jenž bojovníku Kristovu
A křížem sluší zdobenému?“ —
I zblednou všickni vůkol sněmu;
Než onen vážnou uctivost
S pokornou stydlivostí víže,
Dí: ‚Poslušenství je ta cnost,
Jíž hoden bývá zdoby kříže.‘

Dí mistr: „Tuto, synu, cnost
Tvá zohyzdila výstupnost,
An zjevně zakázanou půtku
Podstoupils v prostopášném skutku.“ —
‚Suď, pane! činy mé ti známy jsou!‘
Odvece jinoch s důvěrou;
‚Já přímou maje v srdci dûmu,
Že zákon plním po rozumu;
Nevšel jsem v boj s tím netvorem
Snad všetečně a bez rozpaku;
Ne lstí a vtipným pozorem
Chtěl vítězem se státi draku.‘

‚Pět bylo v našem řádu již,
Co k poctě víry nesli kříž,
Za oběť odvahy své dáno,
Tu tebou půtky zakázáno;
Však k boji chuť a ztráty žel
Vždy na srdci mi stále vřel;
Ba v tiché noci na mém snění
Jen pachtil jsem se v lomožení,

A pak, kdy ke dni svítalo
A zprávy o novém šly smutné,
Mnou hoře divě zmítalo,
I odvážím se k boji krutě.

„Tu pravím k sobě: V čem má kvést
I jinocha i muže čest?
Což dovozovali ti reci,
O nichž se pějou divné věci?
Jenž bohorovné pochvaly
Kdys od pohanstva dostali?
Svět oni v tuhém půtek trudu
Jsou čistívali od nerudů;
Svou vylít nešetřili krev,
Kde lidem mohli býti spásy,
Jimž býval minotaur i lev
Vhod k útoku i na zápasy.‘

„Což má jen býti Saracen
Křesťana zbraní zachvácen,
Má on jen kácet šemné modly? —
Brž v světě každé nepohodlí,
Vždy každou nouzi, každý žel
By odvraceti statně měl;
Však síla se lstí miluj škodu,
A rek buď vtipu na povodu.
To říka, té samě sám a sám
Jsem vyšlakoval tajné léče,
Pak zchopím se plesem: již znám,
Duch vnukl mi konec dávné péče.‘

„A tobě podám těchto slov:
Mne mysl táhne na domov.
Tys vyslyšel mé vroucné prosby;
Já přestáv bouřlivých vln hrozby,

Břeh ledva jsem své vlasti stih,
Hned v rukou dám řemeslných
Vystavět podobiznu dračí,
Jakž mi ouči paměť mi ji značí:
Měch oblý v hmotné hromadě
Na dvou se nízkých nohou sroubí,
A ježaté ho na zadě
Brnění strašným štítem roubí.'

‚Krk dlouhý z něho hrozně ční,
Hltán co vrata pekelní,
Jak kdyby chňapal po kořisti,
Rozvírá čelist od čelisti;
A z černé tlamy jícnice
Ční ostrých zubů hranice,
Jazyk se rovná hrotu meče,
A oheň jiskří z oka hledče.
A přenáramně dlouhý hřbet
Vždy tenčej v hadí ohon plyne;
Tak žeby s koněm jezdce smet,
Jak strašně krouží se a vine.'

‚A všecko vypodobím vhod,
A hnusně stvořím vrch i zpod;
Po červu, draku, po žížale
Kdes zlíhlé v jedovatém kale.
Když dokonám tu podobu,
Pak pojmu smečku velkých psů,
Neb křepkých, jako statné síly,
Jenž s divým zubrem zápasili;
Ty nyní na ještěra štvu,
Vztek jejich podněcuje hrubý,
A navykám je ku lovu
V něj ostré zatínati zuby.'

„Kde v měkké břicha slabiny
Hryz strohý nabyl příčiny,
Tu k červu rozdrážděným kážu,
Ať ostré zuby v něho vráží;
Sám zbrojí střelnou oděný
Se vrhu na kůň dobroplemenný,
Zdárného arabského rodu;
Když pak ho k hněvu porozbodu,
Tu vyřítím se k ještěru,
A počnu ostruhami hnáti,
Své dřevce luče v náměru,
Chtě stvůru tu jakž rozeklati.‘

„A kůň se bočmo vzhůru pne,
A uzdy hryže, pěny žve,
A psové choulostivě skučí,
Předc neustanu, až se zučí.‘
Tak hledím cviku napořád,
Až luna zmladne po třikrát.
A kdy se všecko poobchodí,
Sem na rychlo se svezu lodí.
Jest třetí jitro od toho,
Co sem mi dospět bylo přáno,
Pohovím oudům nemnoho,
Než dílo bylo dokonáno.‘

„Neb rozbolí mne nová strast,
Jíž sklíčena jest tato vlast,
An ondy rozsápalo sluhy,
Jenž hlouběj zabrali se v luhy.
Hned rychle mám se k účinku,
Své srdce vezma v záminku;
A s panoši se uhovoře,
Obkročím zkušeného oře,

Psů zdárných maje po boku,
Jen tajnou oberu si dráhu,
Kdež svědkům nejsa na oku,
Vstříc směle vejdu svému vrahu.'

‚Znáš, mistře, onen Páně dům,
Jenž na skalnatý hory chlum
Od stavce vzdělán v duchu smělém
Obzírá širý ostrov čelem.
Zdáť chud se, malý, chatrný,
Než zázraky jest patrný;
Syn Boží v něm jest s matkou pannou
Kdys od tří králů darovanou.
Po stupních třikrát třiceti
Tam poutník kolmou zlízá stezku,
Pak dovrávorav viděti
Můž spasitele v jasném lesku!'

‚A v té hluboké skalině
Jest vydlabána jeskyně,
V níž mlha slatin stěny slíží,
A světlem slunce nezabříží.
Zde k loupeži jsa uložen
Se hmyzil ještěr noc i den
A roven pekelnému vrahu
Stráž držel chrámového prahu.
Kdy poutník připutovav sem
Se schýlil do zrádného koutce,
Hned vzat byl rychlým záchvatem
A nesen vrahu ku pochoutce.'

‚Dřív než se v tuhý lomoz dám,
Zde navštívím ten Boží chrám,
A pomodliv se Pánu Kristu,
Své hříšné duši za očistu,

Připášu na se v svatyni
Své zbroje skvělé náčiní,
A pravicí jav oštěpiště,
Níž ubírám se na bojiště.
Svých druhů zástup nechav zpět,
Dám rozkazy jim již se louče,
Pak na koně jsem spěchy vsed,
Svou duši Bohu odporouče.‘

‚Však jedva jsem se v plano skrad,
Psi počnou štěky vydávat,
A tesklivě kůň plachý frčí,
Jít k předu zdráhá se a krčí.
Neb svitou ležet v bačhoru
Jest zřít tu hnusnou potvoru,
An v blízce výhřevem se sloní;
I záhy psi se ženou po ní,
Než jako šíp svůj vrací běh,
Když ona tlamu rozechřtání,
Vychrkši jedovatý dech
Co šakal dá se do skoukání.‘

‚Hned zotavím jich oblevu,
Že trou zas na saň u hněvu,
Ramenem silným oštěp mece
Upřímo lité šelmě v pléce.
Však marně jako slabá tresť
Jest se mu s lupeniště svésť,
A než ji nová rána tepne,
Kůň plaše pode mnou se vzepne,
Věed basilišku na oči,
A v jedovatou hrdla páru
Předěsně semnou odskočí,
Že blízek byl jsem svého zmaru.‘

„Tu s koně hned mne snese skok,
I činím prázen meče bok,
Než jalové jsou všecky rány
Na skalnokrutý krunýř hnány,
A ještěr mocným ohonem
Mnou mrští bez obrany v zem.
Již po mně zeje jícen huby
A zuřivými seče zuby:
V tom psové k běsu zlícení
Se vztekle zatnou v jeho břiše,
Až v hrozném zrýdá sklíčení,
Hnout nemoha se, stane tiše.‘

„A než-li on se z hryzu jim
Povymkne, zas se zupřímím;
Vyhlídna sobě místo v nahu,
Drob protnu přehluboko vrahu;
Meč po rukojeť dorážev,
Až černým varem hrýká krev;
Tu kácí se a mezi kotem
Mne zkvačí valným těla hmotem,
Že skoro smysly pominu;
Když pak se vztýčím pooddechlý,
Zřím při sobě svou družinu,
A ještěr v krvi leží zdechlý!“ —

A jak to rytíř vypoví,
Cit sluchačů si pohoví,
A dlouho tajen v prsou schvalně
Vyráží pochvalami valně,
A tisícerá reku pochvala
O síně strop se hlasně ozvala,
Co reka sami řádu oudi
Mzdy věnce za dostojna soudí,

Lid vděčný v slavném obore
  Chce na odiv ho vésti lidu,
Než mistr čela zachmuře,
  Všem velí přísně šetřit klidu.

A vece: „Vlasti zhoubnou saň
Tvá porazila statná zbraň,
  Jak Bůh jsa lidu dobročinný,
  Jak vrah jsi svému řádu vinný,
Červ horší než ten ještěr byl
V tvém srdci se ti zarodil,
  Had, který srdce otravuje,
  A svár a zkázu roztrušuje,
To jest ten duch zle zuchvalý,
  Jenž proti kázni vždy se zpouří,
Jímž každý řád se rozvalí,
  Jenž země vyvracuje bouří.

„V boj vede chtíč i pohana,
Poslušnost zdobí křesťana.
  Neb tu, kde nebes Pán i země
  Nes služebného těla břemě,
Tu zarazili otcové
V kraj svatý řády takové,
  Jenž za nejvyšší dlužnost ční
  Své vlastní vůle přemožení;
Však tebe posed slávy dým.
  Pryč sejdi s mého obličeje
Ten, kdo jha nenes' s Pánem svým;
  Ať křížem víc se neodděje.“

Tu v zástupu se strhne šum,
A hřmotem ohromí se dům;
  O milost všickni bratří prosí;
  Než jinoch očí nepodnosí,

Jde pryč, šat tiše s sebe sňav,
A mistru ruku celovav
Jde, až pak mistr zjasniv hled
Jej s laskavostí volá zpět:
„Pojď, synu milý, v náruč mou!
Tys tužší přestál potýkání;
Hle, kříž ten buď ti odměnou
Skromného sebe překonání!“

A. Marek. *Schiller.*

Rukavička.

U své lvárny, na stolici
Sedě, čekal na štvanici
Kníže Hleď;
U něho lopoti, podpora trónu;
Horem do kola na balkonu
Krásná pleť.

A když prstem kyne kníže,
Otevrou se jedny mříže,
Potom rozmyslně v jev
Vyjde lev,
A se dívá,
Zívá,
Hřívu vztřese,
Protáhne se,
A prostře se
Tlapy sniže.

Opět prstem kyne kníže:
Na obrat
Z druhých vrat

Tigr skočí;
Když lva zočí,
Vydá ryky,
Do okliky
Ohon vine,
Jazyk syne,
Plaše jda
Vůkol lva,
Zuře vrče,
Potom skrče
Lehne blíže.

Opět prstem kyne kníže:
Tu z dvou se závor jedinou
Dvě levhartice vyřinou,
Ty klopotem v souboj smělý
Na tigra střelí.
On chvátne je v tlapy zuřivě velmi.
Řva vyvstane lev
A všecko ztíší jeho hněv;
V kolo i divé
Vraždy chtivé
Rozhostí se lité šelmy.

Tu od zábradlí dolů smekne
Se rukavička s ruky pěkné,
Padne mezi dravce dva,
Tigra a lva.

I dí Bojslavu z uštipečna
Kunhuta slečna:
„Nu, pane rytíři! když lásku máte,
Jakou každé chvíle mi přísaháte,
Rukavičku mi zvedněte!“

A rytíř skokem chvíle té
Rychle v strašný okol sběhne,
Zmužilými pojda kroky
Mezi lítých šelem bóky
Po ztrátě se směle sehne;
A s hrůzou na to podívání
Hledí zemanky a páni.
A rytíř klidně
Rukavičku přinese.
Tu chvála z úst všech ozve se,
A laskavě a vlídně —
Došel k radostnému cíli —
Šlechtična oči jeví píli.
On kydv jí rukavičku řek:
„To pro mne, dámo, špatný vděk!“
A opustil ji po tu chvíli.

J. Jungmann. *Schiller.*

Chod do železnice.

Byl ctný a zbožný Milovín,
Ten v bázni Páně žil,
A vůli paní z Žerovín
Co věrný sluha ctil.
Ta byla příklad dobroty;
Než on dle zvyklé ochoty
I rozmar její neustále
Rád plnil k Boží cti a chvále.

Hned za ranního svítání
Již k službě chutě vstal,
Když večer bylo klekání,
Jí sloužit neustal.

A když mu paní hověla,
Tvář poctivá mu slzela;
Neb bylo-li mu volně žíti,
Mněl nedbalým se sluhou býti.

I protož ze všech nohsledů
Jej ona získala,
Jen jemu z jejích krásných rtů
Vždy zněla pochvala.
Jí nezdál se jen čeledín;
Tak čacké mysli bývá syn.
A utěšeným okem zřela
Na sličné sklady jeho těla.

A protož Vářelovi vřel
Již dávno v prsou jed,
Neb černou zákeř v duši měl,
A mysl k pomstě ved.
Hned jak svou chvíli znamená,
V řeč o tom s zemanem se dá;
Když pospolu se z lovu berou,
Mu mysl nevře nedůvěrou.

„Šlechetný pane! blaze vám,"
Tak šibalsky mu dí,
„Že nejste vydán trampotám
Strastného žehrání.
Vám ženu šlechtí pěkná ctnost,
Jí život páše stydlivost;
Ať i svůdník jak chce se pokusí,
V ní věrnou stálost neudusí."

I zamračiv se vládyka
Dí: „Chlape, nechtěj žvát!
Jeť žena vrtká osika!
Té měl bych víru dát?"

Tuť úsilník si návnadí:
Můj tak mi rozum zavadí:
V tom Žerovín se cítí statný,
Žeť, soka bát se, smysl matný.

„Ba pravé slovo!“ dí mu druh,
„Jen k posměchu jest nám
Ten bloud, jenž pošed z podlých sluh,
Chce vynésti se k vám,
A k paní co své vrchnosti
Smí cítit vilné žádosti.“ —
‚Cože?‘ pán odpověď mu dává,
‚Díš o kom, jehož posud stává?‘

„Ba, co se všudy přelívá,
Můj pán by nepočil?
Leč áň se od vás ukrývá,
Nač já bych řevavý byl.“ —
‚Tvá smrt to bude, šelmo, mluv!‘
Zní strašlivě hlas zemanův,
„Jest, kdo se k Dobroslře smělí?‘ —
„Nu! o Rusém jsme rozprávěli.“

„On není hloupé postavy,“
Dál klamati se jme.
Tu od paty až do hlavy
Mráz po zemanu jde.
„Snad nepadlo vám do očí,
Jak on se po ní natočí,
Že k vaší službě ni nesáhne,
Jen za sedadlem jejím práhne.“

„Hle tuto verše, které ji
Psal o svém plameně,
Kde šlahoun milost obmejší,
A k směnné lásce zve.

Snad měkká paní z mírnosti
To kryla vaší milosti:
 Již pykám této časné řeči,
 An nepřistojí k vaší péči.“

Pak zeman s cesty do lesa
 Se s litým hněvem dal,
Kde rudní krušec železa
 Se v pecích vypekal.
Tu od rána až do noci
Vždy požár dráždí otroci,
 Prskotí jiskra, měch se spírá,
 Strach, že i hory nesevírá.

Zde ohně, vody úsilí
 Se v jedno spojuje,
Zde kolo, jež tok zpěnilý
 Pohání, koluje,
Stroj dnem i nocí drkotá,
A v taktu perlík klepotá,
 A mocnou ranou ryčně kuté
 Železo změkat musí kruté.

I dvěma chlapům pokyne
 A dí jim vůli svou:
„Ať první ten vás nemine,
 Kdo přijde s takovou:
Jak pán chtěl, stala-li se věc? —
Nech ať se octne v tamtu pec,
 Ať dřív než mé ho oko najde,
 Se usmaží a v popel zajde.“

Tu každý padouch jizlivou
 Hned z toho vůli měl,
Neb jejich srdce ztvrdla jsou
 Již také na ocel.

I chutě měchy dýmají,
Až jiskry z výhně lítají,
A rozkacení k ukrutnosti
Čekají obět v hotovosti.

Pak Vára veoe k druhovi
S šalenou lichotou:
„Skoč brachu honem k pánovi,
On žádá službu tvou.
A zeman k Milovínu rce:
„Jdi tamto do železnice.
A otaž mi se chlapů, zdali
Mou vůli na vlas vykonali.“

I dí on: „To se státi má,“
A již se strojí jít,
Než v tom mu paní napadá,
„Snad bude něco chtít!“
I vstoupí rychle k šlechtičce:
„Mám jíti do železnice.
Kaž, jakéť libo vyřízení,
Neb k tvému stojím poručení.“

Tu jemně odpověděla
Mu paní z Žerovín:
„Dnes ráda mši bych slyšela,
A roznemoh' se syn.
Mé dítě, ty tam s Bohem jdi,
Za mne se vroucně pomodli,
A žele svého provinění,
Nech mne i dojít odpuštění.“

Jsa mile vděčen úkladu,
Hned na poskoku je;
Než jedva že jen od hradu
Na náves doběhne,

Již ze zvonice hučení
Mu zvonku jeví zvonění,
Jenž duše vzdané kajícnosti
Zve zasvěcené ke svátosti.

Nestřež se Boha milého,
Kdekoli k potkání,
S tou vejde v chrám, kdež živého
Tu není ozvání.
Neb o žních bylo, v parný čas,
An v poli žato zralý klas,
Ba ani ministranta není,
By při mši zastal posloužení.

I dá se za kapelného
Hned bez rozvahy sám,
Co činím Bohu milého,
Tím svého nezmeškám.
I vezme albu se štolou,
Podpáše kněze odpolou.
Vše rychle svaté ke mši chystá,
Posvátná nádobí a čistá.

Po té co ministrující
Jest na pohotově,
V své nesa misál pravici
Před knězem ke mši jde,
A kleká z boku po boku,
Jak vidí knězi na oku,
A když to jmeno Sanktus sluje,
Tu třikrát zvonkem potrhuje.

Pak před oltářem pokoru
Když kloňmo činil kněz,
A Pána Boha nahoru
Rukama dvěma vznes,

I sakristán se pokloní,
A hlasně zvonkem zazvoní,
A vše před Kristem sehnouc šíje
Se křižuje a v prsy bije.

Tak čile všecko bez vady
A na vlas vykoná,
Na zvyklé v chrámě obřady
Se převýborně zná;
A bez ustání pilen jest,
Až dojde k Ite missa est,
Když po všem již a ode kněze
Lid křížem žehnán nejposléze.

Pak švarně, čistě poklidí
Vše, kam co náleží,
A svatyni prv vycídí,
Potom pryč odběží.
Konaje s klidnou nevinou
Upřímo k pecím cestu svou,
Říká si, aby nebyl lichou,
Šestkráte páteř ještě s tichou.

Když zočí dýmných sopouchů
A chlapů čumění,
„Zdaž pána,“ ptá se padouchů,
„Se stalo vyřčení?“ —
Ti křičí, huby šklebíce,
A k výhni okazujíce:
„O, tohoť dobře pochováno,
Ať bude k naší chvále dáno.“

I nese pánu na pospěch
To jejich pravení,
Než pánu zdá se jeho běh
Jen smyslů mámení.

„Kdes pro Boha se tuto vzal?“ —
‚Od železnice jsem se bral.‘ —
„Snad někde v běhu jsi se prodlil?“ —
‚Jak dlouho, pane, jsem se modlil!‘

‚Dnes jak jsem, mějte shovení,
Se s očí vašich děl,
Jdu k paní své a ptám se jí,
Co vyřídit bych měl.
Mši svatou slyšet velí mně,
I uposlechnu ochotně,
A říkám po modlitbě ranní
Dva růžence, za vás a za ni.‘

Tu zeman oněměl a zbled,
Jsa v hrozném úžase,
„Mluv, jakou v dílně odpověď
Jsi dostal na čase?“ —
‚I zatmělou mi dělí věc,
A napřahali rukou v pec:
O, tohoť dobře pochováno,
Ať bude k naší chvále dáno!‘ —

„A Váru,“ dí on rozraže
Se horkem mrazivým,
„Cos nepotkal ho na dráze?
Vždyť též byl poslán k nim.“ —
‚Ni les, ni dráha planiny
Po Váře chová stopiny.‘ —
I zvolá zeman ohromený:
„Toť Bohem soud je stanovený!“

A pojma sluhu chvátá s ním,
Jsa všechen laskavý,
Upřímo k paní s pohnutím,
Jenž o tom nic neví,

Řka: „Tento anděl musí být,
Jej račte poručena míti;
My jsme se se zlou potázali,
Jej Božské rady ostříhaly.“

A. Marek. *Schiller.*

Potápěč.

„Kdo mi, z vás, panošů, pánů,
Do toho víru se pustí?
Zlatou číši vrhnu do jeho chřtánu,
Již ji černé polklo ústí,
Kdo mi tu číši na jevo vytáhne,
Ten si ji měj, darem jí dosáhne.“

Dí král, pak od vrcholu
Té skály, ježto s příkré strže
V nesmírné moře chlípí dolů,
V Charybdin jek číši vrže.
„Kdo má to srdce, opět se ptám,
By do této hloubi pustil se tam?“

Páni, panoši okolo něho
Slyší ta slova a mlčí tiše,
Hledíce do moře rozvztekleného,
Zlaté nechtějí získati číše.
Tu znova po třetí táže se král,
„Což není, kdo by k té službě mi stál?“

Jak prvé tak nyní mlčí se stejně;
A panoš maje statnost i krásu,
Zjeví se v nohsledův řadě bejně,
Zprostí se pláště a pásu,
A paní a páni, co jich bylo tam,
Zří statného jinocha s podivením.

On stoupiv na kraj toho skalí
  Pohledí do vírové tůně,
Charybda opět ze sebe valí
  Ty vody, jež v svém shltila lůně.
Jak vzdálených hromů bouřlivý hřmot,
Jest dav zpěněných od spodu vod.

V hukotu, jeku, vaří se, síká,
  Jak když se oheň pomísí s mokem,
K nebesům až chmúrná pěna stříká,
  Bez konce tok dáví se tokem;
Ni klidu, ni úlevy nemá ten řev,
Jakby se moře z svých rodilo střev!

Přec posléz divý rmut utichuje,
  Co pekla propast přenesměřené
Černá se zející sluje
  Rozšlebí u bílé pěně,
A do sebe vlny zčeřených vod
Hrdlo kroužící táhné na překot.

Teď rychle než vlnění se zduje,
  Jinoch Bohu jme se vzdáti,
A křik úžasný se rozlehuje,
  Vír ho již dolů s sebou chvátí,
I tajemně v zavřený chřtán
Jest smělý plavec pochován.

Pak svrchu propast povstane tichá,
  Jen temně u dna hučí sobě,
A s trnutím vůkol každý vzdychá:
  „Velkodušný jinochu, zdařiž se tobě!“
Vždy slyšet to řvání v dolu temněji,
Při strachu smutném a tesklivé naději.

A bys hodil i korunu dolů
  A řekl: kdo mi tu korunu zloví:
Ten si ji měj a kraluj na mém stolu;
  Mé chuti bys nezňal tak slibnými slovy.
Jaký tu hlubina skrývá div,
Toho nezjeví, kdokoli v světě je živ.

Již mnohý koráb vírem uchvácený
  Skotil se náhle do této hloubi,
Jen veslo a stežeň roztříštěný
  Na jevo se vyrval z požírající trouby;
A hlasněji, hlasněji co bouře vztek
Více a víc se zbližuje vnitřní jek.

V hučení, jeku, vaří se, síká,
  Jak kdy se oheň pomísí s mokem,
K nebesům až chmúrná pěna stříká,
  Bez konce tok dáví se tokem;
Tak jako vzdálených hromů hřmot,
Jest hluk ten od spodu zbouřených vod.

A hle! v černé, zamúcené jámě
  Viz co labuť znikati podobu bílou,
A šíje se zjeví a obnaží rámě,
  Ano u vodě pracuje mocí a silou.
Hle on to! an ve své nesa levici
Číši pozdvihuje třpytící.

A z hluboka, dlouha oddychuje
  Světlé pozdraviv nebe;
S radostí druh druha oslovuje:
  „Je živ, je tady, zachoval sebe;
Z hrobu té vírové hlubiny
Zdravě vyšel jinoch hrdinný.“

Zblíživ se, an ho zástup plesem vítá,
Pokorně králi k nohoum padne,
A kleče číši mu poskýtá,
A král pokyne dceři své ladné,
Ta ji naplní vínem až do kraje,
A jinoch dí, králi poctu vzdávaje:

„Zdráv buď, králi! život měj plesný,
Kdokoli v světle růžovém dýše!
Tu v hloubi jest příbytek děsný,
Bohům se člověk nerouhej v pýše,
Nikdy neskoumej časností svou,
Co milostně skryli mrakem a tmou.

Jedva dolů jsem stržen co střela,
Pramen tu na mne vyrazí ze šíje skalné,
Hned dvojího proudu moc mne uchvácela
Lítě a vztekle v prudkosti valné,
A v závratném kole co šamrhou
Zmítala bezděky a vrtěla mnou.

Tu zjevena mi je Bohem,
Jehož jsem vzýval v době té nuzné,
Skála, z hloubí ostrým strmící rohem,
Chopiv se jí ujdu smrti své hrůzné,
Tu i číše na končitém koralu vězela,
Jinak by byla do bezedna sletěla.

Podemnou ještě ohromné doly
Ležely v purpurovém mraku,
Ač zvuk tam nevzní a nezahlaholí,
Však hrozné věci jeví se zraku,
Jaký to žížal, ještěrek, saní je byt
V té pekelné tůni chován a skryt.

Černě se hemžili v hrozlivé směsi
V škaredé chomáče spiati,
Kladivci, jichž oko lidské se děsí,
Štctinozub, potvorně ježatí skati,
Strašlivý psohlav na mne, svůj lup,
Co vodní hyéna ukrutný vyšklebil zub.

Tu visím stav vida svůj krušný,
Jsa mezi tvářemi v té hadlivé rotě
Jediný živočich člověkodušný,
Od lidské pomoci vzdálen o samotě,
Hluboko pod libým člověka hovorem,
Všelikým v poušti obklíčen netvorem.

To trna myslím, an se to chýlí,
Sterou rozklepetíc nohu,
Chce chňapati po mně; v té strašné chvíli
Pustím se korálu jatého rohu;
Hned vodovratný ujal mne chvat,
No, bylo mi k štěstí — vzhůru jsem vzat."

I patrně král užásá nad tím
A vece: „Číši daruju tobě
I tento prsten milerád ztratím
Zdělaný v drahokamenné zdobě,
Zvolíš-li zkusiti a vypravit mně,
Cos viděl v moři na nejspodnějším dně."

I dcera jsouc měkka a krotkého mravu,
Lahodnou řečí přímluvu činí:
„Ostaňte, otče, tak krutého bavu,
Dovedlť on, seč nebyli jiní;
Nelze-li vašeho srdce krotiti chuť,
Panoše rytíř příkladem důtklivým buď."

Král nato číše chopí se hned
A machem ji ztopí ve vírovém moři.
„A vyneseš-li mi tu číši opět,
To mi tě šťastným rytířem stvoří,
S tou si manželské lože dnes ještě sděl,
Co nyní nad tebou svůj jevila žel."

Tu nebeská mocnost duši mu svírá
Pohledem na tuto ztepilou robu,
A zmužilá odvaha z očí mu zírá,
An vidí rdít se ji a klesat v mdlobu,
Dolů se kácí popuzen takovou mzdou,
Získati chtěje ji, nebo záhubu svou.

Slyšet je vlnu zpátečným tokem,
Jeví jí příchod bouřlivé hřmění,
Dolů se vzhlédá milostným okem,
Vlna se čeří, voda se pění,
Dolů a nahoru proudu je hon,
Však jinocha nahoru nenese on.

Rukojemství.

Byl k Dionysu tyranu se vkrad
Moeros, taje pod šatem dýku,
Spiat vlečen jest ke zlostníku.
‚Mluv, na koho jsi tu dýku klad?'
Se obočí naň ten škaredý kat.
„Já městu chtěl svobodu dáti!" —
‚Máš na kříži toho se káti.'

„Jsem, odpoví, na smrt připraven
A neprosím o smilování:
Však jestli mé jediné přání
Chceš vyslyšet, daruj mi tři dni jen,
By sestře mé manžel byl usnouben;
Můj přítel buď rukojmím tobě,
Jej, prchnu-li, ukatuj sobě.“

Tu král se uškeří, páchaje lest,
A po malém pomyslu praví:
‚Tři dni tobě daruju zdraví;
Však jest-li ta lhůta prošla jest,
Než ty se mi vrátíš pro svůj trest:
Bude jemu za tebe pojít,
Tobě pak docela projít.‘

Ten přijde k druhovi: „Chce tomu král,
Bych výtržnosti té zplatil
A život na kříži ztratil;
Však tři dni ještě lhůtu mi přál,
Bych k usnoubení své sestry stál;
Já tebe mu v zástavu stavím,
Až přijdu a vazby tě zbavím.“

A mlčky jej obejme věrný druh,
Rád za něho spoutat se nechá,
A onen odtud pryč spěchá.
A třetí než vynikl slunce kruh,
Vdal sestru a jeho pečlivý duch
Již nazpět k městu zas plane,
By nezmeškal lhůty dané.

Tu leje se déště nesmírnost,
S hor vůkol se prameny valí,
A povodeň potoky kalí.

I dojde řeky a vidí ji rost,
Tu strhnou proudu návaly most,
A valové hromně zuřící
Klenbu boří praskající.

On zbíhá zoufale kraj i břeh,
Jak daleko hledí a slídí,
A koho se volaje pídí:
Nižádný převozník do vln těch
Člun od břehu vésti by neposlech',
Vše volání darmo, vše hoře,
Proud divoký šíří se v moře.

Tu sklesne na břehu, úpí a lká
A vzývá pomoci vyšší:
„Dej, Zevse! ať řeka se tiší!
Jest poledne, na mále lhůta má,
A paklí se slunce za hory dá,
A města mi nebude dojít,
Jest milému příteli pojít!"

Však zrůstaje noví se proudu vztek,
A vlna se za vlnou jaří,
A doba se po době maří,
On v úzkosti se zmuží co rek,
A vrhne sebou v šumný jek,
Tok mocnými pážemi dělí —
A bohovi se ho želí.

A břehu se doplaviv dál se dá,
A díky své k ochraně činí;
Hluk loupežníků se nyní
Naň ze mraku lesního uvrhá,
Vši dráhu mu zamezí, krve ždá
A staví jej kyjemi svými,
Mu na hlavu namířenými.

„Co žádáte?“ zvolá hrůzou bled,
„Krom žití mi ničeho není,
A to jest již královo jmění!“
I vychvátí kyj jednomu hned:
„Pro přítele mého mi přejte svět!“
Tři neráznou povalí ranou,
A ostatní prchají stranou.

A slunce pere tak náramně; —
A od trudu v nesnázi děsné
On zmožen ku zemi sklesne.
„O, ty jsi mne zhostil té luzy zlé,
Ty z proudu mi pomohl milostně,
A zde bych měl unyje sjíti,
A druh můj na kříži pníti?“

Tu, jakby se řeřabil toku crk,
Kdes na blíži šumět to slyší,
A poslouchaje se tiší.
Hle, tu se ze skály na úprk
Sem řine živého pramene hrk,
On radostně skloní tam čelo,
A občerství zemdlené tělo.

A slunce se jiskří ve větvích
A maluje na lesklé zvůry
Již obrové stromů stvůry:
Tu zahlídne on dvé pocestných,
A kvapem se žena okolo nich
Ta slova slyší, an dějí:
„Teď na kříž ho přibíjejí!“

A úzkost pohání jeho klus,
Jest puzen starostí tesknou;
Tu ve slunném západu lesknou

Již v dáli se báně Syrakus,
A vstříc mu přijde Filostratus,
Ten poctivý čeledín jeho,
A zhrozí se pána svého.

„Zpět," volá, „tvůj přítel jest ten tam,
Ty ujdi s životem zdrávě!
Smrt za tebe trpí teď právě;
Vždy čekal tebe, a nevěda kam,
Přec neuvěřil v soudruha klam,
V tvůj návrat doufaje stále
Stál pevně úsměchu krále." —

„Buď pozdě již, bych zapravil dluh,
A zhubila-li jej zloba,
Tožť obětuj tyran nás oba.
Tím nechlub se jeho útulný duch,
Že druha svého byl oklamal druh,
On doplň své krutosti míru
A uvěř v lásku a víru."

A slunce zapadá, u brány kříž
Hle do výše již se zdvíhá,
A kolem se diváků míhá.
Již táhnou přítele po laně v výš,
Tu mocně se prodera zástupem blíž:
„Mne, katové!" volá, „si davte,
A přítele závazu zbavte!"

Lid ztrne a úžas uchopí jej;
Si v náručí rozpláče oba
Ta bolná i radostná doba!
Tu slzami polit ves obličej,
A na krále vznesou ten divný děj;
Ten lidsky se pohnuta cítí,
A velí jim před trůn jíti.

A dlouho zří na ně podiven,
Pak praví: „Srdce mi zmoci
Se dostalo do vaší moci,
A věrnost není jen lichý sen;
Buď tedy i já k vám připojen,
Tu prosbu mi nedlete zděti,
Bych ve spolku vašem byl třetí.“

Píseň o zvonu.

Vivos voco. Mortuos plango. Fulgura frango.

Pevně zděnou země kryje
Formu z hlíny pálené.
Dnes se ještě zvon ulije!
Chutně, chaso! k ruce mé.
Jen kdy horký pot
S čela teče v hod,
Jmeno mistra dílem slyne;
Požehnání s nebe plyne.

Když dílo vážné počínáme,
Tu vážné slovo v čas bývá,
A práce, an my rozmlouváme,
Nám veseleji uplývá.
Tak nyní beřme v rozjímání,
Co zde slabá moc působí;
Ten matný muž jest k pohrdání,
Kdo nesmyslil, co vyrobí.
Toť muže krásí neomylně,
A protož rozum také má,
By u vnitř rozvažoval pilně,
Co, rukou tvoře, vykoná.

Sneste hornou smrkovinu,
Ale dobře sušenou,
Ať se hustí v oddušinu
Plamenové naženou.
Vařte v peci měď;
Cínem pak se řeď,
Má-li tuhá tekutina
Býti pravá zvonovina.

Co v této jámy hlubokosti
Mocí ohně se vystaví,
To na zvonici u výsosti
Své dělatele oslaví.
Potrvá věky budoucími,
Povábě sluchy k pozoru,
A bude kvílit s truchlivými,
A zbožné volat ku zboru.
Co v hloubi dole zemšťanovi
Proměnné losy přinesou,
To vráží tamto v zvučné kovy,
An naučně to roznesou.

Ajta! spousta plyne k voli
Znám to z bublin náskoku.'
Hoďte tam popelné soli,
Ta pomáhá roztoku.
Pěny prosta též
Dlužna býti směš,
By kov, švárně vyjda z ruky,
Dával čisté, plné zvuky.

Neb slavným zvukem radování
Vítá nemluvně milené
V prvním života putování,
Jež koná, od sna vedené.

Ještě mu v lůně budoucnosti
ehody spí i blaženosti.
r něžný mateřské milosti
Je v zlatém jitru ostříhá —
Čas jako střela ubíhá.
Od dívky hrdě opuštěné
V svět pacholisko harcuje,
A prošed země oddálené
Domů se hostem vracuje.
A spanilou a květoslavnou,
Co s výše nebe podobu,
Zří lícem kázanou a mravnou
Výtečné panny způsobu.
Tu touha bezejmenná kloní
Jinocha ku samotině,
Slz toky mu se z očí roní,
Vyhýbá ryčné družině,
Jde za milenkou stoudně v sledy,
Jejími oblažený hledy,
Co nejkrasšího v lučině,
Snáší v ozdobu dívčině.
O, touhu něžnou! sladké city,
Zlatý věk první milosti!
Oko vidí nebeské byty,
A srdce plýtvá blahostí.
O, kéž by měly květy věčné
Té mladé lásky doby vděčné!

Píšťaly žlutět vidíme!
Omočím nyní tu trest,
Jestli osklenou spatříme,
Že zralý tok, známka jest.
Chutně, chaso! běž,
A ohledej směš,
Zdalize se látky dvojí,
Nehebné a měkké pojí.

Neb kde se přesné s jemným víže,
A s mírným silné poutá blíže,
Tu slyšán bývá dobrý zvuk.
I hlediž ten, kdo k slibu chodí,
Zda k srdci srdce též se hodí;
Jeť krátko bludu, dlouho muk.
Líbezně panenský hraje
Vínek v kadeřích nevěst,
Když, veselí jich hlásaje,
Zvoní s věže blahověst.
Ach, nejkrašší věku svátek
Končí květen života,
S rouškou, s pasem béře zmatek
Bludů milných pěknota.
Zápal hasne,
Láska ostává,
Na květy jasné
Plod nastává.
Tělem, duší
Muž se kruší,
Klopotě, baže,
Píle, se snaže,
Měně a boře,
Štěpě a tvoře;
Mocí a lestí
Sháněje štěstí.
Nesmírné proudem hrne se zboží,
Na sejpkách zlatá špíže se množí,
Přibývá prostory, zrůst bere dům,
A v domu vládne
Hospodyň správná,
Dítek máti;
Řídí v cnosti
Domácnosti,
Cvičí dívky,

Zdržuje hochy,
Spoří, střádá,
A pořádá,
Pracuje, pílí
Každou chvílí,
Zásobou truhly špihuje drahné,
Frčícím niti vřetenem táhne,
Chrání ve skříni za mnohý den
Vlnu bělostnou, i sněžný len,
Vždy pilná k prospěchu krásy dání,
A nemá stání.
Otec pak okem utěšeným
Od svislí domu dalekohledných
Plesá nad požehnáním svým,
Zhlídá štěpnice zlatoplodné,
Patra stodoly prohnuté,
Prostory sejpky nasuté,
Na poli vlny zrnorodné.
V hrdosti chlubí se jeho ousta:
Pevně, co světa samého spousta,
Zlým proti oupadům
Stojí mi stkvostný dům! —
Ale osud mocně vládne,
S nímžto není smlouvy žádné,
Klopotem přijde neštěstí.

Boh pomozi! počnem líti,
Lom má zubovatý hled,
Když uzříte na čep bíti,
Rcete svatou průpověd.
Nuže, tak se staň!
Bože, domu chraň.
Již se ryhou, dadouc čmoudy,
Valí ohňorudé proudy.

Jeť dobročinná ohně moc,
A krotí se a opatruje,
Co člověk tvoří, způsobuje,
V tom jemu platen na pomoc;
Však strašna jeho božská moc,
Když z pout se vymkne, vyřinuje,
A kráčí stopou svobody
Ten divoký syn přírody.
Nastojte, když v náplň bídy
Vzrosta bez ubránění,
Skrze lidné města třídy
Hrozné těká znícení!
Neboť živly nenávidí
Rukostvůry zemských lidí,
Z oblaku
Zdárnost chodí,
Déšť se rodí;
Z oblaku i v čase tom
Bučí hrom!
Jak to kňučí s výše věže!
Bouře jde!
Krvavé
Jest nebe,
O, to není vedro denní!
Bijou v zvon!
Jaký shon!
Vznikna oheň s plápoláním
Zbíhá třídy zažeháním
Větrového spěchem křídla;
Vroucí jako z peci hřídla
Žíří vítr, jiskry deští,
Okna břinčí, trámy třeští,
Děti kvílí, matky bloudí,
A pod krní
Bravi mrní.

Běh a outěk, kam pohledne,
V noci světlo jako vedne;
Dlouhou řadou z ruky v ruku
Vědro lítá; vzvýši v luku
Sopcí proudy, valy vody.
Chomol vyje přižene se,
Hlukem hledá plamene;
Plamen v suché rolné plody
S praskotem se v sýpku nese,
Bouří v krokví suchém lese,
Jakby v vání náramnosti
Mínil všecku z spodu zem
Vyrvat prudkým klopotem,
Vzroste nebes do výsosti
Velikán!
Losu dán
Ustoupá, kde větší síla,
Člověk, vida svého díla
Zhynutí
V trnutí.
Stojí prázdné spáleniště,
Chomolů vzteklých stanoviště;
V pustých oken vydutí
Hrůza sedí,
Do nich oblak s nebe hledí
Vysoký.
Naposled
Ještě k zvratku
Svého statku
Člověk jednou hledí zpět —
Pak vesel půjde v širý svět.
Ač krutá jeho nechvile,
Vždy útěchy mu přeje nebe:
Sčítá milé své vůkol sebe,
A hle! vidí vše své milé.

Do země to šťastně přišlo,
Forma již se nalila;
Kéž i zdárně na den vyšlo,
By se práce zplatila.
Což ať nevrhlá? —
Forma roztrhlá? —
Ach, snad sladkou za nadějí
Trpké pohromy se dějí.

Tmavému lůnu země svaté
Věříme ruk svých tvoření,
Věří své rolník osení,
A doufá, že mu v klasy zlaté
Dá zrůsti nebes souzení.
Skvostnější símě zarmouceně
Do lůna země skrýváme,
A k losům krasším utěšeně
Že z rakví zkvete, doufáme.
Temně s výše chrámové
Zvoní zvuky hrobové.
Vážně v průvod znějí smutné kovy
Na poslední cestě poutníkovi.
Ach! toť manželka jest drahá,
Ach! toť milá, dobrá máti,
Od knížete stínů černých
Jata choti, z rukou věrných
Outlým dítkám mileným,
V jejím květu zrozeným,
Ježto míle kojila,
Jich se růstem blažila —
Svazek něžný domu všeho
Jest rozvázán na věky:
Ach, již věrné matky jeho
Není mezi člověky!
Není té, jíž blahou dohou

Byl on péče, potěcha,
Bude vlásti nad sirobou
Nelaskavá macecha.

Dokud zvon nám nevystydne,
Hmotnou práci ostavte,
Jako ptactvo v houšti klidné
Svobodně se zabavte.
Hvězdy zasvítí,
Péče necítí
Slyše chasník na klekání;
Mistr se trápí v neustání.

Chutně chodě
Bystrým krokem
Pozdní poutník v pustém lese
K milému se domu nese.
Bečíc tihnou k stáji ovce:
Jdou i skotu čelatého
Hladká stáda bučíce,
Zvyklé chlévy plníce.
S mandeli do stodoly vůz se klátí,
Mnohokvětý na snopech věnec leží,
Ryčný mladý ženců lid k tanci běží.
Ticho, pusto na náměstí.
K tovaryšské světla záři
Sedá čeleď jasné tváři,
Brána skřípíc zavírá se,
Země mrakem obstírá se,
Měšťana však nezatrudí
Černá noc,
Ježto zlocha strašně budí:
Bdějou práva na pomoc.

Řáde svatý, synu nebe
Požehnaný, skrze tebe
Zvolně, lehce, chutně pojí
Své se k svému, města stojí,
Z lesů vyšli spolku chtiví,
Nespoleční lidé diví.
Ty i mezi lidské stavy
Uvodil jsi tiché mravy.
Tebou dražší svazek spiatý
K vlasti milé podnět svatý!
Tisíc ruk se hýbe v píli
U veselém spojení,
Zjevujou se tajné síly
Skrze vroucí snažení.
Pod svobody drahou stráží
Mistr i chasník pracuje,
Každý svým se místem blaží,
Posměvači zdoruje.
Prácet krása obecenství,
Požehnání občana,
Ctí-li krále důstojenství,
Ctí tvá pilnost měšťana.
Míre milý,
Shodo sladká,
Panuj, panuj
Míle městu tomuto!
Kéž dne toho nezasvítá,
Ant by vojny láje lítá
Vztekle v tyto tiché doly
Vrhla sebe,
Anby nebe
Na hvězdném se skvěje polu
Milostně,
Ohnivělo od plápolu
Měst a dědin žalostně!

Výchladu jsme dočekali:
Zrušte nyní stavení,
By se smysly radovaly
V podobizny zdaření.
Tlucte každý zvlášť,
Rozhrušíce plášť:
Má-li zvon kdy zhůru vstáti,
Třeba formu v kusy dáti.

Neb mistr formu rozhrušiti
Můž moudrou rukou, a kdy vhod,
Však běda! když se vyprostiti
Kvapí sám žhoucí rudý plod.
Tu bouří hřmoty hromovými,
Dům puklý vztekle oboře,
A jakò vraty pekelnými
Ven soptí strast a pohoře.
Kde mocí hmotných tupost vládne,
Nevznikne zobrazení žádné,
Když luza zvolnost uchvátí,
Tehdy se blahost rozvrátí.

Žel, když se troudný bouře zárod
V měst lůnu tajně shromáždí,
Sám ztrhav sobě pouta národ
Se strašně s sebou zavraždí.
Tu lítý rozbroj za řemení
Rve zvon, an vyje zahučí.
A posvěcen jsa k míru znění,
Ukrutné heslo zazvučí.

Svobodu, rovnost pokřikujou,
Pokojný měšťan béře braň,
A ulice se naplňujou,
A těká vraždy lítá saň.

Tu ženy hyénové šprýmy
Z nepřítele si třápají,
A srdce zuby pardovými
Z živého těla škubají.
Utuchne zbožná všecka bázeň,
Není nic více svatého,
An zlobě v cestu nejde kázeň,
Zlý zapuzuje dobrého.
Jsou tigři v hněvu ukrutnější,
Jsou krutší lvové dráždění,
Však ze vší hrůzy nejhroznější
Jest člověk ve svém šílení.
O, běda těm, kdo božskou svíci
Dadí slepému, běda těm!
Nemůž mu svítit, ale žíci,
Vsi, města klásti popelem.

Tento den mi radost nese!
Jako hvězda, Bohu děk,
Sličný, hladký zjevuje se
Kovový mně vejlupek.
Líčí se celé
Leskem vesele,
Námět štítu způsobného
Také chválí mistra svého.

Sem, rychle sem!
Kolem, chasníci, obstoupíme,
Okřtíme zvon a posvětíme,
Concordia ho nazůvem,
By stal se smírcem, obec vodě
Ku srdečně a klidné shodě.

Vždy bývej k tomu povolán,
Nač byl od mistra udělán!

Vis v oblohové blankytnosti
Nad stánky země nízkými,
Buď hromu soused na výsosti,
A mezuj s světy hvězdnými.
Mluv s hůry, jako ony svíce,
Ta jasná hejna hvězdných ok,
Jenž tvorce chválí kolujíce,
A věncovaný vodí rok.
Jen k věčným věcem opravdovým
Vzni hlas úst jeho kovových,
A rozměrem se hodinovým
Dotýkej křídel časových.
Zapůjčuj losům mluvu svého,
A, maje srdce bez citu,
Svým aspoň hlasem proměnného
Provázej živobytí hru;
A vyučuj, že jako mizí
Nám v sluchu plný jeho zvuk,
Tak stálost na zemi jest cizí,
Tak toho světa míjí hluk.

Nuže, teď provazů silou
Z jámy vytáhněte zvon,
Aby v říši zvuků čilou
Vstoupil, na větrný tron.
Zhůru, zhůru, výš!
Zdvih se, visne již.
Radost zjevuj městu denní,
Mír buď první jeho znění.

J. Jungmann. *Schiller.*

Král duchů.

Ký pozdní to jezdec větrem a tmou?
Otec to s dítětem, domů jedou;
Synáčka milého v náručí má,
A tiskne, a hřeje a objímá!

‚Mé dítě, což úzkostně tak se děsíš?‘ —
„Tatíčku, což krále duchů nevidíš?
Hle krále se srstí a s korunou?“ —
‚Mé dítě, jen vodní to páry jsou.‘ —

„„Pojď dítě milé, pojď ke mně sem!
Zde krásně si spolu pohrajem;
Má louka je pěkná květnatá,
A máti moje šat má ze zlata.““ —

„Ach táto, tatíčku, slyšíš-li nyní,
Jaké mi král sliby tajně činí?“ —
‚Spokoj se, mé dítě, a bázně nech;
Suchéť to listí šumí po sadech.‘ —

„„Pojď, dítě zlaté, pojď jen se mnou,
Mé dcerky ti pilně sloužit budou;
Mé dcerky, ty v noci tance mají,
Ve spánek tě tancujíc uzpívají.““ —

„Ach táto, tatíčku, což nevidíš
Ty dcerky královy tam vody blíž?“ —
‚Vidím, vidím to, mé dítě milé;
Vrby jsou to šeré a vyhnilé.‘ —

„„Aj rád tě mám, jsi švárný, musím tebe mít;
A sám-li nepůjdeš, chci síly užít.““ —
„Ach táto, tatíčku, již po mně sahá!
Král duchů již v moci své mne má!“ —

I hrůza jest otci, a dává se v cval,
Své úpěcí dítě v náručí jal;
  Přijíždí do dvorce v mysli traplivé,
  Leč dítě v náručí již — neživé.

K. J. Erben. *Göthe.*

Čarodějnický učedlník.

Posléz jednou kouzedlníku
Událo se z domu jíti!
Nyní bude učedlníku
Duchy jeho k vůli míti,
Slovo mistra však é,
Zvyk i skutky znám,
Mocí duchů také
Čáry udělám.
    Skokem, skokem
    Ku potoku!
    Vědro k boku!
    Aby vody
    Valným, plným tekouc tokem
    V koupel daly hojné brody.
Nyní pojď sem starý chvoste!
Za pacholka byl jsi dlouho;
Vezmi na se ruby prosté,
Buď mi k vůli věrný slouho!
V hoře nasaď hlavu,
Dole nohy měj!
Běhej, co jsi v stavu,
Vody nalévej!
    Skokem, skokem
    Ku potoku!
    Vědro k boku!

Aby vody
Valným, plným tekouc tokem
V koupel daly hojné brody.
Věru, hleďte! dolů spěchá
Ku potoku, hony, skoky!
Zase zpět co šipka jechá,
A tu lije rúčí toky!
Již i podvakráte!
Jak to natíká,
Ještě jedenkráte,
Stoudev přetíká.
Chvoste, chvoste,
Dosti moku!
Ani kroku
Nejdi znova!
Běda, běda, ach pomozte!
Zapomněl jsem toho slova!
Slova, kterým konečně se
V prvním jeví stavu prostém.
Ach! zas běží, vodu nese,
Kéž pak bude starým chvostem!
Vždycky opět vleče
Vědrem nový brod;
Ach již na mne teče
Příval hrozných vod:
Nelze dlouho
Toho snésti,
Chci tě v pěsti
Chvátit chlape.
Ach, nastojte! ó zlá touho!
Jak se supí, jak se sápe!
O, ty zlostný pekelníku!
Má dům celý ztopen býti?
Nevidíš-li z pokojíku
Proudy valem ven se lití?

Ďásel chvosta míval!
Nechce slova dbát.
Chvoste, kterýs býval,
Zůstaň jednou stát!
    Přece nechce
    Zloboh státi!
    Má se káti!
    Já ho schvátím,
    A to staré dřevo lehce
    Širočinou v dvé rozvrátím.
Již ho zase vidím běžet!
Jak se na tě vrhu mile,
Hned padouchu budeš ležet. —
Třeskl topor, padlo čile,
Věru dostal notně!
V dvé je kletý chvost!
Jak mi bylo psotně!
Již jsem leku prost.
    Běda, běda!
    Oba díly
    Zas tu chvíli
    Zhůru vstaly,
    Každý z nich co chlap si veda,
    Kéž se bozi smilovali!
Oba běží! Co tu vody
Po schodech a pokojíku;
Jaké řeky, jaké brody!
Kde jsi mistře kouzelníku!
Ach, on právě k tomu;
Mistře, zle je zle!
Duchů opět z domu
Nepozbudu, hle! —
    V koutě stůjte,
    Chvosti! chvosti!
    Vody dosti.

Aby vody
Valným, plným tekouc tokem
V koupel daly hojné brody.
Věru, hleďte! dolů spěchá
Ku potoku, hony, skoky!
Zase zpět co šipka jechá,
A tu lije rúčí toky!
Již i podvakráte!
Jak to natíká,
Ještě jedenkráte,
Stoudev přetíká.
Chvoste, chvoste,
Dosti moku!
Ani kroku
Nejdi znova!
Běda, běda, ach pomozte!
Zapomněl jsem toho slova!
Slova, kterým konečně se
V prvním jeví stavu prostém.
Ach! zas běží, vodu nese,
Kéž pak bude starým chvostem!
Vždycky opět vleče
Vědrem nový brod;
Ach již na mne teče
Příval hrozných vod:
Nelze dlouho
Toho snésti,
Chci tě v pěsti
Chvátit chlape.
Ach, nastojte! ó zlá touho!
Jak se supí, jak se sápe!
O, ty zlostný pekelníku!
Má dům celý ztopen býti?
Nevidíš-li z pokojíku
Proudy valem ven se líti?

Bůh a Bajadera.

Mahadé, pán všeho Míra,
Po šesté jde v lidí vlast,
Složiv dobu bohatýra
Čije s námi bol i slast;
U nás ráčí bytem dlíti,
Na sobě vše zkuse žít;
Má-li shovět, nebo mstíti,
Musí lidi lidsky zřít.
Když pak co pocestný město si prohled,
Veliké skoumal a na malé dohled:
Libo mu k večerou dále zas jít.

Když jej krok tak ven zas vedl,
Kde ty zadní domky jsou,
S líčenou on tváří shledl
Děvu krásnou, ztracenou.
Zdrávas, roztomilá dcera!
„Díky! počkej, hned jsem tvá!“
A kdo jsi ty? — „Bajadera,
A zde láska sídlo má.“
Ochotně cimbaly ku plesu tluče,
Točí se v kole tak líbě a ruče,
Nahne, skloní se, kytku mu dá.

Ku prahu jej lichotivě
Do domečku nutí již:
„Krásný hoste! hned je živě
Osvícena moje chyž!
Jsi-li umdlen, chci tě sílit,
Mírnit bolest nohou tvých,
Jenom k vůli tvé se chýlit,
Jednat pokoj, ples i smích.“

Zmirňuje domnělé bolesti čile:
Nebeský znamená k zábavě milé
Lidské tu srdce i v tenatech zlých.

Otrocké on žádá služby,
Jí tím pochotnější jsou;
Časně vynucené tužby
Znenáhla vrou přírodou:
A tak brž, kam květ se hostí,
Ovoce se zjevuje,
Jestli v umu poslušnosti,
Na blízku i láska je.
Však by ji přísněji skoumal a spíše,
Vyvolí hlubiny znatel i výše
Rozkoš a hrůzu a trápení zlé.

Růžové jí líbá líce,
Znej, jak láska bolívá;
Sama svá již není více,
Ponejprv slz prolívá;
Zajatá mu k nohoum padne,
O rozkoš ne, o zisk ne,
A ty oudy umou vnadné
Upírají služby své.
A tak ku veselé slavnosti lůžka
Hotoví tmavé své líbezné růška
Noc ony tkaniny roztomilé.

Pozdě uspaná vždy pílí
Vstáti dřív dne bílého;
Na srdci tu — neví sní-li —
Najde mrtva milého!
Naň se vrhne, slzí proudy,
Nezkřísí jej žal ni řev,
Brzy nesou tuhé oudy
Ve plápolné jámy zev.

Ji zbudí pohřební zpěvové kněží,
Zuří a lidem se tiskne a běží.
„Kdos? co ti žene sem v oupalu krev?“

U mar sklesne, a křik její
Proniká vší dědinou:
„Manžele mi vzíti chtějí,
Ve hrob spásu jedinou!
Má mi v popel rozpadnouti
Těchto oudů božský jas?
Můj byl! ach, jen noc mým slouti!
Nic! on na věky mě spas!“
Zpívají kněži: „My nosíme šedé,
Po dlouhém umdlení starotou bledé,
Nosíme mladé, než myslí, že čas!

Poslyš, co tvých kněží věra:
Nebyl on tvým manželem.
Živas ty co Bajadera,
Cizí povinnostem všem.
Stín se jenom za svým tělem
V ticho smrti ubírá,
Druže jen jde za manželem,
Povinnost i čest tu má.
Zavzněte trouby ku svatému stesku.
Vezměte bohové v plamene blesku
Mládce, dní ozdobu v obydlí svá.“

Takto zbor, an bez milosti
Rozmnožuje její bol:
A tuť ona po svém hosti
Skočí v žárný smrti dol.
Ale božský jun se vznese
Vzhůru sloupem ohnivým,
Ejhle, v náručí svém nese
Milou nad plamen a dým!

Těší se bohové z vinníků žalů,
Zvedají děti své z hlubokých kalů
Žhavýma rukama k nebesům svým.

Macháček. *Göthe.*

Marnost nad marnostmi.

Já si nezakládám na ničem!
Juchej!
Proto na světě tak blažen jsem,
Juchej!
A kdo nehrá na ničemnou,
Přiťukej a zpívej se mnou
Při dopitku mém!

Já stál o zboží a o jmění,
Juchej!
To že blaží, liché domnění!
Ovej!
Peníz, který jsem tu popad,
Tam se hned mi zase propad,
Bylo po jmění.

Teď já k ženským srdce přikládal,
Juchej!
Ještě posud bych se za to pral!
Ouvej!
Falešná si jiné měla,
Věrná mě zas omrzela,
Vhodnou jiný vzal.

Pak jsem o cesty a jízdy stál,
Juchej!
Opustil svou vlast a táhl dál,
Ovej!
Tu mi nešlo k duhu sídlo,
Tam ne spaní, tu ne jídlo,
Domů jsem si přál.

Zas jsem dával na slávu a čest,
Juchej!
I hned jiný slovutnější jest,
Ovej!
Jak jsem zvedal hlavu výše,
Každý zlořečil mé pýše,
Každý kul mi lest.

Vydal já se ve válku a boj,
Juchej!
Zahnal mnohý nepřátelů roj,
Juchej!
Následoval polních rohů —
Až jsem ztratil koulí nohu,
Hned jsem složil zbroj.

Již si nezakládám na ničem!
Juchej!
Pánem celinkého světa jsem!
Juchej!
K pití volám dobrou chasu;
Zpěvu konec tu i kvasu —
Nuže! dopijem'!

Macháček. *Göthe.*

Píseň milostníčky.

Znáš onu zem? citrony kde kvetou,
Ve tmavém stínu pomaranče žhnou;
Tichounký dech z modrého nebe dme,
Nechvěje myrt, a laur se zhůru pne? —
Tu jest-li znáš, ó tam, ó tam
Nech s tebou se ó můj milenče dám!

Znáš onen dům? na sloupech spoléhá,
A zlatý sál a skvoucí jizby má,
A mramory se na mne dívají:
Ach, co ti ubožátko dělají?
Ten jest-li znáš, ó tam, ó tam
Nech s tebou se ó můj ochrance dám!

Znáš onen vrch a stezku v oblaku?
Mezkyně hledá stopy ve mraku;
V rozvalinách saň lítá přebývá,
Zbořené skály příval okrývá.
Ten jest-li znáš, ó tam, ó tam
Nech ať se tam můj otče s tebou dám.

J. Jungmann. *Göthe.*

Pěvec.

Co slyším venku před hradem,
Co na mostě tam zněti?
To pěvec kýs, ať vejde sem,
Chci v kobě ho slyšeti!
Král takto řek' a panoš šel,
Hoch přišel zas a král mu děl:
Pusťte sem toho starce!

Zdař Bůh vám, páni vznešení,
Zdař Bůh vám, paní pěkné!
Toť nebe jest! To zhvězdění!
Kdož nám jich jmena řekne
V té síni nádhery a kras,
Sklop oko se, tu není čas
Se diviti a bavit.

A pěvec oči přiklopí
A hlučně struny zvoní;
Rytířstvo podiv uchopí
A paní hlavy kloní.
Král píseň sobě liboval
A za odměnu pěvci dal
Ze zlata řetěz dáti.

Mně zlatý řetěz nedávej,
Ten lép rytířům sluší,
Jenž ti se udatenstvím skvěj'
A hledem kopí kruší.
Neb kancléř hoden odměny
Ať s ostatními břemeny
I toto břímě nosí.

Já zpívám, jako v hájině
Si volné ptáče zpívá,
Mzda má jest píseň jedině,
Co z hrdla mi zaznívá;
Však, smím-li oč vás prositi,
Popřejte mi se napiti
Ze zlaté číše vína.

On přihnuv si a dopiv řek':
O, jak ten nápoj slastný!
A kde jej snadno dáti vděk,

Byt jaký to přešťastný!
Ve štěstí na mne zpomeňte
A Bohu vděkem odměňte,
Jak já vám tento doušek!

Pichl. *Göthe.*

Kletba zpěvce.

Před věky zámek jeden tak slavný a vysoký stál,
Lesk jeho daleko v kraj, až po siné moře plál,
Kolkolem vil se vonných zahrad květnatý kruh,
V tom se prýštily prameny čerstvé v leskotu duh.

Tam stolil král, maje zemí a vítězství nad hojnost,
Zpupně stolil tak škared a bled a útěchy prost;
Nebo co myslí, to hrůza jest, a co hledí, to hněv.
A co mluví, to hoře, a co píše, to krev.

Do toho zámku se bralo šlechetných pěvců dvé,
Jeden měl kadeře zlaté, druh vlasy šedivé;
Starý seděl na koni švárném s harfou svou,
Po boku kráčel mu mladý s myslí ochotnou.

Starec dí mládci: „Nyní, můj synu, připraven buď,
Nejhlubší zpěvy pěj, zvuky nejplnější luď,
Všech seber sil, i želu i radosti plamenné:
Jdem' dnes pohnout královo srdce kamenné!“

A již vešli v tu vysokou síňci sloupovou;
Na trůně uveleben sedí král tam s chotí svou,
Král tak strašnoskvostně, co krvavá severní zář,
Královna — jakby v to hleděla Luny milostná tvář.

Starý se uchopil strun, a ku podivu je bral,
Že zvuk plněj' a pořád plněji rokotal,
Na to vynikal jasných jinocha hlásků švor,
Mezi to starce zpěv, co temný duchů zbor.

Zpívají jaro a lásku, blažený, zlatý čas,
Svobodu, vážnost muže, tu svatost a víru zas,
Zpívají o všem krásném, kam lidská srdce lnou,
O všem velikém, jímžto se lidská prsa dmou.

Tlupě dvořanů zachází k smíchu a haně chuť,
Bohu se koří králova vítěze pyšná hruď:
Královna plynouci v citech sladkých a žalostných,
Hodí zpěvcům odměnu růži z ňader svých.

„Vy jste mi zavedli lid, a vábíte ženu mou?“
Okřikne král je, třesa se na rukou, na nohou;
Hodí mečem, ten blýskna se v jinocha prsa vryl,
Místo zpěvů z nich pramen krve se vyprýštil.

A jako vichřicí rozprchnut byl slýchač a host,
Jinoch se v náručí mistra odebral na věčnost;
Ten ho obalí v plášť, a položí na oře,
Uváže pevně, a opustí zámek slz umoře.

Ale za branou vysokou zastaví zpěvec kmet,
Chopí se harfy své, jenž uměla divy znět,
O sloup mramorový ji tam na kusy rozrazí,
Potom volá, že hrozně to v zámku a zahradě zní:

„Běda vám, síně pyšné! nižádný více čas
Nepronikej vás písně a harfy lahodný hlas,
Nářek jenom a vzdechy a otroků šept a strach,
Až vás ušlape pomsta v hnilinu, rum a prach!

Běda vám, zahrady vonné, jež růží máje zář,
Patřte na tuto nebožtíkovu bledou tvář,
Abyste vadly, a prameny všecky vás minuly,
Abyste za krátka pusté a zasuté zhynuly!

Běda ti, potvorný zbojce, ty kletbo zpěvectví!
Nazmar buď bažení tvoje po krvavé slávě a cti,
Zabylé jmeno tvé noc na věky věků krej,
Prázdný vzduch je co poslední chropot do sebe věj!“

Starý zpěvec to volal, nebe to slyšelo,
Zdě se bořily, síně se sesuly na celo;
Jediný sloup tam svědčí bývalou slávu a moc,
A i ten již trhlý můž padnout tuto noc.

A v kol na místě vonných zahrad jest dálná poušť,
Žádný strom tam nestíní, pramen nevlaží houšť,
Žádný zpěv jmeno krále nejeví, nikde mu čest,
Zhynul a zapomenut! — to kletba zpěvce jest!

Macháček. *Uhland.*

Černý rytíř.

O letnicích, když vše plesy
Slaví, sady, háje, lesy,
Slovem takto král pokyne:
„I z kob a sadů
Tohoto mého hradu
Ať hojná vesna se rozvine!“

Trouby, kotle rokotají
A prapory slavně vlají

S pavlanu, a král se dívá,
Jak na sedání
Syn jeho statný v klání
Slávy věnec si dobývá.

Tu však, odkud nikdo neví,
Černý rytíř se vyjeví.
„Znak váš, jmeno?“ král se tíže.
„Kdybych je řekl,
Z vás každý by se lekl,
Velkých říší jsem já kníže.“

A když vejel do ohrady,
Zatmělo se nebe všady,
Hrad se počal otřásati.
Na první jetí
Syn králův s koně sletí,
Div, že může opět vstáti.

Hudba k tanci počne zníti,
Pochodněmi sál se svítí,
Přece vše se míhá v šeru.
On pak s dvorností,
Jak přisluší se hosti,
K tanci vede krále dceru.

Železné jest roucho jeho,
Tanec taktu divokého,
V objetí ji mráz ovládá;
Z ňáder a vlasů
Svou tratíc náhle krásu
Kvítí vadne, na zem padá.

K bohatému pak šli stolu,
Rytíři a paní spolu,

Mezi synem, dcerou v středu
Král starý sedí
A na své dítky hledí,
A bol ho jímá při pohledu.

Obě vyhlížely bledy,
Host jim zavdá pohár tedy:
„Zlaté víno vás uzdraví!"
A když s vděčností
Děti připily hosti,
„Chladný nápoj byl to," praví.

K ňádrům otci se přivinou,
Syn i dcera, mrou a hynou,
Smrtí oběma tvář zbledne,
A kam jen šedý
A starý otec hledí,
Dítko své umírat zhlédne.

„Běda! milostné mé děti obě
Vzals mi v mládí blahé době:
Vezmi i mne si nebůže!"
Hlasem, jak soví,
Ukrutník kmetu poví:
„Já jen z jara trhám růže."

Pichl. *Uhland.*

Hradník Bělohradský.

Jak ten hradník Bělohradský
Ku srdci hned ruku tisk',
Když byl ponejprvé spatřil
Zemanku ze Solopisk!

Od té chvíle ustavičně,
Kdykoli se zpívat jal,
První onen srdce tlukot
Jeho zpěvy pronikal.

Ale málo prospěl jemu
Ves ten sladký zpěvů žel,
Nikdá nesmí neboh doufat,
Na jejím by srdci dlel.

Byť jí mnohá píseň pěkná
Něžnou radost plodila:
Vážně choti nádhernému
Po boku vždy chodila. —

Umínil si tedy hradník
Prsa v ocel vpraviti,
Křížem na něm poup'atým
Srdce tlukot staviti.

Když byl statně v zemi svaté
Mnohý den již bojoval,
Projel šíp mu kříž a krunýř,
Až do prostřed srdce klal.

„Slyšíš, panoši můj věrný!
Jak to srdce doklepá,
K zemanince ze Solopisk
Přenést je buď péče tvá!“ —

V posvěcené, chladné zemi
Pochovali tělo ctné;
Srdce jen, to unavené
Ještě nemá pokoje.

V zlatou nádobu se klade
Dobře balsamované,
A již v korábu je panoš
Pečlivě má schované.

Bouře hučí, vlny bijou,
Stěžně drtí blesk a blesk,
Teskně tlukou srdce všecka,
Jednoho jen mine tesk.

Zlatem září slunce opět,
Již se lesknou báně měst,
Zaplesají srdce všecka,
Jenom jedno tiché jest.

A již lesem Solopiským
Kvapí sluha s pokladem,
Najednou tu zahlaholí
Trub a lovců hluky v něm.

Ze křovin se šustne jelen,
V srdci mu hrot ostrý tkvěl,
Zepne se, a potom sklesna
U panoše nohou sšel.

Ejhle! zeman ze Solopisk,
Který byl to zvíře bod,
Klopotá sem s lovci svými,
Panošův tu staví chod.

Po skvělé té skříni zlaté
Ruce chasy sáhají,
Ale panoš poustoupí,
Ruce nastavuje dí:

„Tuto chovám srdce pěvce,
Který v svatém boji stál,
Srdce Bělohradeckého,
Nechte v pokoji je dál!“

Umíraje on mi velel:
Jak to srdce doklepá,
K zemanince ze Solopisk
Donést je že péče má.“ —

‚Paní ta mi dobře známa!‘
Zeman mluviti se jal,
A tu zlatou popelnici
Ulekléműu rychle vzal.

Pod svůj plášť ji ukryv jede
V záští k činu lstivému,
Tiskne srdce mrtvé, chladné,
Ku vřelému, mstivému.

Přiklepotav na hrad káže
Kuchařům hned ku peci,
Jelena dá připraviti,
Srdce vzácné upéci.

Potom kvítím obložené
Na zlatu je přinesou,
Kdyžto zeman ze Solopisk
Za stolem je s paní svou.

Laskavě je podávaje
Žertem ku spanilé dí:
„Ode všeho, co si zlovím,
Vám vždy srdce náleží.“ —

Jak je paní jedva jedla,
  Do pláče jí bylo tak,
Že jí srdce usedalo,
  Slzami že pošel zrak.

Tu se zeman Solopisk
  Do krutého smíchu dá:
„O holubím srdci praví,
  Jedlíka že k pláči má:

Čím víc, paní roztomilá,
  To, čím já vás častoval,
Srdce Bělohradeckého,
  Jenž tak sladce pěje lkal.“

Když byl zeman takto mluvil,
  Tu a jinou kaxu zlou,
Zemanka se vážně zvedne,
  Praví řečí zvýšenou:

„Velkou učinil jste křivdu,
  Licho vaše domnění;
Takové však srdce jídat,
  Snadno mysl promění.

Mnoho na mysl mi mane,
  Co mi někdy zpívával,
Kdo mi za živa byl cizím,
  Ten co nebožtík mne jal!

Já jsem smrti věnována,
  Hnusí se mi každý kvas,
Co jsem došla srdce toho,
  Nesmím jiné krmě zas.

Vám však přeju ku posledu:
  Boha milost soudem svým!“ —
To se někdy přihodilo
  Se srdcem tím zpěvcovým.

Macháček. *Uhland.*

Osyka.

Pána na kříž rozpjatého
  Stromoví když uzřelo,
Ztrnulo a hrůzou jeho
  Lupení se zachvělo;
Jen osyka nepohnula
Se a hrdě vzhůru pnula
Jako dřív bez žalu všeho
  Haluze a listí své.

Tehda kletba vyslovena —
  Slyšely ji vrch i les —
Hrdost tvá buď pokořena,
  Od té doby vždy se třes!
Všecky stromy, kře a snětí
Budou vichrem jen se chvětí;
Pískle horem když se zastená,
  Strachem srdce tvé se chvěj.

Chvěj se, v kterém koli pásu
  Světa z prachu vypučíš,
Každý list tvůj, až jej času
  Jesenního střást musíš.
A na věčné věky, všude
Příslovím se říkat bude,
Žes neľkala světa spásu:
  „Chvěje se jak osyka!“

Pichl. *Rückert.*

Čert ošizen.

Arabští oseli pole svá,
Čert záhy k nim přitěžil,
Řka: Polovic světa jesti má,
Nuž, dejte mi z té žni díl.

Arabští, lišky vychytralé,
Řkou: Dolejší část je tvá!
Než čert zas pravil jim: Já ale
Chci hořejší, tatě má.

Tu oni řepy nasázeli;
Když přišel čas k dělení,
Arabští řepu si sklízeli,
Čert uvadlé lupení.

A druhý rok když byl přišel zas,
A čert celý rozhněván
Řek: Teď chci dolejší půl od vás,
Hned oseli žitem lán.

A když pak opět se dělili,
Arabští dostali klasy v díl,
Strništěm čerta zas odbyli,
By sobě v pekle ním zatopil.

Pichl. *Rückert.*

Jezdec.

Mlčky oře svého slují vede;
S dlouhou kadeří kol tváře bledé
Splývají mu vousy na prsa i týl.
Mdlému zvířeti již uzdu pouští;
Trudě vzdychá v tmavé sosen houšti:
„Proč mi, nebe, dalos písně za podíl?

Jako rudy v horách spaly časy
Dlouhé v prsou mých: — že zpěvné hlasy
V hloubi duše leží, nevědělť sem sám.
Běda, odemknout jich tajné brány!
Vřící tekou střelmo co krev z rány
Ve srdci, a já, ach! — v krvi dokonám!

Nikdo však to neví! Lid se staví
Přede mne a: Vida! — s smíchem praví,
To je silný, to je veseloučký skok!
Jak to živě a jak bujně prýští!
Jednou, dá-li Bůh, v tom prameništi
Zrodí se a vrazí v kraje hodný tok.

Nevědí však, že již brzo zhyne
Vyschlý, že již bez přítoku plyne.
Nevědí, že moje smrt již ve dveřích,
A že krví, co jí vykypělo,
Mám-li v hrobce pokrýti jím tělo,
Barviti sem musel purpur zpěvů mých.

Přece nereptám, řka: Tu mě máte,
Oddaného Seneku mně znáte,

Z něhož v kádi zašuměly proudy žil;
Básnění mým letům prchat velí,
Zpěv, o běda! je můj Nero celý —
A přec nerad osudu bych zlořečil.

Kdyby mě jen za šat nechytali,
Obvazky na balšám nechystali,
Kalich s mískou na krev, až mi vyskočí!
Raděj bych se na smrt ukrvácel,
Jako s ranou v pleci jelen, jejžto zkácel
Bodák lovčí v tmavém, nízkém oubočí.

Kdyby mroucímu jen pokoj dali,
Ukrutně mi ránu nestiskali —
A to na ulici jako pod střechou!
Učíce, že valné, uzavřené
Řečiště mě snáze k hrobu žene,
Nežli odtékavé, an se spánky dmou.

O že tolik na mé cesty dbáte,
A — Co poesí je? — mluv! — se ptáte!
Bože, co sem zaslech' již těch otázek!
Kdybyste jen oušklebků a smání
Nechali, když moje tváře v plání,
Oči ve slzích, jsem jako ve snu řek':

Vstupte na dub, ve hvozdě to pustém,
Zvolte sídlo na temeně hustém,
Širokmenném, v trpkovonném lupení,
Zamyšlení ruce křížem dejte,
Na vzdálenou milku zpomínejte,
Hledíc při tom na hrdličku v hnízdění!

Aneb sedni plavci na ramena,
By tě pomáčela mořská pěna,
Pak si, by tě vnesl do vln, vyvolíž;
Oddyseu polož na zcuchanou
Hlavu jeho, vejskej, by on stranou
Řekl: To je poblázněný tovaryš!

Nebo na bujarých koních seďte,
Jako diví tři a čtyři leťte —
Hle, jak frčí rozpřažení rychlíci!
Vy je bodáte, a hříva věje,
An se shýbáte, kol oblíčeje:
To je poezí — jen buďte věřící!

Jedete-li v noci přes most dlouhý,
Reptá z dřeva podkov hlahol pouhý,
Až pak břinkotně a náhle spřežení
Kopytami do dlažby zas bije —
Jiskry letí: — pak je poesie
První želez na kameně zaznění!

Poesí je též, an v skromné lodi
Jako labuť, kdy se soumrak rodí,
Zdlouha přístavem se poplavíš,
A ta loď pak, že je ve tvé vůli,
K ohromnému korábu se stulí;
Jakž dle palat stává chudá chýš.

Poesí je též, kdy černoch divý
V lanech leže, odpočinku chtivý,
Kolébavě ssaje podvečerní chlad;
Houpaje se tichou píseň zpívá,
A kdo jemu do tváří se dívá,
Vidí zraků bělmo jako hvězdy plát.

Poesí by také bylo jistě,
Kdyby zděšen v tomto pustém místě
Sepnul se můj vraník rodu dánského,
A mnou mrštil tuhle na ouskalí,
Žeby se mu zraky potrhaly,
Černá krev se lila z čela prasklého;

Potom, kdybych na posledy v tváři
Jasnou večerního slunce záři,
Kalné zvedl oko, řasy uvadlé:
Aby věrné zvíře, jakoby mělo
Žalost, hlavu klopíc na mne zřelo,
Teple řehtajíc mi v líce uchladlé!“—

Pichl. *Freiligrath.*

Starý komediant.

Opona se šumě stáčí,
K předu starý herec kráčí,
Rudě zmazán v poctivé tváři,
Na šatě plno cetek září.

Jakž mi tebe v strdci líto!
Týmě tvoje bíle kryto —
Nad hrobem stoje kejkly kuješ,
Úsměch luze vynucuješ.

Krátký úsměch nad šedinou
Před márami a umrlčinou —
To let lidských nejvyšší cena,
Tobě, chuďase, vyměřena!

Mozek starcův poumdlívá,
I na své drahé nepomnívá;
Ty však ho nutě ještě mučíš,
Marným floskulím se učíš.

Rámě starcovo se třese;
Ruka umdlená se vznese,
Jen kdy žehná vnuky a děti,
V chrámě sepnutá při oběti.

Ruka tvoje však neustává,
K pustým slovům takt si dává,
A vše to trudné namáhání,
Ubohý! luze pro usmání!

Sedne starec na lenošku,
Pohovit chce oudům trošku.
„Hleďme — hle, jak pohodlný!“
Hned je zástup ousměšků plný.

Tiše, ztrhanými slovy
Začíná svůj hovor nový.
„Ai, vždyť neví již kouska řeči!“
Káravý hněv se kolem větší.

Starec jen šepce, zajíká se,
Vázneť mu jazyk, nehýbá se;
Hovor nedokončiv tichne,
Mlčí — již ani neoddychne.

Zvonek cinká, opona se kloní —
Kdož ví, že to umíráčkem zvoní?
Množství bubnuje a píská —
Kdož ví, že to hrobní píseň výská?

Starec na sesli mrtev sedí,
Pod ličidlem co živý bledí;
Onoť na bledé, chladné tváři
Jako lež hrubá pyšně září.

Zbylať na líci šedivcově
Jako nápis na hřbitově
Řkoucí: Všecko je klam a lhání,
Jeho život, snaha i hrání.

Z lesů na plátně zelenavých
Nezní hlasů nad hrobem lkavých;
Luna olejem napojená
Pro mrtvé pláčem nezastená.

Herci kolem druha se staví,
Jeden z nich mu k pochvale praví:
„Blaze! kdo takto v boji zhynul;
Tenť věru co hrdina slynul!“

A, co Muza, děvče mladé
Na stříbrné vlasy mu klade
Z papíru věnec malovaný,
Častou potřebou podrchaný.

Průvod k hrobu je dvé hostí,
Rakev odnest právě dosti;
A když ho skryli u věčném tichu,
Nebylo pláče, nebylo smíchu.

Tyl. *A. Grün.*

Nejbohatší kníže.

V slavné Vormské síni mnoho říšských knížat sedělo,
A svých zemí pěknou řečí velebiti hledělo.
Krásná, pravil kníže Saský, jest má zem a bohatá,
Stříbra hojnost v jejích horách i pokladů od zlata.
Hle, má země požehnaná! Pravil Rejnský volenec:
Zlaté osení po dolech, horám réva za věnec!
Velká města, skvostné chrámy, Ludvík Bavorský praví,
V stejnou slávu zajisté mou zem s vašimi postaví.
Eberhard ten s Vousy, dobrý Würtemberské země pán,
Rce: Má zem měst velkých nemá, aniž drahý kov jí dán;
Avšak jeden poklad chová: v širých lesích dobrý lid,
Že každému směle mohu ve klín hlavu položit!
A pan Sas, pan Bavor s Rejnským jednohlasně zvolali:
„Hrabě s Vousy nejbohatší!“ a jemu se poddali.

Pichl. *J. Kerner.*

Dvě rakve.

Dvě rakve samy stojí
V hrobce chrámu starého,
Král Otmar leží v jedné,
V druhé pěvec dle něho.

Král druhdy mocně seděl
Svých otců na trůnu,
Do pravé meč mu dali,
Na hlavu korunu.

Však dle hrdého krále
Pokojně pěvec spí,
A posud v jeho rukou,
Se zbožná harfa zří.

Kol hrady v rum padají
A trouba k boji zve,
Meč — ten se víc nepohne
Již v ruce královĕ.

Květy a jarním dechem
Údolí zachvívá,
U věčné písni harfa
Pěvcova zaznívá.

Pichl. *J. Kerner.*

Belsazar.

Již k půlnoci se blížilo,
Vše v Babeli se ztišilo.
Jen na královském hradě dnes
Je světlo ještě, hluk a ples;
Tamť v kobě slavné stoluje
Král Belsazar a hoduje;
Sluh řady v pestrém odění,
A v čÍších víno se pění.
Ples chlapstva a zvuk pohárů
Vhod královu jsou rozmaru.
Tvář jeho vínem rozžata
A pychem mysl pojata.

A pych ten počne dál ho hnát,
Že jme se hříšně božstvu lát.
Za drzé jeho rouhání
Jej chlapstvo chválí v jásání.
Pak velí krále hrdý hlas
A sluha jde a přijde zas,
I nese zlaté nádoby
Zloupené z chrámu Jehovy;
Z nich koflík drzou rukou král
Až po kraj naplněný vzal,
Jej kvapem v hrdlo vyklopí
A rouhavými ústy dí:
„Jehovo! já tě v posměch vzal,
Jsemť Babylonu mocný král!“
Však sotva lání doznělo,
Králi se srdce zachvělo,
A přestal hluk a přestal smích
A jako hrobka sál utich'.
Však hle, tam hle, na bílé zdi
Jak ruka člověčí to ční,
A píše a píše na bílou zeď
Písmeny žhavé a zmizí hned.
Král zůstal celý ztrnulý,
Líce mu náhle zbledguly,
A chlapstvo se hrůzou zachvělo
A mlčky a tiše sedělo.
Magové přišli, nikdo z nich
Však neznal písmen plamenných.
Belsazar ale, než byl den,
Od sluhů svých je zavražen.

Pichl. *J. Heine.*

Poutnice.

I.

Na lůžku dcera leží,
U okna stojí máť,
„Nechceš se, Cecilie,
Na průvod podívat?“

„„Ach, máti, jsem nemocna,
Mně ušel sluch i vid;
Myslím jen na Jindřicha,
A srdce nemá klid.““

„Vstaň, půjdem za poutníky,
Vem knížku s růžencem;
Utec se k matce Boží
Nemocným se srdcem.“

Korouhve zavívají,
Zpěv zní a umírá;
Na Horu, Horu svatou,
Tam lid se ubírá.

Za lidem máti kráčí,
S ní jde Cecilia,
A obě prozpěvujou:
„Chvála ti, Maria!“

II.

Rodička svatohorská
Dnes velkou starost má,
Neb velká přišlých tlupa
Chce být uzdravena.

Nemocní přinášejí
Na oltář rodičky
Všeliké z vosku oudy,
Nožinky, ručičky.

Kdo nožky obětujou,
Těm nohy uzdraví;
Kdo ručky zavěšujou,
Těm ruce napraví.

Tamť mnohý šel o berlích,
Jenž nyní tancuje;
A mnohý s rukou chromou,
Jenž na housle hraje.

Matička vzavši svíčku,
Srdce utvořila:
„Podej to svaté panně,
By tvůj bol zkrotila.“

Dceruška vezme srdce
A slzíc k Panně jde;
Již klečí před obrazem,
A takto vzdychá zde:

„Ty královno nebeská,
Trpících naděje!
Ach, tobě služka tvoje
Svou bolest žaluje.“

„Já bydlela s matičkou
Tam v dáli, tam v Praze,
Kde v mnoha, mnoha ohrámích
Se skvíš na obraze.“

„A vedle bydlel Jindřich —
Ach ten již v Pánu jest!
O Panno! přijmiž dárek,
Zkroť mého srdce trest!“

„Ach, uzdrav srdce moje,
A vděčná ústa má
Budou vždy k Tobě volat:
Chvála ti, Maria!“

III.

Cecilie s matinkou
V komůrce usnula;
V tom panna divotvorná
Sem tiše kráčela.

Sehnuvši se k nemocné,
Svou ruku vložila
Na srdce dobré dívky,
A opět zmizela.

To oči zbožné matky
Teď ve snu viděly;
A v tom poutníků zpěvy
Ji ze sna zbudily.

Tuť jitrem ozářena
Dceruška ležela.
„Probuď se, dítě drahé!“
Ach, ona — mrtvola!

Tu matka ruce sepnouc,
K nebesům pozírá,
A v slzách šepce zbožně:
„Chvála ti, Maria!“

Tupý. *J. Heine*

V rákosí.

1.

Slunce nám již s bohem kyne,
A den usnul zemdlený,
Vrbu vábí k rákosině
Rybník tichý, bezedný.

Slza za slzou se line —
Má milá je vzdálená.
Vítr šumí v rákosině,
Vrba smutně šepotá.

Žal můj duše ve hlubině,
Tak se ve tvé záři skví,
Jak ve vrbí, v rákosině
Svítí hvězda večerní.

2.

Již se stmívá, mraky pílí,
Valem prší litina,
Hlasy větrů k plesu kvílí:
„Kam se děla světla tvá?“

Hvězdy zhaslé hledajíce
V jezeru rozčeřeném.
Láska tvá mne nikdy více
Nepotěší v bolu mém.

3.

Tajnou stezkou kráčím v lese
Rád, když slunce zapadá,
U pustého sítí v plese
Myslím na tě, děvo má!

Když se soumrak k houšti sklání,
Šumí tajně rákosí,
Ach! ten šepot a to lkání
Oko slzou zarosí.

Mně je, jak bych slyšel vláti
Jasný hlas tvůj tišinou,
A v rybníce umírati
Tvoji píseň líbeznou.

4.

Slunce za horou;
Mraky spěchají,
Dušnou tesknotou
Větry prchají.

Nebe divoce
Blesky šlehají;
Jejich stopy se
V plese kmitají.

V jasném blesku mním,
Že tě vidím stát
A tvou kštici zřím
Prostě v bouři vlát!

5.

Luny zář milostně svítá
Nade plesa hladinou,
Bledé růže kolem vplítá
V rákosinu zelenou.

Pod pahorkem jelen kráčí,
Hledí k noční tišině;
Časem ve snách hejno ptačí
Šustne v tajné sítině.

S pláčem oko mé se sklání;
V hlubokosti duše zní
Sladké na tě zpomínání,
Jako noční modlení.

Č. *Lenau.*

Primula veris *)

1.

Líbezný kvítku,
Což se tak ranně
K nám opět vracíš?
Vítej mi, vítej,
Primula veris!

Lehčí než všechněch
Kvítků na louce
Bylo tvé spaní,
Líbezný kvítku,
Primula veris!

Tys jen zaslechla,
Jak prvním šeptem
Vábilo jemně
Budící jaro,
Primula veris!

Mně také v srdci
Květla před časy,
Krásněj než všechno
Kvítí milosti,
Primula veris!

---

*) Petrklíč neb prvosenka jarní.

2.

Líbezný kvítku,
Primula veris!
Laskavá, tebe
Zvou kvítkem víry.

Věříc prvnímu
Kynutí nebes
V ústrety spěcháš,
Prsa otvíráš.

Jaro již přišlo.
Třeba by mrazy,
Zákalné mlhy
Opět se skryly;

Kvítko, ty věříš,
Že to nebeské
Žádostné jaro
Konečně přišlo,

Prsa otvíráš;
Tu ale v srdce
Číhavé mrazy
Smrtelně vniknou.

Nech ať si zvadne!
Jen když ta víra
V květoucí duši
Nikdy nezhyne.

Lenau.

Zopír.

Po kořisti dychtě, hrůzu plodě
Vede na Africký břeh své lodě
Mekky ctitel Abdallah;
A hle již se v krátce
Žene nenadále
Ku Tripoli Arabčanů tah.

Však než doderou se ke zděm, branám,
Opře slavný Řehoř se jich ranám,
S vojem svým jich staví spěch;
Na pomoc a radu
Poslán ze Carhradu
Křesťanům ten vítěz v bojích všech.

An se žene po horlícím hejně,
Jede vznešenému krokem stejně
Po boku dci milostná,
Tělo háv, a lbice
Kryje zlaté kštice,
Něžná ruka v oštěpu se zná.

Zvolilať si mužů práci smělou,
Máchat kopím, naměřovat střelou,
O luky stát, o kuše,
U řinčení zbroje,
Jako božka boje,
A vždy krásná jako Venuše.

Otec pozvedna i ohledna se
Mysli dodává své branné chase,

Již mu štěstí svěřeno:
Nuže, neváhejte,
Muži, končit spějte,
Na Abdallah jen buď měřeno!

Kdo mi podá hlavu zabitého,
Dnes jej obejmu co syna svého,
Krásnou Marii mu dám;
Vzácná odměna ta,
Nad to hojnost zlata
Pro ni věnem v pokladnici mám.

Aj, tím síla křesťanů se zdvojí,
Arabčané jedva ještě stojí
Jejich proudu hněvnému;
Abdallah tu chvíli
Do stanu se chýlí,
Aby ušel hrobu zjevnému.

V poli mu však válčí věrnou péčí
Zopír, mocný hroma blesk ten v seči,
Úpor množí jeho hněv,
Zuře dál a dále,
Udolává stále,
Až mu ostruhu již barví krev.

K vůdci kvapí: Ty tu meškáš, praví,
Abdallah! co chlapec hledě zdraví,
Nevšímáš si druhů běd;
Tu se v stanu měkkém
Rmoutíš nad outěkem,
Maje Kalifovi dobyt svět.

Co, by mohl zmarnit nás a svésti,
Křesťan vymyslil, to rovnou lestí

Také jeho sílu zkaž;
Slib ty bez prodlení
Svým to stejné jmění,
Také ty se štědrým poukaž!

Prohlaš věřícím ta slova směle:
Kdokolivěk vůdci nepřítele
Setne hlavu bitvou tou,
Vzácnou za odměnu
Dostane se jemu
Krásná Marie dnes nevěstou.

Abdallah to hlásaje se zmuží.
Slib ten jeho bojovníky tuží,
Oni trou se v čerstvou seč;
Zopír pádí v čele
Na vítězitele,
Vetne v Řehoře svůj ostrý meč.

Křesťané své spásy v městě dbají,
Arabčané na ně dotírají,
Ulicemi proudí krev;
A již v předu, zadu
Ze čtvera tam hradů
Věje prorokova korouhev.

Dlouho Marie se vrahu zpírá,
Ten ji však již kolem uzavírá,
Marný všechen její zdor;
Jatou v smutném líci
Děvu plakající
Vede k Zopírovi hlučný zbor.

Počne jeden v kole shromážděném:
„Statný Saracene, vzácným plenem,

Marií buď obdařen,
Hrdinskou jsi snahou
Vydobyl tu drahou,
O niž bojováno tento den.“

Odpoví ten žertem pohrdlivým:
Kdo mi spílati smí zisku chtivým?
Kdo mé srdce stroje svést
Lícet na mě sítě?
Bojoval já lítě
Pro Boha a Mahometa čest!

Nevnadí, co vás, mne Řecké panny;
Utec děvo! opusť muže stany,
Rozmařilci hov a boč;
Nenaděj se blaha
Od křesťanů vraha,
Otce plakej, na Zopíra soč!

Macháček. *Platen.*

Hrob na Busentu.

V noci na Busentu šepcí u Kosenzy písně stále,
Z vln pak hučí odpovědi a u vírech znějí dále.

Podlé řeky semo tamo stín tu chrabrých Gotův kráčí,
A nad smrtí Alaricha, jenž byl lidu vůdce, pláčí.

Přebrzo a v dálné vlasti pohřbiti ho zde museli,
Když se ještě hnědé vlasy přes šíj mládce kadeřily.

Jak o závod sháněli se nyní na Busenta břehu,
Hrabali nové řečiště proudům ku novému běhu.

V hlubině pak vodoprázdné vyhrabali vzhůru zemi,
Mrtvolu pak spustí dolů se vším, s koněm, se zbraněmi.

Pokryly ho potom opět i ty zbraně zemí prostou,
Tak že vodních rostlin keře z hrobu reka mocně rostou.

Po druhé zas odvozené přitáhli sem vody siné,
V starý břeh se řeka valí, kudy též i nyní plyne.

I zapěly mužův sbory: Spi jen ve svém slavném hrobě,
Nikdy římská krutá chtivost hrob ten neporuší tobě.

Zpívali tak, písně zněly dál a dále po táboře,
Zanes je jen vlno modrá, nes je až za dálná moře.

E. B. K. *Platen.*

Guttenberg.

U mnichů věda v zajetí
Po mnohá byla století,
Ti páni hrubě nechtěli,
By lidé o ní zvěděli.
Tu ona sobě zavzdechne
A sluch Tvůj pláč ten zaslechne.
Tys tomu stenu zrozuměl,
A jako bleskem zahořel.
Duch Tvůj pak slovo vysloví,
Jenž trhá ducha okovy.
Ji z vězení jsi vydobyl
A volný vzlet jí způsobil,
I byl hned, jako divem jen,
Ze dlouhé noci jasný den.

Pichl. *Hr. Würtemberg.*

Domů touha.

O lásko k vlasti, slasti domova,
O zdroji touhy nepoznané,
Ty záři dechu Tvůrcova,
Co v každých prsou zbožně plane,
Ty cite silný nad sám hrob,
Pohroužen srdce do útrob,
Jenž krásíš tisícerým vděkem
Nám kraj ten, co nás porodil —
Byť hynul v sněhu dlouhověkém
A byť se v písku stepi kryl! —
Nepoznalť v hloubi duše žádný,
Jak mocný jsi, ba jak vševládný,
Kdo nepostrádal v pouti čas —
Mateřské řeči sladký hlas,
Kdo příkrý cizí prah nevídal,
Ni trpký cizí chleb nejídal,
Než kdo byl vyhnán z otčiny
Do nehostinné ciziny —
Na pustém moři dobrodruh,
Jenž vidí vodu jen a vzduch,
A poutník, jenž se směle spouští
Do pustých hor a v lesů houští,
Až sveden stezkou klamavou —
Ten zná tvou moc dojímavou!
Však tomu růže květ se ztočí
A ostrý trn mu v srdce vmočí,
A v chorou hruď domova slast,
Vniká co domů-touhy strast;
Tos ty, co v lůně jarních hájů,
Kde větřík líbá fial květ —
Uchvátíš syna ledných krajů,
Že do severu teskní zpět —

Tos ty, co hořkém ve plamenu
Vyhnanců srdce utrácíš,
A mroucímu z Judova kmenu
Na východ nohy obracíš,
Jak by si v smrti dosíc' žádal
Té země, již co živ byl strádal, —
Tos ty, kdy zazněl v noční tíši
Roh alpský pozdrav z otčiny —
Co v Strasburku tam s valů výší
Švejcara lákáš v hlubiny,
Zvuk vlastiblahý, po němž práhne,
A řeky proud ho ve hrob táhne.

F. L. R. *Geibel.*

L. Maďarská.

Matěj král Uherský v Gemeru.

Doma líně nemařil Matěj král čas drahý,
Nýbrž lítal na koni v bitvách co rek pravý;
Pakli míru blažila doba říši jeho,
Staral se o dobrobyt občana každého.

Putoval co pokoje anděl po své říši,
Práva a spravedlnost dát i prosté chýši;
Prošel podunajské vše i potišské kraje, —
Uslyšel, jak poddaný vrchnosti své laje.

Podle zvyku starého dáno hodování
Po šťastném po Gemeru cesty vykonání:
Čisté teče Tokajské jak Maroše zlato,
Množství zavzní přípitků blahopřejných na to.

Matěj král i rodina jeho ať nám žije!
První pohár; druhý se na zdar vlasti pije!
Na zmar Turků třetí se vyprazdňuje číše;
Němce, mnozí i Čechy klejou ve své pýše.

A tak četných přípitků dáno na vše strany,
Jediného sedláka blaho netklo pány;
Nevzpomněliť, že je on mozolnou svou prací
Živí, — že bez chleba a vína jsou žebráci!

Matěj v žertech nevinných liboval si mnoho; —
Vstal a kynul: „Patřte do vinohradu toho,
   Tam lid selský mořil se, co my hodovali;
   Co kdyby on námi teď, a my jím se stali?“

„Vzhůru zamnou, pánové!“ Král již jest na nohou,
Kráčí co slunce ranní nad světlou oblohou,
   Za ním panstvo žene se kroky nucenými,
   Jako stíny loudavé za tělesy svými.

Sedláci nad zázrakem oči vyvalujou,
Zvědavě i oblaky běh svůj zastavujou,
   Slunce samo zdá se to vidět s podivením,
   An král zaryl motyku mocným udeřením.

Zkoušelť Matěj rozličných prací sám těžkosti;
Páni v sladké trávili život nečinnosti;
   Protož Matěj práci tu selskou zručně konal,
   Nejapných sbor pánů však těžce při ní stonal.

Mám-li kratochvíle té další zprávu dáti,
Jak se pánům leje pot, jak se dech jim krátí?
   Aneb mám-li vyzradit, jak tím žertem krále
   O pány se pokouší mdloba neustále? —

„Pane králi,“ zvolali — „ach měj slitování!
Tento žert nám nemilých úzkostí nahání:
   Rádi meče tasíme, kopat nám nesluší.“ —
   Stížnost pánů dojmula citnou krále duši.

Jako sokol jarý jest neunavným v letu,
Tak v té práci král, — i zahanbil panstva četu;
   Vážnost v tváři, na čele přísnost prozrazuje,
   A následnou řečí se k pánům obracuje:

„Dosti tedy moření tou klopotnou prací,
Přesvědčit jen chtěl jsem vás, jak chutná, chudáci!
Půda, věztež, tvrdá je, a kdo ji vzdělává,
Plodů země častým jen potem se domáhá.“

„Protož až zas budete slavnost jakou míti,
Na zdraví i rolníkům pomněte připíti!“
Tak děl. Páni pamětni byli činu
Matěje. — Tak dával král v Gemeru hostinu!

V. Růžičkova. *Garay.*

Písně.

1.

Nevidíš, má drahá, pyšný Dunaj, —
A v něm ostrůvek ten rozmilý? —
Jak ten Dunaj ostrov zaujímá,
Tak mé srdce i tvůj obraz spanilý.

Z ostrůvku se zelená větvička
Kloní pěkně v vlny modravé; —
Kéžby tak se sklonila naděje
V srdce moje láskou stonavé! —

2.

Květem-li budeš, chci já stromem býti; —
Rosou-li budeš, změnil bych se v kvítí, —
A rosou chci být, kdybys sluncem byla,
By duše tvá se úzce s mou spojila.

Duše-li tvá se modrem nebes stane,
Chci hvězdou být, jenž na tom modru plane; —
A kdyby v peklo tě zlá moc změnila,
Chci, by mne k tomu peklu odsoudila.

3.

Láska moje není jako slavík,
Jenž když slunce jedva se zasměje,
Již, u sladkobolném klokotání
Družce o své lásce pěje.

Láska moje není jako niva,
Kdežto labutě se po jezeru
Co tajemné Víly kolébají —
V zkvětlém máji u večerním šeru.

Láska moje není jako chýžka,
Již co dobrý anděl — mír vždy pěstí,
Kdež vždy radost, vnadnou tuto dceru,
Zplozuje co štědrá matka: štěstí.

Láska moje podobá se lesu,
V němž co loupežník žárlivost stojí,
Dýkou svou mi rány zasazujíc,
Které jenom Ty, neb smrt zahojí.

S. *Petőfi.*

Konečná poznamenání.

Strana

1. **Bůh.** Slavná óda tato jest na rozkaz čínského císaře v čínský jazyk přeložena, na drahém čalounu zlatem vyšita a v Pekinku v chrámě vyvěšena.

11. **Pomsta.** Báseň ta omylem mezi původní skládání ruská se dostala, jeť překlad z něm. Uhlanda.

21. Rhóna č. Rodan francouzská řeka, na které město Lyon leží.

Albion poetické jmeno Velkobritanie od křídového, bělavého pobřeží jejího.

Armín, kníže Cherusků, lidu germanského, přilákav vojsko římské do bažin divokých lesů úplnou porážkou je zahubil, r. 9. po Kr.

Tuisko č. Thuiskon a syn jeho Man báječní původové národu německého.

Bajan č. Bojan, starý národní ruský pěvec jako náš Lumír.

bardi a skaldi, dávní pěvci národů germanského a keltického kmene.

Volha, řeka ruská, největší veletok v Evropě.

Orda zlatá — mongolským chanům zlaté ordy v Kypčaku poplatná byla Rus až do r. 1480, kde kníže moskevský Ivan III. Vasiljevič konec jí učinil.

25. Čerkesi, národ hory kavkaské obývající, s ruskou přemocí dlouhotrvající krutý boj vedoucí.

allah, turecký bůh.

40. Žulkovský Stanislav upokojil r. 1596 proti Polákům povstalé Kozáky, stav se později nejvyšším

Strana

hejtmanem polským zvítězil nad Rusy a cáry šujské, zajaté ve vojně, králi Sigmundu III. u přítomnosti stavů celého království odevzdal. Padl konečně co starec sedumdesátiletý 1620 v nešťastné výpravě proti Tatarům a Turkům. Tělo jeho zavezeno bylo do Cařihradu, kdež na žerdi hlavu jeho po městě nosili, aby oči turecké luzy tímto podíváním se napásly. Později za 3 miliony polských zl. vykoupila manželka a příbuzní tělo jeho, i pohřbeno jest v městě Žulkově, kdež Jan III. Soběský náhrobek mramorový mu vzdělal s nápisem: Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor! —

50. Upír, cizojazyčně s rhinesmem vampýr. Viz J. B. Malého Kvítí z cizích luhů sv. 3. str. 24.

53. Nalevajky, čajky, kozácké loďky, velmi rychlé a obratné.

67. Bohdan Chmelnický, statečný hetman Kozáků povstalých proti Polanům za krále Vladislava IV.

78. Vlast černomorských Kozáků táhne se východním břehem Azovského moře a ku kavkazské řece Kubanu. Roku 1790 vykázala ji carovna Kateřina rozptýleným Kozákům Záporožským, kteří ztrativše svá sídla nade Dněprem zde se usadili, dávné svobodné řízení své však jen dle formy zachovali.

79. Záporoží, zápraží, podkrají Dněprovských prahů až do r. 1775 sídlo svobodných, republikanskými ústavy se řídivších Kozáků.

85. Bitva na Kosovu poli. Srbský kníže Lazar poznav nebezpečnost šíření se Turkův v zemích křesťanských, uzavřel velkým spojením sousedních národů pokrokům jejich metu položiti. Roku 1389 shlukla se spojená slovanská vojska na Kosovém

Strana

poli, a proti nim stála síla sultana Murata; dne 15. června strhla se osudná bitva. Miloš Kobilič, hrdina srbský, probil se zástupy tureckými až do sultanova stanu a tam světoborci tomu meč svůj do života vrazil, načež na tom místě od sultanovy stráže jest rozsekán. Bitva zatím vřela co nejukrutněji, až zrada v křesťanském vojsku Turkům převahu dala a Lazar do zajetí se dostal. Turci ho obětovali smrti nad mrtvolou sultana svého. Tehda jest síla národu srbského zlomena.

91. Králevič Marko, nejstarší syn srbského cára Vukašína, r. 1370 proti Turkům zhynulého, veliký dobrodruh, který i Turkům sloužil. Lid srbský o něm ve svých písních posud zpomíná.

107. Danaidy, dcery Danaovy, byly v báječném pekle starořeckém dle pověsti odsouzeny, děravý sud vodou naplňovati, čehož ovšem konce nebylo, poněvadž nalitá voda opět děrami ubíhala. Z toho povstalo přísloví o lidech mařících sil, času a prostředků na daremných a nemožných podniknutích, že čerpají do Danaidského sudu.

111. Érá ritamda faladrôti kumferta, refrén beze všeho významu.

115. Helikon a Parnas, řecké hory, sídla Mus.

148. Estremadura, krajina ve Španělsku, proslulá chovem koňstva.

149. Oviedo, hlavní město staré Asturie, a Pamplona, hlavní město království Navarrského ve Španělích. — Murcie, Aragon, Katalonie, království, části španělské říše. — Biskaja, hornatá krajina tamtéž, národem zláštním, Basky, obydlená.

Strana

150. Azur, lazur, blankyt, modrá obloha — azurný - himmelblau. Bospor - úžina cařihradská.

161. minaréty, štíhlé, tenké a vysoké věže při tureckých modlitebnicích, se kterých muezimové, kněži turečtí, pětkrát za den v čas k modlení provolávají.

162. velý - veliký, slavný.

163. zadumati se - zamysliti se; zdíti se - státi, přihoditi se.

164. Ždáti - čekati; úmor - umření, smrt.

165. Pocel - polibek; celovati - líbati.

166. Žár - oheň, plamen; zbádaný - poznaný, pozorovaný; vhloubiti - potopiti, vraziti.

168. Lusiady - výtečná epická báseň portugalská od Camoensa, v desíti zpěvích, opěvující hrdinské činy Portugalců při dobytí Indie.

172. Thyestes, syn Pelopův, kterému bratr jeho Atreus lidské maso jísti dal.

174. Quadalete, Jeres (čti Cheres), řeky španělské.

182. Hav - zbroj, brnění.

186. Sierry, horní pásma v jihozápadní části poloostrova pyrenejského — Sierra Nevada z nich nejvyšší.

187. Granada - staroslavné hl. město království granadského ve Španělích, v kterém se Arabové nejdéle udrželi a za jejichžto času toto město 400.000 obyvatelů počítalo. Nad městem na vrchu strmí Alhambra, nejskvostnější, po Arabech pozůstalý hrad. — Alkazar - staroarabský palác v Seville.

200. Jas - svit, záře.

204. Bůžek lásky patří mezi skladby španělské.

205. Ossianovy zpěvy vydány od J. Macphersona co sbírka zachovaných pradávných epických zpěvů

Strana

skotských zbudily dosti záhy pochybnost o své pravosti a skutečné starobylosti, až nyní již konečně uznáno, že jsou podvržený a dílo Macphersonovo, na chatrných zbytcích starožitných zpěvů skotských založené.

223. Titanové, synové nebe a země. Jeden z nich, Gyges, měl sto ruk a padesáte hlav. Tyfon maluje se od básníků jako ohněm soptící potvora. Před ním bohové do Egypta utekli, ve zvířata se proměnivše; posléz ho Jupiter hromem odklidil. — Tarsus, město v malé Asii. — Leviatan zdá se býti Miltonovi náramný krak, který v Norvegii co ostrov nějaký dle pověsti se jevívá.

224. Pelorus, předhoří v Sicilii, capo di Faro.

255. Bídná smrt a Skotská píseň vyňaty jsou z Písně posledního Skotského barda. — Žely a zpěv uvězněného lovce z Panny Jezerní.

278. Kourové, kury, slepice, kohouti.

279. Třas - strach, hrůza.

282. Bor, Lubor.

294. Důma, myšlénka.

295. Minotaurus, podivné, báječné zvíře na ostrově Kretě, půl člověku, půl volu podobno, jež prý Pasiphaë, Minosova manželka, byla porodila. — Saracen - moslemín, Turek.

296. Roučí, rychlý, čerstvý.

297. Strohý - ostrý, krutý. — Zučiti se - naučiti se.

299. Skoukání - skučení, kvičení.

301. Zuchvalý - odvážlivý, smělý.

305. Žehrání, žárlení, žárlivost, Eifersucht.

306. Směliti se - opovažovati se.

312. Charybda - vír, nebezpečné místo v siciliánském moři.

Strana

313. Řev, řvání. — Zčeřený - zpěněný.
314. Stůl, stolec, prestol, trůn.
316. Bav, zábava, vyražení.
317. Ztepilý - sličný; roba - dívka.
319. Noviti se - obnovovati se.
340. Bajadery, veřejné zpěvačky a tanečnice ve východní Indii. Zpěvem i tancem ozdobujou braminské obřady ve chrámích, pak všelijaké veřejné a domácí slavnosti a hody. Jsou také veřejné nevěstky, ale podle hindostanských ponětí neklade jim se to za hanbu, ano ony všeobecné vážnosti užívají. Žijou pod správou starých ženštin, od nichž se mužských vábiti učí. Vychovávají se schvalně k tomu povolání od sedmého roku a nejkrásnější děvčata se k jejich stavu vybírají. Chodí v přebohatém oděvu a bývají Evropanům velmi nebezpečné. — Doba - podoba, postava.
341. Zev - otvor; propast, hrob zívá - otvírá se.
346. Krušiti - drtiti, drobiti.
349. Koba - síň, sál.
350. Sedání - kolba, turnaj. — Klání - bodání kopím.

Obsah.

Anthologia.

A. Ruská.

B. Maloruská.

Strana

C. Polská.

D. Jihoslovanská.

E. Lužická.

Strana

J. Anglická.

K. Německá.

Některé omyly tisku.

Str.	164	řádka	26	místo	*svěřuj*	čti	*svěřuje*
—	166	—	24	—	*v hloubí*	—	*v loubí.*
—	168	—	14	—	zhastit	—	zhasit
—	186	—	11	—	Siera	—	Sierra.
—	280	—	10	—	blíží	—	blíži
—	368	—	27	—	ohrámích	—	chrámích.

Pod básní Potápěč str. 312 scházejí jmena Schiller — A. Marek.
— — Rukojemství — 217 Schiller—S. Macháček.
— — Jezdec str. 361 místo Pichl čti J. K. Tyl.

Stanford University Libraries
3 6105 014 741 693
PN
4355
.C9
v.3

